

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

I. HAÇLI SEFERİ'NİN ÖNDE GELEN BAZI ŞAHSİYETLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hüseyin Burak GÜRLER

**Enstitü Anabilim Dalı : Tarih
Enstitü Bilim Dalı : Ortaçağ Tarihi**

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Recep YAŞA

HAZİRAN - 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

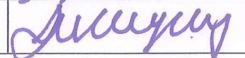
I. HAÇLI SEFERİ'NİN ÖNDE GELEN BAZI ŞAHSİYETLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hüseyin Burak GÜRLER

Enstitü Anabilim Dalı : Tarih
Enstitü Bilim Dalı : Ortaçağ Tarihi

“Bu tez 11/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof. Dr. Hasim Şahin	Başarılı	
Doç. Dr. Ahmet Altunçak	Başarılı	
Dr. Öğr. Üyesi Recep Yaşar	Başarılı	

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLIK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	Hüseyin Burak GÜRLER
Öğrenci Numarası	:	Y166012008
Enstitü Anabilim Dalı	:	Tarih
Enstitü Bilim Dalı	:	Ortaçağ Tarihi
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	I. Haçlı Seferinin Önde Gelen Bazı Şahsiyetleri
Benzerlik Oranı	:	%15

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

15.05.2019
Öğrenci İmza

Sakarya Üniversitesi Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

...../...../20.....
Öğrenci İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi Recep YAŞAR

Tarih: 15.05.2019

İmza:

KABUL EDİLMİŞTİR

REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, öncelikli olarak I.Haçlı Seferine katılan prenslerin Avrupa'daki hayatları üzerinde durulmuş daha sonra Haçlı Seferine katılma sebepleri araştırılmıştır. Bu araştırma yapıldıktan sonra sefer boyunca izledikleri güzergâhlar ayrı başlıklar altında irdelenip birbirleriyle olan ilişkileri araştırılmıştır. Sefer sonucunda dört haçlı devleti kurmaları, bölgede yaşan halkla olan ilişkileri üzerinde durulmuştur. Son olarak şahsiyetleri ve hedeflerinde başarılı olup olmadıkları karşılaştırmalı olarak araştırılıp çelişkili durumlar giderilmeye çalışılmıştır.

Tezimin her aşamasında bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Recep YAŞA'ya, verdikleri destekten dolayı hocam Prof. Dr. Haşim Şahin'e, tez yazım aşamasında vermiş olduğu güzel fikirler ile beni aydınlatan Prof. Dr. Aydın USTA'ya, Dr. Öğr. Üyesi Sevtap GÖLGESİZ KARACA'ya, Dr. Öğr. Üyesi Zeynep GÜNGÖRMEZ'e tez Jürimde bulunan Doç. Dr. Ahmet ALTUNGÖK'e ve son olarak daima yanımda olan aileme sonsuz anlayışlarından ve desteklerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	IV
ÖZET	V
SUMMARY	VI
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: I. HAÇLI SEFERİNDEN ÖNCE AVRUPA’NIN DURUMU VE I. HAÇLI SEFERİ’NİN NEDENLERİ	3
1. 1. Avrupa’nın Siyasi Durumu	3
1.1. 1. Feodalite (Derebeylik)	7
1. 1. 2. Hukuk	8
1. 1. 3. Şövalyelik	9
1. 2. Avrupa’nın Dini Durumu.....	10
1. 3. Avrupa’nın Sosyal ve İktisadi Durumu	11
1. 4. Haçlı Seferinin Nedenleri	15
1. 4. 1. Dini Nedenleri	15
1. 4. 2. Siyasi Nedenleri ve Konsillerin Etkisi.....	17
1. 4. 3. Sosyal ve Ekonomik Nedenler.....	20
BÖLÜM 2: I. HAÇLI SEFERİ’NİN KATILIMCILARININ DURUMLARI, HEDEFLERİ VE SEFERDEKİ FAALİYETLERİ	23
1. 1. Godefroi de Bouillon (Kuzey Fransa).....	23
2. 1. 1. Haçlı Seferinden Önceki Hayatı	23
2. 1. 2. Haçlı Seferine Katılması.....	25
2. 1. 3. İznik’in Alınmasında Önemi	33
2. 1. 4. Antakya Kuşatması ve Bölgedeki Faaliyetleri.....	36
2. 1. 5. Kudüs’ün İşgal Edilmesinde Godefroi’nin Rolü	38
2. 1. 6. Kudüs Hâkimi olarak Seçilmesi ve Sonraki Faaliyetleri	40
2. 2. Bohemond (Güney İtalya)	42
2. 2. 1. Haçlı Seferinden Önceki Hayatı	42
2. 2. 2. Sefere Katılması ve Aleksios Komnenos ile İlişkileri	46
2. 2. 3. Bohemond’un Anadolu’daki Faaliyetleri	49

2. 2. 4. Antakya Kuşatmasındaki Rolü	51
2. 2. 5. Antakya Prinkepsi Olarak Faaliyetleri (1098–1100).....	57
2. 2. 6. Danişmendliler Eline Esir Düşmesi (1100)	59
2. 2. 7. Esaretten Kurtulması ve İkinci Kez Prinkeps Olması (1003-1004)	59
2. 2. 8. Avrupa'ya Gitmesi (1104-1105) ve Faaliyetleri.....	60
2. 2. 9. Bizans İmparatorluğuna Yapmış Olduğu Haçlı Seferi ve Draç Savaşı ...	62
2. 2. 10. Devol Antlaşması ve Önemi (1108)	63
2. 3. Tankred (Güney İtalya).....	64
2. 3. 1. Haçlı Seferine Katılması.....	64
2. 3. 2. Ordunun Komutasının Tankred'e Verilmesi	65
2. 3. 3. Ana Ordudan Ayrılması ve Çukurova'ya Yürüyüşü	66
2. 3. 4. Tarsus, Adana ve Misis'e İlerlemesi.....	67
2. 3. 5. İskenderun'a İlerlemesi ve Antakya'nın Alınmasından Sonraki Faaliyetleri	68
2. 3. 6. Antakya'da Naiplik Dönemi ve Faaliyetleri (1101–1103)	71
2. 3. 7. Kendi İdaresinde Antakya Haçlı Prinkepsliği (1105-1112).....	71
2. 3. 7. 1. Çukurova Seferi (1108–1109)	72
2. 4. Baudouin de Boulogne (I. Baudouin, Kuzey Fransa).....	73
2. 4. 1. Haçlı Seferine Katılması ve Godefroi de Bouillon ile Yolculuğu	73
2. 4. 2. Ermenilerle Bağlantı Kurması, Ana Ordudan Ayrılması ve Tankred ile Arasındaki Anlaşmazlık.....	74
2. 4. 3. Urfa (Edessa)'ya Çağırılması ve Thoros Tarafından Evlat Edinmesi	75
2. 4. 4. Thoros'un Suikasta Uğraması ve Urfa'nın Haçlılar Eline Geçmesi.....	76
2. 4. 5. Urfa Kontluğu Dönemi (1098–1100)	77
2. 4. 6. Ermeniler Tarafından Suikasta Uğraması ve Urfa Kontu Olarak Yaptığı Son Faaliyetler	78
2. 4. 7. Kudüs Kralı Olarak Yaptığı Faaliyetler (1101–1118)	79
2. 5. Raymond St. Gilles (Güney Fransa)	84
2. 5. 1. Haçlı Seferinden Önceki Hayatı	84
2. 5. 2. Raymond'un Papa II. Urbanus ve Le Puy Piskoposu Adhemar ile Yakınlaşması.....	85
2. 5. 3. Haçlı Seferine Katılması ve İstanbul (Konstantinopolis) 'e Olan Yolculuğu	86
2. 5. 4. Aleksios ile Görüşmesi ve Çıkardığı Sadakat Yemini Krizi	88
2. 5. 5. İznik Kuşatmasındaki Rolü.....	89

2. 5. 6. Eskişehir Savaşındaki (Dorylaion Savaşı) Etkisi.....	90
2. 5. 7. Antakya'nın Alınmasındaki Rolü.....	90
2. 5. 8. Kudüs İşgalindeki Rolü ve Sonrası.....	92
2. 5. 9. 1101 Haçlı Seferine Katılması.....	92
2. 5. 10. Trablus Kuşatması ve Ölümü (1105).....	93
2. 6. Etienne de Blois, Robert de Normandiya, Robert de Flandre.....	94
2. 6. 1. Haçlı Seferine Katılmadan Önceki Hayatları	94
2. 6. 2. Haçlı Seferine Katılmaları ve İstanbul'a (Konstantinopolis) yolculukları	98
2. 6. 3. İznik'in Alınmasındaki Roller ve Antakya Yolculukları.....	99
2. 6. 4. Antakya'nın Alınmasındaki Katkıları.....	100
2. 6. 5. Kudüs'ün Alınmasındaki Roller ve Ülkelerine dönmeleri	101
BÖLÜM 3: I. HAÇLI SEFERİNE KATILAN PRENSLERİN ŞAHSİYETLERİ VE MİRASLARI.....	103
2. 1. Godefroi'nin Şahsiyeti ve Mirası.....	103
3. 2. Bohemond'un Şahsiyeti ve Mirası.....	107
3. 3. Tankred'in Şahsiyeti ve Mirası.....	110
3. 4. Baudouin de Boulogne (I. Baudouin)'in Şahsiyeti ve Mirası.....	113
3. 5. Raymond St. Gilles'in Şahsiyeti ve Mirası.....	115
3. 6. Etienne de Blois, Robert de Normandiya, Robert de Flandre'nin Şahsiyetleri ve Mirasları.....	116
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	118
KAYNAKÇA	120
EKLER.....	132
ÖZGEÇMİŞ.....	144

KISALTMALAR

a. g. e.	: Adı Geçen Eser
a. g. m.	: Adı Geçen Makale
a. g. t.	: Adı Geçen Tez
Bkz.	: Bakınız
ÇN	: Çevirenin Notu
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
Ed.	: Editör
Haz.	: Hazırlayan
İng.	: İngilizce
S	: Sayı
s.	: Sayfa
Ss	: Sayfa Sayısı
Terc.	: Tercüme
Trans.	: Translation
Trk.	: Türkçe
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Vd.	: Ve Devamı
Vol	: Volume
Yay.	: Yayınlayan

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☒	Doktora	☐
Tezin Başlığı: I. Haçlı Seferinin Önde Gelen Bazı Şahsiyetleri			
Tezin Yazarı: Hüseyin Burak GÜRLER		Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Recep YAŞA	
Kabul Tarihi: 11.06.2019		Sayfa Sayısı: VI (Ön kısım) +131 (Tez) +12 (Ek)	
Anabilim Dalı: Tarih		Bilim Dalı: Ortaçağ Tarihi	
X.Yüzyıl da gerçekleşen yoğun Türk akınlarına karşı çaresiz durumda kalan Bizans İmparatorluğu, Avrupa'dan yardım istemiştir. İstenilen bu yardım çağrısına kendi çıkarları doğrultusunda cevap veren Papa, Anadolu'ya büyük ordular göndermiştir. 1095 yılının kasım ayında yapılan Clermont Konsili'nde Papa, Doğudaki zenginliklerden ve Türklerin, Hıristiyanlara eziyet ettiğinden bahsetmiştir. Ayrıca Avrupa'daki sıkıntıları gidermeyi amaçlayan Papa, çok büyük bir kalabalığın Haçlı Seferini kabul etmesinde büyük rol oynamıştır. Bu çağrı sonucunda, Avrupa'da kendilerine bir gelecek göremeyen asiller ise doğuda kazanacakları toprakların hayali ile sefere katılmışlardır. Burada, Avrupa'nın sosyal, siyasi ve iktisadi durumu üzerinde durulmuş, sefere katılanların hangi şartlar altında sefere katıldıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Avrupa'nın farklı bölgelerinden gelen asiller, sefer sırasında birbirleriyle çekişmiş, daha önce gelmedikleri bu coğrafya 'da büyük sıkıntılar yaşamış, fakat yapılan sefer sonucunda, Anadolu ve Yakındoğu'da dört devlet kurmayı başarmışlardır. Haçlı Seferinin önde gelen şahsiyetleri arasında Bohemond, Tankred, I.Baudouin ve Godefroi hedeflerine ulaşmış, Raymond hedefine ulaşamamıştır. Burada bahsedilen şahısların Avrupa'da hangi bölgede yaşadıkları, durumları, sefere katılma sebepleri, seferdeki faaliyetleri, birbirleriyle ve aynı zamanda Müslümanlar ile olan ilişkileri tez konumuz kapsamında incelenmiştir. Ayrıca Haçlılar, geldikleri bu bölgede, Müslümanlarla yaptıkları savaşlar yoluyla etkileşime girmişler ve yeri geldiğinde Haçlılar, Müslümanları kendilerine vassal yapmayı başarmışlardır. Aynı zamanda sefere katılan asiller, Haçlıların bölgede uzun süre kalmasında da kilit noktayı oluşturmuştur. Son olarak Avrupa'dan büyük bir istekle sefere katılan bu asillerin, şahsiyetleri ve mirasları ele alınmış ve birbirleriyle karşılaştırılmıştır.			
Anahtar Kelimeler: I. Haçlı Seferleri, Asiller, Papalık, Anadolu, Suriye ve Filistin			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	☒	Ph.D.	☐
Title of Thesis: Some Significant Personalities of the First Crusade Campaign			
Author of Thesis: Hüseyin Burak GÜRLER		Supervisor: Assist Prof. Recep YAŞA	
Accepted Date: 11.06.2019		Number of Pages: : VI (pre text) +131(main body)+12 (additional)	
Department: History		Subfield: Medieval History	
The Byzantine Empire, which was desperate against the intense Turkish invasions of the tenth century, demanded help from Europe. The Pope, who responded to this request for help in his own interest, sent large armies to Anatolia. In November of the year 1095 at the Council of Clermont the Pope mentioned the wealth of the East and of the torture committed by the Turks against the Christians. The Pope, who also sought to overcome the troubles in Europe, played a major role in the acceptance of the Crusade by a very large crowd. As a result of this call, the nobles who couldn't see a future in Europe joined the campaign with the dream of the land they would conquer in the east. In this research, social, political and economic situation of Europe at that time was emphasized. In addition, It was tried to determine the conditions under which the participants participated to campaign. The nobles from different parts of Europe struggled with each other during the campaign and experienced great troubles in this land Anatolia and the Near East, Where they had never been before, however they successfully formed four states in Anatolia and the Near East. Bohemond, Tankred, I.Baudouin and Godefroi who were Among the leading figures of the Crusade, achieved their goals, but Raymond did not. This study is based on the leading figures of, the 1st Crusade campaign, their motivations, their attitude during the campaign, their realitions with each other and the Muslims the encountered. Furthermore, the Crusaders interacted with the inhabitants of the land that they invaded, through warfare, and they made them their subjects time to time. The nobles' participation to the campaign was considered a key point, and ensured the longevity of the Crusader presence in the region. In the last part of the study, the European nobles, who became a part of the campaign enthusiastically, were compared in terms of their personalities and legacies.			
Keywords: I. Crusade, Noblesse, Papacy, Anatolia, Syria and Palestine			

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu

Haçlı Seferleri Ortaçağ'ın en büyük askeri hareketlerinden biri olarak bilinmektedir. Bu çalışmada I. Haçlı Seferine katılan Prenslere, Avrupa'daki hayatları, seferdeki faaliyetleri Müslümanlar ile aralarında geçen etkileşim üzerinde durulmuş ve şahsiyetleri ve mirasları karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Amaç

Bu tezde, Ortaçağ Avrupası'nın Sosyal, Siyasal ve Ekonomik durumu incelenmiş, ayrıca I. Haçlı Seferine Katılan Prenslere, sefere katılmadan önceki durumları, faaliyetleri, yaşadıkları bölgelere göre ele alınmaya çalışılmıştır. Bunlara ek olarak Haçlı Seferindeki rollerini, birbirleriyle ve Müslümanlarla olan ilişkilerinin ortaya koyulması hedeflenmiştir.

Önem

I. Haçlı Seferine dair pek çok çalışma söz konusudur. Fakat I. Haçlı Seferine katılan Prenslere, sefere katılmadan önceki hayatları üzerinde yeteri kadar durulmamıştır. Yapılan bu çalışmayı benzerlerinden ayıran en önemli noktalardan biri ise asillerin sefere katılmadan önce yaşadıkları bölgede ki durumları ve sefere katılarak ne hedeflediklerinin araştırılması gerekmektedir. Bu asillerin, Avrupa'da nasıl bir ortamda büyüdükleri, hangi süreçten geçip Haçlı Seferi çağrısını kabul ettikleri ve sefer sonucunda bölgedeki faaliyetleri üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, Müslümanlar ile girdikleri savaşlar sonucunda birbirlerinden etkilenmeleri ve bölgeye nasıl ve ne şartlarda uyum sağlamaya çalıştıkları incelenmiştir.

Yöntem

Hazırlanan bu çalışmada ilk olarak kaynak taraması yapıldı. Elde edilen bilgiler bir araya getirilerek konularına göre fişlendi. Yer isimleri ve kavramlar araştırılması yapılan döneme ve günümüze göre verildi. Avrupa'nın bu dönemdeki yapısı, I. Haçlı Seferi çağrısını kabul eden Şahsiyetlerin, hiç bilmedikleri doğu topraklarına hangi sebeplerden dolayı gittiğini belirlemede önemli olduğu için, birinci bölümde Avrupa'nın siyasi durumu, feodalite, hukuk, şövalyelik, sosyal ve kültürel yapısı ele alındı. İkinci bölümde ise I. Haçlı Seferine katılan Prenslere, seferden önceki hayatları, sefere katılmaları, birbirleriyle olan mücadeleleri, Anadolu ve Yakındoğu'da devlet kurmaları incelendi. Ayrıca kurdukları devletleri idare etmelerinde ki politika, Müslümanlar ve bölgede yaşayan insanlarla olan ilişkileri de ele alındı. Üçüncü bölümde ise seferin katılımcılarının şahsiyetleri ve mirasları üzerinde duruldu ve hedeflerinde ne kadar başarılı olup olmadıkları incelendi.

Bu çalışmada kullanılan kaynaklar; Türkçe, İngilizce, Fransızca olmakla beraber Arapça ve Latince yazılmış olan eserlerin İngilizce ve Türkçe tercümeleri kullanıldı ve bu kaynaklardan elde edilen bilgiler değerlendirildi. Avrupa'nın sosyal, siyasi ve iktisadi

yapısını anlamak adına Marc Bloch 'un, *Feodal Toplum* adlı eserinden, Charles Seignobos 'un, *Batı Milletlerinin Mukayeseli Tarihi* adlı çalışmasından yararlandı. Bu dönem Avrupası ile ilgili olarak Jaques Le Goff 'un, *Ortaçağ Batı Uygarlığı ve Avrupa'nın Doğuşu* aslı eserlerinden, Henri Pirenne 'in, *Ortaçağ Avrupası'nı Ekonomik ve Sosyal Tarihi ve Hazreti Muhammed ve Şarlman* adlı eserinden yararlandı.

Doğu Muasır kaynakları olan İbnü'l Kalânîsî 'nin *Şam Tarihine Zeyl*; İbnü'l Esir'in *El-Kâmil Fi't-Tarih* Tercümesi; El-Azimi'nin, *Azimi Tarihi* eserinden yararlandı. Ayrıca *Urfalı Mateos Vekayinamesinden, Süryani Patrik Mikhael Vekayinamesinden, Anonim Süryani Vekayinamesi* 'nin tercümelerinden yararlandı. Ayrıca Bizans İmparatorunun kızı olan Anna Komnene'nin *Aleksiad* adlı eseri araştırmada kullanıldı.

I. Haçlı Seferine katılan şahsiyetler ile ilgili detay bilgi veren; Willermus Tyrensis'in, *Historia Rerum İn Partibus Transmarinis Gestarum*, Raimundus Aquilers'in; *Historia Francorum Qui Ceperunt Iherusalem*, Albertus Aquensis 'in; *Liber Christianae Expeditionis Pro Erptione Emundatione et Restitutione Sanctae Hierosolymitane*, Fulcherius Carnotensis'in, *Gesta Francorum Iherusalem Peregrinantium*, Radulphus Cadomensis'in, *The Gesta Tankredi in Expeditione Hierosolymitana*, *Gesta Francorum Et Aliorum Hierosolymitanorum* adlı eserlerinin tercümeleri kullanıldı.

Araştırma eserlerden ise sefere katılan şahısların hayatlarını ele alan İngilizce eserlerden yararlandı. Ayrıca Işın Demirkent, *Haçlı Seferleri* , Steven Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi I ve II* , R. B. Yewdale, *Bohemund I, Prince of Antioch*, Charles Wendell David, *Robert Curthose, Due of Normandy*, John Hugh Hill-Laurita Lyttleton Hill, *Raymond IV de Saint-Gilles 1041 (ou 1042)- 1105* adlı eserler kullanıldı.

Bunlara ilaveten Diyanet İslam Ansiklopedisi, akademik dergiler, sempozyum bildirileri ve bilimsel internet sitelerinden yararlanmaya çalışıldı.

Sınırlılıklar

Çalışmanın kaynakları, batılı tarihçilerin çalışmalarından, İngilizceden, Türkçe'ye tercümelerinden ve Latince ile Arapça eserlerin yapılan tercümelerinden yararlanarak uygun hale getirilmeye çalışıldı. Ayrıca, Türk tarihçilerinin çalışmalarından faydalanıldı. Bunlara ek olarak çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgiler karşılaştırılıp, sefer katılımcılarının faaliyetleri ve seferdeki rolleri ortaya koyulmaya çalışıldı. Bu konuda Türkiye'de yapılan çalışmalar, Avrupa'da yapılanlara oranla çok eksik idi. Bu konuda yaptığımız araştırmada, yatay ve dikey mukayese yapılarak çelişkili durumlar giderilmeye çalışıldı.

BÖLÜM 1: I. HAÇLI SEFERİ'NDEN ÖNCE AVRUPA'NIN DURUMU VE I. HAÇLI SEFERİ'NİN NEDENLERİ

1. 1. Avrupa'nın Siyasi Durumu

Karolenj Hanedanlığı VIII. ve X. Yüzyıllar arasında Avrupa'da Faaliyet göstermiş olan Frank İmparatorluğu'nu idare eden ikinci hanedan olarak tarihteki yerini almıştır.¹ Karolenj Hanedanlığının en önemli yöneticisi ise Şarlmandır. Bahsedilen bu Frank Krallığının hâkimiyeti altında bulunan alanlar ise Fransa, Almanya, Hollanda, Kuzey İtalya, Belçika, İsviçre ile Batı ve Orta Avrupa'yı içine alan bölgelerdi.² Karolenj Hanedanlığında Şarlman Dönemi³ oldukça önemlidir. Fakat Merovenj⁴ hamiyetiyle mukayese edildiğinde iktisadi açıdan geri planda kalmıştır.⁵ Geri kalmasının sebebi ise Merovenjler gibi denizde değil de kara da hâkimiyet kurmalarıdır. Bunun sonucunda deniz ticaretinden faydalanma imkânı bulamamışlardır. Karolenj Hanedanlığı döneminde, gerçekleşen savaşlar ve çeşitli sıkıntılar nedeniyle İmparatorluğun gelişiminde sıkıntılar yaşanmıştır. Buna rağmen Orta Çağ Avrupası'nı bir çatı altında toplamak ve hâkimiyet alanını genişletmek Frank İmparatorluğu eliyle gerçekleşmiştir.⁶ Bu İmparatorluk, Avrupa'nın yeniden kendine gelmesinde ön ayak olmuştur. Karolenj Hanedanlığı döneminde kale, kasaba ve kent gibi oluşumların yönetim merkezi haline gelmesi oldukça önemlidir.

Kale ve kasabaların yönetim merkezi olmalarından sonra bahsedilen bu bölgelerde halk, ön plana çıkmaya başlamıştır. Fakat bölgede yaşayan insanların herhangi bir

¹ J. M. Roberts, *Avrupa Tarihi*, Terc. Fethi Aytuna, İstanbul, 2015, s. 162-163.

² Norman Davies, *Avrupa Tarihi, Doğu'dan Batı'ya Buz Çağı'ndan Soğuk Savaş'a Urallar'dan Cebelitarık'a Avrupa'nın Panoraması*, Terc. Burcu Çığman, Ankara, 2006, s. 325-329; Jacques Le Goof, *Orta Çağ Batı Uygarlığı*, Terc., H. Güven, U. Güven, Ankara, 2015, s. 23; Thomas Asbridge, *Haçlı Seferleri*, Terc. Ekin Duru, İstanbul, 2014, s. 28; Thomas Asbridge, *The First Crusade: A New History*, London, 2005, s.48; Zeynep Güngörmez, "Karolenj Hanedanlığı Döneminde Din- Siyaset İlişkisi", *Orta Çağ'da Din ve Devlet (Doğu Batı Ekseninde)*, Ed. Ayşe Atıcı Arayancan, İstanbul, 2018, s. 338.

³ Şarlman döneminde ruhbanaya verilen yetkiyle, piskoposlar doğu ve kuzey Avrupa'daki paganlarla savaşıp onları, dinlerini değiştirmeleri için zorladılar, hatta yönlendirdiler. Bu bölgelere koyu Hıristiyanları yerleştirmekle yetinmeyen Şarlman, merkezi otoriteyi sağlamlaştırmak adına senyörler tayin etmiş ve her bir senyörün yanına din adamı göndermiştir. Siyasi işlerle yerel yönetici ilgilenirken, dini işlerle papazlar ve keşişler ilgilenmişlerdir. İlerleyen dönemlerde haçlı seferine katılımın en çok bu asiller tarafından kabul görmesi, haçlı seferine katılan bazı soyluların yıllar boyunca bir bölgeyi dini şahsiyetlilerle yönetmelerine ve yakın ilişkiler kurmasına dayandırılabilir. Bkz. T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 37; Charles Seignobos, *Avrupa Milletlerinin Mukayeseli Tarihi*, Terc., Semih Tiryakioğlu, İstanbul, 1960, s. 88.

⁴ Merovenj hanedanı 5. ve 8. Yüzyıllarda günümüz Fransa ve Almanya arasında bulunan alanda hüküm süren Frank hanedanıdır. Bkz. Z. Güngörmez, "a. g. m.", s. 323.

⁵ Claude Cahen, *Haçlı Seferleri Zamanında Doğu ve Batı*, Terc., Mustafa Daş, İstanbul, 2016, s. 55-56.

⁶ Ernst Hans Gombrich, *A History Of The World*, New Hevan, 2005, s. 120-121; Halil Yavaş, *IX. ve XI. Yüzyıllarda Norman İstilaları ve Bu İstilaların Avrupa'nın Oluşumuna Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2014), s. 26.

kanunu ya da kendilerine ait müesseseleri bulunmamaktaydı. Ayrıca kendilerini yaşadıkları toplumdan ayıracak herhangi bir özel durumları ve yaşam standartları yoktu.⁷ Ticari ve sanayi alanlarda bu insanlardan söz etmek neredeyse imkânsızdı. X. Yüzyılda yaşanan ekonomik kalkınma ile yukarıda bahsettiğimiz kent ve kasabalar canlanmaya ve önemli ölçüde değişmeye başladı. Ayrıca Karolenj hâkimiyetinde Avrupa'da ticaret belli statülerdeki insanlar eliyle yapılmaktaydı ve bu insanlar büyük ölçüde Yahudi kökenliydi. Yahudi olan bu tüccarlar genel olarak Avrupa'nın güneyinde faaliyet göstermişler ve Akdeniz ticaretinde önemli rol üstlenmişlerdir. Bunun sonucunda ticari canlılığı Akdeniz üzerinden İspanya'ya oradan Avrupa içlerine aktarma şansını bulmuşlardır.⁸

Karolenj Hanedanlığının fetihleri ve merkezi otoriteyi güçlendirmesiyle ticaret sahasında önemli gerçekleştirmeler meydana gelmiştir. Özellikle Mısır, Suriye gibi ticarete aracı rol üstlenen memleketlerin, Avrupa'ya aktardıkları baharat ve önemli ticari eşyalar o dönem Avrupası için oldukça değerlidir. Avrupa'ya taşınan ve önem teşkil eden bu eşyalar, kilisenin zenginliğinin artmasına yardımcı olmuştur. Bunun sonucunda dini ayinlerde kullandıkları birçok eşya, farklı zaman dilimlerinde Avrupa'ya gelmiş ve kiliselere taşınmıştır. Avrupa'ya gelen bu eşyaların sayıca az olmaları ve o dönem için değer arz etmeleri, tarihin belli kesimlerinde çeşitli takaslarda kullanılmasına hatta Avrupa'nın bazı kesimlerinde para yerine kullanılmasına sebep olmuştur.⁹ Akdeniz ticaretinde büyük öneme sahip olan Yahudiler ise o dönemlerde Avrupa'da yaşayan insanların çoğunluğu fakir olduğundan dolayı kendilerine zengin müşteriler bulmaktaydı. Ayrıca Avrupa'nın batısına ve kuzey bölgelere gitme şansları olmayan Yahudi tüccarlar için Ticaret, Akdeniz havzasını içermekteydi. Avrupa'nın batısında ticari hayatın olmaması bu bölgede kültürel etkileşimi ve sosyal faaliyetlerin gelişmesini de engellemiştir. Bu sebeplerden dolayı Batı Avrupa, sosyal ve ekonomik alanda oldukça durağan bir görünümündedir.¹⁰ Meydana gelen savaşlar, huzur ortamının bozulmasına sebep olmuş, tüccarlar ticari faaliyetlerini yürütemez hale gelmişler, bunun sonucunda toprak sahibi olmanın önemi ortaya çıkmıştır. Bu dönemde toprak sahibi olan kişiler olmayanlara göre daha rahat bir hayat yaşadıkları için halkın büyük bir

⁷ Susan Wise Bauer, *Orta Çağ Dünyası Roma İmparatorluğu Büyük Constantinus'un Hıristiyanlığı Kabul Etmesinden I. Haçlı Seferine*, Terc., Mehmet Moralı, İstanbul, 2014, s. 410-411.

⁸ Henri Pirenne, *Orta Çağ Avrupası'nın Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, Terc. Uygur Kocabaşoğlu, İstanbul, 2013, s. 81 vd.

⁹ C. Seignobos, *a. g. e.*, s. 111-112.

¹⁰ Claude Delmas, *Avrupa Uygarlık Tarihi*, Terc., Nihal Önal, İstanbul, 1973, s.37-38; Leo Huberman, *Feodal Toplumdan Yirminci Yüzyıla*, Terc., Murat Belge, İstanbul, 2005, s. 20.

kesimi toprak sahibi olmak için çaba harcamıştır. Toprak sahibi olmanın ardında büyük ve önemli gelişmeler yatmaktadır. Toprak sahibi olan kişi kendini lord olarak görmekte, toprağı olmayan kişi ise bir nevi serf¹¹ olarak kabul edilmektedir.¹² Karolenj Hanedanlığının hâkimiyeti döneminde kurulan pazarlar, sadece civar bölgelerden gelen köylüler ile Yahudi tüccarların uğradıkları yerler olarak bilinmektedir. Aslında bu pazarların kurulmasının önemli bir nedeni vardır. Burada halk her ne kadar geri plana atılmış olsada kasaba ve kale ihtiyaçlarını karşılamakta bu pazarların önemi büyüktür. Yukarıda bahsedilen bu pazarlar haftada bir kez kurulan pazarlardı ve bu geçmişten günümüze kadar devam eden bir uygulamadır. Karolenj Hanedanlığının zayıflaması ve zaman içerisinde yıkılmasıyla birçok bölgede güvensizlik ortaya çıkmış ve güney bölgelerinde Müslümanların saldırıları, Kuzey ve Batı'dan gelen Norman saldırıları, sonucunda zor durumda kalan insanları korumak ve kollamak, Avrupa'da büyük bir problemi beraberinde getirmiştir.¹³

Yukarıda bahsettiğimiz saldırılar sonucunda Avrupa'da birçok sığınma yerine ihtiyaç duyulmuş ve çeşitli koruma yerleri ve sığınaklar oluşturulmuştur.¹⁴ Bu sığınma yerlerinin en çok ihtiyaç duyulduğu yerlerden biri ise Batı Avrupa'dır. Bu bölgede yaşayan feodal beyler kendi halkını korumak ve adamlarına yardımcı olmak için çeşitli sığınaklar ve şatolar yaptırmıştır.¹⁵ Bu şatolar yani genel ismiyle *Bourg* ya da *Burglar*, çoğunlukla topraktan ve taş surlardan yapılmıştır. Güvenlik amacıyla etrafına hendekler kazılmış ve çeşitli geçiş bölgeleri bulunmaktadır. İlk olarak topraktan yapılan bu müesseseler zamanla daha dayanıklı olması bakımından taştan yapılmaya başlanmıştır.¹⁶ Yapılan bu sığınakların içinde şövalyeler yaşamaktadır. Ayrıca kilise mensuplarını meydana getiren insanlar, dinin gereksinimlerini burada karşılamaktadır. Herhangi tehlikeli bir durum meydana geldiğinde hayvancılıkla uğraşan insanlar kalelere yerleşmekteydi. Bunun amacı kaleye yapılan herhangi bir kuşatmada, kaleyi savunan insanların ihtiyaçlarını karşılamaktır. Hayvancılıkla uğraşan bu insanlar

¹¹ Belirli bir kişinin arazisinde çalışırdı ve bu topraktan ayrılma hakkın yoktu.

¹² Marc Bloch, *Feodal Toplum*, Terc. Melek Fırat, İstanbul, 2014, s. 43.

¹³ C. Delmas, *a. g. e.*, s. 23; T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 28; C. Cahen, *a. g. e.*, s. 58-59.

¹⁴ Henri Pirenne, *Hz. Muhammed ve Şarلمان*, Terc. Mehmet Ali Kılıçbay, İstanbul, 2012, s. 198-201.

¹⁵ Henri Pirenne, *Orta Çağ Kentleri*, Terc. Şadan Karadeniz, İstanbul, 2002, s. 49; M. Bloch, *a. g. e.*, s. 535.

¹⁶ M. Bloch, *a. g. e.*, s. 36-41.

yerleştikleri bu depolarda şövalyelere hububat ve et ürünlerini sağlıyor kale savunmasında önemli bir rol üstleniyorlardı.¹⁷

X. Yüzyılda ticaretin önemli ölçüde gelişmesiyle birlikte sığınakların ve kalelerin özellikleri büyük ölçüde değişiklik göstermeye başlamıştır. Ticaretin gelişmesiyle birlikte tüccarlar daha çok bölgeye ulaşma fırsatını bulmuştur. Ticaret için gitmiş oldukları bölgelerde içerisine düştüğü sıkıntılı durumlardan kurtulmak adına güvenlik, onlar için büyük önem teşkil etmiş ve onların korunması zorunlu hale gelmiştir. Yaşam kaynağı tüccarlardan elde edilen haraçlar olan toprak sahipleri bu risklere eklenince, ticaretin aktif olarak yaşandığı kalelerde, güvenlik önlemleri arttırılmış ve bölge insanı bu yerlerin korunmasına büyük önem göstermiştir.¹⁸

11. Yüzyıla gelindiğinde ise Avrupa'da Normanlar oldukça önemli konuma yükselmeye başlamışlardır.¹⁹ Özellikle Fransa'nın kuzey bölgelerini ele geçiren ve ayrıca Vikinglerin soyundan geldiği varsayılan bu insanlar Güney İtalya, Sicilya ve İngiltere'de üstünlük kurmakla kalmamış bölgeyi sosyal, kültürel, iktisadi, yönde etkilemeyi başarmışlardır.²⁰ XI. Yüzyılın başlarında İtalya'ya ulaşan bir grup maceracı Norman, memleketlerinde kendilerine bir gelecek ortamı olmayan bu bölgede faaliyet göstermeye başlamıştır. Bu esnada İngiltere Normanlar tarafından ele geçirilmiştir.²¹ Gelmiş oldukları bölgede özellikle İtalya'da, Bizans İmparatorluğu'nun sahiplendiği topraklarda kendi geleceklerini tayin etme şansını bulmuşlardır. Ayrıca kilise hakimiyetinin yüksek olduğu bir ortam bularak kilise mensuplarıyla yakın ilişkiler geliştirmeyi hedeflemişlerdir.²²

Bu bölgelere gelmeden önce geçimlerini paralı asker olarak ve korsanlık yaparak sağlamışlardır. 1030 yılında Altavilla'da (Hauteville) hâkimiyet süren ve asil bir Norman olan Tankred'in 12 oğlu kendilerine bir gelecek tayin etmek için İtalya'ya gitmiştir. 1047'de İtalya'ya ulaşan ve kısa sürede tüm dikkatleri üzerine çeken oğul ise Robert Guiscard olmuştur.²³ Normanların gücü zaman içerisinde bu bölgede artmıştır.

¹⁷ L. Huberman, *a. g. e.*, s. 12-27-28; J. Le Goof, *a. g. e.*, s. 238.

¹⁸ Bloch, *a. g. e.*, s. 87-102; J. Le Goof, *a. g. e.*, s. 35-37; H. Pirenne, *Hız Muhammed ve Şarلمان*, s. 105.

¹⁹ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 29.

²⁰ Carl Erdmann, *The Origin Of the Idea of Crusade*, Trans. M. W. Baldwin Walter Goffart, Princeton, 1997, s. 55-93; Zoe Oldenbourg, *The Crusades*, Trans., Anne Carter, Newyork, 1966, s. 10-12.

²¹ N. Davies, *a. g. e.*, s. 323; P. M. Holt, *Haçlılar Çağı*, Trk. Terc. Özden Arıkan, İstanbul, 1999, s. 17.

²² Emmanuel Berl, *Attila'dan Timur'a Avrupa ve Asya*, Terc., Gülseren Devrim, İstanbul, 1999, s. 63; P. Holt, *a. g. e.*, s.17; Sevtap Gölgesiz, *Kuruluş Döneminde (1098-1112) Antakya Haçlı Prinkepsliği- Bizans İlişkileri*, (Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, 2007), s. 1.

²³ Vasiliev, *Bizans İmparatorluğu Tarihi I*, Terc. A. Müfid Mansel, Ankara, 1943, s. 455-456.

Normanların gücünün bu kadar hızlı bir şekilde artması, Papa IX. Leo'nun endişelenmesine sebep olmuştur. 1053 yılında Normanlar ve Papa arasında Civitate savaşı yapılmış ve savaşı Robert Guiscard kazanmıştır.²⁴ 1056 yılı Sicilya için bir değişim vakti olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tarihte Robert Guiscard'ın biraderi Roger İtalya'ya ulaştı.²⁵ Roger, Müslüman Sicilya'yı ele geçirmekle kalmayıp buranın yöneticisi haline geldi.²⁶ Papanın IV. Heinrich ile ilişkilerinin bozulması, onu çeşitli ittifaklara yönlendirmiş ve bölgeye kısa süre önce gelen ayrıca Güney İtalya'nın en güçlü hâkimi durumuna yükselen Robert Guiscard ile anlaşma yapmasına yol açmıştır.²⁷ Bizans İmparatorluğu bu dönemde İtalya'daki topraklarını kaybetmiş, son olarak 1071 yılında Bari şehri Normanlar eline geçirmiştir.²⁸ 1073 yılında Robert Guiscard, Papa VII. Gregorius ile görüştü ve aralarındaki ittifakı tazeledi.²⁹ 1084 yılında beklenmedik olaylar yaşandı ve IV. Heinrich Roma'ya karşı sefer düzenledi.³⁰

1. 1. 1. Feodalite (Derebeylik)

Batı Roma İmparatorluğunun yıkılması, Avrupa'da birçok değişikliği beraberinde getirmişti. Merkezi otorite azalmış ve yerel yöneticiler hâkimiyetlerini güçlendirmişti. Bunun sonucunda Avrupa tamamen karışıklık içine düşmüştü. Uzun süre devam eden bir karmaşa dönemi ise feodalitenin ortaya çıkmasını sağladı.³¹

Orta Çağ Avrupa'sında en çok dikkat çeken siyasi yapı ise feodalitedir.³² Bu sistemin temelini toprak oluşturmaktadır. Ortaya çıkan bu sistemde arazi sahibi olan asilzadeler ile onlara bağlı insanlar bulunmaktaydı.³³ Feodalitenin en önemli özelliği ise karşılıklı

²⁴ Steven Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi, I.*, Terc., Fikret Işıltan, Ankara, 1999, s. 44; P. Holt, a. g. e., s. 17-18.

²⁵ Jonathan Riley-Smith, *Chronicles of The Crusades*, Ed. Elizabeth Hallam, London, 1989, s. 50-51.

²⁶ Anna Komnene, *Aleksiad*, (Malazgirt Sonrası), Terc. Bilge Umar, İstanbul, 1996, s. 49-53; Ordericus Vitalis, *Ecclesiastical History, England and Normany*, Vol. I., Trans., Thomas Forester, London, York Street, Covent Garden, 1956, s. 412; S. Runciman, a. g. e., s. 79; Hans Eberhard Mayer, *The Crusades*, Terc., John Gillengam, Oxford, 1972, s. 19; C. Cahen, a. g. e., s. 86; Mehdi İlhan, *Uluslararası Haçlı Seferleri Sempozyumu*, 23-25 Haziran 1997, İstanbul, Bildiri Özetleri, Ankara, 1997, s. 24.

²⁷ S. Runciman, a. g. e., s. 44.

²⁸ Peter Charanis, "The Byzantine Empire in the Eleventh Century", *A History of The Crusades*, yay., K. Setton, C., I. Madison-Milwaukee-London, 1969, s. 187; Bizans İmparatorluğu'nun İtalya'daki son toprağının Normanlar tarafından ele geçirilmesi, Anadolu'daki Türk İlerlemesi ve yapılan Malazgirt Savaşı ile denk gelmektedir. Muhtemelen Batı'da gerçekleşen toprak kaybı Bizans İmparatorluğu'nun Doğu'da yaptığı Malazgirt savaşından kaynaklanmaktadır.

²⁹ S. Runciman, a. g. e., s. 45.

³⁰ Erdman, a. g. e., s. 170-172.; Jonathan Riley-Smith, *Haçlılar Kimlerdi*, Terc, Berna Kılınçer, İstanbul, 2004, s. 47-48.; G.A. Campbell, *The Crusades*, Londra, 1935, s. 29-31; P. Holt, a. g. e., s. 17.

³¹ Georges Duby, *Orta Çağ İnsanları ve Kültürü*, Terc. Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara, 1995, s. 12.

³² J. Le Goof, a. g. e., s. 96-346-347; G. Duby, a. g. e., s. 8-12 -171-172; Pınar Ülgen, "Orta Çağ Avrupası'nda Feodal Sisteme Genel Bir Bakış", *Mukaddime* S.1./2010, s. 3.

³³ M. Bloch, a. g. e., s. 419

bağlılık, yani vassallıktır.³⁴ Kontlar için sahip oldukları toprak demek her şey demekti ve bu toprakları savunmak ve kaybetmemek için kendilerine has birlikler yani ordular meydana getirmekten de geri durmamışlardı. Meydana getirdikleri bu ordular sayesinde krallar üzerinde otoritelerini kurdular ve zamanla sağlamlaştırdılar.³⁵ Feodalite sistemi içerisinde vassalın görevlerini açıklamak, sistemi ve dönemi anlamak açısından oldukça önemlidir. Vassal olan kişi meydana gelen savaşlarda, askeri yardım yapmanın yanısıra, senyöre gücü yettiğinde maddi destek sağlardı. Kurulan bir mahkemeye senyör tarafından çağırıldığında bu mahkemeye kesinlikle katılırlardı. Eğer bu görevleri yapmaktan geri durursa senyör tarafından toprağı elinden alınabilirdi. Aralarında anlaşma yapar ve senyöre bağlılık yemini ederlerdi. Arazi sahibi olan kişi bu ritüelde senyörün önüne gelir dizleri üzerine çöker ve ellerini senyörün ellerine koyardı. Bunun anlamı ise ben sizin himayenizdeyim demektir.³⁶ Yapılan bu yemin bir nevi aralarındaki güven anlaşması olarak nitelendirilebilir.³⁷ Bu sözleşmenin ardından vassal olan kişi elinde bulunan toprağın sahibi değil bir nevi hizmetçisi durumuna gelmekteydi. Avrupa’da ortaya çıkan bu uygulama ile sosyal tabaka arasındaki orta halli sınıf ortadan kalkmış olacak, aşırı zengin ve aşırı fakir insanlar ortaya çıkacaktır.³⁸

1. 1. 2. Hukuk

Roma İmparatorluğu’nun yıkılmasına sebep olan barbar krallıklar, yazılı hukuk kurallarından çok sözlü hukuk kurallarına sahiptiler. Batı Roma İmparatorluğu’ndan miras kalan yazılı hukuka, barbar krallıkların çeşitli sözlü hukuk kuralları da eklenmiş ve Avrupa’da zamanla bu hukuk kuralları karışmıştır.³⁹

Roma ve Karolenj döneminin idarecileri hukuki birliği sağlamak için uygun ortamı oluşturmakta zorlanmışlardır. Avrupa’da o dönemde yargı çeşitli yollar ile yapılmaktaydı. Burada en çok dikkat çeken örnekler ise düellolar, kızgın demiri tutma, kaynar suya el basma, gibi uygulamalardır. Yukarıda bahsedilen bu uygulamaları

³⁴ Lynn Thomidike, *Medieval Europe*, George G. Harrap And Company, London, 1920, s. 228-230; Jaques Le Goff, *Çocuklar İçin Orta Çağ*, Terc., Orçun Türkay, İstanbul, 2011, s. 52-53; Sidney Painter, “Western Europe on the Eve of the Crusades”, *A History Of The Crusades*, C. I. Yay., K. Setton, Medison-Milwauke, London, 1969, s.12.

³⁵ M. Bloch, *a. g. e.*, s. 271-294; J. Le Goff, *a. g. e.*, s. 97; L. Thornidike, *a. g. e.*, s. 233-234.

³⁶ J. Le Goff, *a. g. e.*, s. 96.

³⁷ M. Bloch, *a. g. e.*, s. 343.

³⁸ Arnold Toynbee, *Medeniyet Yargılanıyor*, Terc. Ufuk Uya, İstanbul, 1991, s. 20-21; C. Seignobos, *a. g. e.*, s. 161; M. Bloch, *a. g. e.*, s. 610-611; N. Davies, *a. g. e.*, s. 359-362; Jacques Le Goof, *Avrupa’nın Doğuşu*, Terc. M. Timuçin Binder, İstanbul, 2008, s. 96-98.

³⁹ Muammer Gül, *Orta Çağ Avrupa Tarihi*, İstanbul, 2009, s. 200.

yapacak ortam oluşmadığı zamanlarda ise, şahit göstermeye başvurulmaktaydı. Kadınlar, herhangi bir değeri olmamakla beraber diri diri gömülmekteydi. Adam öldürenler ve hırsızlık yapanlar öldürülürdü. İnsanlar haklarını aramada çaresiz kalmaktaydı çünkü haklarını arayacakları herhangi bir kurum bulunmamaktaydı. Avrupa’da sınıfsal yapı ön planda olduğu için hukuk tam anlamıyla uygulanamıyordu. Toplumda belli nüfuzla sahip olan insanlar, hukuk alanında bazı yaptırımlardan da sıyrılmaktaydılar. Bunun sonucunda olan yine halka olmuş, toplumsal sınıfın en alt tabakasında bulunan insanlar bu kanunsuzluğun ve hukuksuzluğun acısını çekmiş ve hakları gerçek manada yenmiştir.⁴⁰

1. 1. 3. Şövalyelik

Avrupa’da uzun süre boyunca kuzey bölgelerden gelen barbar akınlarına karşı korunmak ve feodal beylerin birbirleri arasındaki savaşlarda güçlerini toplamaları amacıyla silahlı bir askeri sınıfın kurulmasına ihtiyaç duyulmuştu. Bu şövalyeler sınıfı, sınır bölgelerde yaşayan köylüleri korumak amacıyla silahlı güç olarak ortaya çıkmış olmasına rağmen, ilerleyen zamanlarda çok önemli bir savaş müessesesi halini almakla kalmamış, aynı zamanda Müslümanlara karşı büyük bir hırs ve nefret duygusuna kapılmışlardı.⁴¹ Avrupa’nın çeşitli bölgelerinde soylu sınıfının ortasında bulunan şövalyeler, feodalite içerisindeki en büyük kitleyi meydana getirmekteydi.⁴² Onların hayatta var olmaları savaşlara bağlıydı ve eğer güvenli bir ortam oluşursa onlara ihtiyaç azalacaktı. Zaten ilerleyen dönemlerde onların savaş olmayan durumlarda, tarımla uğraştıkları ve zamanla kendi topraklarını işleyen büyük şövalyelere dönüştükleri görülecektir. Bu kişiler, savaş zamanlarında kılıcını kuşanan, barış ortamında ise tarım faaliyetlerine devam eden biri olarak karşımıza çıkmaktadırlar.⁴³ Şövalye olmak isteyen bir kişi, şövalye olan birinin yanında hizmetkarlık yapardı. Bu hizmeti yaklaşık olarak beş ile yedi yıl devam ettirirdi. Yapılan bu askeri hizmetin karşılığında kendini geliştirir, kılıç kuşanmayı öğrenir ve bunları başardığında şövalyeliğe layık görülürdü.⁴⁴ Papa, Haçlı Seferlerini başlatmayı amaçlarken, sosyal guruplar içerisinde parlak gelecek umduğu Avrupalı şövalyeleri göz önünde

⁴⁰ Umberto Eco, *Orta Çağ Barbarlar- Hıristiyanlar-Müslümanlar*, Terc. Leyla Tonguç Basmacı, İstanbul, 2015, s. 217-218-222; M. Bloch, *a. g. e.*, s. 187; J. Le Goof, *a. g. e.*, s. 29. vd.

⁴¹ T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 200-202; Ahmet Refik Altınay, *Haçlılar (1095-1291)*, Terc., Güray Kırpık, İstanbul, 2007, s. 111.

⁴² Johan Huizinga, *Orta Çağın Gün Batımı*, Terc. Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara, 1997, s. 100.

⁴³ İsmail Güleç, H. Neslihan Demiriz, *Orta Çağda Şövalyelik ve Şövalye Eğitimi*, Sakarya, 2014, s. 11-12.

⁴⁴ G. Duby, *a. g. e.*, s. 205-206; J. Le Goof, *a. g. e.*, s. 284.

tutmaktaydı.⁴⁵ İlerleyen zamanlarda, yapılan törenlere çeşitli nedenlerden dolayı dini argümanlarda ilave edildi.⁴⁶

Buradan anlaşıldığı gibi şövalyelik bir savaş kurumu olarak Avrupa'da özellikle de Fransa'da ortaya çıkmıştır. Şövalye olacak insanlar, ne kadar üstün başarılar kazanıp çeşitli zaferler elde etseler bile şövalye olan bir kişiden onay almadıkça şövalye olamaz ve şövalyeliği kabul edilmezdi.⁴⁷

1. 2. Avrupa'nın Dini Durumu

1054 yılında batı ve doğu kiliseleri arasında yaşanan anlaşmazlıklar neticesinde Katolik-Ortodoks ayrımı Hristiyanlığı ikiye ayırdı.⁴⁸ Papanın, Bizans İmparatorunu aforoz etmesi batıda yaşayan Katolikler ile Bizans arasında ayrılıklara sebep oldu.⁴⁹ Lakin o dönemlerde, Bizans İmparatorluğu'nun büyük bir güç teşkil etmesinden dolayı Katolikler herhangi bir saldırı hareketine geçme eyleminde bulunmamışlardır. Müslümanlar, İspanya ve Sicilya'yı aldıklarında Roma şehrine kadar ilerlemiş ve bölge halkını vergiye bağlamışlardır. Burada dikkat edilmesi gereken bir nokta ise şu şekilde açıklanabilir. Bizans İmparatorluğu ile ayrılıklar yaşayan batı dünyası her ne kadar Bizans'a karşı bir sefer düzenlemekte geri durmuş olsada 11. Yüzyılda, Müslümanlar üzerine saldırı hareketine geçmeleri o dönem için büyük bir cesaret ve güven örneğidir. Avrupa'dan hac görevini yerine getirmek için Kudüs'e gitmek dönem insanları için tehlikeler barındırdığından dolayı, zamanla kilise bu hac işlemini sadece bir ceza olarak uygulamaya başlamıştır. Avrupa'nın suçlularından oluşan bu insanlar, geçtikleri yerlerde birer eşkıya gibi davranmakla kalmayıp bölgelerde huzursuzluk yaratmışlardır. Ayrıca kilisenin, feodal toplumla ve yargı kurumlarıyla geliştirmiş olduğu güçlü bağlar orta çağ sosyal hayatına büyük ölçüde tesir etmiş ve etkilemiştir. Avrupa'da kilise hâkim olduğu bölgeleri kralların aracılığıyla idare etmekteydi. Eğitim konusunda ise Kilise büyük ölçüde her şeyi kendi bünyesinde tutmaktaydı. Kiliselerin içerisinde bulunan çeşitli eğitim mekanizmalarında, piskopos ve papaz olan kişiler, papaz olarak yetiştirilmek üzere pek çok kişiyi kiliseye almaktaydı.

⁴⁵ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 35. vd.

⁴⁶ H. Mayer, *a. g. e.*, s. 20; Derya Dünder, *Ortaçağ Avrupası'nda Şövalyelik*, (Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, 2012), s. 10-11.

⁴⁷ J. Huizinga, *a. g. e.*, s. 100; Güleç, Demiriz, *a. g. e.*, s. 147-152.; J. Le Goof, *Avrupa'nın Doğuşu*, s. 64-65; M. Bloch, *a. g. e.*, s. 273-276-476.

⁴⁸ H. Pirenne, *Orta Çağ Kentleri*, s. 64-65.

⁴⁹ Georg, Osrtogorsky, *Bizans Devleti Tarihi*, Terc., Fikret Işıltan, Ankara, 1995, s. 312; Francis, Dvornik, *Konsiller Tarihi İznik'ten II. Vatikan'a*, Terc., Mehmet Aydın, Ankara, 1990, s. 28.

Döneme damgasını vuran ve Avrupa'nın pek çok bölgesinde faaliyet yürüten tarikatların başında ise Cluny⁵⁰ tarikatı bulunmaktaydı. X. ve XII. Yüzyıllar arasında Avrupa'da çeşitli faaliyetlerde bulunan ve manastırlarını kuran bu tarikat, sahip olduğu zenginlik, ayrıca ulaşılmış oldukları bölgelerde uygulamış oldukları maddi ve manevi yaptırımlarla Avrupa'da olağanüstü bir etki yaratmıştır.⁵¹ Bu dönemde Avrupa'da feodal beyler yoğun bir şekilde etkili olduğundan dolayı, başta bu tarikatı kurmak mümkün olmamıştır fakat tarikat 910 yılında, feodal güçlere karşı çeşitli başarılar elde eden ve onların nüfuz alanlarını bir nebze de olsa azaltan Guillaume tarafından kurulmuştur.⁵²

1. 3. Avrupa'nın Sosyal ve İktisadi Durumu

Orta Çağ Avrupası'nın sosyal yapısını ele aldığımızda halkın çeşitli sınıflara ayrılmış olduğunu ve soylu kişilerin bu tabakanın en üst katmanında bulunduğunu görmekteyiz. Bu en üst katmanda bulunan soyluların almış oldukları soylu unvanının doğuştan geldiği bilinmekle beraber kan bağıda oldukça önemlidir.⁵³ Soyluların görev yaptığı müesseseler ise genel olarak devlet işleri ve askerlik alanını teşkil etmektedir.

Soylu sınıfının en alt biriminde şövalye, en üst kademesinde ise kral ve senyör bulunurdu.⁵⁴ Soylu olarak adlandırılan diğer unvanlar ise Düşes, Baron, Kont, Dük ve Vikonttur.⁵⁵ Din adamlarının bu toplumsal statüdeki bulunduğu yer ise soylulardan

⁵⁰ Cluny Tarikatı: X. Yüzyıl ile birlikte kendine gelişme ve büyüme fırsatı bulmuş neredeyse Fransa'nın tamamına yayılıp çeşitli faaliyetlerine devam ettikten sonra İsviçre, İspanya, İngiltere, Almanya ve Macaristan'a kadar olan coğrafyalarda etkili olmaya başlamışlardır. Bu tarikatın zaman içerisinde özenle yetiştirdiği rahipler, imparatorlar ve krallar üzerinde zamanla nüfuz sahibi olmaya başlamışlardır. Bu rahipler kiliseye etki ederek çeşitli din adamlarının ileri sürmüş olduğu yenilik hareketlerini de kabul ettirmişlerdir. Bu rahipler arasında kendini geliştiren ve gelişme kaydedenler ise Papalığa yükselme şansını bulmuşlardır. Tarikatın en başta gelen amaçları ise, Hıristiyanlığı, çeşitli bölgelere yaymak ve savunmak, o dönemde yapılan şövalyeliği din adı altında ilerletmek, rahiplere hürmet etmek, Hıristiyanlar arasında gerçekleşen sıkıntıları sonlandırmak, refah ortamını sağlamak, tarikatın mensupları için canını feda etmek gibi meselelerde Cluny tarikatının niteliklerindedir. Bkz. Jacques Pirenne, *Büyük Dünya Tarihi*, Terc. Nihal Önal- Beslan Cankart- Refik Özbek, İstanbul, 1966, s. 155; G. Duby, *a. g. e.*, s. 56-57; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 64; Corliss K. Slack, *Historical Dictionary of the Crusades*, Oxford, 2003., s. 67; Güray Kırpık, "Haçlı Seferlerinde Tanrı-Barışı Müessesesi", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* Aralık 2007, S.16, s. 83.

⁵¹ J. Riley-Smith, *a. g. e.*, s. 26-33.

⁵² S. Runciman, *a. g. e.*, s. 36-37.; Z. Oldenbourg, *a. g. e.*, s. 12.; C. Erdmann, *a. g. e.*, s. 54-94; H. Mayer, *a. g. e.*, s. 16-17.

⁵³ Steven Epstein, A., *Geç Dönem Orta Çağ Avrupası Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1000-1500*, Terc., Serap Işık, İstanbul, 2014, s. 65; J. Le Goff, *Avrupa'nın Doğuşu*, s. 63; M. Bloch, *a. g. e.*, s. 436-437.

⁵⁴ M. Bloch, *a. g. e.*, s. 484-485; G. Duby, *a. g. e.*, s. 175.

⁵⁵ Avrupa'nın büyük bir bölümünü etkisi altına almış olan feodalite uzun yıllar boyunca hakimiyetini devam ettirdi. Bu sistemin içerisinde yaşayanlar çeşitli sınıfların üyesiydi. Soylular sınıfında bulunan bu asiller; dük, marki, kont, vikont, baron ve şövalye gibi unvanlar ile anılmaktalardı. Örnek verecek olursak Almanya'da marki olarak adlandırılan kişi Fransa'da Kont diye adlandırılmaktaydı ve bu durum bölgelere

sonra gelmekteydi.⁵⁶ Kilise bu dönemin en etkili kurumuydu. Krallar bile görevlerini meşrulaştırmak için bu kiliselerde görevli olan papaların elinden taç giyerlerdi.⁵⁷ Burjuvazi⁵⁸ de bu dönemde bir sınıf olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu insanlar çoğunlukla ticaret işleriyle uğraşan ve bu ticaretin vermiş olduğu zenginlik ile yaşayan insanlardı. Bu kadar zengin olmalarına rağmen siyasi hakları, zenginlikleri kadar büyük değildi.⁵⁹ Orta Çağ Avrupa'sının sosyal statüsünde dikkat çeken bir diğer birim ise köylülerdi. Onlar kendi aralarında serbest ve Süzeren olmak üzere ikiye ayrılmaktaydı. Serbest köylü denilen kişiler toprağın gerçek sahibiydi.⁶⁰ Onların sorumlu oldukları konu ise sadece vergi vermektir. Süzeren ise işlediği toprağın gerçek sahibi değil, feodal beyin toprağında çalışan ve gerektiğinde toprakla birlikte alınan ve satılan kişilerdi.⁶¹ Zaman içerisinde topraktan ayrılmaz hale gelmişler ve bu bağlı oldukları toprakların bilhassa toprağın sahibinin, kulu halini almışlardır.⁶² Yapacakları evlilik senyörün haberi olmadan gerçekleşemezdi ve senyör evlenecek olan kızı yanına alma hakkına sahipti.⁶³

Bu dönemdeki insanlar büyük ölçüde ya soylu olan kimseler ya da yoksul olan köylülerdi. Dikkat çekilmesi gereken en önemli noktalardan biri ise orta sınıfı oluşturan insanların, askere gitmemek için ve buldukları toplumda daha rahat hayat sürebilmek için topraklarını senyörlere bırakmış olmaları, senyörün emri altına girmeleri durumunu ortaya çıkarmış ve bunun sonucunda alt tabakada yaşayan ve üst tabakada yaşayan

özgüydü. Asil bir kişinin ömrü sonlandığında hâkimiyet sürdürdüğü toprakları çocukları arasında paylaşılmak yerine, tamamıyla ailenin en büyük çocuğuna bırakırdı. Uygulanan yöntemin, bu toprakların ve buradan elde edilen gelirlerin, en büyük oğla verilmesinin sebebi ailenin askerî gücünün bölünmemesini ilgilendirmekteydi. Bu uygulamayla toprağı olmayan ve aynı zamanda kendilerine gelecek göremeyen birçok soylu insan doğu'ya hareket etmek istemişlerdir. Onların doğu'ya gitme arzularının sebeplerinin başında ise bu bölgenin sunmuş olduğu zenginlikten başkası değildir. Bunları çeken doğunun zenginliğinin yanında, papanın vermiş olduğu vaatler onları teşvik edince, şanslarını doğuda denemek isteyen asilzadeler yapılan seferin en önemli temsilcileri haline gelmişlerdir. Bkz; Cüneyt Kanat, Devrim Burçak, *Sorularla Haçlı Seferleri*, İstanbul, 2013, s. 29-43; C. Seignobos, *a. g. e.*, s.137.

⁵⁶ Yaşar Bedirhan, *Orta Çağ Tarihi*, Ankara, 2012, s. 356.

⁵⁷ A. Tonnbee, *a. g. e.*, s. 21; C. Seignobos, *a. g. e.*, s. 161.

⁵⁸ Burjuvazi: Orta Çağ Avrupası'nda feodal beylerin yaşadıkları Şatoların etrafında kurulan kentler ve kasabalarda bulunan, ticaret ve sanat alanlarında kendini ön plana çıkarmış sınıftır. Bu sınıf zamanla feodal beylerden önemli konularda ayrıcalıklar elde etmiş, bunun karşılığında yöneticilere vergi vermişlerdir. Feodal sistemin zayıflamasıyla birlikte burjuvalar, yaşadıkları kentleri senyörlerden satın alarak, yaşadıkları kentlerde üst konuma gelmişler ve sahibi olmuşlardır. Bkz. Zubritski M. Kerow, *İlkel Köleci Feodal Toplum*, Terc., Göksu Birol, Ankara, 2016, s. 261; M. Bloch, *a. g. e.*, s. 535-536; Regine Pernould, *Burjuvazi*, Terc. Mehmet Ali Kılıçbay, İstanbul, 1991, s. 32.

⁵⁹ M. Bloch, *a. g. e.*, s. 535-536.

⁶⁰ Herbert Heaton, *Avrupa İktisat Tarihi*, Trk. Terc. Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara, 1995, s. 90-91.

⁶¹ L. Thornidike, *a. g. e.*, s. 222-223; M. Bloch, *a. g. e.*, s. 374;

⁶² V. Gorldlevski, *Anadolu Selçuklu Devleti*, Terc. Azer Yaran, Ankara, 1998, s. 42.

⁶³ Gül Akyılmaz, Halil Cin, *Tarihte Toplum ve Yönetim Tarzı Olarak Feodalite ve Osmanlı Düzeni*, Konya, 1995, s. 48.

insanların arası iyice açılmaya başlamış, orta sınıf neredeyse yok olmayla yüz yüze kalmıştır. Zaman içerisinde Avrupa milletleri bu uygulamaları bir kenara bırakmış ve kilise ile Latin kültürü birleştirici rol oynamaya başlamıştır. Bu birliktelik ile Avrupa milletleri yaşadıkları dünyayı keşfetmeye başlamış ayrıca bir araya geldikleri farklı toplumların insanlarından etkilenecek duruş yapısını geride bırakmış ve Avrupa’da kurulacak olan yeniliğin temellerini atma fırsatını bulmuşlardır.⁶⁴

Bunlara ek olarak tarım faaliyetlerini geliştirip birçok yeni uygulamaları kullanmaya başlamışlardır. Avrupa’nın bazı kesimlerinde ekilen arpa, atlar için ekilen bir bitki olmakla beraber fakir insanların yediği ürünler içerisinde yer almaktadır. İlkbahar mevsiminde ekilen sebzeler Avrupa için oldukça önemli olmuştur.⁶⁵ Bu insanların ana besin kaynağını Nohut ve mercimek oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra o dönemde büyük öneme sahip olan ekmek, buğday ve çavdar gibi ürünler sonbahar mahsulleriydi. Coğrafya, her dönem ve millet için önemli olduğundan dolayı Avrupa’da yetiştirilen tarım ürünleri bölgelere göre farklılık göstermekteydi.⁶⁶

Tarım yapılması aynı zamanda çeşitli zorlukları beraberinde getirmişti.⁶⁷ Tarım araçları büyük ölçüde yeterli değildi ve ürün verimliliği arttırmak için hayati olan su ise bazı bölgelerde özellikle Kuzey Avrupa’da yeterli değildi. Bunun sebebi ise sulama sisteminin tam anlamıyla bilinmemesi ve geliştirilememesiydi.⁶⁸

Tarım faaliyetlerinin geliştirilmesi ve yaşanan ürün bolluğu nedeniyle kendi karınlarını doyuran bu insanlar, kazandıkları ürünlerden gelir elde etmeyi zamanla kendilerine uygun görmüşlerdir. Para kazanmak ve refah seviyelerini arttırıp güzel bir hayat sürmek isteyen insanlar ticarete adım atmışlar ve deyim yerindeyse sürüklenmişlerdir.⁶⁹ Bunun sonucunda çeşitli pazarlar ve ticaret yolları aramaya başlamışlardır. Bu arayışın sonucunda farklı milletlerin insanlarıyla tanışma fırsatı bulan insanlar, birbirlerinden etkilenmeye başlamıştır. Özellikle doğu bölgelerine yönelen Avrupalılar, doğu ticareti sayesinde elde edeceği itibar ve zenginlik ile çeşitli İtalyan şehir devletleriyle temasa geçmişlerdir. Öncelikle Levante’ye⁷⁰ yönelen ve ayrıca Bizans İmparatorluğu’nun

⁶⁴ J. Le Goff, *a. g. e.*, s. 255.

⁶⁵ J. Le Goff, *a. g. e.*, s. 77; S. Painter, “a. g. m.”, *A History Of The Crusades*, C. I., s. 5-7.

⁶⁶ John M. Hobson, *Batı Medeniyetinin Doğulu Kökenleri*, Terc., Esra Ermet, İstanbul, 2015, s. 100-101; J. Le Goff, *Avrupa’nın Doğusu*, s. 60.

⁶⁷ J. Le Goff, *Avrupa’nın Doğusu*, s. 60.

⁶⁸ H. Pirenne, *a. g. e.*, s. 37.

⁶⁹ Tevfik Güran, *İktisat Tarihi*, İstanbul, 1998, s. 52-54.

⁷⁰ Günümüzde İspanya sınırları içerisinde.

hüküm sürdüğü bölgelerde ticaret yapma hakkını elde etmeye çalışan bu insanlar, İtalyan şehir devletlerinin başını çeken Amalfi şehrinin tüccarlarıyla bağlantı kurmuşlardır.⁷¹ Bu şehri Venedik⁷² takip etmektedir. İlerleyen dönemlerde özellikle 12. Yüzyılın başlarında Cenova⁷³ ise Levante ticaret dünyasına girme ve Bizans'ın elinde bulunan bölgelerde çeşitli haklara sahip olmak için mücadeleler vermeye başlamıştır. Haçlı Seferine katılan soylular ve önde gelen insanlar yukarıda bahsettiğimiz bu şehir devletçikleri sayesinde seferlerde üstün başarılarla imza atma şansını bulmuşlardır. Diğer taraftan deniz yolu ile asker taşımış ve gerekli teçhizat malzemesini limanlara ulaştırmaları yönüyle bu şehir devletleri, seferlerin kalıcı olmasında adeta kilit noktayı oluşturmaktadırlar.⁷⁴İtalya'daki bu devletçiklerin Haçlı Seferlerine katılmaları, öncelikli olarak Burjuvalardaki kazanma tutkusu ile gerçekleştiği belirtilmektedir.

Bunların yanı sıra Bizans ile çeşitli ticari alışveriş yapan bu devletçikler, bölgedeki zenginliğe adeta gözlerini dikmişlerdir.⁷⁵ Yukarıda bahsettiğimiz bu devletçikler, Haçlı devletlerinin kurulmasında büyük bir çaba harcamalarının yanında ayrıca onların örgütlenmelerine katkıda bulunmuşlardır. Haçlı seferlerinde bu devletlerin önemi iyi anlaşılmalıdır. Nitekim Haçlılar için deniz yolu olmazsa olmazdı. Bu deniz yolu sayesinde çeşitli besin kaynakları getirilmekteydi. Belli dönemlerde asker ve silah taşıdığıda dikkatlerden kaçmamalıdır. Karşılıklı yardımlaşmalar neticesinde haçlı kontları İtalyanlara, mahalleler vermişler hem bu bölgeleri Hıristiyanlaştırmak ayrıca

⁷¹ H. Pirenne, *Orta Çağ Kentleri*, s. 63-82.

⁷²İtalya'da bulunan şehir devletçiklerinin en güçlüsü durumunda olan Venedik İtalya'nın kuzeyinde bulunmaktadır. İtalya'nın doğu ile en çok bağlantısı olan şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Venedik Haçlı Seferinin başlamasıyla büyük ölçüde adından söz ettirmeye başlamış yaptığı ve yapacağı yardımların karşılığı olarak mahalleler, ayrıca ticari imtiyazlar sahibi olmuştur. 1110 yılında I. Baudouin Venediklerin sağladıkları yardımlarla Sayda'yı ele geçirmiş ve bunun sonucunda Venediklilerin, Akka'da ki haklardan yararlanmasında yardımcı olmuştur. Fulcherius Carnotensis, *Gesta Francorum Iherusalem Peregrinantium*, Terc. İlcan Biter Barlas, *Kudüs Seferi*, İstanbul, 2009, s. 134-135,158-159. İlerleyen süreçte Venediklilerin Suriye'de yapılan ticaret üstünlüğünü Cenevizlilere kaybetmesi IV. Haçlı Seferi'nin Bizans İmparatorluğuna düzenlenmesinin ana unsurunu oluşturmuştur. Haçlıların Konstantinopolis'i işgal etmesiyle Venedik burada pek çok imtiyaz elde etmiştir. Burada Venedikli yöneticilerin ne kadar akıllıca davrandıkları ve bu imtiyazlarını Konstantinopolis üzerinden sağladıkları açıkça ortadadır. Mısır ile yaptıkları ticarete de söz sahibi olduklarından dolayı bölgede tekrar üstün konuma gelmişler ve çeşitli ayrıcalıklar kazanmışlar. Önceleri sayıca az olan Venedik gemisi İtalya'dan yardım için Ortadoğu'ya doğru hareket ederken ilerleyen dönemlerde bu gemi sayısı ve gerekli yiyecek ve askeri malzeme sayısında artışlar yaşanmıştır.

⁷³1097 yılıyla birlikte birçok Cenovalı tüccar Haçlı Seferine katılmaya başlamış, Haçlılar Antakya'yı kuşattıkları sırada onlara yardım etmişlerdir. Batıdan doğuya bitmek tükenmek bilmeyen istekleri ile malzeme getirmişler ve Antakya'nın haçlılar tarafından ele geçirilmesiyle birlikte Antakya limanından faydalanma şansını bulmuşlardır. Burada güçlerinin arttıran ve nüfuz sahibi olan Cenevizliler birçok mahalleyi idare eder hale gelmişlerdir. Ayrıca şu noktaya değinmek yerinde olacaktır; bu seferlerde en çok karlı çıkanlar bu şehir devletleri olmuştur.

⁷⁴ C. Cahen, *a. g. e.*, s. 60.

⁷⁵ H. Pirenne *Orta Çağ Kentleri*, s. 63-82.

bölgede bu devletçiklerin koloniler kurmasını sağlamışlardır. Böylece buradaki zenginliğin batı bölgelerine aktarılabilmesinin yolu açılmıştır.⁷⁶

1. 4. Haçlı Seferi'nin Nedenleri

1. 4. 1. Dini Nedenleri

Hıristiyanlık ortaya çıktıktan ve yayılmaya başladıktan sonra, Hıristiyanlığın yönetimi cemaatler ve papazlar eliyle yürütülmeye başlamıştır. Daha sonra kilise ve cemaatlerin belli bir mevkiden yönetilme düşüncesi ortaya atılmış ve böylece Papalık Kurumu oluşturulmuştur.⁷⁷ Avrupa'nın bu dönemdeki merkezi Roma olduğu için bu kurum Roma bünyesine yerleştirilmiştir. IV. Yüzyılda belirli bölgelerde çeşitli Piskoposluklar oluşturulmuş, bu piskoposlukların büyük önem teşkil edenleri ise Roma, İskenderiye, İstanbul (Konstantinopolis), Hatay ve Kudüs olmuştur. Kiliseler ortak kurallar oluşturmuş ve oluşturdukları bu kurallar bölgesel kabul edilmiştir. Zamanın belli dönemlerinde toplanıp aldıkları kararlar “ekümenik” (evrensel) olarak nitelendirilmektedir.⁷⁸ Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasının ardından Hıristiyan dünyasının idaresini üstlenecek kimse kalmamıştı. Bunun sonucunda çeşitli kaos ortamından faydalanan ve yöneticisiz kalan Hıristiyan idaresini önemli ölçüde ele alan Papalık, Hıristiyan dünyasının dini hâkimiyetinin yanında, siyasi liderliğinde de etkili olmayı amaç edinmeye başlamıştır. Avrupa halkının büyük bir zaman aralığı boyunca çeşitli kararları ve emirleri Roma'dan almaya alışkanlığından dolayı, bu durum çok fazla irdelenmemiş ve önemsenmemişti. Bu ortamdan yararlanan Papalık, siyasi anlamda bir devlet ve ordu kurmaya nail olmuş, zamanla gerçek bir devlet haline gelmişti.⁷⁹ Devlet haline geldikten sonra yerini sağlamlaştırma arzusuyla çeşitli hakları kendinde görmüş, günah çıkarma, aforoz ve endüljans (parayla cennetten yer satma) uygulamalarıyla kendi mevkiini garanti altına almaya başlamıştır. Hatta o kadar ileri gitmiş ki Papanın hiçbir şekilde yanlış yapmayacağı, hata yapan insanları affedeceği ve bunun sonucunda onların cennete gitmelerini sağlayacağına değinmiştir.⁸⁰

⁷⁶ C. Cahen, *a. g. e.*, s. 66-67.

⁷⁷ Piers Raul Read, *Tapınak Şövalyeleri*, Terc., S. Gül Erdem, Ankara, 2003, s. 46; U. Eco, *a. g. e.*, s. 153-155.

⁷⁸ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 30-31.

⁷⁹ U. Eco, *a. g. e.*, s. 160-161.

⁸⁰ C. Seignobos, *a. g. e.*, s. 88.

1054 yılında iki kilise arasında yaşanan ayrılığın neticesinde Roma'daki kilise Katolik, İstanbul (Konstantinopolis'teki) kilise ise Ortodoks ismiyle anılmaya başlamıştır.⁸¹ Bizans'ın Batı'dan yardım dilemesiyle harekete geçen papalığın asıl amacı, siyasi nüfuzunu arttırmak, batı ile doğu kiliselerini birleştirmek ve bu durumu kendi lehine çevirmek olmuştur. Papalığın bu niyetinin ardından kurulan bir tarikat ise o dönemde oldukça önemlidir. Bu tarikat daha öncede bahsettiğimiz Guillaume tarafından İlk olarak Fransa'nın Aquitania bölgesinde sınırları içinde kurulmuştur.⁸² Cluny kasabasını merkez edindikleri ve bu bölgelerde yoğunlaştıkları için üyeleri, pek dikkat çekmeyen bir keşişlik hayatı yaşamışlardır. İlk etapta dikkat çekmemeleri onların güçlenmesine yardımcı olmuş ve zamanla Fransa dahil olmakla beraber Avrupa'nın büyük bölümüne yayılarak manastırlar inşa etmişler ve dini faaliyetlerini geniş bir alanda yürütme şansını bulmuşlardır.

Bu tarikatın üyesi olan insanların en temel özellikleri ise Papalık Makamına büyük ölçüde sadık olmaları ve Papalığın yönlendirmeleriyle hareket etmeleridir. Onlar hâkim oldukları bölgelerde, mensup oldukları kilisenin öğretilerini, dini uygulamalarını ve tarzını götürüyorlar, gittikleri bölgelerdeki yerel kiliseleri buna göre yönlendiriyorlardı. Kendilerini Latin Hıristiyanlığının dini koruyucusu ve savunucuları olarak ifade eden Cluny'ler, yapılan Haçlı Seferlerine destek vermekle kalmayıp aynı zamanda katılıp çeşitli faaliyetler yürütüyorlardı.⁸³ Onlar için önemle üzerinde durdukları bir konu vardı. Bu konu ise dini ve siyasi anlamda Papalığın en üstte bulunduğu bir Hıristiyan birliği kurma hedefleriydi. Ayrıca verdikleri hizmeti anlama bakımından, sefer yolları üzerinde kurdukları hanlar oldukça önemlidir. Onlar burada ücretsiz bir şekilde Haçlı Ordularını misafir etmiş ve başarı sağlanmasında ön ayak olmuşlardır.⁸⁴

Onlar, büyük bir arzuyla Haçlı Ordularını bir arada ve bir çatı altında birbirlerine sıkı halde tutmak istediklerinden dolayı, yapmış oldukları propagandalarda Türklerin, Kudüs'e hac görevini yerine getirmek için giden masum insanlara zorluklar yaşattığına ve Kudüs'te Hıristiyanların eziyet gördüklerine dair telkinlerde bulunmuşlardır.⁸⁵

⁸¹ Işın Demirkent, *Haçlı Seferleri Tarihi*, İstanbul, 1997, s. 1-2.

⁸² S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s.1.

⁸³ I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 6; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 38.

⁸⁴ Kanat, Burçak, *a. g. e.*, s. 34-35.

⁸⁵ Gregory Abû'l-Farac, *Abû'l-Farac I.*, Terc., Ömer Rıza Doğrul, Ankara, 1999, s. 339; Kanat, Burçak, *a. g. e.*, s. 37; Süryani Mikhael, *Süryani Patrik Mikhael Vekayinamesi, II. Kısım, XII. Fasıl*, Terc., H.D. Andreasyan, s. 39; Haçlı ordusunun Deniz yolu ile geldiğini ve aralarında kral olduğunu belirtmiştir.

1. 4. 2. Siyasi Nedenleri ve Konsillerin Etkisi

Türklerin Anadolu'da Bizans üzerine saldırması ve Arapların İspanya'da saldırıya geçmeleri, Avrupa'nın kuşatılması durumunu ortaya çıkarmıştır.⁸⁶ Yapılan Malazgirt Savaşı'nın⁸⁷ sonucunda, Türkler, İznik'i başkent yapmakla kalmamış ayrıca Anadolu'da devlet kurmuşlar ve Batı Anadolu'ya kadar ilerlemişlerdi.⁸⁸ Türklerin durmaksızın devam eden ilerlemeleri karşısında varlık gösteremeyen Bizans, çaresiz bir şekilde Batı'dan yardım istemek zorunda kaldı.⁸⁹ 1089'yılı eylül ayı içerisinde Papa, Melfi Konsili'nde toplananlara hitap etti.⁹⁰ Bu toplanan halkın içerisinde Bizans'ın elçileri de bulunmaktaydı. Konsil Aleksios'un affedilmesine ve ayrıca Sicilya'yı yöneten Roger ile Papalığın tek bir çatı altında toplanmasına ön ayak oldu.⁹¹ Devamında ise 1095 yılında yapılan Piacenza Konsili'nde, Bizans tarafından gönderilen elçiler Türklere karşı acilen bir şey yapılması gerektiğinin vurguladılar. Piacenza Konsili'nde bulunan insanların hepsi yapılacak olan mücadeleyi kabul ettiler.⁹² Papa son olarak 1095 yılında yapılan Clermont Konsili'nde Doğu'daki Hıristiyanlarının çektiği acılar üzerine vaaz verdi ve onların yardımına koşacak kişilerin, Hz. İsa'nın mezarını ziyaret eden hacılar gibi tüm

Oysa biliyoruz ki I. Haçlı Seferine Krallar katılmamış ve Godefroi kara yolu ile Macaristan üzerinden gelmiştir.

⁸⁶ İhsan Süreyya Sırma, *Haçlı Seferleri*, İstanbul, 2014, s. 27.

⁸⁷ Romen Diyojen'in komutası altındaki büyük Bizans ordusu ücretli askerlerin yanısıra vareg muhafız alayı İskandinavyalılardan, Batı Avrupa'dan gelen Frank ve Normanlardan, kuzey Slavları ve Güney Rusya steplerindeki Türklerden, Peçenek, Kuman ve Oğuzlardan meydana geliyordu. Ordunun içerisinde bulunan ücretli birliklerin en dikkat çekeni ise Türk olan Joseph Tarkhaniotes idaresindeki birlikti. En gözde birlik ise Norman Russel de Bailleul kumandasında ki Frank ve Norman zırhlı süvari birliğiydi. Bizans Ordusunun başkomutanı Andronikos Dukas'tı. Fakat o Diyojen'i hiç sevmiyordu. Bu farklı milletlerden oluşan orduya yola çıkan Diyojen yenileceğini aklının ucundan bile geçirmemekteydi. Fakat uygulanan yanlış stratejiler ve yapılan savaşta ücretli askerlerin imparatoru korumaması, Russel ve Frankların savaşa girmemesi, ayrıca Andronikos Dukas'ın himayesinde bulunan birliklerin savaş meydanından çekmesiyle savaş kaybedildi. Ayrıca Andronikos Dukas, himayesinde bulunan birliklerini savaş meydanından çekerek İmparatorluk başkentine döndü. Bkz. Ioannes Zonaras, *Tarihlerin Özeti*, Terc. Bilge Umar, İstanbul, 2008, s. 131-135; Urfalı Mateos, *Urfalı Mateos Vekayi-Namesi (952-1136) ve Papaz Grigor'un Zeyli (1136-1162)*, Terc. Hrant D. Andreasyan, Ankara, 1987, s. 141-144; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 36-38; Ali Sevim, *Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi*, Ankara, 2000, s. 74-75.

⁸⁸ I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 3-4; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 226; *Azimi Tarihi, Selçuklularla İlgili Bölümler*, Terc. Ali Sevim, Ankara, 1988, s. 21; Ali Sevim-Yaşar Yücel, *Türkiye Tarihi, Kuruluş Devri, Fetih, Selçuklu ve Beylikler Dönemi*, Ankara, 1989, s. 97-101; Erdoğan Merçil, *İlk Müslüman Türk Devletleri Tarihi*, Ankara, 2006, s.103-107; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 53-54.

⁸⁹ I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 2-3; Mikhail Psellos, *Mikhail Psellos'un Khronographia'sı*, Terc. Işın Demirkent, Ankara, 1992, s. 229.

⁹⁰ Işın Demirkent, "a. g. m." *Tarih Dergisi*, (Temmuz 2011), s. 69.

⁹¹ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 47-51. Willermus Tyrensis, *Historia Rerum In Partibus Transmarinis Gestarum*, Terc. Ergin Ayan, *Willermus Tyrensis'in Haçlı Kroniği, (I-VIII.)*, İstanbul, 2016, s. 50-51; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 134-140; Peter Frankopan, *The First Crusade*, Cambridge-Massachusetts, 2012, s. 103; I. Demirkent, *a. g. e.*, s.3-4; S. Runciman, *a. g. e.*, s.78-80.

⁹² O. Vitalis, *Ecclesiastical History, England and Normany*, Vol. III., Trans., Thomas Forester, London, York Street, Covent Garden, 1956, s. 61; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 81-82; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 64-65; I. Demirkent, "Haçlı Seferleri Düşüncesinin Doğuşu ve Hedefleri", *Tarih Dergisi*, s. 71.

günahlarının bağışlanacağını vaat etti.⁹³ Konsilde bulunan herkes bu çağrıyı kabul etti.⁹⁴ Soylu olan kişilerinde yapılacak olan bu sefere ilgisi büyüktü. Kutsal savaş ve İslam'a karşı verilecek savaşla tüm günahlarının bağışlanması, Haçlı Seferleri'nin hem Kudüs'ü hem de Doğu Hıristiyanları'nı, Müslüman egemenliğinden kurtarmayı amaçladığı düşüncesini uyandırıyordu.⁹⁵

Papanın yaptığı bu çağrı Avrupa'nın galeyana gelmesine sebep oldu ve birçok insanın dikkatini çekti. Yapılacak seferin tarihi ise 15 Ağustos 1095'ti. Yola çıkacak olan Haçlıların ilk gidecekleri yer İstanbul (Konstantinopolis'ti).⁹⁶ İtalya'da çeşitli bölgelerde de sefer çağrısı yapmaya devam eden Papa, ulaşamadığı bölgelere ise mektup gönderdi. Bunun üzerine birçok maceracı Prenslere peşinden Haçlı Seferi için harekete geçen Cenovalı denizciler, bu seferin kilit noktalarından birini oluşturacaklardır.⁹⁷ Ayrıca galeyana gelen bu insanlar arasında Doğu'da ki zenginlik ve özellikle de orada bulunan bu zenginlikten elde edilecek olan pay oldukça önemliydi.⁹⁸ Giymiş oldukları elbiselerinin üzerine Haçlı Seferine katılma niyetlerinin göstergesi olarak diktikleri haçlar, etmiş oldukları yeminin göstergesiydi. "*Haç alanlar*" olarak adlandırılan bu insanlar sefere katılacaklarına dair yemin etmiş sayılıyorlardı.⁹⁹ Haçlı Seferleri'nin önemle üzerinde durulması gereken diğer bir konusu ise Bizans'ın Papa'dan yardım istemesinin sebebinin temel kaynağının Türkler olmasıdır. Malazgirt Savaşı'nın¹⁰⁰ kazanılması, Bizans üzerinde daha fazla baskı görülmesini beraberinde

⁹³ Ane L. Bysted, *The Crusade Indulgence. Spiritual Rewards and the Theology of the Crusades (1095-1216)*, Boston, 2014, s. 64-70; İ. Sırma, *a. g. e.*, s. 33; Muhammed b. El- Muhtar eş-Şankiti, *Haçlı Savaşlarının Etkisi Altında Sünni-Şii İlişkileri*, Terc. İdris Çakmak, İstanbul, 2012, s. 8

⁹⁴ Güray Kırpık, *Doğunun ve Batının Gözünden Haçlılar*, İstanbul, 2009, s. 52.

⁹⁵ G. Orstogorsky, *a. g. e.*, s. 334.; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 82-84; I. Demirkent, "Haçlı Seferleri Düşüncesinin Doğuşu ve Hedefleri", *Tarih Dergisi*, s. 72.

⁹⁶ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 90.

⁹⁷ Frederic Duncalf, "The First Crusade: Clermot to Constantinople", *A History of the Crusades*, C. I., Yay., K. Setton, Medison-Milwaukee-London: The University of Wisconsin Press, 1969, s. 255; W. Heyd, *Yakın-Doğu Ticaret Tarihi*, Terc., Enver Ziya Karal, Ankara, 1975, s. 145; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 87; G. Kırpık, *a. g. e.*, s. 52.

⁹⁸ W. Heyd, *a. g. e.*, s. 145.

⁹⁹ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 65-66; Işın Demirkent, "*Haçlılar*", *DİA*, C. XIV, İstanbul, 1996, s. 525; G. Kırpık, *a. g. e.*, s. 20-21; Carole Hillenbrand, *Müslümanların Gözünden Haçlı Seferleri*, Terc. Nurettin Elhüseyni, İstanbul, 2015, s. 58-59.

¹⁰⁰ Dikkat edilmesi gereken ve önemle üzerinde durulması gereken bir konu ise asıl olarak Alparslan'ın hedefinin Mısır olmasıdır. Mısır'a yapacağı seferle Abbasiler üzerinde ki Şii Fatimi baskısına son verip İslam bütünlüğünü kurmayı amaçlamıştır. Lakin Bizans'ın niyeti ise Türklerin ilerlemesini durdurmak ve sürekli sıkıntılar çıkarmalarına engel olmaktır. Gerçekleşen savaşı Türklerin kazanmasıyla görevlendirilen komutanlar Anadolu'nun büyük bölümünü ele geçirmeye başlamışlardır. Göçebe hayat tarzını benimseyen Türklere yayılmaları için çeşitli topraklar göstermiş ve bu toprağın düşman toprağı olması İslam bölgelerinde gerçekleşme ihtimali olan karışıklıklarında önüne geçmiştir. Ayrıca Bkz. A. Sevim, *Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi*, s. 73-74; I. Demirkent, *a. g. e.*, s.3; V. Gorldlevski, *a. g. e.*, s. 39-40; Aydın Usta, *Çıkarların Gölgesinde Haçlı Seferleri*, İstanbul, 2008, s. 32.

getirmiştir.¹⁰¹ Bu zafer sonucunda Anadolu, tabir yerindeyse Türklere açılmış, ayrıca bölgede yeni bir dönemde başlamasına sebep olmuştur.¹⁰² Haçlı Seferleri'nin incelenmesi gereken bir diğer kısmı ise Bizans İmparatorluğu'nun Anadolu topraklarını tam anlamıyla yönetememesi ve bu toprakları ardı ardına Selçuklu Devleti'ne kaptırmasıdır. Bu da Bizans İmparatorluğu'nun çaresiz kalmasına sebep olmuştur. Gerçekleşen olaylar neticesinde Batılılardan yardım talebinde bulunan Bizans İmparatorluğu bir önemli noktayı gözden kaçırmıştır. Bu önemli nokta ise Batılıların kendi hâkim oldukları bölgelere yerleşme düşüncesidir.¹⁰³

Malazgirt Savaşı ve Bizans'a yapılan Norman saldırıları Haçlı Seferleri'nin nedenleri ve Bizans İmparatorluğu'nun durumunu anlamak adına üzerinde durulması gereken konulardandır. Malazgirt Savaşı ve Norman saldırılarının sonucunda Kurnazlığı ile bilinen Bizans İmparatoru Aleksios Komnenos çeşitli ittifaklarla düşmanı düşmana karşı kullanmış, Normanlar karşısında Venedikliler ile Peçenekler'e karşı Kumanlarla, Anadolu'yu fetheden Türkler'e karşı Franklar'dan yararlanmak istemiştir.¹⁰⁴ Kılıç Arslan ile ilişkileri düzelterek ondan aldığı destek sayesinde Çaka Beyliği'ni mağlup etmiştir.¹⁰⁵ Neticede 1095 yılına gelindiğinde İmparatorluk namına ciddi bir tehlike kalmamıştı. Yer yer cereyan eden savaşlar neticesinde batıdan paralı askerler istenmekteydi. Özellikle Normanların yaptıkları saldırılar, Bizans'ı batıda zor duruma sokmuştu. Bizans burada Norman gücünü ve baskısını kırmak için çeşitli İtalyan devletçiklerine ticaret alanında kolaylıklar sağlamış ve bazı haklarından feragat etmiştir. Bunun sonucunda denizcilik alanında ve ticaretle, Bizans'ın durumu acınası hale gelmiştir. Birçok savaş yapılmış ve yapılan bu savaşlar sonucunda Bizans, insan kaybını gidermek adına orduya ücretli Frank askerlerini almaya karar vermiştir.¹⁰⁶

Bu dönemde ise Türk dünyasında beklenmedik bir durum gerçekleşmiş Anadolu Selçuklu Sultanı olan Süleyman Şah 1086'da vefat etmiştir. Bunun sonucunda Türkler arasında yönetici olma arzusu artmış ve çeşitli karışıklıklar ortaya çıkmıştır. Çıkan bu karışıklıklardan faydalanmak isteyen Hıristiyanların gözünde, doğuya yapılacak olan bir

¹⁰¹ I. Demirkent, *a. g. e.*, s.3-4; Ali Sevim, *Malazgirt Meydan Savaşı*, Ankara, 1971, s. 95-97.

¹⁰² V. Gorldlevski, *Anadolu Selçuklu Devleti*, s. 38-41; A. Sevim, *Malazgirt Meydan Savaşı*, s. 96.

¹⁰³ I. Demirkent, *a. g. e.*, s.1-3; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 79-80; Birsal Küçükspahioğlu, "Haçlı Seferinin Başlamasından 1204'e kadar Batılıların Bizans'ı zapt etme Planları", *Tarih Dergisi*, 42: 2005, s. 49-51; A. Usta, *a. g. e.*, s.32.

¹⁰⁴ A. Komnenos, *a. g. e.*, s. 209; A. Usta, *a. g. e.*, s. 32-33.

¹⁰⁵ A.N. Kurat, *VI.- XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz'in Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri*, Ankara, 1992, s. 59.

¹⁰⁶ Bu durum, Frankların Bizans topraklarına göz dikmelerine yol açacaktır. T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 96.

seferin başarıya ulaşması ve Türklerin ortadan kaldırılmasının zamanı geldiği canlanmaya başlamıştır. Papa'nın gözünde ise, paralı askerlerin yerine şövalye ve fakir Avrupalılar'dan meydana gelen, kutsal yerleri kurtarma ve din kardeşliği adı altında yapılacak bir seferin Hıristiyanlar açısından mükemmel sonuçlar vereceği düşüncesi oluşmuştur. Bu düşünceyle birlikte Avrupa'daki fakir halk ile artan işsiz nüfusta değerlendirilmiş olacaktı. Aslında batıdan istenilen yardım Malazgirt Savaşı'ndan hemen sonra gerçekleşmişti.¹⁰⁷ Özellikle İmparator Mihael ile Papa VII. Gregorius (1073-1085) arasında bu meseleye dair görüşmeler devam ediyordu. Papa, tüm Hıristiyanlardan toplayacağı bir ordu ile Doğu Kilisesi'ni Müslümanların elinden kurtarmayı amaçlıyordu. Lakin Papanın Hıristiyanlar arasında yaptığı çağrı yeterince taraftar toplayamadı ve sonuçsuz kaldı.¹⁰⁸

Aleksios'un hâkimiyetinin başlarında ise papa ile ilişkileri oldukça kötüydü. Hatta papa onu dışlamış ve Bizans'a karşı Normanlar'ı destekler hale gelmişti.¹⁰⁹ Fakat yeni Papa II. Urban (1088-1099), Doğu Kilisesi ile anlaşmayı ve Türklere karşı birleşmeyi istiyordu. Papanın teklifini kabul eden İmparator da kiliseler arasındaki anlaşmazlıkları bitirmek gerektiğine inanıyordu.¹¹⁰ Bizanslı idareciler, batı halkını tam anlamıyla tanımadıkları ve oradan gelecek olan kuvvetlerin nasıl bir amaç ve duyguyla geldiklerini anlayamadıkları için, Haçlı komutanlarını Bizans'ın amaçlarını gerçekleştirecek paralı askerler gibi görececek ve vassalları olmalarını isteyeceklerdir.¹¹¹ Bu durum Bizans ile Haçlılar arasında başlangıçta ilişkilerinin kopmasına ve aralarında ihtilaflara neden olacak, bunun sonucunda Bizans büyük bir planı fark etmeyip zamanla Müslümanları destekliyor pozisyonuna düşecek, Haçlılara karşı mücadele edecektir.¹¹²

1. 4. 3. Sosyal ve Ekonomik Nedenler

Orta Çağ'da Avrupa milletleri çeşitli nedenlerden dolayı birbirleriyle savaş yapmaktaydı. Mezhep savaşları ile birbirlerine zarar veren Hıristiyan ulusların siyasi birliklerini elde etmeleri ancak ortak bir düşmana karşı sağlanabilirdi. Gerçekleştirilmesi planlanan bu birlik ise din adı altında olmalıydı ve düşman ise büyük başarılarla imza atan Müslümanlar olmalıydı. Kudüs'ü Müslümanlar'ın elinden almak

¹⁰⁷ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 226; Işın Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, Ankara, 1996, s. 6-9.

¹⁰⁸ Işın Demirkent, "a. g. m." *Tarih Dergisi*, s. 68-69.

¹⁰⁹ A. Usta, *a. g. e.*, s. 34-35.

¹¹⁰ G. Kırpık, *a. g. e.*, s. 51.

¹¹¹ I. Demirkent, "Haçlı Seferleri Düşüncesinin Doğuşu ve Hedefleri", *Tarih Dergisi*, s.65-78.

¹¹² Cecile Morrisson, *Haçlılar*, Terc. Nermin Acar, Ankara, 2005, s. 21-23; A. Usta, *a. g. e.*, s. 35.

bir nevi bu birliğin sağlanması demektir. İşte I.Haçlı Seferi biraz da bu nedenlerden dolayı vuku bulmuştu.¹¹³

Bu dönem Avrupası'nda söz sahibi olan ve etkili olanlar ise özellikle büyük aileler ve feodal yapı, Avrupa'nın büyük bir bölümünü etkisi altına almıştı.¹¹⁴ Nüfuzlu aileler arasında gerçekleşen savaşlar aile bağlarını güçlendirmişti.¹¹⁵ Papa II. Urban, dönemin bu sosyal yapısını ve aileler arasındaki bu maddi manevi savaş ortamını iyi değerlendirmiyordu.¹¹⁶ Haçlı Seferlerinin sebeplerinin bir başka yansıması olarak Akdeniz bölgesinin özellikle de verimli arazilerin ve limanların Müslümanların eline geçmesi gösterilebilir.¹¹⁷ Avrupa'da X-XII. Yüzyıllar arasında gerçekleşen nüfus artışının yanında, ekili alanların artması ve verimin fazlaşmasıyla tarımsal bir ilerleme dönemi ortaya çıkmıştır. Bu gerçekleşen olaylar Roma İmparatorluğu'nun yıkılışından beri sosyal, ticari faaliyetlerini yitirmiş olan kentlerin tekrar gelişmesine, bu yerlerde ticaretin ve sanayinin ilerlemesine neden olmuştur.¹¹⁸ X. Yüzyılda İtalyan kentleri, Akdeniz ticaretinde hâkim olan Müslümanları tehdit edecek duruma geldi. Ama Doğu'nun ticaret yolları ve limanları Müslümanların elindeydi. Anadolu'da Türkler, İspanya'da Araplar, Avrupa'yı tehdit ediyor ve Avrupalıların dış ülkelere ilerlemelerine imkân tanımıyorlardı.¹¹⁹

1094 yılında Avrupa'da gerçekleşen sel felaketinin neticesinde meydana gelen salgın hastalıklar ve açlık bölgeyi olumsuz şekilde etkiledi. Frank ülkesinde her yerde savaş vardı.¹²⁰ Ayrıca feodal sistemin ortaya çıkardığı birçok olumsuz etken, dönem Avrupa'sının belirli bölgelerin de düzensizliğe sebep olmaktaydı. Oluşan bu düzensizliğe örnek olarak İşsiz şövalyeler verilebilir.¹²¹ Onlar şehirlere ve köylere saldırıyor ayrıca nüfusun çoğunluğunu oluşturan toprağa bağımlı köylüler, (serf) toprağı elinde tutan senyöre karşı başkaldırmaya yatkın duruma geliyorlardı.¹²² Avrupa'da Orta

¹¹³ H. Pirenne, *a. g. e.*, s. 81; J. Le Goff, *a. g. e.*, s. 227; G. Kırpık, "a. g. m.", s. 84

¹¹⁴ Işın Demirkent, "a. g. m.", *Tarih Dergisi*, s.74.

¹¹⁵ Mortimer Chambers-Raymond Grew- David Herlihy- Isser Woloch- Theodore K. Rabb, *The Western Experience*, New York, Alfred A. Knopf, 1987, s. 273.

¹¹⁶ Şaban Ali Düzgün, "İki Dünyanın Karşılaşması: Müslüman ve Latin Batı Dünyası Arasında Haçlı Seferleri Dönemindeki İlişkiler", *İAD,C. XIV.*, S. 3-4, 2001, s. 350.

¹¹⁷ Christopher Tyerman, *The Debate On The Crusades*, Manchester, 1824, s. 8.

¹¹⁸ Jean Gimpel, *Orta Çağ Endüstri Devrimi*, Terc. Nazım Özüaydın, Ankara, 2004, s. 55.

¹¹⁹ Paul M. Cobb, *Müslümanların Gözüyle Haçlı Seferleri*, Terc. Ekin Duru, İstanbul, 2018, s. 50-51.

¹²⁰ Guiberto Novigenti, *Historia Hierosolymitana, Gesta Dei Per Francos*, Trans., Robert Levine, *The Deeds of God Through the Franks*, Rochester, 1997, s. 31; H. Mayer, *a. g. e.*, s. 22; I. Demirkent "Haçlılar" *DİA*, XIV, s. 526; Işın Demirkent, "a. g. m.", *Tarih Dergisi*, s.76.

¹²¹ I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 6.

¹²² H. Pirenne, *a. g. e.*, s. 80-81; J. Le Goff, *a. g. e.*, s. 277.

Çağ'a damgasını vuran bir gelenek mevcuttu. Bu gelenekte kral, hakimiyet sürdürdüğü bölgeleri ve sahibi olduğu kurumları ölmeden önce en büyük oğula devretmekteydi. Bundan dolayı arazisi olmayan birçok asilzade ortaya çıkmıştır. Bu asilzadeler nüfuzu güçlü kimselerdi. Seferlere katılacak olan birçok kişi bu asilzadeler arasından gelmekteydi. Papazlar, Avrupa'da yaşayan Hıristiyanlara, İslam bölgelerine fetihler yaparak zengin olacaklarını, Doğu'da her yerde altın ve mücevher olduğunu etkileyici bir şekilde ekonomik propagandalar yaparak anlatmışlardır. Bunun dışında, feodal beylerin baskısından kurtulup özgür olma isteğinin yanı sıra, borçlular, mahkûmlar buldukları durumlardan kurtulma imkânı nedeniyle bu sefere katılacaklardır. Papazların yapmış oldukları bu propaganda konuşmalarının bu denli etkili olmasının en önemli nedeni, Kuzeybatı Avrupa'nın barbar saldırılarıyla karşı karşıya kalması ve bölgenin emniyetsiz olmasıdır. Özellikle Vikinglerin düzenlediği akınlar ve arazilerin bu akınlar nedeniyle ekilememesi ayrıca feodal beylerin baskıları da bunlara eklenebilir. Papa, Clermont Konsili'nde gerçekte bu ekonomik nedenleri ortaya atarak, Avrupa'nın yaşayan insanlara yetmediğini, birbirleri arasında savaş yaptıklarını, kalabalıktan dolayı sürekli salgın hastalıklar çıktığını sebep göstererek çok yönlü bir konuşma yapmıştır.¹²³

¹²³ Kanat, Burçak, *a. g. e.*, s. 41-43; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 8.

BÖLÜM 2: I. HAÇLI SEFERİ'NİN KATILIMCILARININ DURUMLARI, HEDEFLERİ, KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

2. 1. Godefroi de Bouillon (Kuzey Fransa)

2. 1. 1. Haçlı Seferinden Önceki Hayatı

Godefroi de Bouillon, Boulogne Kontu II. Eustace'nin ve Eşi Olan Ida'nın¹²⁴ ikinci oğlu olarak dünyaya gelmiştir.¹²⁵ Doğum tarihi tam olarak kaydedilmemesine rağmen 1060 yılında doğduğu belirtilmektedir.¹²⁶ Ayrıca anne tarafından soyunun Şarlman'a dayandığı ifade edilmektedir.¹²⁷ Çevresinde yaklaşık 1076 yıllarında hem çocuk hem de genç olarak tanımlanmasının yanısıra aynı zamanda enerji dolu ve çok aktif biri olarak görülmektedir. T. Asbridge, Godefroi'nin on sekiz yaşında mükemmel bir savaşçı ve şövalye olduğunu ifade etmektedir.¹²⁸ Ayrıca krallığa yaptığı hizmetlerde de çok aktiftir. Birçok yazar annesinin hayatının büyük bir bölümünü geçirdiği Boulogne 'de doğduğunu söylemektedir. Bunların yanısıra Brüksel yakınlarındaki Baisy köyünde doğduğunu varsayan kişilerde bulunmaktadır. Godefroi ismini ise annesinin tarafından olan sakallı, Kambur Godefroi 'den almıştır.¹²⁹ Onun çocukluğuna dair az şey bilinmekle beraber tüm bakımının annesi Ida tarafından yapıldığı ayrıca Fransızca ve Almanca bildiği ve ilk olarak ordu eğitiminde yer aldığı bilinmektedir.¹³⁰ Babası ve I. William İngiltere'yi fethetmeye gittiği zaman Godefroi daha altı yaşındaydı. Babasının bu sefere katılması Godefroi açısından bir fayda sağlamamış ve babasının mirası en büyük kardeşi olan III. Eustace'ye kalmıştır. Zaten o babasının topraklarında hak iddia etmemiştir.¹³¹ Fakat şans Godefroi'nin yüzüne gülmüş ve dayısı olan Godefroi Hunchback çocuğu olmadığı için eşiyle birlikte onu benimsemiş ve mirasçısı ilan etmiştir.¹³² Bu evlat edinmenin sonucunda Godefroi, Lorraine'de durmaksızın devam eden kavga ortamına girmiştir. Ayrıca Godefroi'nin evlat edinmesi kararı ölüm

¹²⁴ G. Novigent, *a. g. e.*, s.33; Ida'nın Lorraine bölgesinde aristokrat bir durumda olduğunu belirtmektedir.

¹²⁵ Radulphus Cadomensis, *The Gesta Tankredi in Expeditione Hiorosolymitana*, Trans., Bernard, S., Bachrach David, S. Bachrach, *The Gesta Tankredi of Ralph of Caen, A History of the Normans on the First Crusade*, Ashgate 2005, s. 36; John C., Andressohn, *The Ancestry and Life of Godfrey of Bouillon*, "Indiana University Publications, Social Science Series," No:5 Bloomington 1947, s. 27.

¹²⁶ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 112; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s.238.

¹²⁷ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 65; G. Kırpık, *a. g. e.*, s. 61.

¹²⁸ T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 206.

¹²⁹ Emanuel Mickel, "The Making of Populer History", *Enfances Godefroi*. Romania, 1998, s. 156.

¹³⁰ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 27-28.

¹³¹ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 28.

¹³² G. Novigent, *a. g. e.*, s. 33; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 36.

döşeginde olan dayısı Hunchback ve Godefroi açısından oldukça önemlidir. Çünkü dayısı çok geçmeden ciddi yaralarından dolayı ölmüş ve cenazesi Verdun'a götürülmüştür. İlk etapta Godefroi'nin gerçekleşen bu olaylardan haberi olmamıştır. Öğrendiğinde ise amcasının mezarını ziyaret etmiş ve daha on beş yaşında olan Godefroi için eğer sürekli bir şekilde askerler tarafından muhafaza edilmemesi halinde, Lorraine başka bir yöneticinin eline geçebilirdi. Çünkü bölgede sürekli problemler ortaya çıkmaktaydı. Godefroi kısa sürede bölgenin tehlikeli duruma düşeceğini fark etti.¹³³ Çeşitli kontluklar, özellikle de Verdun Kontluğu bölgede çatışmalara sebep olmaktaydı. Verdun Kontluğu, piskoposluktan oldukça farklı hareket ediyor ve piskoposu endişelendiriyordu. Godefroi'nin dayısı Hunchback'ın ölümünden yaklaşık bir ay sonra IV. Heinrich Utrecht'e geldi. Bu durum Godefroi'yi umutlandırdı ve Lorraine'in tam anlamıyla kendisine verileceğini düşünmeye başladı. Fakat IV. Heinrich bölgeyi kendi oğlu hâkimiyetine verdi ve Godefroi'nin Antwerp'e¹³⁴ gitmesini garanti etti.¹³⁵ Bu durum Godefroi'yi tamamen hayal kırıklığına uğrattı. Godefroi'nin mirasçısı olduğu toprağa, IV. Heinrich tarafından el koyulması ve yaptığı atama birçok soylu için kabul edilemezdi ve bu yaşanan hadise büyük şehirlerde özellikle de Almanya'da tepki topladı. Yaşanan bu olay, feodal sistem için büyük bir tehdit oluşturuyordu çünkü bu topraklar mirasçı için kutsal öneme sahip topraklardı.¹³⁶ Fakat ilerleyen dönemlerde IV. Heinrich sözünü tuttu ve aralarında uzlaştılar. 1081 Yılında yaşanan çeşitli huzursuzluk ortamı ve kavgalar sonucunda Godefroi, Kont Theodoric'i esir aldı ve Bouillon 'da hapsedti. Yaşanan bu kavgalarda toprağını mükemmel bir şekilde koruyan Godefroi Haçlı Seferine katılacağı zaman ise bir takım belli başlı bölgeyi Verdun Piskoposluğu'na bırakmış böylelikle sahip olduğu mirası düşmanlarına kaptırmamıştır. Yaşanan aşırı bunaltıcı olaylar sonucunda Godefroi'nin yaşamı tam anlamıyla Lorraine 'ye bağlanmıştır. 1090 yılına kadar hakkında fazla bilgiye ulaşmamakla beraber 1091 yılında bir çatışma içine girmiş, kendisi bölgeden ayrılmış olsa bile bu çatışma ortamı onun ölümüne kadar bölgede devam etmiştir. Godefroi bölgede onur ve şeref kazanmış, mensubu olduğu Cluny Tarikatı'nın faaliyetlerini

¹³³ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 28-29.

¹³⁴ Günümüzde Belçika sınırları içerisindedir.

¹³⁵ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 112; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s.3 3.

¹³⁶ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 33.

yürütmelerinde büyük rol oynamıştır. Haçlı Seferi çağrısı sonucunda bütün dikkatini kutsal topraklara verme niyetiyle çeşitli hazırlıklara başlamaya karar vermiştir.¹³⁷

2. 1. 2. Haçlı Seferine Katılması

Godefroi'nin hayatının dönüm noktası onun Haçlı Seferine katılmayı kabul etmesiyle başlamıştır. Bu dönemde otuz beş yaşındadır. O atalarının yaptığı gibi çeşitli bölgelerde hakimiyet kurmamış, sadece Bouillon Kalesi ve Liege Piskoposluk alanında etkili olmuştur.¹³⁸ Aslında dayısı ve babası ile kıyaslandığında kendisinin hâkim olduğu dönem onlara göre sönük kalmıştır.¹³⁹ Onun Lorraine'deki Kontluğu ve Antwerp'teki Markiliği kendisine Haçlı Seferleri sırasında büyük bir saygınlık ve şöhret getirecektir.¹⁴⁰ Papa II. Urbanus tarafından yapılan Haçlı Seferi çağrısına bizzat çağrıldığına dair herhangi bir kayıt olmamakla beraber Kuzeydoğu 'da yaşayan soylulardan Papanın çağrısına ılımlı cevaplar alınmıştır. Ayrıca macera sevgisi, artan kıtlık ve yaşanan olumsuzluklar ve artan dini şevk ile Godefroi hükmettiği kalabalıkla beraber bu hareket için hazır olduğunu bildirmiştir.¹⁴¹ Haç yolculuğu daha önce çeşitli tarihlerde yapılmıştır. Flandre Kontu Robert, aynı isimde olan haçlının babası 1087 yılında kutsal topraklara gitmişti ve 1091 yılında geri dönmüştü.¹⁴² Onun kutsal topraklara gitmesi Avrupa'da yöneticisi olduğu bölgedeki insanların haçlı hareketine olumlu bakmalarını sağlamıştır.¹⁴³ Ayrıca Normandiya Kontu Robert'in girmiş olduğu mücadeleyi kardeşi William Rufus'a kaybetmesi onun Haçlı Seferine yönelmesini sağlamıştır. Flandre Kontu Robert ise babasının düşmanları tarafından, hâkim olduğu bölgeden çıkarılabilme riskiyle karşı karşıya kalmıştır. Bunlara ek olarak yukarıda bahsettiğimiz kıtlık ve kendilerine yeni gelecek aramaları bu prenslerin Haçlı Seferine girmelerinde önemli rol oynamaktadır.¹⁴⁴

Gerçekleşen bu hareketler, Godefroi üzerinde de etki etmiş ve oda Normandiya Kontu Robert gibi sahip olduğu yerleri satıp gelir elde etmiş ve bazı bölgeleri bağışlamaya hazırlanmıştır. Bu durum yakında bulunan piskoposluklar için çok önemliydi onlar bu

¹³⁷ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 112; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 292-293.

¹³⁸ T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 238.

¹³⁹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 112

¹⁴⁰ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 47.

¹⁴¹ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 48.

¹⁴² Sir Steven Runciman, "The Pilgrimages to Palestine Before 1095", *A History of the Crusades*, yay. K. Setton, C., I. Madison-Milwaukee-London, 1969, s.78; C. K. Slack, *a. g. e.*, s. 92.

¹⁴³ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 49; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 244.

¹⁴⁴ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 49.

durumu kendi amaçları için kullanmak istemiş, gelir ve arazi elde etmişlerdir.¹⁴⁵ Haçlı Seferi hazırlıklarında, Godefroi'nin kurnazlığı ile bilinen annesi Ida büyük rol almış ve bölge siyasetini etkilemiştir.¹⁴⁶ O ilk olarak 1096 yılına Bouillon'a hareket etmiş, seferin planlamasında ve Bouillon 'da bulunan kaleyi kendisine almak için düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Büyük araziler satılırken ve rehin verilirken, daha küçük parselli araziler kötü durumda olan kontlara ve lortlara verilmiştir. Bağışlanan bu araziler, zamanla içerisinde Godefroi'nin namının çok geniş bölgelere yayılmasını durumu ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucunda Godefroi öldükten sonra bile onun ne kadar onurlu bir insan olduğu hakkındaki görüşler devam etmiştir. Godefroi sefer maliyetini karşılaması için sahip olduğu birtakım yerleri ve kaleleri vermek zorunda kalmış, kaleleri Verdun Baş Piskoposu Richer almıştır. Gerçekleşen bu rehin verme işlemi ile kaleler, çeşitli faaliyetlerde kullanılacak ve bölge kontrolü sağlanacaktı.¹⁴⁷ Godefroi'ye rehin olarak verdiği toprakların karşılığında bin üç yüz gümüş ve üç yüz altın verildiği belirtilmektedir.¹⁴⁸ Bu dönemde kaleler oldukça önemliydi ve bu sebepten dolayı eğer Godefroi dönemezse bu kaleler abisine bırakılacaktı. Ayrıca yukarıda bahsettiğimiz Richer kendi isteğiyle para yardımı yapmıştır.¹⁴⁹

Normandiya Kontu Robert'in sefer için William Rufus'tan almış olduğu on bin gümüş para ile Godefroi'nin piskopostan aldığı para karşılaştırdığında arada büyük uçurumun olduğu gözükmemektedir. Fakat Godefroi'de oldukça zengindir. Haçlılar Yahudileri kullanmış, gasp etmiş ve gelirlerini arttırmışlardır.¹⁵⁰ Godefroi ise bölgede yaşayan Yahudileri korumuş ve onlardan tehdit yoluyla para almıştır.¹⁵¹ Ayrıca bu sıralarda Lorraine ve Ren bölgesinde yaşayan halk; Pierre Lermite¹⁵², Gottschalk ve Emico komutasında toplanmıştır.¹⁵³

Godefroi'nin sahip olduğu yüksek mevki, çevrede kendisinden övgüyle söz edilmesi, kendini sefere adanmış olması ayrıca almış olduğu kararlar, şövalyeler ve büyük toprak

¹⁴⁵ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 112; J. C. Andressohn, *a. g. e.* s. 49-50.

¹⁴⁶ R. Cadomensis, *a. g. e.* s. 37; Ida'nın çok dindar biri olduğundan bahsetmektedir.

¹⁴⁷ J.F. Michaud, *Haçlı Seferlerinin İlginç Olayları*, Terc. Güray Kırpık, Ankara, 2011, s. 131.

¹⁴⁸ J. Michaud, *a. g. e.*, s. 131.

¹⁴⁹ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 50-52.

¹⁵⁰ P. Frankopan, *a. g. e.*, s. 120.

¹⁵¹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 112.

¹⁵² Haçlı Seferi çağrısını, Avrupa'da yankı uyandıracak şekilde yaptıktan sonra, köylülerin Haçlı Seferini yöneten Pierre, 1096 yılında Anadolu'ya geçmiş, İznik önlerinde Türkler Tarafından yenilmiştir. Bkz. C. K., Slack, *a. g. e.*, s. 175; Rene, Grousset, *Histoire Des Croisades, Et Du Royaume Franc De Jerusalem*, Paris, 1934-1936, s. 14

¹⁵³ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 52.

sahipleri üzerinde büyük şevk uyandırmıştır.¹⁵⁴ Bunun sonucunda büyük bir birliğin komutasını idare etme durumu ortaya çıkmıştır. Bu olaylar Godefroi'nin komutası altında Haçlı Seferine birçok asil ve şövalyenin katılmasına sebep olmuştur. Nomiku “*Godefroi komutasındaki haçlıların sayılarını 80 bin olarak vermektedir.*”¹⁵⁵ Bunlar arasında akrabası olan Baudouin de Burg'un yanısıra Toul Kontu Reinald ve Baudouin de Stabelo gibi isimler bulunmaktaydı.¹⁵⁶ Saydığımız bu isimlerden birkaçı Haçlı Seferi başlamadan önce Godefroi 'ye karşı savaşmışlardı.¹⁵⁷ Godefroi'nin kardeşi I. Baudouin Haçlı Seferine katılma kararını, Godefroi'nin tüm haklarını ve mülkiyetini Verdun baş Piskoposu Richer'e verdikten sonra kendisine bir gelecek görmediği için almıştır.¹⁵⁸ Godefroi'yi Haçlı Seferi'ne yönelten bir önemli nokta ise IV. Heinrich'in sahip olduğu bölgede kendisini sürekli sıkıştıracak olmasıdır.¹⁵⁹ Papanın belirlediği zaman olan 15 Ağustos 1095'te Godefroi sefer için hazırды ve ordusu çok kalabalıktı. Dönemin kaynaklarından birinin yazarı olan Anna Komnene: “*Godefroi'nin ordusunun on bin şövalye ve yetmiş bin yayadan meydana geldiğini yazmıştır.*”¹⁶⁰ Bu dönem için verilen sayı birçok araştırmacı gözüyle abartılı bulunmaktadır ve şövalye sayısı on bin, yaya sayısı ise otuz bin olarak kabul edilmektedir. I. Haçlı Seferinin ilk birliklerini oluşturan köylülerin aksine Godefroi ve birçok soylu uzun süre sefer hazırlığı yapmakla kalmamış yanlarında altın, gümüş, kıyafet, erzak ve teçhizat malzemesi almışlardır.¹⁶¹

Godefroi'nin komutası altındaki ordu Via Egnatia yolunu¹⁶² kullanarak yirmi beş günün sonunda Macaristan sınırına ulaşmıştır.¹⁶³ Bu mesafe Köln'den beş yüz mil uzaklıktadır ve bu Godefroi'nin günde yaklaşık olarak yirmi mil yürüdüğünü göstermektedir.¹⁶⁴

¹⁵⁴ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 112; Alan V. Murray, *Monarchy And Nobility in the Latin Kingdom of Jerusalem 1099-1131: Establishment and Origins*, (A Thesis Submitted for the degree of PhD at the University of St. Andrews), Scotland, 1988, s. 40-41.

¹⁵⁵ Albertus Aquensis, *Liber Christianae Expeditionis Pro Erptione Emundatione et Restitutione Sanctae Hierosolymitane*, Terc- Ed. Susan B. Edgington, *Historia Ierosolimitana History Of The Journey To Jerusalem*, Oxford, Clarendon Press, s. 60; Godefroi kardeşi ve abisinden daha bilge olduğu için ordunun idaresi kendisine verilmiştir. Bkz. G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 34; H. A. Nomiku, *Haçlı Seferleri*, Terc., Kriton Dinçmen, İstanbul, 1997, s. 29.

¹⁵⁶ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 77; J. C. Andressohn, *a. g. e.* s. 56; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 113.

¹⁵⁷ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 52-53.

¹⁵⁸ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 51-53; Jonathan Riley-Smith, “The motives of earliest crusaders and the settlement of Latin Palestine, 1095-1110”, *The English Historical Review*, Vol. XCVIII, No. CCCLXXXIX- October 1983, s. 724-725.

¹⁵⁹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 112

¹⁶⁰ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 313.

¹⁶¹ Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 188; Godefroi'nin kral soyuna mensup olduğunu ve kardeşi I. Baudouin ile sefere geldiğini belirtmektedir; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 53-54.

¹⁶² Via Egnatia, Draç-okhrida-Vodena –Selanik- Silivri'den ilerleyerek İstanbul'a ulaşan bir yoldur.

¹⁶³ G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 34; A. Usta, *a. g. e.*, s. 47.

¹⁶⁴ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 54; J. Michaud, *a. g. e.*, s. 132-133.

Godefroi, Macaristan yolundayken birçok vahşetin söylentilerini duymuş ve bunu araştırmak için Macaristan Kralı Koloman'a elçi heyeti göndermiştir.¹⁶⁵ Elçiler samimi ve candan bir şekilde sekiz gün boyunca ağırlanmış, elçilerin başında ise Heinrich von Esch'in biraderi Godefroi von Esch vardır.¹⁶⁶ Elçiler, kralı büyük bir nezaketle selamladıktan sonra Gottschalk'ın ve Pierre Lermi't'in ordusunun başına gelenleri sormuş ayrıca onların bu kötü davranışı görmelerinin altında yatan sebepleri öğrenmek istemişlerdir.¹⁶⁷ Kral Koloman ise çevresindeki insanlarla müzakere ederek şu cevabı vermiştir: *“Uzun yıllardır arkadaşım olan Godefroi'nin sizi bana göndermesi, eski dostluğumuzu hatırlamak babında beni sevindirdi. Sizin de ifade ettiğiniz gibi ben kendimin Mümin olduğu kanaatindeyim, bunun için çaba harcarım, fakat sizden önce gelen haçlı kafilesi, Pierre Lermi't'in, Gottschalk'ın birliklerinin ülkemiz sınırlarındaki kaleleri ele geçirmek istemeleri ve zor kullanarak ülkemize girmek isteyenlerin uygulamış olduğu faaliyetler, Hıristiyanlığa yakışmaz. Pierre Lermi't'i ve birliklerini ilk olarak güzel bir şekilde karşıladık elimizden gelen ihtiyaçları bazen para almadan bazen de makul fiyata verdik ama onlar bizim yapmış olduğumuz iyilikleri görme zahmetinde bile bulunmadılar. Onlar bize teşekkür etmeleri gerekirken, açgözlü tavırlarla köylerdeki hayvanları gasp ettiler. Bu kadar yaşanandan sonra biz yine de Gottschalk'ın ülkemiz içerisinden geçmesine izin verdik. Ama onlar utanmadan ülkemizin içerisinde yağma akınları yapmaya başladılar, halkı rahatsız ettiler, birçok insanı öldürdüler ve Allah'ın onlara acıması için sebep bırakmadılar. Bende halkıma yapılan baskıya tahammül edemeyip, yardım için el uzattım. Bu sebeple, daha önce gelen orduların yaptığı kötü davranışlardan ders çıkartarak böyle ahlaksız ordular tarafından yağmaya uğramak, bundan sonra gelecek olan orduların ülkemiz içerisinden geçişini kapatmamıza yol açmıştır. Herkes Tanrı huzurunda şahit olsun ki söylediklerim yalan değildir.”*¹⁶⁸ Bunun sonucunda adamlarını cevabı iletmeleri için göndermiş ve misafirlerin güzel bir şekilde ağırlandımlarını sağlamıştır.¹⁶⁹ Daha sonra gelen elçilere, Godefroi ve yanında bulunan prenlere verilmek üzere bir yazı göndermiştir: *“Sizin büyük, namı değer, görkemli, saf, samimi, dindar ve takdire şayan karakterli bir prens*

¹⁶⁵ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 113-114; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 54.

¹⁶⁶ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 63; Bu soylu kişinin Bizans İmparatoru daha önceden tanıdığını ve görüşüklerini bildiriyor. Ayrıca giden elçi heyetinde yaklaşık olarak 20 şövalye olduğundan bahsediyor.

¹⁶⁷ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 77-78.

¹⁶⁸ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 78-79; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 65; Pierre Lermi't'in ve yanındakilerin Koloman'ın hakimiyeti içerisindeki bölgede çeşitli gümüş ve altınları çaldıklarından ayrıca Koloman'ın iyi niyetini kötüye kullandıklarından bahsetmektedir. Willermus Tyrensis ile paralellik göstermektedir.

¹⁶⁹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 114.

olduğunuzu uzun yıllardır duymaktayız. Bizden uzakta olmanız, sizin karakterinize saygı duymamızı hiçbir zaman engellememektedir.

Ayrıca, yanınızda bulunan istekli Hıristiyanları da içten ve dindar şahıslar olarak görmekteyiz. Bu sebepten dolayı yapılacak olan dostça yaklaşımları hoşgörü ile karşılayacağız. Sizin ile uzun süredir yapmamız gereken konuşmayı yapmak için ve isteklerinizi yürütebilmek adına Liberon adlı kalemize gelmenizi istiyoruz.”¹⁷⁰ Godefroi bu davet üzerine ordusunun büyük bölümü kardeşi I. Baudouin ’in komutasına bırakmış, aralarından seçtiği şövalyeler ile Koloman’ın kalesine gitmiş ve orada bulunan köprüde saygıyla karşılanmıştır.¹⁷¹ Bu sırada Godefroi’nin yanında üç akrabası bulunmaktadır. Bunlar Werner of Grez, Reynald ve Peter of Toul’dur. Koloman bütün olumsuzlukların unutulmasını ve barış ortamının sağlanmasını istemiştir. İki lider birbirlerini öpmüş ve Godefroi’nin ağırlanması için uygun ortamı hazırlanmıştır.¹⁷² Yanında bulunan iki yüz şövalye¹⁷³ ile Godefroi bir hafta kalede ağırlanmış ve Macaristan üzerinden geçiş planları yapmıştır.¹⁷⁴ Çoğunluğunun Macaristan soylularının teşkil ettiği bir yerde, Koloman bir şart koşturmuştur. Bu şartta ise sadece önemli şahsiyetlerin rehin verilmesi halinde orduyu Macaristan’dan geçireceğini belirtmiştir.¹⁷⁵ Godefroi ise kardeşi I. Baudouin ile eşini rehin olarak bırakmayı kabul etmiş, bunun neticesinde ordu güvenli bir şekilde Macaristan içerisinden geçebilecek, ayrıca ihtiyacı olan malzemeyi makul fiyata alabilecekti. Godefroi’nin uzun süren yokluğu orduda bulunanları, liderleri hakkında şüpheye düşürmüştür. Fakat Godefroi daha sonra ordusuna haber göndermiş ve ordu yola çıkıp Odenburg yakınlarında bir nehir ve bataklık alanının bulunduğu yere çadırlarını kurmuştur. Godefroi onların yanına ulaştığında Koloman ile yaptığı anlaşmayı anlatmıştır.¹⁷⁶ I. Baudouin bunu ilk önce kabul etmese de abisinin önerisini sonradan kabul etmiş ve ailesiyle rehin olarak kalmıştır.¹⁷⁷ Yaklaşık on gün gecikmeden sonra Eylül ayı 1096’da ordu Macaristan içinden gitmeye devam etmiştir. Godefroi yapmış olduğu antlaşmayı titizlikle gözlemlemekle kalmamış, ordusuna haberciler gönderip yapılacak bir yanlışın ölümle cezalandırılacağını bildirmiştir. Koloman ise yönetimi altında bulunan halka, mallarını çoğunlukla hacılara satmaları konusunda

¹⁷⁰ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 78-79.

¹⁷¹ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 56.

¹⁷² J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 56.

¹⁷³ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 65; Şövalye sayısını üç yüz olarak vermektedir.

¹⁷⁴ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 56-57.

¹⁷⁵ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 114; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 56-57.

¹⁷⁶ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 56-57.

¹⁷⁷ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 67; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 348.

uyarılarda bulunmuştur.¹⁷⁸ Ayrıca Willermus Tyrensis: “*Koloman’ın elinde bulunan rehinelere ile Godefroi’nin ordusunu izlediğini ifade etmektedir.*”¹⁷⁹ İlerleyen ordu, bir nehir kenarına gelmiş ve nehrin karşısına geçmek için çeşitli tekne ve salları yapılmaya başlanmıştır. Ulaştıkları yer ise erzak satın almak için vakit harcadıkları Mangyelos (Mallevilla)’dır. İmparatorluğun doğusuna geçmeden önce burada üç gün konaklamışlardır.¹⁸⁰ Bu durum Bizans İmparatorluğu’nun ve batılıların birbirinden şüphelenmesine sebep olmuştur. Ayrıca kalabalık olan ordu için nehrin karşı kıyısına geçmek çok zor görünmekteydi. Albertus Aquensis “ *Üç gemiden başka bir şey olmadığını ifade etmektedir.*”¹⁸¹ Güvenli geçişin sağlanması için bin zırhlı şövalye birliği nehrin karşısına götürülmüştür.¹⁸² Ordunun geçmesinden sonra, Godefroi kardeşini almak adına birlikleriyle nehri geçmemiş ve bunun sonunda kendisini yakından takip eden Koloman kardeşini ve onun himayesindekileri Godefroi ‘ye teslim etmiştir.¹⁸³ Albertus Aquensis göre: “*Macaristan içlerinden geçerken herhangi bir olay ve saldırı hareketi yaşanmamasından dolayı Koloman söz verdiği gibi kardeşi I. Baudouin’i Godefroi ‘ye teslim etmiştir.*”¹⁸⁴ Willermus Tyrensis göre: “*Koloman Godefroi ‘ye ve himayesindekilere çeşitli hediyeler vermiştir.*”¹⁸⁵ Bir gece Belgrad’da kaldıktan sonra ordu yaklaşık olarak Kasım’ın başlarında yoğun ormanlık alandan geçerek Niş’e ulaşmıştır.¹⁸⁶ Godefroi ‘ye dört gün harcadığı Niş’te bol miktarda şarap, et ve yiyecek sunulmuştur.¹⁸⁷ Sofya’da benzer hediyeler Godefroi ordusunu beklemekteydi ve bu sırada Filibe’ye varıldı. Burada İmparator Aleksios Komnenos, haber göndermiş ve bölgeye saldırmamaları halinde her şeyi sağlayacağını söylemiştir.¹⁸⁸ Godefroi bunu kabul edip verilen hediyeleri alsa da Fransa Kralı Philippe’in kardeşi Hugue de Vermandois’in Konstantinopolis’te kapalı tutulduğu haberini alması, onu tedirgin etmiştir.¹⁸⁹ Aynı zamanda bu haber Godefroi’yi şüphelendirmişti.¹⁹⁰ Fakat bu sırada İmparatorun, Hugue de Vermandois’e çeşitli

¹⁷⁸ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 80; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 114; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 56.

¹⁷⁹ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 80.

¹⁸⁰ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 80; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 114; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 57.

¹⁸¹ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 71.

¹⁸² A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 71.; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 114.

¹⁸³ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 57; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 114.

¹⁸⁴ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 69.

¹⁸⁵ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 114.

¹⁸⁶ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 71.

¹⁸⁷ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 69.; Andressohn, *The Ancestry and Life of Godfrey of Bouillon*, s.57

¹⁸⁸ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 71.

¹⁸⁹ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 73; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 314; Esir olarak tutulmadığını Aleksios’un yanında kendi isteği ile kaldığını belirtmektedir.

¹⁹⁰ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 62.

hediyeler verdiğini duyan birkaç Prens, pay alabilmek için Konstantinopolis yolunu tutmuştur.¹⁹¹ Godefroi'nin Konstantinopolis'e ilerleyen ordusunu şaşkıncu bir şekilde kontrol ettiren Aleksios, onları kendi amacı için kullanmayı hedeflemekteydi. Fakat 12 Aralık dolaylarında Godefroi'nin birliği Silivri'ye ulaştı. Bu bölgede, ordunun düzeni sarsıldı ve sekiz gün boyunca bölge tahrip edildi.¹⁹² Bunun ne amaçla yapıldığı ise bilinmemekle beraber Godefroi'nin Hugue de Vermandois'in kapalı tutulmasından dolayı yaptırdığı sanılmaktadır. Bizans İmparatoru bu olaylardan sonra bölgeye, Raoul Peeldelau ile Roger'i gönderip Godefroi'yi sakinleştirip yanına getirmelerini istemiştir.¹⁹³ İlerlemeye devam eden ordu Bizans İmparatorluğu'nun gönderdiği kişiler vasıtasıyla 23 Aralık'ta Konstantinopolis'e ulaşmış ve Bizans için güvenli bölge varsayılan Haliç'in üstlerine yerleşmişlerdir.¹⁹⁴ Bu sırada Aleksios ise gelen ve gelecek olan haçlılara eşit davranma niyetinde değildi fakat hepsini vassal yapma kararı almıştı. Onun bu kararını almasında korkması ve Godefroi'nin ordusunun büyüklüğünü görmesi etkili olmuştur.¹⁹⁵ Muhtemelen şehrin Godefroi tarafından ele geçirilmesinden çekinmiş ve bunun sonucunda vassalık yemini etmesi için yanında bulunan Hugue de Vermandois'i Godefroi'nin yanına yollamıştır.¹⁹⁶ Godefroi İmparatorun teklifini kabul etmemiştir. Bu durum Bizans ile yapılan alışverişinde bir süre ortadan kalkmasına yol açmıştır. Hugue de Vermandois'in bir Bizans elçisi gibi onun ayağına gelmesi, Godefroi'nin düşüncelerini allak bullak etmişti. Ayrıca diğer Haçlı komutanları ile fikir alış-verişi yapmadan böyle bir karar vermek aptallık olacaktı. Steven Runciman İse: *"Godefroi'nin Aşağı Lorraine dükü sıfatıyla bir kere İmparator IV. Heinrich'e vassalık yemini ettiğini, bunun belki de doğudaki rakip İmparatora da yemin etmesini engelleyeceğini ifade etmiştir."*¹⁹⁷

Aleksios, bu duruma kızmış ve aynı zamanda üzülmüştür. Erzak temini ve çeşitli yardımları kaldırmış fakat gelen soğuklar ve yağmur Haçlıların bölgeyi yağmalamalarına neden olmuştur. Aleksios bölgeye birliklerini göndererek bir nebze de olsa sükûneti sağlamıştır. Bu durumda Godefroi'nin ordusunun yeri değiştirilerek Haliç'ten Beyoğlu'na alınmıştır. Bunun neticesinde soğuktan etkilenen haçlı ordusu,

¹⁹¹ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 73; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 82; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 57-58; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 114.

¹⁹² A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 75; G. Kırpık, *a. g. e.*, s. 80.

¹⁹³ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 75; Ordericus Vitalis, *Ecclesiastical History, England and Normany*, Vol. III., Trans., Thomas Forester, London, York Street, Covent Garden, 1956, s. 86; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 114.

¹⁹⁴ I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 22; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 399.

¹⁹⁵ G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 34; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 21-22.

¹⁹⁶ I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 22

¹⁹⁷ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 115.

taşındıkları bu yerde rahatlama fırsatı bulmuştur. Uzun süre devam eden bir bekleyişin ardından Aleksios, Godefroi'yi görüşmek için çağırıştır. Godefroi ise kafasında ki diğer haçlı komutanları ne der düşüncesiyle ve onlarla görüşmeden herhangi bir görüşme yapmayı düşünmüyordu. Godefroi İmparatorun ne konuşmak istediğini anlamak adına yeğeni Baudouin de Bourg'u¹⁹⁸ ve yanında birkaç kişiyi gönderse de geri gelmelerinden sonra İmparator ile bağlantı kurmadı.¹⁹⁹ Bunun sonucunda bir süre daha sükûnet ortamı devam etti. Mart ayı bitiminde Aleksios, birkaç Haçlı birliğinin kısa sürede Konstantinopolis'e ulaşacaklarını öğrendi. Bunun neticesinde Godefroi'yi vassalık için zorlamak adına çeşitli yaptırımlar uygulamaya başladı. Yaptığı yardımları derhal kesen Aleksios, Haçlıların bölgeyi tahrip etmelerine ve bölgedeki askeri birliklerle çatışmalarına sebep oldu. I. Baudouin, bölgede Turkopollerle savaştı ve çoğunu öldürdü.²⁰⁰ Bunun sonucunda cesaret bulan Godefroi, ordunun konumunu değiştirdi ve ayrıca şehre saldırma kararı aldı. Fakat Konstantinopolis'in durumu yapılacak herhangi bir saldırı için kötüydü. Şehirde halk ve ordu tedirgin olmuştu. Bu tedirginlik ve üzgünlük durumunun sonucunda Aleksios, askerlerine Godefroi'nin karşısına çıkma emrini vermiştir. Okçularada hiç kimseyi vurmamalarını, sadece onları korkutmak istediğini söylemiştir.²⁰¹ Bunun sonucunda Haçlılar'da sefer fikrinden vazgeçip geri çekilme kararı almıştır.²⁰² Buna mukabil Hugue de Vermandois, Godefroi 'ye yemin etmeden karşıya geçebileceklerini söylemek için gelse de Haçlı ordusu bunları umursamayıp saldırıya geçmiştir. Aleksios bu durumdan sıkılmıştı ve daha büyük bir ordu hazırlayarak haçlılar üzerine saldı. Bu büyük orduya karşı bir şey yapamayacağını bilen haçlılar geri çekildiler. Bunun sonucunda Godefroi vassalık yemini edeceğinin haberini gönderdi.²⁰³ Godefroi, Baudouin ve önde gelen şövalyeler

¹⁹⁸ Godefroi de Bouillon'un kuzeni olan Baudouin de Bourg 1118-1131 yılları arasında Kudüs kralı olarak görev yapmıştır. Bkz. C. K. Slack, *a. g. e.*, s. 42.

¹⁹⁹ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 87; Godefroi'nin orduda görevli olan soylu birkaç kişiyi Aleksios'a gönderdiği ve kendisini maruz görmesini istediğini ifade etmiştir. Ayrıca bkz. A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 77; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s.58-60.

²⁰⁰ Gesta Francorum Et Aliorum Hierosolymitanorum, Trans., Nirmal Dass, *The Deeds of the Franks and Other Jerusalem- Bound Pilgrims*, 2011, Rowman-Littlefield Publishers, s. 28; *Gesta Francorum Et Aliorum Hierosolymitanorum*, Trk. Terc., Ergin Ayan, *Anonim Haçlı Tarihi*, İstanbul, 2013, s. 56-57; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 81; Burada I. Baudouin 'in beş yüz şövalye ile savaştığını ve Turkopollerle büyük zarar verdiğini anlatmaktadır; G. Novigent, *a. g. e.*, s. 34; Baudouin 'in altı kişiyi rehin aldığını yazmaktadır.

²⁰¹ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 316; Kimsenin vurulmamasını kutsal güne bağlamaktadır; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 116.

²⁰² S. Runciman, *a. g. e.*, s. 115-116; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 58-61.

²⁰³ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 116-117; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 64.

vassalık yemini ettiler.²⁰⁴ Bu yeminden sonra Aleksios onlara kıymetli eşyalar hediye etti ve karşıya geçirdi.²⁰⁵ Haçlı ordusu 20 Şubat 1097'de Kadıköy'den İzmit yolu üzerinde bulunan Palekanon'a kadar ilerledi.²⁰⁶ Fakat İmparator için sıkıntı geçmemişti. Muhtemelen Godefroi'nin İtalya yolunu tercih etmiş olan Şövalyelerinden oluşan Haçlı ordusu İmparatorluğun sınırlarına ulaşmıştı. Bu gelen ordunun Godefroi gibi vassalık yemini etmekten uzak durmaktaydı.²⁰⁷ İmparator onları emniyette ve göz önünde tuttu. Onların komutanlarını vassalık yemini etmeleri için uyardı ve o dönem için çok değerli olan hediyeleri verdi. Bu ordu mensupları vassalık yemini etmeyi kabul etmiş, bunun sonucunda onlar için tören hazırlanmış ve İmparator, Godefroi ile Baudouin'i şahit olarak davet etmiştir.²⁰⁸ Bu insanlar yemin etmeyi kabul ettikleri halde küstahça davranışlardan da geri durmamışlardır. Aralarından biri İmparatorun tahtına oturma cüretinde bulunmuş, I. Baudouin ona daha yeni vassalık yemini ettiğini, yaptığı bu davranışın yanlış olduğunu söylemiş fakat o, ben bir savaşçıyım ve bu tahtta oturmayı daha çok hak ediyorum cevabını vermiştir. Söylenilen sözleri işiten ve tercüman aracılığı ile çevirten Aleksios kaba davranışlı bu şövalye ile konuşmuş ve onun çok iyi bir savaşçı olduğunu ayrıca yaptığı hiçbir düelloda yenilmediğini öğrenmiş fakat Türklere karşı farklı bir strateji izlemesi gerektiğini vurgulamıştır. Vassalık yemini edilir edilmez bu soylular Godefroi'nin bulunduğu yere sevk edilmiştir.²⁰⁹

2. 1. 3. İznik'in Alınmasında Önemi

Konstantinopolis'e gelen ilk kişi ayrıca İznik seferi için yola çıkan ilk kişi yine Godefroi de Bouillon'un ordusudur.²¹⁰ Bohemond'un ordusu Konstantinopolis'e geldikten sonra onun vassalık yemin törenine Godefroi ve kardeşi I. Baudouin de

²⁰⁴ Robertus Monachus, *Historia Iherosolimitana*, Trans., Carol Sweetenham, *Robert the Monk's History of the First Crusade*, Burlington 2005, s. 94-95; Petrus Tudebodus, *Historia de Hierosolymitano Itinere*, Trans., John Hugh Hill- Laurita Lyttleton Hill, Philadelphia, 1974, s. 22; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 87; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 90; İbnü'l- Esir, *El- Kâmil Fi't- Tarih*, Terc., Abdülkerim Özyayın, C., X., İstanbul, 1974, s. 228; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 116-117; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 58; J. Michaud, *a. g. e.*, s. 147; Harold Lamb, *Haçlı Seferleri (Demir Adamalar ve Azizler)*, Terc. Gaye Yavuzcan, İstanbul, 2010, s. 117.

²⁰⁵ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 87; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 189; J. Michaud, *a. g. e.*, s. 147; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 23.

²⁰⁶ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 317; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 92; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 117; T. Asbridge, *a. g. e.* s. 70; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 64.

²⁰⁷ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 117.

²⁰⁸ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 319; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 117.

²⁰⁹ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 320; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 117-118; J. Michaud, *a. g. e.*, s. 150; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 23.

²¹⁰ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 66; Aydın Usta, *Haçlı Seferlerinde Kuşatma*, İstanbul, 2015, s. 65.

katılmıştır.²¹¹ Yaklaşık olarak 26 Nisan 1097'de I. Haçlı Seferinin bir önemli lideri olan Raymond St. Gilles'in ordusu Konstantinopolis'e ulaşmıştır.²¹² Godefroi, vassalık yemininde uzak duran Raymond'u, Bohemond ve Robert de Flandre ile ikna etmeye zorlamıştır. Eğer yemini etmezse ordunun sıkıntıya gireceğinden bahsetmişlerdir.²¹³ Burada Aleksios haçlı prenslerine yardım edeceğine dair vaatlerde bulunmuştur.²¹⁴ Mevsim Türklere karşı yapılacak sefer için uygun hale gelmiş ve tarih 26 Nisan 1097'yi göstermekteydi. Bohemond ve Tankred komutasında bulunan Ordu sefer için hazırды.²¹⁵ Yola çıkan Godefroi ordusu, Bohemond ve Tankred komutasında ki ordu tarafından takip edildi. İzmit'e giden Godefroi, burada arkadan gelecek olan orduyu bekleme kararı almakla kalmayıp Pierre Lermite ve yanında kalan az sayıdaki kişilerle birleşti.²¹⁶ Burada görülen manzara ise üzücüydü. Nitekim Pierre Lermite 'in yanında bulunan hezimete uğramış insanların kokuşmuş bedenleri ve kemikleri ile karşılaşıldı, burası temizlendi ve yol açıldı.²¹⁷ Yolculuğuna dikkatle devam eden Godefroi 6 Mayıs 1097'de İznik Yakınlarına geldi.²¹⁸ Yol güzergahının takip edilebilmesi için haçlar dikildiği belirtilmektedir.²¹⁹ Şehir o dönem için oldukça güçlü surlarla korunmaktaydı. Godefroi birliklerini kalenin kuzey suruna yerleştirdi.²²⁰ Diğer Haçlı liderleri de ordularıyla gelmiştir. Bohemond'un ardından Raymond, daha sonrada Normandiya Dükü Robert ile Etienne de Blois kumanda ettikleri askerleriyle, 3 Haziran 1097'de İznik önlerine ulaştılar. Onlar şu vakte kadar gayet iyi anlaşmaktaydılar ve ordunun komutasını üstlenmesi için birini seçmemişlerdi.²²¹ I. Kılıç Arslan'ın bu kuşatmayı kaldırması zor görünmekteydi. Çünkü haçlı kumandanları her ne kadar erzak sıkıntısı ve teçhizat sıkıntısı çeksede kuşatmada dirençliydi. Burada Godefroi ve Tankred buldukları noktada pek varlık gösterememiş kuşatmanın neredeyse bütün yükü

²¹¹ E. Ayan, a. g. e. , s. 63; W. Tyrensis, a. g. e., s. 98; J. C. Andressohn, a. g. e., s. 64-65.

²¹² Raimundus Aquilers, *Historia Francorum Qui Ceperunt Iherusalem*, Terc., John Hugh Hill- Laurita Lyttleton Hill (Raymond d' Aquilers), Philadelphia, 1968, s. 24.

²¹³ J. C. Andressohn, a. g. e., s. 65.

²¹⁴ Anonim Süryani Vekayinamesi, Trans., A.S. Tritton, *The First and Second Crusades From an Anonymous Syriac Chrocihle*, JRAS, 1993, s. 69; Anonim Süryani Vekayinamesi, Terc. Vedi İlmen, İstanbul, 2005, s. 10; Haçlı seferine dört tane kralın katıldığını belirtmektedir oysa I. Haçlı seferine kral katılmamıştır; S. Mikhael, a. g. e., s. 40; Haçlı Seferine iki Kral 7 kont katıldı ibaresi vardır. Fakat bu yanlıştır.

²¹⁵ J. C. Andressohn, a. g. e., s. 65

²¹⁶ S. Runciman, a. g. e., s. 135-136; J. Michaud, a. g. e., s. 154.

²¹⁷ E. Ayan, a. g. e. , s. 66; G. Novigent, a. g. e., s. 39; Yollarda keskin kayalar bulunduğunu ve zorluklar yaşattığına değinmektedir.

²¹⁸ J. C. Andressohn, a. g. e., s. 66; T. Asbridge, a. g. e., s. 72; A. Usta, *Haçlı Seferlerinde Kuşatma*, s. 66.

²¹⁹ E. Ayan, a. g. e. , s. 66; A. Usta, a. g. e., s. 66.

²²⁰ W. Tyrensis, a. g. e., s. 118-119; S. Runciman, a. g. e., s. 136, G. Kırpık, a. g. e., s. 83; A. Usta, *Haçlı Seferlerinde Kuşatma*, s. 67; I. Demirkent, a. g. e., s. 29.

²²¹ E. Ayan, a. g. e. , s. 67-70; S. Runciman, a. g. e., s. 137; J. C. Andressohn, a. g. e., s. 67

Raymond 'un omuzlarına binmiştir.²²² Kılıç Arslan her ne kadar başarılı olmasada bazı önde gelen haçlıları oracıkta öldürmüştür. Savaşta birebir çatışan neredeyse bütün haçlılar yıpranmış ve yaralar almışlardır.²²³ Burada yapılan savaşta pek çok Türk'ü öldürüp onların bedenlerini ve kopmuş kafaları ibret olması için dolaştırmışlardır. Yapılan bu kuşatmaya direnemeyen Türkler şehri teslim etmek için Bizans İmparatorluğu'nun görevlendirdiği Butumites²²⁴ ile bağlantıya geçmiş ve teslim için anlaşmıştır.²²⁵ Ertesi gün şehrin Bizans'a verildiğini gören haçlılar bunu pek kaile almadılar.²²⁶ Onların üzüldükleri tek nokta şehri yağmalayamamak ve ganimetten fayda sağlayamamaktı.²²⁷ Onların bu üzüntüsünü gören Aleksios değerli hediyeler ile onların gönlünü almak istemiştir.²²⁸ Aleksios'un Türklerin rahat bir şekilde şehirden çıkmalarına izin vermesi, haçlıları olumsuz etkilemiştir.²²⁹ Haçlılar yollarına devam etmeden önce bir araya gelip ordunun düzeni için konuşmuşlar ve bunun sonunda orduyu iki gruba bölmüşlerdir.²³⁰ Birinci ordunun komutasını Bohemond'a ikinci ordunun komutasını ise Raymond'a bırakmışlardır. Godefroi ise Raymond 'un ordusunda yer almıştır.²³¹ Burada onun neden ordu komutasını almadığı ya da ona neden verilmediğiyle alakalı herhangi bir bilgi bulunmamakla beraber muhtemelen Raymond 'un ordusunun sayıca kalabalık olması ve Bohemond'un da çok başarılı bir komutan olmasından kaynaklandığı ifade edilebilir. Bu arada başarısız olan Kılıç Arslan Anadolu içlerine çekilmiş ve Danişmentliler ile anlaştıktan sonra pusu kurmuş bulunmaktaydı. Bohemond yola çıkmış ve Eskişehir yakınlarında Türklerin saldırısına

²²² S. Runciman, *a. g. e.*, s. 137; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 32.

²²³ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s.123; Kuşatmayı geniş bir şekilde ele almış ayrıca Godefroi'nin burada sürekli küfür eden ve haçlıları tarik eden birini Kalbinden okla vurarak öldürdüğünden bahsetmektedir; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 119.

²²⁴ A. Komnene, *a. g. e.*, s.332; Bazı haçlıların Butumites eşliğinde olduğunu ve İznik'te kaldığını belirtmektedir.

²²⁵ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 326-329; G. Novigent, *a. g. e.*, s. 64-65; R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 27; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 39-41; Anonim Süryani Vekayinamesi, Terc. s. 70; Trk., s.10; Z. Oldenbourg, *a. g. e.*, s. 88-89; Campbell, *a. g. e.*, s. 99-100; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 33; Âmin Maalouf, *Arapların Gözünden Haçlı Seferleri*, Terc. Ali Berktaş, İstanbul, 2014, s. 28.

²²⁶ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 127-128; Bizans İmparatorunun bu şekilde İznik'i ele geçirmesini alçaklık olarak nitelendirmektedir; T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 75; bu davranış Rum- Frank iş birliğinde dönüm noktası oldu demektedir.

²²⁷ Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 190; Haçlıların birçok ganimet elde ettiklerini hesabı yapılamayacak kadar çok altın ve gümül aldıklarını belirtmiştir; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 138-139.

²²⁸ G. Novigent, *a. g. e.*, s. 41.

²²⁹ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 71; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 140; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 68.

²³⁰ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 68; P. Frankopan, *a. g. e.*, s. 147.

²³¹ Albertus Aquensis, *a. g. e.*, s. 129; S. Runciman *a. g. e.*, s. 141; Fulcherius Carnotensis, *a. g. e.*, s. 69; Godefroi ile Raymond 'un kendilerinden iki günlüğüne ayrıldığını bildirmektedir. Kendisi yapılan ordu ayırımından haberdar değildir ve Türklerle yapılan savaşta çok kayıplar verdiklerini Godefroi ve beraberindekilerin geç kaldığından bahsetmektedir; Kanat, Burçak, *a. g. e.*, s. 80.

uğramıştır.²³² Temmuz 1097 Dorylaion'de yapılan savaşta ona yardıma gelen ikinci ordu sayesinde Türklerin dağılmasını sağlamıştır. Burada Godefroi ile Hugue de Vermandois, Raymond 'tan önce gelmişlerdir.²³³ Burada Türkler yenilmiş ve geri çekilmek zorunda kalmışlardır.²³⁴ Konya içlerine kadar ilerleyen haçlılar, kurak arazilerden geçtikleri için bitkin düşmüşlerdir ve neredeyse hepsi hastadır.²³⁵ Godefroi Bouillon ise öldürdüğü bir ayı tarafından yaralanmıştır. Haçlı ordusu yola devam etmiş fakat Kayseri üzerinden gidilecek olan yol daha uygun olsa da Tankred ve I. Baudouin bunu kabul etmeyip Çukurova yolunu kendilerine güzergâh olarak belirlemişlerdir.²³⁶

2. 1. 4. Antakya Kuşatması ve Bölgedeki Faaliyetleri

Büyük haçlı ordusu Ekim 1097'de Maraş önlerine gelmiş ve burada konaklamaya başlamıştır. Godefroi'nin Ereğli'de ayı tarafından yaralandığını yukarıda ele almıştık. Ayağındaki yara burada iyileşmiş durumdaydı. Antakya'ya varan haçlı ordusu, burada da İznik'te olduğu gibi şehrin çeşitli bölümlerini Prensler ile tutmuştur.²³⁷ Godefroi kuzey tarafı tutmakla görevliydi ve burası üçüncü kapıdır.²³⁸ Haçlıların Antakya kuşatmasında ve burada gerçekleşen olaylarda, ağırlıklı olarak Bohemond 'tan bahsedilmekle beraber diğer prensler kaynaklarda detaylı olarak ele alınmamıştır. Kuşatma sırasında Godefroi'nin ordusu çok önemli bir pozisyonda bulunmaktaydı.²³⁹ Antakya sınırlarında Türk birliklerini yenen haçlılar, daha sonra Emir Sökmen ve Tuğtekin 'in saldırısına karşı koymak için sefere çıkmış ve onları

²³² A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 131.

²³³ G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 42; Godefroi'nin bir leopar gibi hızla yetiştiğini belirtmektedir; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 70; G. Kırpık, *a. g. e.*, s. 84.

²³⁴ G. Novigent, *a. g. e.*, s. 42; Türklerin ve Arapların tavşanlar gibi kaçıştığını belirtmektedir. Ayrıca o kadar çok insanı öldürmüşler ki kılıçları artık körelmiştir. Haçlıların öldürdükleri sayıyı ise dört yüz altmış bin olarak vermiştir fakat bu sayı çok abartılıdır; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 135; Godefroi'nin on beş adamıyla kaçan Türk ordusunu takip ettiğini ve onların kanlarıyla döndüğünü belirtmektedir. Ayrıca birçok at ve ganimet elde ettiğini, Kılıç Arslan'a ordusunun dayanıklılığını ve kararlılığını gösterdiğinin ifade etmektedir; Fulcherius Carnotensis, *a. g. e.*, s. 68-71; Yapılan bu savaşı ayrıntılı şekilde ele almıştır; Kanat, Burçak, *a. g. e.*, s. 82.

²³⁵ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 132-133.

²³⁶ G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 44; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 77; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 136-137; Ordunun ayrılmasını ve Godefroi'nin bir ayı ile mücadelesini ayrıntılı bir şekilde ele almıştır; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 143-145; S. Runciman *a. g. e.*, s. 145-146; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 71; T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 80-81; A. Usta, *a. g. e.*, s. 51; P. Cobb, *a. g. e.*, s. 123; J. Michaud, *a. g. e.*, s.182.

²³⁷ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 181; R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 31-38; Ordu sayısını yüz bin olarak ifade etmektedir.

²³⁸ Daha sonra Haçlılarca bu kapı dükkapısı olarak anılacaktır. Bkz. J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 74; A. Usta, *Haçlı Seferlerinde Kuşatma*, s. 80.

²³⁹ Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 198; Godefroi ve Bohemond'un kuşatmada merkezde bulduklarından bahsetmektedir; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 76-78.

uzaklaştırmıştır.²⁴⁰ Godefroi'nin bulunduğu konumda arkasında nehir bulunmaktaydı ve Raymond birlikleriyle beraber burada bir köprü inşa ettirdiler. Burada köprü yapılması, Godefroi ordusunun alarmda olduğunu ve gelebilecek ani saldırılarda hazırlıklı olduğunun göstergesidir.²⁴¹ Fakat kuşatma sırasında ciddi bir kıtlık ve soğuk hava dalgası haçlıları olumsuz yönde etkilemekteydi. Godefroi yapılan kuşatmada hastaydı ve Türk okçulardan çadırının korunması için yanında fazla sayıda haçlı bulunmaktaydı. Fakat bu ölümlerin önüne geçemedi ve çok sayıda haçlı burada öldü. Ayrıca Godefroi'nin yaşanan bu kış boyunca aktif olduğuna dair bir bilgiye sahip değiliz.²⁴² Şubat 1098'de Godefroi'nin iyileştiği ve kuşatmanın yoğun olduğu sırada faaliyetlerine başladığı bilinmektedir.²⁴³ Şubat'ın 9'unda Godefroi Rıdvan'ın ordusunu püskürtmek için harekete geçmiştir. Haçlılar zor duruma düşmüştü, soylu olan bazıları kaçmış ve Godefroi burada iyi bir savaşçı örneği göstererek asla geri adım atmadı.²⁴⁴ Ayrıca Cenova ve İngilizlerin gemileri aracılığıyla getirilen teçhizat ve erzakları almak için Bohemond ve Raymond yola çıktığında, Godefroi haçlı kampını korumak için orada kaldı. Godefroi tek kalınca Türkler saldırıya geçtiler fakat Godefroi pek çoğunu öldürmeyi başardı.²⁴⁵

Haçlılar Antakya'yı ele geçirdiklerine birçok ganimet ve değerli eşyalara da sahip oldular.²⁴⁶ Godefroi ve ordusu burada büyük işler başardılar.²⁴⁷ Onlar daha düne kadar açlıktan ölmek üzerelerdi. Hatta soylu olan bir savaşçı Godefroi'nin sofrasından aldığı bir parça ekmek ile mutlu olmaktaydı.²⁴⁸ Kuşatma başlamadan önce ve savaş sırasında Godefroi'nin durumu çok kötüydü. Hasta olmasının yanısıra fazla erzakı kalmamış ve hiç atı bulunmamaktaydı. Her ne kadar Raymond 'tan at istese de ona hiçbir şekilde yardım edilmemişti.²⁴⁹ Bu dönemde birçok savaşın meydana gelmesinden dolayı bölgede üretim durma noktasına gelmiş bulunmaktaydı. Erzak arayışına çıkan Godefroi 'den, Antakya güzergâhında bulunan Azaz şehrine sefer yapılması istendi. Azaz emiri

²⁴⁰ Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 192; Godefroi'nin 7000 askerle onlara karşı geldiğinden bahsetmiş ayrıca Tuğtekin 'in Godefroi 'ye saldırdığını atından düşürdüğünü ama zarar veremediğini açıklamıştır.

²⁴¹ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 76.

²⁴² J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 78.

²⁴³ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 229.

²⁴⁴ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 254; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 78;

²⁴⁵ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 79.

²⁴⁶ İbnü'l-Kalânisî, *Zeylu Târîhi Dimaşk*, Trans., H. A. Gibb, Dower Publications, INC., Mineola, New York, 2002, s. 44; İbnü'l-Kalânisî, *Zeylu Târîhi Dimaşk*, Terc. Onur Özatağ, İstanbul, 2015, s. 3; Öldürülen insanların sayılamayacak kadar çok olduğundan bahsetmektedir.

²⁴⁷ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 245; Godefroi'nin çoğu kişiyi öldürdüğünden bahsetmektedir, E. Ayan, *a. g. e.*, s. 132; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 82.

²⁴⁸ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 241.

²⁴⁹ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 355; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 270-271.

olan Ömer, Haleb Emiri Rıdvan tarafından öldürülme tehlikesi yaşıyordu. Godefroi bu şahsa yardım etmiş ve Ömer ona tabi olmuştur. Haçlılar bunun neticesinde bölgede yaşayan Hristiyan ve Müslümanları kendi vassalları haline getirmeye başlamışlardır.²⁵⁰ Bu olay yaşandıktan sonra Godefroi kardeşi ile birlikte Urfa'ya hareket etmiştir.²⁵¹ Kardeşinin bölgesinde kaldığı süre zarfında iki Ermeni tarafından azarlanmıştır. Bu iki kardeş Bagrat ve Kong Vasil'dir.²⁵² I. Baudouin, abisine ve diğer Haçlı prenslerine çeşitli hediyeler göndermiştir.²⁵³ Ayrıca Ermeni bir yönetici, Godefroi 'ye çok güzel bir çadır göndermiş, fakat yukarıda bahsettiğimiz Bagrat onu çalıp Bohemond'a sunmuştu. Godefroi ise bunu öğrendiğinde çadırı derhal Bohemond 'tan istemiştir.²⁵⁴ Bohemond ise onun çadırını geri vermek zorunda kalmıştır.

2. 1. 5. Kudüs'ün İşgal Edilmesinde Godefroi'nin Rolü

Haçlı ordusu Kudüs'ü ele geçirmek için yola koyulmuş ve Maarratünnuman'a varmıştır. Şehir ele geçirilmiş ve birçok kıyım gerçekleştirilmiştir.²⁵⁵ Godefroi her ne kadar bir süre şehirde bulunsada şehrin alınmasında Godefroi'nin bulunduğu dair herhangi bir bilgiye sahip değiliz. Albertus Aquensis, "*Godefroi'nin ordusuyla birlikte Bohemond'a eşlik ettiğini, Maarratünnuman'da bir süre kaldıktan sonra Antakya'ya döndüğünden bahsetmektedir.*" Burada Albertus Aquensis' in görüşleri gerçeği yansıtmamaktadır. Çünkü Bohemond 11 Aralık 1097 şehrin düşüşüne kadar şehirde kalmış ve 29 aralığa kadar oradan gitmemiştir.²⁵⁶ Ayrıca Godefroi burada iki hafta harcamıştı. Onun dışında Antakya'ya ve kardeşi I. Baudouin 'in kontu olduğu Urfa şehrindeydi.²⁵⁷ Ayrıca Kudüs için yola çıkılmadan önce Raymond 'un haçlı ordusunun lideri olmak için Godefroi ve diğer haçlı reislerine para vermeyi teklif etmişti Godefroi 'ye teklif edilen Mevla ise on bin kuruştü.²⁵⁸ Fakat haçlı reisleri bu duruma pek yanaşmadılar, bu teklifi sadece

²⁵⁰ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 280-281; Godefroi'nin kardeşi I. Baudouin 'den yardım istediğini ve I. Baudouin 'in ordu gönderdiği belirtmektedir. Hedefin istenilen amaca ulaştığını anlayan elçiler ise güvercinler yoluyla mektup göndermişler ve haberi vermişlerdir; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 197-198; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 86.

²⁵¹ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 282.

²⁵² W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 283.

²⁵³ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 80; Bu gönderilen hediyelerde Bohemond'un unutulduğunu belirtmektedir.

²⁵⁴ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 283; Godefroi gerçek manada kendisi savaşa adanmış bir şahsiyettir. Onun böyle bir tavrda bulunması her ne kadar başarılı da olsa nefisine hâkim olamadığını ya da sürekli çekiştiği Bohemond'un ona gönderilen hediye gasp etmesini kendisine bir hakaret olarak görmüş olmasından kaynaklanmaktadır; Andressohn, *a. g. e.*, s. 80.

²⁵⁵ Maarratünnuman'da yapılan katliam için bkz. İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 231-232.

²⁵⁶ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 88.

²⁵⁷ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s.282; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 88-89.

²⁵⁸ J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 89; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 200-201.

Tankred kabul etti ve yola çıktı.²⁵⁹ Bu durumda Godefroi, Raymond 'un komutasında ki orduya birliklerini sokmamış, kendi askerlerinin yıpranmasını istememiştir. Ayrıca ordu komutasının Raymond 'da olması onun böyle davranmasında etkili olmuş olabilir. Bu durumda Godefroi hiçbir şekilde aktif olmamıştır. O bu sırada Antakya'da bulunuyordu fakat ordusu sürekli etrafa saldırıyor ve Kudüs'e gidilmeyeceğini düşünenler ise anavatanlarına dönmek için ordudan firar etmekteydi. Bu durum neticesinde Godefroi ordusunun kaçmaması için etrafa nöbetçiler diksedebildi bu kaçmaların önüne geçememiştir ve sonunda Antakya'da kalan diğer haçlı reisleri ile 1 Mart 1099'da bir toplantı yapıp Kudüs için yola çıkma kararı alınmıştır.²⁶⁰ Harekete geçen Godefroi 11 Mart 1099'da mükemmel bir ticaret şehri olan Cebele 'ye ulaşmıştır.²⁶¹ Buranın yöneticisi vatandaşlarına, üzüm bağlarına ve bazı bölgelere dokunulmamasını istemesine rağmen bu kabul istekler kabul edilmemiştir. Fakat Raymond 'tan acil bir yardım talebi gelince bu şehirdeki kuşatma kaldırılmış, buranın yöneticisinden para ve at alınmıştır.²⁶² Buradan Arka şehrine gidilmişti.²⁶³ Bu şehirde, Raymond tarafından istenilen yardım talebinin gerçeği yansıtmadığı ortaya çıkmıştır. Albertus Aquensis "*Cebele yöneticisinin Godefroi'nin yaptığı Kuşatmadan kurtarması için Raymond 'tan yardım istediğini ona büyük miktarda para verdiğinden bahsetmektedir.*"²⁶⁴ Orduların tekrar bir araya gelmesiyle sıkıntılar artmaya başlamıştır.²⁶⁵ Raymond'un, komutasını kabul etmesi halinde Tankred'e vereceği parayı vermemesi, Tankred'in bölgeye gelen Godefroi'nin tarafına geçmesine sebep olmuştur.²⁶⁶ Tankred'in, Godefroi'nin tarafına geçmesiyle Godefroi ön plana çıkmaya başlamıştır. Belli durumlarda Raymond ile aralarında sıkıntılar yaşansada ikisi de merkezi konumda kalmıştır. Godefroi'nin ordusu, Kudüs yolundaki komutanın Godefroi 'ye verilmesi için sürekli şikayetlerde bulunmaktaydı.²⁶⁷ 13 Mayıs 1099'da Godefroi ordusuyla birlikte Kudüs'e gitmek üzere yola koyulmuştur.

²⁵⁹ Thomas Whitney Lecaque, *The Count of Saint-Gilles and the Saints of the Apocalypse: Occitanian Piety and Culture in the Time of the First Crusade*, (Doctoral Dissertations, University of Tennessee, Knoxville, 2015), s. 287.

²⁶⁰ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 301; Anonim Süryani Vekayinamesi, s. 73; Trk., s. 14; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 91; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 201

²⁶¹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 208-209.

²⁶² A. Aquensis, *a. g. e.*, s.381; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 304; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 147; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 97.

²⁶³ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 383; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 305; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, 91; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 209.

²⁶⁴ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 385-387.

²⁶⁵ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 305; Raymond 'un Prenslere çeşitli hediyeler verip onların gönlünü aldığını belirtmektedir; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 385-387; Raymond 'un Godefroi 'ye Güzel bir at hediye ettiğini belirtmiştir.

²⁶⁶ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 385; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 209; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 93.

²⁶⁷ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 209.

Raymond ise daha yola çıkmamış, Arka şehri yakınlarında bir yer elde ederim gayesi taşımaktaydı. Fakat burada bir şey elde edemeyince Godefroi ordusunu takip etme kararı almıştır. Godefroi'nin Cebele 'den ayrılması ve Raymond için yardıma gelmesi onu hayal kırıklığına uğratmıştı. Eğer o Cebele'yi ele geçirmiş olsaydı kardeşi Urfa Kontu I. Baudouin ile yakın olacaklar ve bölgelerini savunacaklardı. Ondan dolayı Raymond, Arka kuşatmasında fazla durmayıp direk Kudüs'e doğru yola çıkmıştır.²⁶⁸ 17 Haziran 1099'da tüm Haçlı Ordusu Kudüs yakınlarına konuşlandı.²⁶⁹ Godefroi burada çok önemli bir mevki kuşatmış durumdaydı. Onun güçleri David kulesinin karşısındaydı. Fakat o son anda fikrini değiştirdi ve Kuzey Batı'dan saldırma kararı aldı.²⁷⁰ Şehrin ele geçirilmesi oldukça zordu ve kuşatma malzemesi gerekiyordu. Ormanlık alandan getirilen keresteler ile Godefroi ve Raymond kendilerine kuşatma kulesi yaptırdılar ve yapımı 10 Temmuz'da bitti.²⁷¹ Haçlılar plan yapıp farklı bölgelerden de saldırılar yapmaktaydı. 15 Temmuz 1097'de Çiçek kapısına doğru getirilen Godefroi'nin kulesini, Müslümanlar her ne kadar yakma teşebbüsünde bulunsalar da Haçlılar şehre girme şansını bulmuşlar ve şehri ele geçirmişlerdir.²⁷² Ama burada Raymond 'un ordusunun, Godefroi'nin ordusundan güçlü olduğu belirtmek yerinde olacaktır. Şehirde sıra dışı bir katliam yapılmıştır.²⁷³ Albertus Aquensis: Godefroi'nin katliamdan kaçındığını belirtmiştir.²⁷⁴

2. 1. 6. Kudüs Hâkimi olarak Seçilmesi ve Sonraki Faaliyetleri

Haçlılar, Kudüs'ün fethini tamamladıktan sonra kendilerine ruhani lider seçmeyi düşünüyorlardı. Papalık tarafından gönderilen Daimbert'e güvenmedikleri için ve bu göreve layık kimseyi bulamadıklarından dolayı ruhani lider seçmeyi ertelediler ve Kudüs'ü kimin yöneteceği ile ilgili tartışmalara başladılar. İlk olarak teklif Raymond'a

²⁶⁸A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 387; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 304305; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 94; G. Kırpık, *a. g. e.*, s. 92.

²⁶⁹W. Tyrensis, *a. g. e.*, s.335; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 151; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 97.

²⁷⁰T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 112.

²⁷¹Willermus Tyrensis, *a. g. e.*, s. 337-338; Yapılan bu kulelerin ve çeşitli kuşatma malzemelerine sahip olamayanların yeteri kadar parası olmadığından bahsetmektedir; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 102-103; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 97-99; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 118-119; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 53-54; T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 114-119; A. Usta, *Haçlı Seferlerinde Kuşatma*, s. 112-113.

²⁷²W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 359-360; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 102-104; İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 235-236; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 54-58; Kanat, Burçak, *a. g. e.*, s. 93-98.

²⁷³W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 361-362; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 155; G. Novigent, *a. g. e.*, s. 126-133; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 102-104; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 128-143; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 413-437; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 342-343; R. Monachus, *a. g. e.*, s. 197-202; P. Tudebodus, *a. g. e.*, s. 112-119; Gregory Abû'l-Farac, *Abû'l-Farac Tarihi II.*, Terc., Ömer Rıza Doğrul, Ankara, 1999, s. 340-341; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 199; P. Cobb, *a. g. e.*, s. 157-158; Campbell, *a. g. e.*, s. 144-150; Z. Oldenbourg, *a. g. e.*, s. 134-142; H. Mayer, *a. g. e.*, s. 59-62; A. Usta, *a. g. e.*, s. 66; T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 119-121.

²⁷⁴J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 99-103; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 220-221;

götürülse de o bunu kabul etmedi. Daha sonra Godefroi 'ye götürülen teklif kabul edildi. Fakat o Kudüs Kralı olmayıp “*Kutsal Mezar Savunucusu*” ünvanıyla yönetimi almış oldu.²⁷⁵ İlerleyen dönemde Arnoul ismini taşıyan ve papaz olan biri Kudüs Patriği olarak göreve geldi.²⁷⁶ Bu bölgeye Latin yani Batı kilisesini kurmak isteyen Arnoul doğudaki kiliseler eliyle yapılan ayinleri yok saydı. Bunun sonucunda burada yaşayan doğu Hıristiyanları için zorlu süreç başlamış oldu. Kudüs'ün Haçlılar tarafından ele geçirilmesinden sonra Fatımi veziri olan El-Efdal büyük bir ordu ile harekete geçti. Ordusu kalabalıktı ama yeterince donanımlı değildi. Kudüs'e elçilerini gönderdi şehrin boşaltılmasını istedi. Bundan sonra Askalan²⁷⁷'a doğru ilerledi ve burada savaş pozisyonu aldı. Elçilerin ayrılmasından sonra Godefroi, Haçlı reisleri ile görüşerek Askalan'a bir sefer için hazırlandı. 9 Ağustos 1099'da Godefroi, harekete geçti 12 Ağustos'ta saldırı yapıldı. Yapılan bu saldırı sonucunda Müslümanlar yenildi.²⁷⁸ Böylelikle Haçlılar tam anlamıyla Kudüs'e yerleşmiş oldular.²⁷⁹ 21 Aralık 1099 tarihinde Kudüs şehrine Bohemond ve I. Baudouin geldiler.²⁸⁰ Bohemond, Arnoul 'un Kudüs Patriği seçilmesini kabul etmemiş ve Daimbert'i Patrik yapmada gecikmemişti.²⁸¹ Muhtemelen ikisi de bu şehre hâkim olmak niyetindeydiler. Godefroi ise bu bölgede hakimiyet sahasını genişletmeyi amaçlamış ve kıyıda bulunan şehirler ile iç bölgedeki Müslüman şehirlerinin bağlantısını kesmiş ve bunlardan vergi toplar hale gelmişti. Godefroi'nin yapılan ticareti haçlılar eline çevirmesiyle batı ile Filistin arasında ticaret oldukça ilerleme kaydetmiş ve Kudüs'te refah seviyesi artmıştır.²⁸² Daimbert, patrik olduktan sonra dini işleri bir kenara bırakıp, devleti yönetmek adına faaliyetlerde bulunmaya başladı. Godefroi, onun bu durumundan oldukça rahatsızlık

²⁷⁵ F. Carnotensis, *a. g. e.*, 106; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 158; *Willermus Tyrensis 'in Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, Terc., Ergin Ayan, Ankara, 2018, s. 29-30; O. Vitalis, *Ecclesiastical History, England and Normany, Vol. III.*, Terc., s. 181; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 225-226; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 59; Aise Kır Achmet, *Haçlılar Döneminde Kudüs (Kral II. Baudouin'e Kadar)*, (Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi İstanbul, 2018), s. 77.

²⁷⁶ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 463; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 159; O. Vitalis, *Ecclesiastical History, England and Normany, Vol. III.*, Trans., s. 182; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 107; Arnoul'dan bahsetmemektedir. Sadece rahiplerin göreve getirildiğini belirtmektedir; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 224; A. Usta, “*a. g. m*”, s. 119-120; A. K. Achmet, “*a. g. i*”, s. 78-79.

²⁷⁷ Liman şehri olan Askalan, Mısır Fatimileri Tarafından idare edilmekteydi. Bkz; C. K. Slack, *a. g. e.*, s. 32.

²⁷⁸ A. Farac, *Abû'l-Farac Tarihi. II.* s. 341; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)* s. 42-44; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 455-465; İbnü'l-Kalânîsî, *a. g. e.*, s. 48; Trk., s. 6.

²⁷⁹ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 159-163; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 108-110; İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 236-237; T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 123-124; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 228-229.

²⁸⁰ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 47-48; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 111; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 233-234.

²⁸¹ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 49; A. Usta, “*a. g. m.*”, s. 120-121.

²⁸² W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 33.

duyuyordu.²⁸³ Kudüs, haçlılar için çok önemli bir şehirdi ve onun korunması ve sağlam temeller üzerine kurulması çok önemliydi. Fakat Godefroi, Kudüs'ün konumunu güçlendirmek için gittiği Yafa limanında, Venedikliler ile görüşürken hastalanmış ve 18 Temmuz 1100'de ölmüştür.²⁸⁴

2. 2. Bohemond (Güney İtalya)

2. 2. 1. Haçlı Seferinden Önceki Hayatı

Bohemond, Robert Guiscard ve Alberada'nın çocuğu olarak dünyaya geldi. Doğum tarihi tam olarak bilinmemesine rağmen 1050 ile 1058 yılları arasında doğduğu tahmin edilmektedir.²⁸⁵ Kendisi Fransa'nın kuzeyine yerleşen yukarıda da bahsettiğimiz Vikinglere mensuptur.²⁸⁶ Babası Güney İtalya'ya yerleşen Bohemond'un, asıl adı Mark (Marc) olmasına rağmen Bohemond adıyla tanınmaya başlamıştır.²⁸⁷ Yaşamının ilk dönemine ait yeterince bilgi olmamasına rağmen babasıyla Bizans'a karşı giriştiği mücadele oldukça önemlidir. Robert Guiscard²⁸⁸ Bizans İmparatorluğu üzerine saldırmış ve birçok bölgeyi ele geçirmiştir.²⁸⁹ Bu seferler sırasında Almanların kendi topraklarına saldırdığı haberi ile sarsılan Guiscard, derhal birliklerini 1082'de büyük oğlu olan Bohemond'a bırakmış ve kuşatmayı Bohemond üstlenmiştir.²⁹⁰ Anna Komnene, Robert Guiscard'ın sözlerini şu şekilde ele almıştır: "*Kontlar! Sizin de bildiğiniz gibi Arnavutluk'a ilerlemek için yola çıktığımda, büyük oğlum Roger'i, geride*

²⁸³ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 50-54.

²⁸⁴ İbnü'l-Esir, *a. g. e.*, s. 266-267; Godefroi'nin Akka Kuşatması sırasında okla vurularak öldüğünü belirtmektedir; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 157-158; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 529; Urfalı Mateos, *a. g. e.* s. 203; Godefroi'nin yediği bir yemek sonucunda kırk adamı ile zehirlenerek öldüğünü belirtmektedir; İbnü'l-Kalânisî, *a. g. e.*, s. 51; Trk., s. 8; Akka kuşatması sırasında okla vurularak öldüğünü belirtmektedir; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 50-54 Anonim Süryani Vakayinamesi, s. 75; Trk., s. 15; Godefroi'nin Krallığı kardeşi I. Baudouin'e bıraktıktan sonra öldüğünü belirtmektedir.

²⁸⁵ Ralph Bailey Yewdale, *Bohemund I, Prince of Antioch*, Princeton, 1924, s. 4-5

²⁸⁶ P. Holt, *a. g. e.*, s. 17.

²⁸⁷ Ordericus Vitalis, *Historia Ecclesiastica*, Trans., M. Chibnall, *The Ecclesiastical History of Orderic Vitalis, IV-V*, Oxford, 2004, s. 16; Susan B. Edgington, "Bohemund I. of Antioch (d. 1111)", *The Crusades Encyclopedia*, (Ed. Alan V. Murray), Vol. I., California, 2006, s.175; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s.14.

²⁸⁸ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 41-52; Onun İtalya'da üstün başarılar elde etmesi, portresi, topraklarını genişletmesi, ayrıntılı şekilde verilmiştir.

²⁸⁹ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 131-133; Bizans üzerine yaptığı sefer ile ilgili bakınız.

²⁹⁰ A. Komnene, *a. g. e.*, s.156; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 13; Edmund Curtis, *Roger of Sicily*, New York, 1912, s. 79

biraktığım ülkemi yönetmesi için görevlendirdim. Bu kadar önemli bir sefere çıkarken ülkeyi yöneticisiz bırakmak aptallık olacaktı. Almanya Kralı topraklarıma saldırmak üzere yola çıkmış, benim ise ülke topraklarını korumak için oğlum Roger'e yardım etmem gereklidir. Başka topraklar elde edelim derken ülke topraklarını kaybetmenin geçerli bir sebebi bulunmamaktadır. Bu gerçekleşen olaylar neticesinde ülke topraklarını savunmak için bu bölgeden gidiyorum. Burada bulunan küçük oğlum Bohemond'a zapt etmiş olduğum Draç'ı, diğer kentleri ve adaları bırakıyorum. Benim yokluğumda oğluma, bana nasıl yaklaşıyorsanız öyle yaklaşmanızı ve her ne derse yapmanızı istiyorum, vasiyetim de budur.”²⁹¹ Anna Komnene 'ye göre ayrıca bununla yetinmeyen Guiscard, Bohemond'a şöyle hitap etmiştir. “Yanında bulunan Kontlara karşı saygılı olmanı, yapacağın her türlü planda ve işte onlara danışmanı, onlara arkadaş gibi yaklaşmanı istiyorum. İmparator ile savaşımı devam ettirmekten geri durmamaya, dikkat et; ben onu büyük bir darbe ile yenilgiye mecbur kıldım o büyük bir yenilgiye uğradı onu sakın hafife alma ve var gücünle saldır eğer ordusunu toplaması için zaman tanırsan ona yenilebilirsin çünkü o daha büyük bir hırsla savaşacaktır. O sıradan bir kimse değildir; küçük yaşlardan beri savaş yapmaktadır, neredeyse tüm batı ve doğu ülkelerine gitmiştir. Daha önceki İmparator'a karşı isyan etmekle kalmamış, çok fazla kişiyi de hapsedmiştir. Cesaretini kaybedip ona karşı bütün birliklerini bir araya getirip saldırmazsan, benim zorluklarla sonuna kadar ilerlettiğim bütün çabamı boşa çıkarırsan ve şüphesiz sen de beceriksizliğinin ürünü devşirmekle kalmaz (sonuçlarından nasibini alırsın). Ben, ülkemizi Almanların baskısından kurtarmaya ve kardeşine yardım etmeye gidiyorum.”²⁹² Bohemond bu hitabın sonucunda beraberindekilerle yola çıkmıştır. Çok sayıda askeri birlikleri toplamaya devam etmiştir. O İmparator'a karşı dik duruşundan taviz vermemekle birlikte babasının öğütlerini asla

²⁹¹A. Komnene, *a. g. e.*, s. 157; Anna Komnene'nin aksine, R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 3; Roger 'in Bohemond'un kardeşi olduğunu belirtmektedir.

²⁹² A. Komnene, *a. g. e.*, s. 158.

unutmamıştır.²⁹³ Derhal birlikleri yanına aldıktan sonra savaşa tutuşmuştur. Bu haberi alan Aleksios ise derhal birliklerini toplamış ve savaşa başlamıştır. Bizans İmparatoru'nun çeşitli savaş stratejilerinden sıyrılıp onları kaçırmaya zorlamış böylelikle babasının yokluğunu aratmamıştır.²⁹⁴ Aleksios'un direnecek gücü kalmayınca çözümü kaçırmakta bulmuştur. Bohemond, yanındaki birlikleri ile onu yaptığı iki savaşta mağlup etmiş, İmparator bu takipten kurtulup Konstantinopolis'e ulaşmıştır.²⁹⁵ Burada uzun soluklu bir sefer hazırlığı yaptıktan sonra ve üst rütbeli komutanlar ile görüştüğünden sonra sefer için hazırlanmış, yapılan ilk saldırı harekâtını dağıtmayı başaran Bohemond ise ilerlemeye devam etmiştir. Savaşın ilerleyen noktasında Aleksios, Türklerin yardımıyla Bohemond'u yıpratmakla kalmayıp onun sahip olduğu ücretli askerlerle arasını bozmuş ve kendisi ön plana çıkmaya başlamıştır.²⁹⁶ Bohemond komutası altında bulunan askerler, paralarını istemiş fakat Bohemond buna cevap verememiştir.²⁹⁷ Bu savaşın sonucunda 1083'te Bohemond yenilmiş ve ülkesine dönmek zorunda kalmıştır.²⁹⁸ Daha sonra babası ile tekrar savaşa katılmak istese de babası 1085 yılında ölmüştür.²⁹⁹ İlerleyen dönemde Bohemond, daha önceleri beraber yönettiği Calabria kalelerini, kardeşi Roger Borsa'ya kaptırmıştır. Amcası Roger ise bu durumda Bohemond'u değil üvey kardeşi Roger Borsa'yı destekliyordu. Roger ise elindeki bu varlığı ve sahip olduğu bölgeleri Bohemond'a kaptırmak istemiyordu.³⁰⁰ O, ara sıra erdemli davranışlar göstereceği ne babasının gücüne ve erdemine, nede asiller arasında şiddetli bir üstünlüğe sahipti. Bu sebepten dolayı amcası Sicilya Kontu olan Roger 'den yardım istemiştir. Amcasından yardım istemezse bu durum onun için pahalıya patlayacak, Güney İtalya'daki topraklarından olacaktı. Roger Borsa, Sicilya'ya gittiğinde bu Bohemond

²⁹³ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 14.

²⁹⁴ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 18.

²⁹⁵ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 159-162.

²⁹⁶ Bu durum 99. Dipnotta ele alınmıştır.

²⁹⁷ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 21.

²⁹⁸ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 167-169; R. B. Yewdale, *Bohemund I, a. g. e.*, s. 22-23.

²⁹⁹ Çoğu kaynak Robert'in zehirlendiğinden bahsetmektedir.

³⁰⁰ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 25.

için mükemmel bir fırsat olmuş ve kardeşine karşı isyan etmiştir. Bohemond, kardeşine karşı arkadaşlarından yardım almış ve güçlü konuma gelmeye başlamıştır. Böylelikle Taranto ve Otranto'yu ele geçirmiş, Roger ise bu arazilerin Bohemond 'ta kalmasını istemiş ve onunla barışta bulunmak istemiştir. Bunun neticesinde iki kardeş arasında barış mart ayından hemen önce 1086 yılında yapılmıştır.³⁰¹ Barış ortamı oluştuktan sonra iki kardeş, Bohemond ve Roger Borsa Bari'ye gitmişler, fakat aralarında olan barış ortamı çok uzun sürmemiş ve Roger Borsa amcasının yanına gidip Bohemond'a isyan etmiştir. Bu durumdan faydalanan Bohemond ise çeşitli bölgelere saldırmıştır. Roger Borsa, amcasıyla birlikte Bohemond'u aramak için yola çıksada onu bulamamışlar ve Bohemond, bu sırada Taranto 'ya dönmüştür. Böylelikle iki yıl boyunca bitmek bilmeyen bir savaş durumu ortaya çıkmıştır. İlerleyen süreçte 1089 yılının ilk çeyreğinde iki kardeş arasında bir barış ayarlanmış ve Roger Borsa iki şehri Bohemond'a bırakma kararı almıştır. Fakat bu durum da iki kardeşin arasının açılmasına engel olmamış Ağustos'un ortalarında 1089 yılında Bohemond'a Bari şehri teslim edilmiştir. Bari³⁰² şehrinin ticaret açısından karlı olması, Bohemond'u Roger Borsa kadar güçlü hale getirmiştir.³⁰³ 1089 yılında İtalya'ya gelen ve bazı önemli şehirlerde bulunan Papa II. Urbanus, Eylül ayında Melfi Konsilini gerçekleştirmiştir. Bu konsile başta Sicilya Kontu olan Roger ve yanındakiler, ayrıca diğer soylu kimseler bulunmuştur. Bunların arasında, Bohemond 'ta bulunmaktadır. Konsilde Sicilya Kontu Roger Papanın vassalı olmayı kabul etmiştir.³⁰⁴ 1093 yılının sonlarına doğru Roger Borsa'nın çok hastalandığı, doktorların çözüm bulamadığı ve öldüğü söylentileri Bohemond'un kulağına gelmiştir. Bunu duyan Bohemond, derhal hazırlanmış, kardeşini

³⁰¹ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 26.

³⁰² R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 29; 10. Yüzyılda Bizans'ın elinde bulunan bu şehir ticaret açısından oldukça önemlidir. Şehir ayrıca Robert Guiscard'ın gelirlerinin artmasına da yardımcı olmuştur.

³⁰³ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 28-29; Bohemond'un Tarantolu olarak anılmasına şaşırmakta ve tarihi belgelerde böyle bir yaklaşımın olmadığına dikkat çekmektedir.

³⁰⁴ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 31.

görmek için yola çıkmıştır. Bohemond'un öncelikli amacı kardeşinin haklarını korumak ve yanındakilere rehberlik etmektir. Fakat yolda bu söylentinin yanlış olduğu haberi gelmiş ve o yönünü değiştirmiştir. Bunun sebebi amcası Roger 'in, Roger Borsa'nın haklarını savunmak için gelmiş olmasıdır. Roger Borsa iyileşir iyileşmez derhal amcası ile Bohemond'un peşine düşmüş ve onu teslim almışlardır. Bohemond 1095 yılında yaptığı faaliyetler hakkında herhangi bilgiye sahip olmamakla birlikte, onun, amcası ve üvey kardeşi ile Amalfi şehrine saldırdığı ayrıca bu dönemde Avrupa'da çok önemli olaylar gerçekleştiği bilinmektedir.³⁰⁵

2. 2. 2. Sefere Katılması ve Aleksios Komnenos ile İlişkileri

Haçlı Seferi çağrısı tüm Avrupa'da yankılanırken ve ordular hazırlanırken, Bohemond yukarıda bahsettiğimiz gibi kardeşi ile hakimiyet mücadelesi vermekteydi. İtalya'nın güneyinde bulunan daha küçük gruplar sefere iştirak ederken, Bohemond'ta bir hareketlilik bulunmamaktaydı. Amcası ve üvey kardeşinin onu teslim almasıyla etkili olduğu alan azalmış ve zor duruma düşmüştü. Onun için Avrupa'da bir gelecek görünmemekteydi. Aslında Papa II. Urbanus'un Melfi Konsilini yaptığında, Bohemond'un da orada olduğundan bahsetmiştik fakat burada tam anlamıyla bir sefer çağrısı yapılmadığı için Bohemond'un sefere katılması pek muhtemel görülmez. Ayrıca binlerce insanın sefer için İtalya'ya varması, Bohemond'un gözünde sefer isteğini parlatmış ve büyük istek uyandırmıştır. Bu kadar kalabalıkla gidilecek bir seferde kendisine toprak kazanma şansını gören Bohemond, durumu değerlendirmek için derhal harekete geçmiştir. O Haçlı Seferine katılmakla büyük işler yapmayı planlamaktadır. Gesta Francorum adlı eserin yazarı Bohemond'un bu sefere katılmasını şu şekilde kaydetmiştir: *“Amalfi'yi kuşatmış olan bu üstün kabiliyetli savaşçı, çok sayıda insanın bulunduğu Frank-Haçlı Ordusunun geldiğini ve Kutsal Topraklara gittiği haberini duydu ve savaş için hazırlıklara başladı. Bohemond geçen bu orduyu analiz ettirmiş ve kullandıkları silahları, taşıdıkları işaretleri, nasıl savaş naraları attıklarını dikkatle araştırmasını istemiştir. Ona verilen yanı ise silah bakımından iyice donanımlıdır, Hz. İsa'nın Haçı'nı sağ kollarının üzerinde ya da iki omuzlarının arasında taşırlar, savaş sloganlarına gelince şu şekildedir: Allah İsterse! Allah İsterse! Bunları öğrenen*

³⁰⁵ R. B. Yewdale, a. g. e., s. 31-33; S. Gölgesiz, a. g. t., s.19-20.

Bohemond giymiş olduğu pelerinini, derhal kestirmiş ve haçlar yapılması için göndermiştir. Bunların sonucunda, kuşatmada bulunan şövalyeler Bohemond'a bağlılıklarını bildirmişlerdir, böylece sevinçle doldular. Fakat gerçekleşen bu olaylar sonucunda Roger ordusunu kaybetmiş ve Sicilya'ya döndüğünde ordusunu kaybettiği için üzülmüştür. Bohemond ise kendi topraklarına dönmüş ve Kutsal Mezar'a gitmek üzere ciddi hazırlıklar yapmıştır."³⁰⁶ Bohemond ciddi anlamda hazırlık yapmış ve bunda orduların İtalya üzerinden geçmesi etkili olmuştur. Ayrıca kendisiyle birlikte yeğeni Tankred ve kuzeni olan Salerno'lu Richard'ta³⁰⁷ sefer için hazır. Ayrıca birçok şövalye 'de³⁰⁸ onun ordusuna katılmak istemiştir.³⁰⁹ Bohemond çoğu yerden para toplamış ve hazırlıklarını tamamlamıştır.

Tüm malzemeleri ayarlayan ve sefer teçhizatını bulan Bohemond ve birlikleri, Ekim 1096'da memleketlerinden yola çıktılar. İtalya üzerinden giden ordu, Makedonya'ya geldi. Bu bölge yiyecek bakımından verimliydi ve burada ihtiyaç giderildikten sonra Edirne (Andronopolis)'e devamında ise Kastoria³¹⁰ 'ya gelindi.³¹¹ Bu bölgede de yiyecek arayan Bohemond ve ordusu, daha önceki durdukları yerde olduğu gibi rahat şekilde erzak bulamadı. Bir müddet burada kaldıktan sonra ordu, hedefi için tekrar harekete geçti. Uzun bir yürüyüşün ardından Vardar nehrine gelen ordu bu bölgede konakladı. Bu konaklamanın ardından Bohemund yanındakilerle Vodena (Edessa)'yı arkada bırakarak daha önce yukarıda da bahsettiğimiz eski Roma yoluna geldi. Bu yolun devamında ise Bizans'ın görevlendirdiği Peçenekler, Bohemond ordusunun geçişine eşlik etmeye gelmişlerdir.³¹² Ordu biraz ilerleyince onlara eşlik eden birliklerle sürtüşmeler baş göstermiş ve ayrı hareket eden ordunun bazı mensupları, bu görevli olan Peçeneklerin saldırısına uğramışlardır. Tankred onların bu davranışına sinirlenmiş ve derhal bölgeye gidip Peçenek askerlerinin birkaçını esir almıştır. Fakat ordunun komutası kendisinde bulunan Bohemond, bu askerlerin bırakılmasını emretmiştir. Yaşananların ardından Aleksios, üst rütbeli birini göndermiş ve Bohemond'un

³⁰⁶ N. Dass, *a. g. e.* s. 29.

³⁰⁷ George T. Beech, "A Norman- Italian Adventure in the East: Richard of Salerne 1097-1112" *Anglo Norman Studies*, 15 (1993), s. 26-38; Robert Guiscard'ın kardeşi olan William'ın oğludur. 1060 yılında doğduğu bilinmektedir. Ölümüyle alakalı olarak 1112 ve 1114 tarihleri verilmektedir.

³⁰⁸ N. Dass, *a. g. e.* , s. 29; O. Vitalis, *Historia Ecclesiastica*, Trans., M. Chibnall, *The Ecclesiastical History of Orderic Vitalis, IV-V*, Oxford, 2004, C. V. s. 36; Yüksek rütbeli olan birçok savaşçı vardır ve bunların sefer maliyetlerini Bohemond ödemiştir.

³⁰⁹ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 39; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 118-119; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 23.

³¹⁰ Batı Makedonya sınırları içerisindedir.

³¹¹ N. Dass, *a. g. e.* , s. 58-59.

³¹² S. Runciman, *a. g. e.*, s. 120.

ordusunun sağ salim gelmesi için çaba harcamıştır. Bu sırada, Haçlı ordusu yorulmuştu ve dinlenmek için konakladılar. Konakladıkları yer Seres adıyla bilinen bir köydü. Oradan Konstantinopolis için harekete geçtiler ve Keşan adıyla bilinen şehre geldiler.³¹³ Makedonya’da olduğu gibi burada da bolca erzak temin edildi. Ulaşılan bu bölgede Bohemond, ordunun hakimiyetini yeğeni Tankred’e bırakmış ve Konstantinopolis’e doğru yola koyulmuştur.³¹⁴ Orada kendisini İmparator ve yukarı da bahsettiğimiz Godefroi de Bouillon beklemektedir. Bohemond Konstantinopolis’e gelince İmparator ile yakınlaşmaya başlamıştır.³¹⁵ Her ikisi de birbirini iyi tanımaktaydı ve geçmişin verdiği bu bilgi, ikisinin de dikkatli olmasında en temel unsurdur. İmparator bu düşünceler içerisinde Bohemond ile görüşme isteğini bir türlü durduramıyordu. Onunla konuşup yukarıda da bahsettiğimiz üzere Godefroi ve I. Baudouin ’in de buldukları yerde ondan vassalık yemini etmesini istedi. Aleksios, eski düşmanı olan bu haçlı komutanına o kadar iyi davranıyordu ki onun için büyük bir yemek verdiği bilinmektedir. Anna Komnene, babasının bu haçlı liderini çok iyi ağırladığını her çeşit yemeğin bulunduğu bir sofraya kurduğundan bahsetmektedir. Fakat Bohemond bu yemeği yememiştir yemeği yanında bulunan birkaç hizmetçisine yedirmiştir. Bunun sebebi eskiden beri süregelen düşmanlıktır. Burada Bohemond, yemeğin zehirli olabilme ihtimalini düşünmüştür. Bohemond, bunun neticesinde İmparatora vassalık yemini etmiştir. Anna Komnene ise bunu şu şekilde açıklamaktadır: “*İmparator Bohemond’u yanına davet etti ve Bohemond’un kendisine, Batılıların adetlerine çerçevesinde, bağımlılık andı etmesini buyurdu. Soylu bir aileden gelmediğini, maddi olarak sıkıntılar içerisinde olduğunu, ordusunun sayı bakımından az oluşunu göz önünde bulunduran Bohemond bağımlılık yeminini gerçekleştirdi (ve aynı bağımlılık yeminini etti).*³¹⁶ Bu ant içme işleminin ardından Aleksios Komnenos, Bohemond’a birçok kıymetli eşya, altın ve gümüş hediye etmiştir. Bohemond bu hediyeleri gördüğünde şok olmuştu ve sevinçten gözleri parlıyordu.³¹⁷ İmparator Aleksios Komnenos, bu liderden vassalık yemini aldıktan sonra onu bir an önce karşıya geçirmek niyetindeydi. Bohemond vassalık yeminini dert etmemiştir. Ayrıca yapılacak olan bu

³¹³ S. Runciman, *a. g. e.*, s.124; Ordu burada yaşayan halk tarafından çok iyi ağırlandı.

³¹⁴ N. Dass, *a. g. e.* s. 29; G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 58; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 94-95; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 39; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 119.

³¹⁵ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 98-99.

³¹⁶ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 322; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s.98-99; Bu sadakat yemini çok kısa ve ayrıntıya girmeden ele almıştır; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 64; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 31-32; G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 60-61; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 87-89; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 117; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 39; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 87.

³¹⁷ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 322.

seferde, en üst düzeyde olmak istediğini açıkça dile getirmiştir. Anna Komnene onun “Doğu’nun Büyük Domestikos” olmak istediğini babası Aleksios’a söylediğini belirtmektedir.³¹⁸ İmparator ise bunun daha zamanı olmadığını söyleyerek, Bohemond’u kendi açısından kırmadığını düşünerek göndermiştir.³¹⁹

2. 2. 3. Bohemond’un Anadolu’daki Faaliyetleri

Godefroi de Bouillon ’un Bizans başkentinden ilk ayrılan kişi olduğunu yukarıda ele almıştık. Bu sırada Bohemond ise İmparatorun yanındaydı ve yapılacak yardım hakkında görüşmekteydi. Görüşmelerin ardından Bohemond ‘ta orduya katılmıştır. Yapılan savaşı Haçlılar kazanmış ve İznik şehri yukarıda da bahsedildiği üzere İmparatorluğa bırakılmıştır.³²⁰ Bunun sonucunda Bizans İmparator’u, Butumites ’i İznik’te bulunan haçlıların yanına bırakmıştır. Haçlıların bu bölgenin yabancıları olduklarını da göz önünde bulunduran İmparator onların yanına da Tatikios’u göndermiştir.³²¹ Haçlı ordusu yola devam etmiş ve orduyu ikiye ayırma kararı almışlardır. Nitekim ordunun kalabalık olması, Haçlıların orduyu iki kola ayırmalarına yol açmıştır.³²² Ayrılan bu iki ordunun komutası, Bohemond ve Raymond’a verilmiştir. Bohemond önden hareket etmiş ve Türklerin saldırısına uğramıştır. İkinci grup yardıma gelmese çok zor duruma düşeceklerdi. Fakat savaş haçlılar tarafından kazanıldı.³²³ Yapılan savaşta ordunun sol kanadında Bohemond, yerini almıştı. Gesta Francorum ’un yazarı “Onlarda, Franklarla aynı kökenden geldiklerine ve Franklara kendilerinden başka hiçbir insanın doğuştan şövalye olmadığına dair bir deyiş vardır. Bu doğrudur ve şayet Hıristiyanlık inancında olsalardı, teslisi kabul etselerdi ve Tanrı’nın oğlunun Bakire Meryem’den doğduğuna, göğe yükselip, oradan dünyayı yönettiğine inansalardı, yeryüzünde onlardan daha güçlü askerler olmayacağını ve bizim tarafımızdan yenilmeyeceklerini hiç kimse inkâr edemez.” Diyerek Türklerin savaş kabiliyetlerinin ne kadar yüksek olduğunu vurgulamıştır.³²⁴ Haçlılar yollarına devam etmişler ve

³¹⁸ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 323; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 121-122.

³¹⁹ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 327; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s.22-24.

³²⁰ Z. Oldenbourg, *a. g. e.*, s. 88-89; Campbell, *a. g. e.*, s. 99-100; H. Mayer, *a. g. e.*, s. 49-50; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 33; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 137-138.

³²¹ Isın Demirkent, “Tatikios, (Türk Asıllı Bir Bizans Kumandanı)”, *Belleten*, LXVII/ 248 (2003 Nisan), s. 93-110; Tatikios Türk asıllı bir kumandandır. O Haçlıların Antakya yolunda onlara rehberlik etmiştir; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 112; Tatikios ’un yolları çok iyi bildiğini, kurnaz olduğunu ayrıca Grek olduğunu ifade etmiştir.

³²² E. Ayan, *a. g. e.*, s. 71.

³²³ Dipnot: 234 de ayrıntılı şekilde yazılmıştır.

³²⁴ N. Dass, *a. g. e.*, s. 29; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 142-143.

Akşehir'den Konya'ya inmek için yola koyulmuşlardır.³²⁵ Bu bölgede o kadar çok sıkıntı çekmişlerdir ki Fulcherius Carnotensis çekilen sıkıntıları “*Şimdi anlatacağım sizi ya güldürecek ya da ağlatacak, ordudakiler yük hayvanlara ölen insanlarımızın kıyafetlerini, yiyeceklerini deyim yerindeyse yapılan bu sefer için lazım olan her türlü malzemeyi, koçlara, domuzlara ve köpeklere yüklemişlerdi. Bu ufak hayvanların sırtları, yükün ağırlığından dolayı mahvoldu. Atları ölen bazı şövalyeler ise bu zorlu şartlar altında onları taşıması için öküzleri kullanmak zorunda kalmıştır.*” Şeklinde ifade etmiştir.³²⁶ Haçlılar, Konya'ya geldiğinde şehrin tamamen boş olduğunu görmüşler ve burada konaklamışlardır.³²⁷ Haçlı ordusu ikiye ayrıldıktan sonra büyük grup Kayseri'ye doğru gitmeye başladı. Eylül Ayı'nın sonlarına doğru Kayseri'ye ulaşmışlardır. Buradan, yollarına devam eden Haçlılar Anti Torosların yakınında kaynak bakımından zengin bir vadiye ulaştılar. Burada yaşayan halk bu kez Türkler değil Ermenilerdi ve onlar Haçlılara burada çok içten ve samimi tavırlar takındılar.³²⁸ Bu yolculuğun sonunda Haçlılar, yaşam şartlarını zorlayan bu yolda yürüyüşe devam etmiş ve Maraş'a gelmişlerdir.³²⁹ Haçlılar Ekim ayının ortalarında yollarından sapmadan Antakya'ya ilerlemişlerdir. Bu şehir, Kutsal Topraklara gidiş yolculuğunda Haçlıların işlerini kolaylaştıracak bir yol olması bakımından önemlidir. Bohemond bu bölgede ileride de görüleceği gibi çok etkili olacaktır.³³⁰ Burada üzerinde durulması gereken bir önemli nokta ise Antakya hâkimi Yağısyan'ın durumudur. O haçlı ordularının özellikle de kontların gelişinin haberini aldığı anda büyük bir karamsarlık içerisine düşmüştü. Haçlıların, Antakya'yı ele geçirilmelerinin onlar için çok önemli olduğunu anlamıştı. Çünkü arkada böyle bir şehri, Müslümanların elinde bırakıp Kudüs'e doğru hareket etmek haçlılar için aptallık olacaktı. Bu durumu anlayan Yağısyan derhal önlemler almaya başladı. Antakya şehri nüfus olarak Hıristiyanların fazla olduğu bir yerd. Hıristiyanlar bu şehirde rahat bir yaşam sürmekteydi. Fakat Haçlıların gelişi bu halkı galeyana getirebilir ve içeride isyan çıkarmalarına ve aynı dini benimsedikleri haçlıların

³²⁵ I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 36; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 32-34.

³²⁶ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s.72; N. Dass, *a. g. e.*, s. 39; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 76; Atların ve binek hayvanlarının eksikliğinden dolayı köpek, keçi ve koçları yük hayvanı olarak kullandıklarından bahsetmektedir.

³²⁷ N. Dass, *a. g. e.*, s. 58-59.

³²⁸ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 41; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 145-146.

³²⁹ N. Dass, *a. g. e.*, s. 42; Bu zorlu alanda haçlıların hayvanlarının uçurumlardan düşüp öldüğünü ve bazı şövalyelerin zırhlarını sattıklarından bahsetmektedir.

³³⁰ N. Dass, *a. g. e.*, s. 43.

safına geçmelerine neden olabilirdi.³³¹ Bu alınan önlemleri Gesta Francorum 'un yazarı şu şekilde belirtmiştir: “*Şehirde Yaşayan Ermeniler ve Süryaniler, şehrin dışına çıkararak ordumuza katılmak istediklerini belirttiler ve her gün yanımıza geliyorlardı; kadınlar ise şehirde kalmıştı.*” Dışarı çıkan bu adamların haçlılara önemli bilgiler verdiği de dönemin kaynaklarında ele alınmıştır.³³² Yağısıyan, bununla da yetinmeyerek civar bölgelerdeki Müslüman hükümdarlardan yardım istemektedir. Yardım istediği kişiler ise; Sultan Berkıyaruk, Haleb meliki Rıdvan³³³, Dımaşk meliki Dukak³³⁴, Tuğtekin³³⁵, Musul hâkimi Kürboğa, İlgazi'nin Biraderi Samsat(Sümeysat) emiri Süleyman ve Seruc şehrini elinde tutan Sökmen b. Artuk'tur. Yağısıyan daha fazla önlem olarak çeşitli makinalar ve erzak depolamıştır ve haçlılar tarafından yapılacak olan bir kuşatmada savunmaya önem vermiştir.³³⁶

2. 2. 4. Antakya Kuşatmasındaki Rolü

Haçlılar, Antakya'ya doğru ilerlerken, şehrin kalesini görmeye başlamışlar, şehir karşısında adeta büyülenmiş ve şehrin çok sağlam surlar ile muhafaza edildiğini fark etmişlerdir. Bu şehrin ele geçirilmesi, haçlılar için gerçekten zordu.³³⁷ Bohemond şehri nasıl ele geçirebilirim gibi düşüncelere kapılmış, aynı şekilde Yağısıyan 'da nasıl savunma yapılır düşüncesi içerisine girmişti. İbnü'l-Esir ise “*Yağısıyan'ın hendekler kazdığını ve Hıristiyanları şehirden çıkarttığını ifade etmiştir.*”³³⁸ İbnü'l-Kalânîsi ise: “*Yağısıyan'ın şehri tahkim ettiğinden bahsetmektedir.*”³³⁹ Haçlı ordusu surların önüne geldiğinde Bohemond, Aziz Paulus kapısının bulunduğu kısma yerleşti. Diğer kontlar'da yerlerini almışlardı ve ordunun büyük bir bölümü, Bohemond'un arkasında

³³¹ Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 172; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 164; Sultan Melikşah Yağısıyan'ı Antakya Şehrine Vali olarak atamış ve 1097 yılına geldiğinde Yağısıyan yaklaşık olarak on senedir görev başındaydı; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 38-42.

³³² N. Dass, *a. g. e.*, s. 42.

³³³ Melik Rıdvan için bkz. Ali Sevim “Haleb Selçuklu Melikliği Fahrü'l-Müluk Rıdvan Devri (Nisan 1095-Aralık 1103)” *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, II, (1970), Ankara 1971, s. 1-66.

³³⁴ Dukak için bkz., Ali Sevim, “Dımaşk Selçuklu Melikliği Şemsü'l- Müluk Dukak Devri (1095-1104)”, *Bellekten*, XLVI/20, s. 297-317.

³³⁵ Tuğtekin için bkz., Ali Sevim, “Tuğtekin”, *İ.A.*, c. 12/2, Eskişehir 2001, s. 44-47.

³³⁶ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 170; Yağısıyan'ın silahlar getirttiğini savaş makinaları yapmaya yarayan malzemeler bulduklarını büyükbaş ve küçükbaş hayvanına kadar kuşatmaya dayanabilmek için çoğu önlemi aldığını belirtmektedir; Aydın Usta, “Artuklular ve Haçlılar (Haçlıların Bölgeye Gelişlerinden Belek'in ölümüne kadar 1098-1124)”, *İÜ. Edebiyat Fakültesi, Tarih Dergisi*, Prof. Dr. İsmet Miroğlu Hatıra Sayısı, S: 37, İstanbul, 2002, s. 358; Hüseyin Kayhan, “Haçlılar Karşısında Selçuklular”, *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, S. 33, Ağustos, 2005, s. 301.

³³⁷ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 76.

³³⁸ İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 229.

³³⁹ İbnü'l-Kalânîsi, *a. g. e.*, s. 42; Trk., s. 2.

bulunmaktaydı.³⁴⁰ Haçlılar için bu kuşatmada en önemli şey ise gelecek olan teçhizat ve erzaklardı. Ceneviz gemileri bu görevi üstlenmişti. Papa Urbanus, denizcilikte iyi olan Cenova'dan yardım istemiş ve bunun sonucunda Cenovalılar, Haçlılara gerekli malzeme ve erzakı ulaştırmışlardır. Kuşatmanın uzun sürmesinden dolayı bu erzak ve malzeme Haçlılara yetmemiş, onlarda çeşitli bölgelere sefere çıkma kararı almışlardır. Gesta Francorum'un yazarı olayı şöyle anlatır: "*Bohemond dedi ki: Beyler ve Cesur Şövalyeler, eğer sizin için herhangi bir sakıncası olmazsa, ben Robert de Flandre ile bu sefere çıkacağım.*"³⁴¹ 1097 yılında ordunun, kendini besleyecek herhangi bir şeyi kalmamıştı. Bu durumda aç olan ve zor günler geçiren Haçlılar, çevre köylere saldırma kararı almışlardır.³⁴² Bu yiyecek araması sonucunda Haçlılar, Dımaşk Emiri ile El- Bare Savaşına tutuştular (1097).³⁴³ Kalabalık olan Haçlı ordusundan çekinen Müslümanlar, geri adım attılar ve haçlılarda yiyecek arayışından geri döndüler.³⁴⁴

Haçlıların yiyecek arayışları başarısızlıkla sonuçlanınca, orduda çok kötü durumlar ortaya çıkmaya başladı. Haçlı ordusu her gün telef olmaktaydı. Ayrıca bu bölgede yaşanan bir deprem Haçlıları çok kötü etkilemişti.³⁴⁵ Fulcherius Carnotensis durumu şu şekilde belirtmiştir: "*Günler geçtikçe, ordu içerisinde sürekli artan kıtlık, fakir-zengin herkesi mahvetmişti. Şehri ele geçirmek için and içmiş bu birliklerin kaçma nedeni de kuşkusuz içine düştükleri bu durumdan kaynaklanmaktaydı. Erzak bulmak ümidiyle civar bölgelere gidenlerin çoğu yiyecek elde etmelerine rağmen tekrar orduya dönmemişlerdi.*"³⁴⁶ Haçlılar 1098 yılında o kadar zor duruma düştüler ki Fulcherius Carnotensis durumu şu şekilde açıklamıştır: "*1098 senesinde, Antakya'nın etrafı haçlılar tarafından neredeyse tamamen soyulmuştu. Fakat açlıktan kaynaklanan sıkıntılar hiçbir şekilde önlenemiyordu. Açlığın verdiği çaresizlikten dolayı bu insanlar, daha olgunlaşmamış fasulye saplarını, otları yiyor ve bölgede odun olmadığından dolayı deve dikenlerini çiğ çiğ yemeye çalışıyor bu da ağızlarını yaralıyordu. Ayrıca atları, eşekleri, develeri, köpekleri, fareleri yiyen insanlar bile bulunmaktaydı. Durumları daha kötü olan insanlarda açlığın verdiği çaresizlikle, hayvan derilerini ve*

³⁴⁰ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 229; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 165-168.

³⁴¹ N. Dass, *a. g. e.*, s. 44.

³⁴² F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 78; Haçlıların Yiyecek ekmeğe bile bulamadıklarından bahsetmektedir.

³⁴³ Ali Sevim, *Suriye ve Filistin Selçukluları Tarihi*, Ankara, 2000, s. 247-248; Ali Sevim, "Suriye Selçukluları-Haçlı İlişkileri" *Uluslararası Haçlı Seferleri Sempozyumu 23-25 Haziran 1997 İstanbul*, Ankara 1999, s. 92.

³⁴⁴ N. Dass, *a. g. e.*, s. 45; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 169.

³⁴⁵ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 79.

³⁴⁶ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 79.

hububat tohumu olarak kullanılan gübreleri yiyorlardı."³⁴⁷ Bohemond ise bu durumdan bir an önce kurtulmak istiyordu. O Antakya'yı tek başına idare etme niyetindeydi. Bohemond çok kurnazca davranarak yukarıda da bahsettiğimiz orduya rehber olarak görevlendirilen Tatikios'u ordudan göndermeye niyet etti.³⁴⁸ Burada Haçlı kaynağı olan Anonim Gesta Francorum olayı şu şekilde belirtmiştir: "*Türklerin kuşatma sırasında bize çıkardığı zorlukları duyan düşmanımız Tatikios, herkesin acı çektiğinden ve düşman eline düşmekten korktuğu için çeşitli bahaneler bularak, efendiler ve soylu şövalyeler sisinde şahit olduğunuz gibi burada çok zor şartlar altındayız ve elimizden hiçbir şey gelmiyor. Bu sebepten dolayı bana müsaade edin de Anadolu'ya gideyim ve erzak dolu gemiler. Ayrıca geldiğimde sizin satmanız için atlar getireceğim, İmparator ile görüşüp sizin ihtiyaçlarınızı karşılamaında yardımcı olacağım size yalan söylemediğimi görmeniz için çadırımı burada bırakıyorum.*"³⁴⁹ Buradan yola çıkarak Gesta'nın yazarının Tatikios'u düşman gibi gördüğünü anlayabiliriz. Ayrıca Bizans İmparatorunun kızı olan Anna Komnene ise olayı şu şekilde belirtmiştir: "*Horasanlı Kürboğa adlı kumandanın idaresi altında çok büyük bir ordunu Antakya'ya gelmek üzereymiş. Bu durumun haberini alan ve Antakya'yı İmparatora teslim etmeyi düşünmeyen Bohemond Çeşitli entrikalar ile Tatikios'u ordudan göndermek için bir plan hazırlamıştı, Tatikios'a ulaştı ve ona şu sözleri söyledi: 'Sana bir sır vermek istiyorum; bu verdiğim sır ile bu zor durumdan kurtulacaksın. Kontlara bir haber gelmiş ve onlar şaşkınlık içerisinde düşmüşlerdir.*

İmparator, Müslümanlar ile anlaşmış, Horasan'dan gelen orduyu Haçlılar üzerine o yönlendirmiş. Kontlar bu duruma derhal inanmıştır. Bana gelince; içerisinde bulunduğun bu tehlikeyi sana ifade ettim ve bana düşen görevi üstlendim bundan sonra izleyeceğin politika senin kararındır; şahsının ve idaresini ettiğin insanların güvenliğini göz önünde bulundurarak gerekli tedbirleri yapmak senin elinde ."³⁵⁰ Bunun sonucunda çaresiz kalan Tatikios'un ordudan gönderilmesi, Bohemond'un yaptığı bir proje olarak karşımıza çıkmaktadır.³⁵¹ Bohemond, İznik'i kaybettiği gibi Antakya'yı da Bizans İmparatorluğu'na kaptırmaya niyetli değildi ve bunun için İmparatorluğun temsilcisi olan Tatikios'u gönderip diğer Haçlı komutanlarından da bir şekilde sıyrılarak tek

³⁴⁷ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 79-80.

³⁴⁸ S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 43-45.

³⁴⁹ N. Dass, *a. g. e.* s. 47-48.

³⁵⁰ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 334.

³⁵¹ R. Monachus, *a. g. e.*, s. 128-129.

başına Antakya hâkimi olmayı planlamaktaydı.³⁵² Planlarına durmadan devam eden Bohemond, Haçlılara ordudan ayrılacağı haberini yaymıştır. Ayrıca Bohemond Haçlıları bu şekilde tehdit etmiş fakat Antakya'yı ele geçirebilmek için büyük bir plan hazırlamıştır. Bohemond, Firuz adında biriyle temasa geçmiştir. Bu kişi Antakya surlarında görev yapan biridir ve çoğu kaynak Firuz'u ele almıştır.³⁵³ Bohemond bu kişiden söz aldıktan sonra harekete geçmiştir. Yukarıda bahsettiğimiz Türk emirleri saldırıya geçmişlerdir. Fakat Bohemond bir plan yapmak için haçlıları toplamıştır. Bu olayı Gesta Francorum'un yazarı şu şekilde ifade etmiştir: *“Hizmetkarı olduğum Bohemond, çok kalabalık ordulardan meydana gelen Müslümanların gelmekte olduğuna dair söylentileri duyunca, tüm her şeyi göz önünde bulundurarak diğer prenslere şunları söyledi. Efendiler ve kahraman şövalyeler, içinde bulunduğumuz durumdan çıkmak için nasıl bir politika izlemeliyiz? İki bölümde savaşmak için sayımız çok az. Bu durumdan çıkmamız için belki düşündüğünüz bir şey vardır? Ordumuzu daha önce yaptığımız gibi ikiye bölebiliriz: yayalar kuşatma kampını muhafaza etmek ve şehirlerdeki baskı altında tutmak için her beraber burada bulunsun. Şövalyeler ise ayrı olarak ikinci bir destek birliği olarak hazırlansın.”*³⁵⁴ Buradan yola çıkarak Bohemond'un Antakya'yı almak için ne kadar çaba harcadığını ve hırslı olduğunu gözlemleyebilmekteyiz. Bu sırada Kürboğa, harekete geçmiş ve Haçlılar üzerine gelmektedir. Yalnız o Urfa'yı kuşatmış ve Antakya'ya gelmesi böylelikle gecikmiştir.³⁵⁵ Burayı ele geçiremeyen Kürboğa, Antakya'ya doğru yola çıkmış olsa da Haçlılar vakit kazanmışlardır. Haçlılar Kürboğa'nın ordusunun yaklaştığını duyunca derhal bir kurul toplamışlardır. Yapılan toplantıda Haçlı reisleri de bulunmaktadır. Bohemond onlara, şehri kim ele geçirirse onun hakimiyetinde olacağını söylemiştir. Haçlılar bunu kabul etmiştir.³⁵⁶ 1097 yılında başlayan ve her türlü zorluğu içinde bulunduran bu kuşatma, Haziran'ın 3'ünde Antakya'nın iç kale haricinde Haçlılara geçmesiyle tamamlandı.

³⁵² N. Dass, *a. g. e.* s. 47; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 58; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 172; I. Demirkent, “Tatikios”, *Bellelen*, s.107–108.

³⁵³ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 209-212; Firuz ilgili geniş bilgiler vermiştir; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 334; onu Ermeni olarak nitelendirmektedir, R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 47; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s.196; Onun varlıklı bir aileden geldiğini belirtmiştir, N. Dass, *a. g. e.* s. 53; Pirus olarak geçmektedir ve Türk olarak nitelendirilmektedir; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 82; Onun Ermeni asıllı bir Türk olduğundan bahseder; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 87; Varlıklı bir Ermeni olarak ele almıştır, İbnü'l-Kalânisî, *a. g. e.*, s. 45; Trk., s. 3; İsmi Navruz olarak ifade etmekle beraber zırh ustası olarak belirtmiştir; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 43-47.

³⁵⁴ N. Dass, *a. g. e.*, s. 54.

³⁵⁵ Kürboğa'nın Urfa kuşatması için bkz. W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 213-214; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 85; Kürboğa'nın Urfa'yı üç hafta boyunca kuşattığını netice alamayınca Antakya'ya gittiğinden bahsetmektedir; Işın Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, Ankara, 2013, s. 41-44.

³⁵⁶ A. Komnene, *a. g. e.* s. 334-335; N. Dass, *a. g. e.*, s. 56; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 102-103;; R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 33-36.

Burada Firuz' un yaptığı yardım, Bohemond'un şehri ele geçirmesinde çok önemlidir.³⁵⁷ Fakat Haçlıların Antakya'yı almaları, tam anlamıyla Antakya'yı ele geçirdikleri anlamına gelmiyordu. Çünkü daha iç kale ele geçirilmemişti. Kürboğa'nın Haziran 1098'de kuşatmaya gelmesiyle, Haçlılar iç kalede bulunan Müslümanlarla dışarıdan gelen Kürboğa ordusu arasında kalacaktı ve tek çareleri Bizans İmparatorundan gelecek olan yardımdı.³⁵⁸ Zor günler geçiren Haçlı ordusunda kaçan kişilerde bulunmaktaydı. Kaçanlar arasında Etienne de Blois'te vardı.³⁵⁹ O İmparatoru yolundan çevirmiştir.³⁶⁰ Müslümanların Antakya'yı ele geçirmek üzere olduğunu ve Haçlıların zor durumda olduğunu söylemiştir.³⁶¹ Burada İmparatorun yanında bulunan bir Haçlı ise yardıma gidilmesini istese de bu kabul edilmemiş ve haçlılar için üzücü olarak görünen bu durum Bohemond için hedeflerine ulaşmak bakımından oldukça önemlidir.³⁶² Kürboğa'nın kuşatmasına dayanamayan Haçlılar artık iyice ümitlerini yitirmişlerdir. Bizans İmparatorluğu'ndan da yardım gelmemesi onları buhrana sürüklemiştir. Bu sırada Kutsal Mızrak bulunmuş ve Haçlılar tekrar burayı alacaklarına inanmışlardır.³⁶³

Kürboğa'ya uzlaşmak için elçiler gönderilmiştir.³⁶⁴ Fakat Kürboğa bu elçi heyetini geri göndermiş ve anlaşmamıştır.³⁶⁵ Bunun neticesinde Bohemond, savaş yapılması kararını almış ve ordusunu ona göre şekillendirmeye başlamıştır. Bohemond, orduyu altı bölüme ayırmıştı ve her bölümü Haçlı reisleri idare etmekteydi.³⁶⁶ Kendisi sonuncu bölümdeydi.³⁶⁷ Haçlılar saldırıya geçti, Kürboğa ise yanlış stratejiler izleyerek iç kalenin Haçlılar eline geçmesinde büyük rol oynadı. Bunun sonucunda 28 Haziran 1098'de iç kale Haçlılar tarafından alındı.³⁶⁸ İç kaleyi savunan Ahmed b. Mervan yenilgi sonucunda Bohemond'a teslim oldu ve yanlışlıkla Raymond'un sancağını aldı

³⁵⁷ N. Dass, *a. g. e.*, s. 54-56; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 82-83; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 215-218.

³⁵⁸ N. Dass, *a. g. e.*, s. 57-59; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 85-86; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 85-86.

³⁵⁹ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 267-269.

³⁶⁰ A. Komnene, *a. g. e.*, s.341; Babasının dönüşü ile ilgili bilgiler vermektedir.

³⁶¹ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 313.

³⁶² N. Dass, *a. g. e.*, s. 64; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 182-183; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 53-54.

³⁶³ Kutsal Mızrağın bulunmasıyla ilgili Bkz. N. Dass, *a. g. e.*, s. 65-66; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 255-256; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 86-87; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 341-342; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 188; I.

Demirkent, *a. g. e.*, s. 46.

³⁶⁴ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 45; İbnü'l-Kalânîsî, *a. g. e.*, s. 45; Trk., s. 3.

³⁶⁵ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 319.

³⁶⁶ F. Carnotensis, *a. g. e.* s. 88-89; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 190.

³⁶⁷ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 129.

³⁶⁸ Haçlıların iç kaleyi ele geçirmeleri için Bkz. E. Ayan, *a. g. e.* s. 129-133; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 339; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 89-90; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 96; G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 108; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 266-269; İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 229-231; S. Runciman, *a. g. e.*, s.190; Conor Kostick, *The Social Structure of the First Crusade*, Brill, Leiden- Boston, 2008, s. 118.

fakat uyarılar neticesinde onun yerine Bohemond'un sancağını kaleye dikmiştir.³⁶⁹ Şehri kimin idare edeceği ile ilgili konular Haçlı ordusunda kargaşaya sebep olmaktaydı. Adhemar ve Raymond İmparator'a verilmesinden yanayken, Bohemond ise kendisi için istemekteydi. Bu tartışmalar sonucunda Hugue de Vermandois Aleksios'a gönderildi.³⁷⁰ Zaman geçtikçe Bohemond hırçınlaşmaktaydı. O kendi ordusu haricinde ki birlikleri bölgeden çıkardı. Raymond, bu duruma ne kadar karşı gelmek istesede pek varlık gösterememiştir. Antakya'nın tamamen ele geçirilmesinden sonra Haçlı reisleri, Papa'ya mektup göndermişlerdir. Bu mektupla ilgili ayrıntıları Fulcherius Carnotensis: *“Kutsal Şahsiyet Papa Urbanus'a... Bohemund, Raymond St. Gilles, Godefroi de Bouillon, Robert de Normandiya, II. Robert de Flandre ve Boulogne kontu Eustache'dan hürmetler! Evlatlarından manevi babalarına; Allah çok fazla olan merhameti ile bize acıyarak Antakya'yı almamıza yardım etti. Lordumuz Hz. İsa'ya utanç veren Türkleri yendik ve hepsini öldürdük. Biz Hz. İsa'nın hacıları olarak Tanrı'nın öcünü almak adına Kudüs'e doğru yola çıkacağız. Biz Antakya'da ki Türkleri ablukaya aldığımız sırada başka bir ordunun gelmesiyle çembere alındık fakat Hz. İsa'nın merhametiyle buradan kurtulduk.*

İznik'in alınmasından sonra tarih 1 Temmuz'u Gösterdiğinde Eskişehir yakınlarında büyük bir Türk birliğini mağlup ettik ve çok güçlü olan Süleyman'ı³⁷¹ yenip onu kaçmaya mecbur kıldık. Anadolu'da hakimiyet kurup Antakya için yola koyulduk. Kuşatma sırasında çok zor günler geçirdik. Fakat yaptığımız mücadeleleri kazandık ve dinimizi yükseltilere çıkarttık: Ben Bohemund, şehri bana teslim eden Türk³⁷² ile anlaşıp, Haziran'ın üçüncü gününden önce hava aydınlanmadan, surların üst kısmına bir merdiven yerleştirerek İsa'ya karşı direnen şehri ele geçirdim ve içeride bulunan herkesi öldürdük. Burada çok fazla ganimet elde ettik. İlk olarak yaptığımız mücadele sonucunda Türklerin kuvvetlendirdiği Antakya kalesini ele geçiremedik. Bir sonraki gün harekete geçtiğimizde ise Türklerin geldiğini gördük. Bizimle savaşacakları düşüncesiyle onlar beklemeye karar verdik. Üç gün sonra bizi kuşatmaya aldılar. Sayıları çok fazlaydı ama onlara karşı direndik. Biz bulunduğumuz yerin tam karşısına bir yükseklik diktik ve iki ordu arasında kalan yolu tuttuk. Bundan dolayı Türkler içeri giremediler. Surların içinde ve dışında gece gündüz mücadele ettik. Bu şekilde etkili

³⁶⁹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 191; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 72.

³⁷⁰ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 164; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 191-192; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 72-73; S.

Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 60-61.

³⁷¹ Sultan I. Kılıç Arslan.

³⁷² Firuz.

olamayan Türkler farklı bir strateji izleyerek bizi kuşattular. Bu durumdan gerçekten korkmuştuk. Bu durumda ordumuzun büyük çoğunluğu sıkıntılar çekti hatta açlık o kadar dayanılmaz bir hal aldı ki ölen atlarımızı ve eşeklerimizi yemek zorunda kaldık. Bu arada her şeye kadir Tanrı'nın merhameti ve desteğiyle sayesinde Longinus'un kurtarıcımızı bıçakladığı mızrağı bulduk.

Düşman ordusu ile karşılaştırıldığında ordumuz çok azdı onlarla mücadele edemez fakat kaçmaları için her şeyi yapabiliydik. Herkes hazır olduğunda tüm hacılarla düzen içerisinde hareket ettik. Hz. İsa'nın mızrağı da Türkler üzerine giderken yanımızdaydı ve onlar kaçmak zorunda kaldı. Onlar bütün hacıları öldürmeyi umut ediyorlardı. Fakat biz onların savaş taktiklerini öğrenmiştik Tanrı'nın merhameti bizim üzerimizdeydi. Tanrının sağ kolu (Hz. İsa) bizim safımızda mücadele etti. Böylece Türkleri kaçırmaya zorladık Türkleri yendik ve kaçanların peşine düştük onları yakalayıp öldürdük ve Antakya'ya sevinç içinde ulaştık. Yaşanan bu olaylar sonucunda bir emir iç kaleyi içindeki bin adamla birlikte Bohemond'a bıraktı. Bu adamlar Bohemond vesilesiyle Hristiyanlık dinine girmişlerdi. Bu şekilde Hz. İsa, Antakya'yı Roma dinine vermiş oldu.”³⁷³ Bu şekilde ifade etmiştir. Bohemond faaliyetlerine devam etmiş Tankred'in birliklerinin getirilmesini istemişti. Bunu yapmasının amacı yeğenin ordusuyla birlikte Antakya'da kendi hâkimiyetini kurmaktı.³⁷⁴ Şehre kimin hâkim olmasıyla ilgili yapılan toplantılar sonucunda Bohemond 1099'da şehrin tek hâkimi oldu.³⁷⁵

2. 2. 5. Antakya Prinkepsi Olarak Faaliyetleri (1098–1100)

Bohemond Antakya'da hâkimiyeti sağladıktan sonra, Antakya'nın civar bölgelerini de kendi hâkimiyeti altına almaya karar verdi. Bunu yapmasının sebebi daha çok toprak elde edip güçlenmekti. 1099 yılının Şubat ayında Godefroi ile Lazkiye'yi ele geçirmek için harekete geçti.³⁷⁶ Bohemond'un bu sefer için şubat ayını seçmesinin nedeni, olası bir Bizans baskınının önüne geçmekti. Fakat endişelerinden dolayı bu hareketi erteledi. Bu şehir oldukça önemliydi. Liman şehri olmasının yanında Kıbrıs ile bağlantı sağlaması, Bohemond'un devletinin gücüne güç katacaktı. 1099 yılında Lazkiye için

³⁷³ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 91-94; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 61-63.

³⁷⁴ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 196; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 74.

³⁷⁵ Yapılan bu görüşmeleri için bkz. F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 96; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 198; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 75; Anonim Süryani Vakayinamesi, s. 72; Trk., s. 13; Bohemond'un Antakya'yı Tankred ile yönettiğini yazmıştır.

³⁷⁶ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 140; G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 120; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 208.

harekete geçme kararı alındı.³⁷⁷ Lazkiye’yi ele geçirmek istemesinin altında da Bizans’a ait olan bu şehrin bir nebzede olsa kendisini tehdit eder durumda olmasındandı. Deniz gücü az olan Bohemond, herhangi bir faaliyette bulunamadı. İlerleyen günlerde gelen Pisa donanması onun burada ki gücünü arttırdı. Bohemond, Pisalılar ile ittifak kurarak Lazkiye’yi ele geçirmek için ortamı hazırladı. Yine beklenilmeyen bir durum gerçekleşti ve Raymond bu duruma tepki gösterdi. Bohemond, Raymond’un Haçlı Seferi’nin başından beri en gcl rakibiydi ve burayı alması Raymond üzerindeki nüfuzunu arttıracaktı. Raymond Bohemond ile anlaşamadığından dolayı, Pisalılar’a mensup olan Daimbert ile görüştü ve Bohemond’un seferine destek vermesinin önüne geçmek istedi. Bunun sonucunda Pisa filosu Bohemond ile yaptığı ittifaktan vazgeçti ve Bohemond açısından üzücü bir durum ortaya ıktı. Bohemond ’ta mecburen kendi bölgesine geri dönmek zorunda kaldı. Bohemond’un papalık elçisi ile Kudüs’e gidişinden yukarıda bahsetmiştik. Onun buradaki amacı, kendisine yakın olan Daimbert sayesinde gelecekte Kudüs’te makam sahibi olabilme ihtimaliydi.³⁷⁸ Kudüs ziyaretini gerçekleştirdikten sonra kendi bölgelerine dönmeye karar veren Bohemond ve I. Baudouin, 1100 yılında Dımaşk Meliki’nin topraklarından geçmişlerdir. Bu durumdan rahatsız olan Melik, onları bölgesinden çıkarmak için uğraşsada sonuç elde edememiştir. Buradan hareketle kendi bölgelerine dönen Bohemond, ilerleyen zamanda bu bölgeye tekrar sefer düzenlemiştir.³⁷⁹ Bohemond topraklarını daha çok genişletmek, büyük bir alanda hakimiyet kurmak ve Halep civarındaki kaleleri ele geçirmek için 1100 yılında yapılan Kella Savaşında Halep meliki Rıdvan’ı yenmiştir. Bohemond planlarına devam edip, Latin Kilisesinin kurulması için öncelikli olarak Le Puy Piskoposu Adhemar³⁸⁰ aracılığıyla Antakya Patrikliğini ele alan Grek patrik IV. Ioannes bertaraf edip, ondan açılan boşluğa Latin Papaz olan Bernard de Valence’i atamıştır. Bunun sonucunda İmparatorlukla arası iyice açılmıştır. Bohemond’un bu konu üzerinde

³⁷⁷ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 232.

³⁷⁸ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s.111; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs’n Zaptundan Urfa’nın Fethine (1099-1143)*, s. 47-48; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 236.

³⁷⁹ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 115-116; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s.156; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 237.

³⁸⁰ Bu şahıs Adhemar de Monteil olarak ta zikredilmektedir ve (Valentinois) Kontluğunun bir üyesidir. Adından Haçlı Seferi ile söz ettirmiştir. Onun daha önceki yaşantısı ile alakalı pek fazla bilgi bulunmamaktadır. 1080 yılında Kilise mensubu olmuş ve 1086 yılında ha görevini yerine getirmek için kutsal topraklara gitmiştir; John Hugh Hill-Laurita Lyttleton Hill, “Contemporary Accounts and the Later Reputation of Adhemar, Bishop of Puy”, *Medievalia et Humanistica*, No:9, 1955, s. 32-37. Krş. S. Runciman, *a. g. e.*, s. 86; C. K. Slack, *a. g. e.*, s. 14.

durmasının sebebi kuzey Suriye’de bir Latin patrikliği kurmaktı. Bunun sonucunda Bernard de Valence, Antakya Haçlı Devletinin ilk Latin patriği olmuştur.³⁸¹

2. 2. 6. Danişmendliler Eline Esir Düşmesi (1100)

Danışmendli Gümüştekin, hükmettiği alanları korumak ve devletini genişletmek amacıyla yaklaşık üç yıldır Malatya’ya³⁸² saldırmaktaydı. Tekrar sefer için harekete geçen Gümüştekin, 1100 yılında Malatya’ya saldırdı ve bu durumdan korkan Gabriel Bohemond ’tan yardım istemek zorunda kaldı. Yardım etmesi halinde Malatya’yı ona bırakacağını belirtti.³⁸³ Bohemond için Malatya çok önemli bir mevkideydi. Buranın alınması, Antakya’ya doğudan yapılacak olan herhangi bir saldırı durumunda şehri savunmak daha kolay olacaktı. Büyük bir istekle bu yardım talebini kabul etti. Zaten böyle birinin bu teklifi geri çevirmesi düşünülemezdi.³⁸⁴ Yanına daha öncede bahsettiğimiz Richard de Salerne’yi de almıştı. Kendinden emin bir şekilde bölgeye giden Bohemond, Gümüştekin tarafından esir alınıp Niksar (Neokaisaria) kalesine hapsedildi ve burada üç yıl boyunca kaldı (1100-1003).³⁸⁵ Bohemond’un esir edilmesinden sonra onun devletini yeğeni Tankred idare etmeye başladı. Devletin durumu bu sıralarda oldukça kritikti ve her an gerçekleşebilecek bir Bizans saldırısında şehir düşebilirdi.

2. 2. 7. Esaretten Kurtulması ve İkinci Kez Prinkeps Olması (1003-1004)

1003 yılına gelindiğinde Haçlılar, çok önemli bir gelişmeyle mutlu olmuşlardı. Tankred çeşitli bölgelere saldırıyor ve Haçlıları rahatsız ediyordu. Bundan etkilenen Haçlılar, Bohemond’un tekrar Antakya’da başa gelmesi için Gümüştekin’le anlaşmaya karar verdiler. Tankred ise dayısının yokluğundan gayet memnundu. Antakya’yı kaptırmak istemiyordu. Gümüştekin Bohemond’u serbest bırakmak için fidye istedi. Fidyeyi Kogh

³⁸¹ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 273; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 248; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 70.

³⁸² Malatya bu sıralar Ermeni Gabriel’in elinde bulunmaktadır.

³⁸³ Işın Demirkent, “Antakya Prinkepsi Bohemond’un Esir Alınması, Niksar’da Hapsedilmesi ve Serbest Bırakılması (1100–1103)” *Haçlı Seferleri Tarihi. Makaleler – Bildiriler- İncelemeler*, yay. Haz., Ebru Altan, İstanbul, 2007, s.114

³⁸⁴ Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 205; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 248-249.

³⁸⁵ Bohemond’un esir edilişiyile ilgili bkz. A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 525; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs’ün Zaptından Urfa’nın Fethine (1099-1143)*, s. 58-59; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 117-118; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 156-157; İbnü’l- Esir, *a. g. e.*, s. 247-248; İbnü’l-Kalânîsî, *a. g. e.*, s. 50; Trk., s. 7; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 205; Anonim Süryani Vekaynamesi, s. 74; Trk., s. 15; Süryani Mikhail, *a. g. e.*, s. 47; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 248-249; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 82; Şerif Bastav, “Bizans ve Haçlı Seferleri”, *Uluslararası Haçlı Seferleri Sempozyumu 23-25 Haziran 1997 İstanbul*, Ankara 1999, s. 63; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 92; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s.70-71.

Vasil, I. Baudouin ve Bohemond'un akrabaları verdi.³⁸⁶ Urfalı Mateos açık bir şekilde Bohemond'un serbest kalması için verilen paranın Kogh Vasil vasıtasıyla verildiğinden bahsetmektedir.³⁸⁷ Bohemond yaklaşık olarak yüz bin Byzantinos verilerek serbest bırakılmıştır.³⁸⁸ Albertus Aquensis ise çok önemli bir bilgi vermektedir. Bizans İmparatorunun Bohemond'u satın almak için 260 bin Byzantinos teklif ettiğini belirtmektedir.³⁸⁹ Süryani Patrik Mikhael ise onun yüz bin altına serbest kaldığını belirtmiştir.³⁹⁰ Bohemond serbest kaldıktan sonra Urfa hâkimi Baudouin de Bourg ve Joscelin ile Türkler üzerine ilerlemiş fakat 1104 yılında yapılan Harran Savaşı'nda yenilmiştir. Bu savaş sonunda Baudouin de Bourg ve Joscelin Türkler tarafından tutsak edilmiştir.³⁹¹

2. 2. 8. Avrupa'ya Gitmesi (1104-1105) ve Faaliyetleri

Bohemond 1104³⁹² yılında kötü günler geçirmekteydi. Haçlı Seferinin o muazzam prensi şimdi içinden çıkılması zor bir durumdaydı. O bir toplantı düzenledi ve bu toplantıda Tankred'te vardı.³⁹³ Devletinin tehlike içerisinde bulunduğunu yapılacak tek bir çözüm yolu olduğunu söyledi. Kendisinin Avrupa'ya dönüp destek bulması gerekmektedir. Özellikle bu yardımı Fransa'da bulma şansının yüksek olduğunu da belirtti. Toplantı sırasında Tankred söz alıp ve kendisinin Avrupa'ya destek aramak için gitmesinin daha uygun olduğunu söylesede Bohemond bunu kabul etmedi. Tankred'e Antakya'da kalmasını ve burada devleti korumasını söyledi. Bohemond hiçbir şekilde bir daha ayak basmayacağı bu topraklardan ayrıldı. Doğuda kazanmış olduğu değerli eşyalar ve paralarını beraberinde götürdü.³⁹⁴

³⁸⁶ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 685-687; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 75.

³⁸⁷ Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 221-222; Steven Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, Terc. Fikret Işıltan, Ankara, 2008, s. 31, Ç.N.13.

³⁸⁸ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 157; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 163-164; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s.104; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 221; Anonim Süryani Vekayinamesi, s. 74; S. Mikhael, *a. g. e.*, s. 48; A. Farac, *Abû'l-Farac, II*, s. 343.

³⁸⁹ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 683; İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 281; Bohemond'un serbest kalması ve ödenen fide ile ilgili bkz.

³⁹⁰ S. Mikhael, *a. g. e.*, s.49.

³⁹¹ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 156; Şankiti, *a. g. e.*, s. 62.

³⁹² Harran Savaşında Türkler Haçlıları yenmiştir.

³⁹³ Düzenlenen bu toplantıda Bohemond'un vassalları da bulunmaktaydı. Buradan hareketle Avrupa'daki vassal sisteminin, Haçlılar tarafından doğuya da taşındıklarını gözlemleyebilmekteyiz.

³⁹⁴ Avrupa gitmesi ile ilgili bkz. F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 159; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 297; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s.170; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 224; İbnü'l-Kalânîsî, *a. g. e.*, s. 66; Trk., s. 18; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 38-39; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 106; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 84-85. Ayrıca Fulcherius Carnotensis, *a. g. e.*, s. 159; Bohemond'un yanında Kudüs Patriği Daimbert 'in de bulunduğunu ve Bohemond ile Avrupa'ya döndüğünü belirtmiştir.

Bohemond doğudan yola çıkmış ve 1105 yılında Apulia’da ki bölgesine adım atmıştı. Bohemond çok kurnazca bir plan hazırlamıştı. Onun yolculuğu hakkında Anna Komnene şunları belirtmiştir: “*Bohemond kendisi ile ilgili bir söylenti çıkarmakla işe başlamış ve Bohemond’un ölmüş olduğu haberi, bölgede hızlı bir şekilde yayılmıştır. Bohemond söylentinin tam anlamıyla duyulduğunu görmesiyle, (kendisine) bir tabut ve bir gemi hazırlanmasını istedi sonra Antakya’nın Limanı Suudi’den (Siiveydiye/Samandağ’ından) Batı’ya doğru, yola koyuldu. Denizde, ölü olarak yol almaktaydı. Dışarıdan bakıldığında ve yanındaki insanların durumu incelendiğinde tabutta bir cenaze bulunmaktaydı. Durdukları her limanda, barbarlar (Latinler) saçlarını başlarını yoluyor büyük bir hüznün içerisindeymiş gibi davranıyorlardı. Bohemond’un tabuttaki duruşu ise tıpkı bir ölünkü gibiydi. Tabuta yapılan gizli deliklerden yararlanarak soluk alıyor, veriyordu. Limanlarda da böyleydi; gemi limanlardan uzaklaştığında ise derhal Bohemond’a da yemek veriliyor, onunla ilgileniliyordu; sonra, ağlaşmalar, aynı taklitler, devam ediyordu. ‘Bu tabutun içerisinde gerçekten ceset olduğu fark edilsin diye koku yayması için ölü bir horoz tabuta yerleştirilmişti. Dört ile beş gün içerisinde bu koku herkesin algılayabileceği bir boyuta gelmişti.’”³⁹⁵ Bu şekilde yapılan bir yolculuktan sonra yukarıda da bahsettiğimiz Apulia’ya ulaşmıştır.*

Bu bölgede uzun süreden beri bulunmadığı için ilk olarak faaliyetlerine bölgesinde ki durumu gözlemlenerek başlamıştır. Gözlemlerini yaptıktan sonra Doğuda ki kardeşlerinin yardımına göndermek için çeşitli Norman askerlerini hazırlamaya koyulmuş ve zeki yapısıyla ön plana çıkmıştır. O burada ki düzeni sağlamasının hemen ardından, Roma’ya ulaşmış ve II. Pascalis ile buluşmuştur. Yaptığı görüşmede, Haçlı Seferi sırasında ve yapılan kuşatmalarda Bizans İmparatoru’nun kendilerine yeterince yardım etmediklerini Pascalis’e yakınmaya başlamıştır.³⁹⁶ Papalık elçisinin de kendisine katılmasını istemiş ve böylelikle Bruno İsmindeki elçi Bohemond’un yanında bulunmuştur. Bohemond’un burada ki planı yeni bir Haçlı Seferini başlatmaktır. Bu seferin farkı ise Müslümanlar üzerine olmayıp Hıristiyanların üzerine olmasıydı.³⁹⁷ Buradan hareket eden Bohemond I. Haçlı Seferine en çok şövalye desteği olan Fransa’ya, I. Philippe ile görüşmeye gitmiştir. Onunla görüşmesi güzel geçmiş ve sefer için düzenlemeler yapmıştır. Ayrıca Fransa Kralının kızı Constance ile evlenmesi onun

³⁹⁵ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 357-358.

³⁹⁶ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs’ün Zaptından Urfa’nın Fethine (1099-1143)*, s. 117; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 106-107.

³⁹⁷ S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 39.

siyasi nüfuzunu arttırmasına yardımcı olmuştur. Tankred'e, Kralın Gayrı-meşru kız çocuğu olan Cecilia ile söz kesmekten de geri durmayan Bohemond burada yaklaşık bir yıl kaldıktan sonra kendi gölgesi olan Apulia'ya gitmiştir. (1106).³⁹⁸

2. 2. 9. Bizans İmparatorluğuna Yapmış Olduğu Haçlı Seferi ve Draç Savaşı

Bohemond'un yaptığı hazırlıklar sonucunda savaş vakti yaklaşmıştı. İmparator bu duruma karşılık olarak ordusunu hazırlatmaya başladı. Bohemond ise 1107 yılı Ekim ayında Ordusuyla Avlonya bölgesine ulaştı.³⁹⁹ Willermus Tyrensis 'in ifadesine göre: “Bohemond'un ordusunda Kırk bin yaya, beş bin atlı” bulunmaktaydı.⁴⁰⁰ Ordusunun içerisinde ağırlıklı olarak Frank askeri mevcuttu. Bu Frank askerleri, Avlonya'da çeşitli yerleri tahrip etmeye başladılar.⁴⁰¹ Daha sonra bu ordu, 11 Ekim 1107 tarihinde Draç'a vardı.⁴⁰² Bohemond, burada daha önce yaptığı gibi şiddetle bölgeye saldırdı. Hazırlıklarını tamamlayan Bizans İmparatoru, Draç 'ta görevli olan yöneticinin uyarılarıyla bölgeye doğru yola koyuldu.⁴⁰³ Draç'ta başlayan savaşta Bohemond, sürekli olarak saldırıyor, fakat İmparatorluk'ta direniyordu. Bohemond, bu bölgede iki kenti ele geçirdi. Fakat İmparatorluk bu bölgede oldukça güçlüydü. Ayrıca Haçlı Seferinin gerçekleşmesiyle, İmparatorluk bu süre içerisinde eskisinden daha güçlü hale gelmişti. Bohemond ve ordusu, bu bölgede yıpranmış, açlık ve hastalıklara dayanamamaya başlamıştır.⁴⁰⁴ Bohemond hangi stratejiyi uygularsa uygulasin başarılı olamamıştır. Aleksios'un uyguladığı güzel planlar ve stratejiler, Bohemond çaresiz kalmasına sebep olmuştur.⁴⁰⁵ Bu kadar çetin bir savaşa dayanacak gücü kalmayan ayrıca kara ve denizden çevrelenen Bohemond, eylül ayında yenilgiyi kabul ederek Bizans İmparatoruna teslim olmuştur.⁴⁰⁶

³⁹⁸ Ordericus Vitalis, *Ecclesiastical History, England and Normany*, Vol. II., Trans., Thomas Forester, London, York Street, Covent Garden, 1956, s. 223; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 360; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 163; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 117; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 40.

³⁹⁹ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 173.

⁴⁰⁰ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 127; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 173; Bu sayıyı altmış bin yaya ve beş bin şövalye olarak vermektedir.

⁴⁰¹ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 386; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 117; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 40.

⁴⁰² R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 117; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 40.

⁴⁰³ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 386.

⁴⁰⁴ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 394-395.

⁴⁰⁵ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 395

⁴⁰⁶ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 411; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 41; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 80-81.

2. 2. 10. Devol Antlaşması ve Önemi (1108)

Bohemond almış olduğu yenilgiden sonra barış teklifini sunmuş ve bu teklif Bizans İmparatoru tarafından kabul edilmişti.⁴⁰⁷ Bunun sonucunda Bohemond Devol Irmağı yakınlarında bulunan İmparatorluk bölgesine davet edildi. Aleksios her savaş sonucunda olduğu gibi anlaşma şartlarını belirtmiş, fakat bu Bohemond'u zor duruma sokmuştur. Çünkü anlaşma şartları Anna Komnene'nin İfadesine göre: *“Benimle barışmak niyetindeysen, ilk olarak bana bağlı olman gerekmektedir; sonra bu durumu Tankred'e de söyleyip Antakya'yı daha önce yapmış olduğumuz anlaşma çerçevesi içerisinde göndereceğim kişilere vermesini, ayrıca ikimiz arasında yapılacak olan her türlü anlaşmaya uymasını sağlayacaksın.”* Demiştir. Bunun sonucunda Bohemond, her ne kadar bu şartları kabul etmek istemesede mecburen bu şartlara boyun eğmiştir.⁴⁰⁸ Anlaşmanın maddeleri ise gerçekten Bohemond'u, o mükemmel Prensin itibarını zedelemektedir. Bohemond suçlu olduğunu kabul etmiştir. Ayrıca daha önce ettiği yemin hükmünü yitirmiş ve yeni bir vassalık yemini etmesi gerekmektedir.⁴⁰⁹ Anna Komnene ise olayı şu şekilde ifade eder: *“Benim, Kudüs'ü Müslümanlar elinden almak amacıyla ordularıyla Avrupa'dan Asya'ya giderken yabancı bölgelerden geçip İmparatorluk merkezine geldiğim esnada senin gibi mükemmel bir İmparatorla yapmış olduğum anlaşma, plansız gelişen olaylar sonucunda çiğnenmiş ve bu sebepten dolayı geçerliliğini yitirmiştir..”*⁴¹⁰ Bohemond ayrıca İmparatora hizmet etmek ve kendini adanmak için and içmiştir. Bu and işlemini Anna Komnene şu şekilde belirtilmiştir: *“İşte bu sebeplerden dolayı, hayatımın bundan sonraki kısmında her zaman uymak niyetinde olduğum bu ikinci anlaşmaya göre, bu anlaşmanın yazılmasına ve burada bulunan tüm insanlar önünde yüksek sesle okunmasına şahit olmuş Tanrının ve tüm Tanrı yolundaki insanların üzerine yemin ediyorum; sana ve senden sonra sevgili oğlun Basileios'un, Mor odada doğmuş Ioannes'in sadık adamı olacağım.”*⁴¹¹ Bohemond kendisine ait olan Yakın Doğu Arazilerini, İmparatorun ona bağışlamasıyla alakalı bir şartı da kabul etmiştir.⁴¹² Ayrıca İmparatorun düzenlediği savaşlara, İmparatorun yanında katılma sorumluluğu, Aleksios'un savunucusu ve yandaşı olmayı, ne olursa olsun hiçbir şekilde İmparatorluğa saldırmayacağına, kurtarılacak ve Müslümanlardan alınacak bölgelerin

⁴⁰⁷ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 411; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 117;

⁴⁰⁸ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 420-421; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 41.

⁴⁰⁹ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 420.

⁴¹⁰ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 420-421.

⁴¹¹ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 421.

⁴¹² A. Komnene, *a. g. e.*, s. 422.

İmparator'a verilmesine, İmparator'a düşman kişilerle anlaşma yapmayacağına, Bohemond'un kendi adamlarının da bu şartlara uyacağına, İtalya'da bulunan adamlarının da İmparatora yemin edeceğine dair şartları, ayrıca kendisine verilen arazilerin ölmesi durumunda tekrar imparatorluğa verileceğini, kabul etmiştir.⁴¹³ Bohemond'un bu şartları kabul etmesi, özellikle de İmparator'a ve onun oğluna vassalık yemini etmesi, onun gururunu kırmış ve İmparatorluk karşısında aciz durumda olduğunun göstergesidir. Ayrıca üzerinde durulması gereken bir önemli nokta ise Antakya üzerine yeminler etmesidir. O her ne kadar yemin etsede Tankred için bu yemin hiçbir şey ifade etmemektedir. Yapılan bu anlaşma sonucunda Bohemond, Antakya Prinkepsi görevine devam etmiş fakat Bizans İmparatorluğu'nun vassalı olarak kalmıştır.⁴¹⁴

Bohemond, Bizans İmparatoruna karşı yapmış olduğu savaşta yenilmesinin ardından, anlaşma yapmaya mecbur kalmış ve İmparatorun vassalı durumunda Apulia'ya gitmiştir. Bohemond burada tekrar harekete geçmiş ve ordular hazırlamaya başlamıştır. Fakat bu sırada hastalanmıştır.⁴¹⁵ Bir daha asla kutsal topraklara gidmeden 7 Mart 1111 tarihinde ölmüştür.⁴¹⁶

2. 3. Tankred (Güney İtalya)

2. 3. 1. Haçlı Seferine Katılması

Marquis Odo ile Bohemond'un üvey kız kardeşi Emma'nın oğlu olan Tankred Bohemond'un Haçlı Seferi için hazırladığı orduda bulunmaktaydı.⁴¹⁷ Tankred'in Haçlı Seferine katılmasının en büyük ve en önemli sebeplerinden biri ise dayısı Bohemond'un Haçlı Seferine katılmasıdır.⁴¹⁸ Tankred'in ailesi yani özellikle de babası soylu bir aileden gelmemektedir.⁴¹⁹ Fakat anne tarafı, Güney İtalya'da nüfuz sahibi bir aile olmasından dolayı yeğeni Tankred'te bu nüfuzdan faydalanmaktaydı. Papa II. Urbanus Haçlı Seferi çağrısı yaptığında, Tankred hiç duraksamadan ordusunu hazırlamaya, gerekli teçhizat bulmaya ve iâşe arama işlerine girişmiştir. Haçlı Seferi uzun ve yorucu

⁴¹³ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 422-433.

⁴¹⁴ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 174; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 41.

⁴¹⁵ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 128; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 133;

⁴¹⁶ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 133; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 87.

⁴¹⁷ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 21-22; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 89.

⁴¹⁸ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 58, Ç.N. 137; Tankred'i Bohemond'un kardeşi olarak yazmaktadır. Fakat bu bilgi yanlıştır.

⁴¹⁹ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 21-22.

bir sefer olmasından dolayı Bohemond'un yanında bu sefere katıldığı da belirtilmektedir.⁴²⁰

2. 3. 2. Ordunun Komutasının Tankred'e Verilmesi

Tankred'in Haçlı Seferinde tam anlamıyla rol alması, Bohemond'un Konstantinopolis'e gitmesiyle başlamıştır. Haçlı ordusu, Vardar nehrini geçmişti fakat bazı birlikler nehri geçmemişlerdi ve burada saldırıya uğramışlardı. Bu saldırıyı yapanlar yukarıda da bahsedilen Turkopollerdi. Gesta Francorum'un yazarı yaşanan olayı şu şekilde ifade etmiştir: "*Vardar nehrine ulaştık ve Bohemond yanında bulunan bazı adamlarıyla birlikte nehirden karşıya geçti, fakat Russignolo Kontu ile kardeşi geride kalmışlardı. İmparatorun ordusu derhal gelerek kontu ve kardeşlerinin adamlarıyla beraber yakaladı. Bunu gören Tankred geri dönüp nehre atladı ve kendisini takip eden iki bin kişi ile beraber diğerlerine doğru yüzmeye başladı. Onlar, Turkopollerle Peçenekleri bizimkilerle savaşa girmiş bulunca, derhal cesurca saldırıya geçtiler ve yüksek tecrübeleriyle düşmanları mağlup edip, birçoğunu esir aldıktan sonra Bohemond'a götürdüler. Bohemond onlara şu şekilde cevap verdi: Siz alçaklar, neden benim ordumdaki insanları öldürüyorsunuz? Sizin İmparatorunuzla herhangi bir düşmanlığım bulunmamaktadır. Onlar cevap verdi: Biz bu yaptığımızdan farklı bir şekilde davranamayız.*"⁴²¹ Tankred burada yaptığı başarılı işle ön plana çıkmaya başlamıştı. Bohemond Konstantinopolis'e giderken, ordunun komutasını Tankred'e bırakmıştı. Bohemond'un yokluğunda Tankred, gerçekten bir ordu kumandanı edalarında orduyu komuta etmiştir.⁴²² Tankred, bu bölgeden geçerken oldukça temkinli hareket etmekteydi.⁴²³ Arkadaşlarının öcünü aldıktan sonra çeşitli ganimetler elde ederek ordusuna nehri geçmesini emretmiştir. O tüm ordusunun arkasında hareket etmeye başlamıştı. Bunu yapmasının sebebi arkada kimseyi bırakmak istemeyişiydi. Gerçekten de dışarıdan bakıldığında bir kumandanın daima önde olması gerekirken o arkadan hareket etmekteydi. Bunu yapması o dönem için büyük bir liderlik örneğidir. Onun bu yaptıklarından sonra yanındaki soylu kişiler bile ona saygı duymaya başlamıştı. Herkes onu övmekteydi. Onun orduda olmaması, ordunun kendisini yalnız görmesine sebep

⁴²⁰ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 21-24; Tankred'in Bohemond ile bir anlaşma yaptığından bahsetmektedir.

⁴²¹ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 59-60.

⁴²² R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 24-25; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 90-91.

⁴²³ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 27; Tankred'in ordusunun içerisinde tüm tuzakları gören dişi bir Aslan edasıyla ilerlediği belirtilmektedir.

olmaktaydı.⁴²⁴ Tankred ordusunu toparlayıp Konstantinopolis'e doğru yola çıkmıştır. Onun ordusu Boğazdan karşıya geçirilmiştir. O ve kuzeni Richard de Salerne diğer haçlı reisleri gibi vassalık yemini etmeden, habersizce karşıya geçmiştir.⁴²⁵ Tankred İmparatora vassalık yemini etmek istemiyordu. Haçlıların İznik kuşatmasında Radulphus Cadomensis'in aktardığı bilgiye göre ilk Türk'ü öldüren kişi Tankred'tir. Ayrıca Türkleri kaçmaya zorladığı ve topladığı birlikle Türklerin peşinden ilerlediğini aktarmaktadır.⁴²⁶ O, İznik'in Haçlıların eline geçmesinden sonra İmparatorun davetiyle Konstantinopolis'e gidip vassalık yemini etmiştir.⁴²⁷ Buradan hareket eden haçlı ordusunun ikiye ayrıldığını yukarıda ele almıştık. Tankred ikiye ayrılan bu ordunun, Bohemond tarafından komuta edilen yani önden giden birliğin içerisinde bulunmaktaydı.⁴²⁸

2. 3. 3. Ana Ordudan Ayrılması ve Çukurova'ya Yürüyüşü

Tankred'in de yemin etmesinden sonra, Haçlılar Antakya'ya gitmek için ilerlemeye başladılar. Yukarıda da bahsettiğimiz üzere Haçlı ordusu Eskişehir yolunu takip ederek oradan Ereğli'ye geçmişti. Eylül ayının ortalarında 1097 yılında haçlı ordusu Tatikios'u dinlemeye ve onun rehberliğinde ilerlemeye karar verdi. Fakat Tankred bu yolu tercih etmeyip daha zorlu bir yol olan Gülek Boğazı üzerinden Çukurova'ya inmeyi planlıyordu. Bu planını uygulamaya sokan Tankred, yanına aldığı Norman birlikleriyle harekete geçmiştir. Burada bir diğer haçlı reisi olan I. Baudouin'de, Çukurova'ya Gülek Boğazı üzerinden inme kararı aldı ve bu Güney İtalya Normanları ile Kuzey Fransızlardan oluşan iki birlik ana haçlı ordusundan ayrılarak yola koyuldu.⁴²⁹ Tankred bu bölgeye giderek kendisine ait bir devlet edinmeyi amaç edinmiştir. Büyük olasılıkla Tankred ve I. Baudouin'in planları aynıdır ve bu durum onlar arasında bölgede çatışmalara sebep olacaktır.

⁴²⁴ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 28-29.

⁴²⁵ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 33; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 66; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 122.

⁴²⁶ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 39.

⁴²⁷ Anna Komnene, *a. g. e.*, s.331; Tankred'in Vassalık yeminini geniş bir şekilde ele almıştır. R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 40; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 139.

⁴²⁸ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 71.

⁴²⁹ Ordunun ikiye ayrılmasına bkz. G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 44; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 77; Tankred yüz şövalye ve yanında bulunan yayalar ile yola çıkmıştır; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 56-61; Bkz. Mehmet Ersan "I. Haçlı Seferi sırasında Çukurova'nın Haçlıların Eline Geçmesi", *Haçlı Seferleri ve XI. Asırdan Günümüze Haçlı Ruhu Semineri 26-27 Mayıs 1997*, İstanbul, 1998, s. 66-67; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 146.

2. 3. 4. Tarsus, Adana ve Misis'e İlerlemesi

Tankred, uzun süren bir yolculuğun sonunda Gülek Boğazından geçerek Çukurova'da büyük önem teşkil eden şehirlerden biri olan Tarsus'a hareket etmiştir.⁴³⁰ Bu şehre Eylül ayında ulaşmıştır ve şehir Türkler tarafından yönetilmektedir. Burada gerçekleşen çarpışmada Tankred, beş yüz kişilik Türk birliğini mağlup etmiştir.⁴³¹ Tankred ordusunun sayısının az olması nedeniyle Bohemond 'tan yardım istemiştir.⁴³² Ayrıca Tankred, içeride yaşayan Hıristiyanlar ile bir anlaşma yapmaya karar vermiştir. Willermus Tyrensis ise olayı şu şekilde ele almıştır: *“Tankred, refakatindekilerle birkaç gün şehri ablukaya alınca, şehirde yaşayan insanları güzel sözler ile, Bohemond ve diğer orduların gelişine kadar hiç kimseye kötü davranılmamasını, evlerini ve sahip oldukları mülkleri terk etmemeleri şartıyla, bayrağını şehre sokup, kalenin en yüksek burcuna dikmeleri ve şehri teslim etmeleri konusunda ikna etti.”*⁴³³ Tankred savaş için hazırlıklara başlamış, fakat çok yorgun olan I. Baudouin'in ordusu da bu bölgeye gelmişti. Bölgeye gelen I. Baudouin ordusu, buradaki kalabalığı görünce düşman zannetmişlerdir. Fakat yaklaşınca Tankred'in ordusu olduğunu görüp anlaşmaya varmışlardır. Gesta Francorum'un yazarı ise olayı şu şekilde açıklamıştır: *“Değerli olan Kont I. Baudouin farklı şartlar ortaya atmış ve Tankred ile şöyle münakaşa etmiştir. Şehre birlikte girip gasp edelim, kimin ne kadar kazandığı fark etmez. Soylu Tankred yanıtladı benim sorunum yok. Hıristiyanlardan bir şey çalmaya ve gasp etmeye meraklı değilim bu şehirde yaşayan halk beni yönetici olarak tercih etti ve benim onların yöneticisi olmamı istiyorlar.”*⁴³⁴ Yapılan mücadele sonucunda, Tankred'in ordusu, I. Baudouin'de göre az olduğundan dolayı şehirde hakimiyet kurmaktan vazgeçmek zorunda kalmıştı.⁴³⁵ Son bir hamle olarak şehre saldıran Tankred ordusu şehre saldırıp ele geçirmiş, sabah olduğunda burçlarda Tankred'in bayrağını gören I. Baudouin haksızlığa uğradığını varsayarak şehri Tankred'in elinden almıştır.⁴³⁶ Tankred buradan yola çıkmış ve Willermus Tyrensis 'in ifadesine göre: *“O Adana'ya ilerledi.”*⁴³⁷ Bu şehir

⁴³⁰ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 77; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 72-73.

⁴³¹ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 57-59.

⁴³² S. Runciman, *a. g. e.*, s. 152; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 95.

⁴³³ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 139-140.

⁴³⁴ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 78..

⁴³⁵ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 61-62; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 152.

⁴³⁶ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 139-141.

⁴³⁷ 22 Eylül 1097. Adana'ya gitmesiyle ilgili olarak bkz. Radulphus Cadomensis, *a. g. e.*, s. 62-63; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 153.

o zamanlar Guelfo adında bir Burgond'un hakimiyeti altındaydı.⁴³⁸ Bu, adam diğer büyük ordudan ayrılmış ve küçük bir birlik ile burada hakimiyet kurmuştu. Tankred bu şehrin Tanrı'nın desteği ile Haçlılar tarafından alındığını duyunca, şehrin hakimine elçiler vasıtasıyla haber gönderip, konaklamaları ve erzak ile teçhizat satın alabilmeleri için kendisine ve adamlarına şehrin kapılarını açmalarını istedi. Elçiler burada hoşça karşılanmış hem kendileri hem de atları için bütün ihtiyaçlarını temin etmişlerdir; aldıkları bu malzemelerin bazılarını para verirken bazılarını para ödememişlerdir."⁴³⁹ Tankred buradan hareketle 24 Eylül'de Misis'e gelmiştir. Onu gören Türkler derhal şehirden uzaklaşmışlar ve Tankred bu şehirde bol miktarda ganimet elde etmiş ve şehre hâkim olmuştur.⁴⁴⁰

2. 3. 5. İskenderun'a İlerlemesi ve Antakya'nın Alınmasından Sonraki Faaliyetleri

Tankred, bazı önemli adamlarını Misis'te bırakmış ve İskenderun güzergahına devam etmiştir. O çeşitli zorluklardan geçtikten sonra İskenderun'a gelmiştir. Burada şehri ele geçirmek için takviyeye ihtiyaç duymuş, Guynemer de Boulogne'i⁴⁴¹ yardım etmesi için çağırmıştır. Onun yardımıyla İskenderun'u ele geçirmiş ve buradan yoluna devam ederek Antakya'ya, büyük haçlı ordusuyla birleşmek için ilerlemiştir.⁴⁴² Tankred'in bu bölgede yaptığı seferler ve ele geçirdiği yerler, Antakya'nın ele geçirilmesinde göz ardı edilmemesi gereken bir husustur. Ayrıca ondan çekinen ve dağlık bölgelerde yaşayan insanlar kendisine zarar vermemesi halinde Tankred'e altın, gümüş, at, katır, ipekli eşyalar hediye etmişlerdir.⁴⁴³

Antakya'nın ele geçirilmesinde Tankred önemli işler başarmıştır.⁴⁴⁴ O, Türklere getirilen erzak yardımını beş yüz şövalyesiyle engellemiş ve Türklerin kuşatmaya dayanmasını zora sokmuş ayrıca ellerinde ki eşyaları almıştır.⁴⁴⁵ Ayrıca Radulphus Cadomensis onun 700 Türkü öldürüp onların kafalarını Le Puy Piskoposunun çadırına götürdüğünden bahsetmektedir.⁴⁴⁶

⁴³⁸ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 63; onun adını Ursinus olarak vermektedir, W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 142; Guelfo'nun şehri altın ve her türlü yiyecek malzemesiyle dolu olarak ele geçirdiğini belirtmektedir.

⁴³⁹ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 139-141-142.

⁴⁴⁰ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 143; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 66; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 153.

⁴⁴¹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 152-153.

⁴⁴² S. Runciman, *a. g. e.*, s. 154-155; S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 96.

⁴⁴³ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 150.

⁴⁴⁴ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 100-101.

⁴⁴⁵ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 101.

⁴⁴⁶ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 77; Ç. N. 105'te bu sayının abartılı olduğunu bu sayının onda biri olacağını ifade etmektedir.

Antakya'nın ele geçirilmesinden sonra yukarıda da bahsedildiği üzere Bohemond kendi hamiyetini ilan etmişti. Tankred her ne kadar açlık, soğuk, sıcak ile birlikte birçok sıkıntı çekmiş olsada küçük şehirleri elde etmişti fakat onun asıl amacı kutsal topraklara ulaşmaktı. Burada kendisine herhangi bir gelecek görmemesi onu ayrıca sefer için tetiklemiştir. O her türlü zorluğu aşmış ve Kasım 1098'de Maarratünnuman'a ulaşmıştır.⁴⁴⁷ Bu bölgeye gelindiğinde Tankred'in ordusu ile Raymond'un ordusu arasında bir tartışma meydana gelmiştir. Bu tartışmanın haberleri Tankred'e kadar ulaşmış, fakat o olaya soğuk kanlı bir şekilde yaklaşarak Hıristiyanların birbirini öldürmesini yasaklamıştır.⁴⁴⁸ Şehir 11 Aralık 1098'de ele geçirilmiştir.⁴⁴⁹ Buradan hareket eden Tankred, Arka şehrine doğru yola koyulmuştur. Onun komutası altında yaklaşık kırk tane atlı bulunmaktaydı.⁴⁵⁰ Tankred yoluna devam etmiş ve bir keşiş ile karşılaşmıştır. Bu keşiş ona çeşitli hediyeler verdikten sonra birbirlerine bazı sorular yöneltmişler, keşiş Tankred'e nereli olduğunu nereden geldiğini sormuştur. Tankred ise Norman ailesinden Guiscard'ın Torunu olduğunu söylemiştir. Rapuldus Cadomensis bu durumu şöyle aktarmaktadır: “*Keşiş Tankred'e Bulgaristan'dan Vardar'a kadar olan kuşatmasında Aleksios'un kaçmasına neden olan Guiscard'ın soyundan olup olmadığını sordu. Tankred ise o kişinin torunu olduğunu söyledi.*”⁴⁵¹ Ayrıca Tankred, Kudüs kuşatmasında Rapuldus Cadomensis'e göre hastaydı ve dizanteriye yakalanmıştı.⁴⁵² Fakat bu hastalık onu ata binmekten alı koymuyordu çünkü Tankred her şeye rağmen Kudüs'ün Haçlılar eline geçmesini istiyordu. Bethlehem⁴⁵³'de yaşayan Hristiyanlar, Haçlıları misafir etmek istemişler ve burada sıkıntı olduğunu bildirmişlerdir. Haçlı Reisleri buraya görevli olarak Tankred'i göndermişlerdir.⁴⁵⁴ Tankred ise burada düzeni sağlamıştır. Bunun sonrasında tekrar Kudüs için yola koyulmuştur.⁴⁵⁵ Tankred Kudüs ele geçirildiğinde Süleyman Mabedine gitmiştir. Tarihte az rastlanacak şekilde yapılan katliamda başrolü üstlenmiştir.⁴⁵⁶ Tankred, buradan çıktıktan sonra ganimetleri ordusundakilere dağıtmıştır.⁴⁵⁷ Haçlılar dua ederken yaşanan bir hadiseyi Gesta Francorum'un yazarı şu şekilde ifade etmiştir: “*Bundan sonra haçlılar bütün şehre girip*

⁴⁴⁷ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 115.

⁴⁴⁸ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 115-118.

⁴⁴⁹ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 122.

⁴⁵⁰ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 295; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 123-126.

⁴⁵¹ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 130.

⁴⁵² R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 136.

⁴⁵³ Kudüs'ün 7 km güneyinde bulunan bir şehirdir. Bkz C. K. Slack, *a. g. e.*, s. 52.

⁴⁵⁴ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 320.

⁴⁵⁵ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 214.

⁴⁵⁶ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 363-364.

⁴⁵⁷ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 145.

*altın, gümüş, at, katır, ne varsa yağmaladılar ve hepsi kurtartıcımız Mesih'in mezarına dua etmek için hüznü gözlerle geldiler ve sözlerini yerine getirdiler. Ertesi sabah tapınağın çatısına çıktılar ve kadın erkek Müslümanlara saldırarak, çıplak kılıçlarla başlarını kestiler. Bazı Müslümanlar paldır küldür baş aşağı tapınaktan aşağı düştüler. Tankred bunu görünce çok öfkelenmiştir.*⁴⁵⁸ İlerleyen süre zarfında Godefroi Tankred'e Galilea (Celile) ve Taberiye mülkiyetini vermiştir. O burada önemli işler başarmakla kalmayıp piskoposlukta kurmuştur.⁴⁵⁹ Ayrıca Dımaşk Emiri Dukak ile mücadeleye girişmiş ve burada hakimiyetini güçlendirmiştir.⁴⁶⁰ Tankred, Haçlıların Şişman Köyü diye adlandırdıkları yerin yöneticisiyle savaşmış oda Dımaşk Emiri Dukak'a sığınmıştır. Tankred ise Godefroi'den yardım istemiştir. Haçlılar bu bölgeye doğru ilerlediklerinde Dukak, Tankred'e saldırmış fakat o hırslı Tankred ilk mücadeleyi kaybederse ikincisinde galip gelmiştir. Godefroi ile bölgede yalnız kalan Tankred devletin idaresini Godefroi ile paylaşmıştır.⁴⁶¹ Bazı Haçlı Kontlarının ülkelerine dönmelerinin ardından, bu bölgede yalnız kalan Tankred ve Godefroi'nin birliklerinin sayısı çok azdı. Willermus Tyrensis 'in ifadesine göre: "Sadece üç yüz atlı ve iki bin piyadeleri kalmıştı."⁴⁶² Godefroi'nin ölmesiyle I. Baudouin Kudüs Kralı olmuştu. Tankred'in ise Bohemond Tutsak olduğu için Antakya'ya gitmesi gerekmektedir. I. Baudouin ile anlaşamadığından dolayı Antakya'ya doğru yola çıktı. Onun çağrılmasıyla Taberiye I. Baudouin'in eline geçti.⁴⁶³ Tankred'in Antakya'ya çağrılmasını Fulcherius Carnotensis şu şekilde açıklamaktadır: "*Tankred acilen hiçbir şeye takılmadan buraya gel senin ve bizim efendimiz olan Bohemond'un tutsak hayatı bitene kadar Antakya'yı ve ona vassal olan bölgeleri savunarak bizleri yönet. Sen onun akrabası olan sağduyulu mükemmel bir savaşçısın ve bizlerden daha kuvvetlisin kuşkusuz topraklarımızı da bizden daha iyi koruyabilirsin.*"⁴⁶⁴ Sonuç olarak Tankred görev için Antakya'ya gitmiştir.

⁴⁵⁸ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 156-157; Burada yaşanan olaylar yukarıda anlatılanlarla çelişmektedir. Nitekim Tankred Süleyman Tapınağında Müslümanları öldürmüştür. Burada Haçlıların dua ettikten sonra Müslümanları öldürmesine kızması saçmadır. Zaten bu yaşanan olaylara görgü şahitliği yapmamıştır.

⁴⁵⁹ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 46.

⁴⁶⁰ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 235.

⁴⁶¹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 240.

⁴⁶² W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 55.

⁴⁶³ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 553-555; Robert Lawrence Nicholson, *Tancred Crusading Leader and Lord of Galilee and Antioch* (Chicago University of Chicago Libraries, 1940), s. 39-55; Tankred buradan ayrılırken şövalyelerini ve adamlarını bu bölgede bırakmıştır.

⁴⁶⁴ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 133-134; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 79; Onun defalarca Antakya'yı yönetmesi için çağrıldığı açıklanmaktadır; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 158.

2. 3. 6. Antakya’da Naiplik Dönemi ve Faaliyetleri (1101–1103)

Tankred’in Antakya’ya gelmesiyle ilk işi Bizans İmparatorluğuna karşı önlem almak olmuştur. Nitekim İmparator, Antakya’yı ele geçirmek istiyordu. Fakat 1101 yılının gelmesiyle yeni bir Haçlı ordusunun yola çıkması Tankred’i rahatlatmıştı. Bu sefer ile Tankred kendi hakimiyet bölgesinde daha rahat duruma gelmiş ve çeşitli seferlere başlamıştır. Bu ortamı iyi değerlendiren ve kendi devletinin sınırlarını genişletmek isteyen Tankred, Adana, Misis ve Tarsus’u işgal edip kendi devletine katmıştır.⁴⁶⁵ 1101 yılında gelen Haçlılar, Türkler tarafından yenilince kaçmışlar ve bunlar arasından bazıları özellikle Hugue de Vermandois, Tankred’in yanına sığınmıştır.⁴⁶⁶ Bu şehirleri ele geçirdikten sonra tüm dikkatini Lazkiye’ye çeviren Tankred, Cenevizliler ile ittifak yapmak için müracaat etmiştir. Lazkiye, bu dönemde Raymond’un ordusunun elindeydi ve Tankred ile arası çok bozulmuştu. 1101 yılı Haçlı Seferinden kaçan Raymond, Tankred tarafından küçümsenmişti. Bu sırada hiç beklenmedik bir olay yaşandı ve Tankred Raymond’u esir etti.⁴⁶⁷ Fakat daha sonra onu bir şartla serbest bırakmıştır. Şart ise Kuzey Suriye’ye ne olursa olsun müdahale etmemesidir.⁴⁶⁸ Bunun sonucunda Raymond’un ordusu bu bölgeden çıkmış ve Lazkiye 1103 yılında, Cenevizlilerin desteğiyle Tankred’in eline geçmiştir.⁴⁶⁹

2. 3. 7. Kendi İdaresinde Antakya Haçlı Prinkepliği (1105-1112)

Bohemond ile girmiş oldukları Harran Savaşının yenilgisi, Haçlıları olumsuz derecede etkilemişti.⁴⁷⁰ Bu yenilginin ardından Bohemond, Avrupa’ya gitmiş ve Tankred Antakya’yı idare etmeye başlamıştı. Harran Savaşında Urfa Kontu Baudouin de Bourg ve Joscelin Müslümanlarca tutsak edildiği için Urfa’nın gelirlerini de kendisine ekleyen Tankred, burada güçlenmeye başlamıştır. O Urfa’nın gelirlerini sürekli olarak Antakya’ya aktarmış ve Harran savaşıyla aynı zamanda, Çukurova’daki topraklarını da Bizans’a kaybetmiştir. Bunun sonucunda kaybettiği toprakları tekrar ele geçirmek için ordu kurmaya başlamıştır. Urfa üzerinde hakimiyet kurmuş ve Richard de Salerne’yi

⁴⁶⁵ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 158-159.

⁴⁶⁶ S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 27.

⁴⁶⁷ Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 215; Tankred’in Raymond’u zincirlenmiş bir şekilde götürdüğünü ifade etmektedir.

⁴⁶⁸ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 95; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 28.

⁴⁶⁹ Lazkiye’nin Tankred eline geçmesi için bkz. R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 159-163; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 345.

⁴⁷⁰ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 168-169; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs’ün Zaptından Urfa’nın Fethine (1099-1143)*, s. 110-111.

Urfa'yı yönetmesi için görevlendirmiştir.⁴⁷¹ Fakat 1107 yılı geldiğinde Joscelin esaretten kurtulmuş ve bir yıl sonra Baudouin de Bourg'un kurtulmasını sağlamıştır. Kurtulan Baudouin de Bourg, Urfa'da idareyi tekrar almak istemiştir. Tankred yaklaşık dört seneden beri bu kontluğun gelirlerini elde etmekteydi ve geri vermeye pek razı değildi. Thomas Asbridge: Tankred'in, Baudouin de Bourg'tan kendisine vassallık yemini etmesini istediğini ifade etmektedir.⁴⁷² Bunu kabul etmeyen Baudouin de Bourg ve Tankred savaş için hazırlıklara başladı. Latinler kendi aralarında savaş içerisine girmektedir. Burada karşımıza çıkan bir önemli nokta ise Müslümanlar ile yapılan ittifaklardır. Baudouin de Bourg, Musul Emiri Çavlı ile anlaşmış ve yedi bin kişilik Müslüman birliğinden Tankred'e karşı yapılacak savaşta yardım almıştır. Savaşta pek çok Hristiyanın ölmesinden dolayı dini lider olan Piskopos Bernard durumu yumuşatmış ve Urfa'yı tekrar Baudouin de Bourg'a vermiştir.⁴⁷³ Tankred ise buradan vergi elde etmek istemiş ve bu düşmanlık devam etmiştir. Tankred hırslı yapısından ve topraklarını genişletmek istediğinden dolayı Trablus'u ele geçirmek niyetindeydi. Dayısı Bohemond'un Avrupa'ya gitmesi ve yapmış olduğu faaliyetlere ayrıca Bizans İmparatoruna verdiği sözleri yukarıda açıklamıştık. Bohemond'un Antakya için söyledikleri Tankred'in pekte umurunda olmadı. O derhal ganimet elde ederek hazinesini güçlendirdi ve birçok şövalye kazandı.⁴⁷⁴

2. 3. 7. 1. Çukurova Seferi (1108–1109)

Tankred, gerçekten hırsla ve istekle saldırılarına devam etmiştir. O Müslüman, Hristiyan ayırt etmeksizin saldırılar düzenleyip bölgesini korumak ve genişletmek için elinden geleni yapmıştır. Bohemond'un Avrupa'ya dönmesi ve Bizans'a saldırmasıyla Tankred, kendisine bir boşluk yaratmış ve buradan giden Bizans birlikleri Tankred'in işini kolaylaştırmıştır. Misis, Tarsus, Adana⁴⁷⁵ Tankred'in eline geçmiş ardından 1108'de Lazkiye'de Tankred'in devletine eklenmiştir.⁴⁷⁶ Yaşanan olaylara yatay mukayese ile bakacak olursak, Bohemond İmparator'a yenildiği sırada, Tankred başarılarına imza atmaktadır.⁴⁷⁷ Aleksios Komnenos Bohemond'u yendikten ve anlaşmaya zorladıktan sonra nihayet tüm gücünü Tankred üzerine çevirebilmiştir.

⁴⁷¹ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 163.

⁴⁷² T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 163.

⁴⁷³ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 163-164.

⁴⁷⁴ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 167-169; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 42.

⁴⁷⁵ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 363; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 44.

⁴⁷⁶ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 172-173; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 44.

⁴⁷⁷ S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 45

Tankred ile çeşitli ittifak arayışlarına giren İmparator ona elçiler göndermiştir. Tankred'in elçilere verdiği cevabı Anna Komnene şu şekilde belirtmektedir: “İmparatorun elçileri, onun iletilecek sözlerini aktarınca tam soyuna özgü türde davranış gösterdi ve kibirden kabarak tahtını yıldızların üzerine çıkardığından dolayı övündü... Ve her ne olursa olsun Antakya'yı teslim etmeyecek.” Aleksios bu sözleri işittikten sonra çok kızmıştı ve Tankred'in onu dinlememesi İmparatoru çileden çıkarmıştı.⁴⁷⁸ İmparator diğer Haçlı reisleri ile anlaşmak istemiş ve anlaşma isteği kabul edilmeyince Müslümanları yanına alarak, Haçlılara karşı ittifak kurmak istemiştir. Fakat bunda da başarı sağlayamamıştır.⁴⁷⁹

Tankred, İmparatora karşı gelmiş ve bölgede ki faaliyetlerine ara vermeden devam etmeyi arzulamıştır. 1112 yılında Ermeni Kogh Vasilin üzerine yürümek için hazırlanmış, onun ülkesini ele geçireceği sırada rahatsızlanmış ve kendi bölgesi olan Antakya'ya dönmüştür. Durumunun kötü olduğunu anlayan Tankred, Richard de Salerne'yi ölmesi durumunda devletin başına geçecek kişi olarak tayin etmiştir. Bohemond'un soyundan birinin gelmesi halinde ise devleti ona bırakmasını istemiştir. Çok geçmeden aralık ayında 1112'de genç yaşta ölmüştür.⁴⁸⁰

2. 4. Baudouin de Boulogne (I. Baudouin, Kuzey Fransa)

2. 4. 1. Haçlı Seferine Katılması ve Godefroi de Bouillon ile Yolculuğu

Godefroi de Bouillon'un kardeşi olan I. Baudouin'in doğum yılı tam olarak bilinmemekle birlikte 1060 ile 1070 yılları arasında doğduğu varsayılmaktadır. Abisi Godefroi Lorraine bölgesine hâkimdi. En büyük abileri III. Eustace ise Boulogne Kontluğunun hâkimi durumundaydı. Buradan yola çıkarak onun herhangi bir mülkiyetinin olmadığını belirtmekte fayda vardır. Ailesi onun din görevlisi olmasını istemekteydi. Bundan dolayı onu eğitim alması için Reims ve Liege gibi merkezlere göndermiş, burada eğitim almasını sağlamıştır. Fakat o bu duruma pek uygun biri değildi. Bunu onun hayat hikayesinden görebilmekteyiz.⁴⁸¹ I. Baudouin'in ailesi ile ilgili bilgiler ve yaşadığı bölge, Godefroi'yi ele aldığımız bölümde anlatılmıştır. Onun gençlik dönemine ait pek bilgi bulunmamaktadır. O abileri gibi Haçlı Seferi çağrısına

⁴⁷⁸ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 443; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 45.

⁴⁷⁹ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 444-447.

⁴⁸⁰ Tankred'in ölümü ile ilgili Bkz. F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 185; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 151; S. Mikhael, *a. g. e.*, s. 65; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 248-249, Ç.N.80'de onun zehirlendiğini kaydeder.

⁴⁸¹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 113

olumlu cevap vermekle kalmamış abisi Godefroi'nin komutası altında sefere katılmıştır.⁴⁸² Onun, Haçlı Seferine katılma isteğinin altında çok önemli ve mühim sebepler yatmaktaydı. Yaşamış olduğu bölgede onun için bir gelecek yoktu ve kendisine yöneteceği bir toprak bulma arayışı onu sefere sürüklemişti. Onun burada bir toprak ele geçirme isteği ve bir daha geri dönmek istemediğini ise sefere karısı⁴⁸³ ve çocuklarıyla katılması örnek olarak gösterilebilir. I.Baudouin'in Konstantinopolis'e olan yolculuğu, Eşi ile birlikte Macar Kralı'nın yanında rehin olarak kalmasını⁴⁸⁴ başkentte ki faaliyetlerini ve vassalık yemini etmesini Godefroi ile ilgili bölümde ele aldığımızdan dolayı tekrardan bu konulara değinilmeyecektir.

2. 4. 2. Ermenilerle Bağlantı Kurması, Ana Ordudan Ayrılması ve Tankred ile Arasındaki Anlaşmazlık

Gerçek manada zeki ve bilgece davranmaya meyilli olan I. Baudouin, İznik kuşatması sırasında Anadolu ve geldiği bölgeyle alakalı bilgiler elde etmek üzere daima tetikte olmuştur. Titizlikle ve incelikle yeni insanları tanımak istemiş ayrıca onlardan bölgeyle alakalı yardımlar almaya başlamıştır. O, bir zamanlar Bizans'ın elinde tutsak olan Bagrat ile tanışmış ve bununla yetinmeyerek Bagrat'ı kendine dost edinmiştir.⁴⁸⁵ Bu adamla dost olduktan sonra Haçlıların güzergâhında bulunan Ermenilerden haberdar olmuş ve onların Türklerin baskısından yoruldukları ve çok çile çektikleri bilgisi I. Baudouin'in iştahını kabartmış, bölgede ele geçireceği devletin hayalini kurmasına sebep olmuştur.⁴⁸⁶ 14 Eylül 1097 tarihinde büyük haçlı ordusundan ayrıldığını Tankred ile ilgili bölümde ele almıştık. I. Baudouin, Tankred'in de Çukurova güzergahından ilerlemek istemesinin ardından kesinlikle bu yolu tercih etmiştir. Nitekim o burada kazanabilme ihtimali olan bir devleti, Tankred'e kaptırma niyetinde değildi. I. Baudouin yanına aldığı beş yüz şövalye ve iki bin atlı ile bu bölgeye doğru ilerlemeye başlamıştır. Onun yanındaki birlik Tankred'in birliğine göre daha kalabalık ve donanımlıdır. O Tankred'i izlemekle kalmamış onun ele geçirdiği şehirleri (Tarsus ve Adana)'yı ondan almıştır.⁴⁸⁷ O bu şehirlerden giderken ufak birliklerini bırakmayı da ihmal etmemiştir.⁴⁸⁸

⁴⁸² I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 1-2.

⁴⁸³ Godvere de Toenay (Tosni) Norman asıllıdır.

⁴⁸⁴ I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 3.

⁴⁸⁵ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 153-154; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 4-5.

⁴⁸⁶ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 151; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 37.

⁴⁸⁷ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 150-157'de ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır. Şehirlerin ele geçirilmesi için bkz. F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 73; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 76-78; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 141; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 152; I. Baudouin'in Tarsus'u zorla Tankred'ten aldığını ayrıca Tankred için ana Haçlı ordusundan Gönderilen 300 Norman birliğini kılıçtan geçirdiğini ifade etmektedir; bu sayı W. Tyrensis,

Fırat'a gitmek için yola koyulmuş, Maraş'a gelmiş ve büyük Haçlı ordusu ile birleşmiştir. Onun buraya gelmesinin sebebi, abisi Godefroi'nin yanında bıraktığı eşinin ağır bir hastalığa yakalanmış olmasıdır.⁴⁸⁹ Fakat gelmesinin başka sebeplerini de gözden kaçırmamak gerekmektedir. Muhtemelen Bagrat onu bu bölgeye götürmüştür. Ayrıca abisi Godefroi'den izin almak içinde ana ordu ile birleştiğini belirten açıklamalar bulunmaktadır. I. Baudouin ordudan ayrılırken onunla birlikte yedi yüz şövalye 'de bu yolculuğa katılmıştır. Birlikleriyle güneye doğru giderken Fırat'ın batı bölgesinde bulunan Tell-Başir'i ele geçirmiştir.⁴⁹⁰ Daha sonra, Ravendan kalesi haçlıların eline geçmiştir.⁴⁹¹ Bu kalelerin kazanılması haçlılar için çok önemli olmuş ve onların ilerlemesini kolaylaştırmıştır. I. Baudouin Fırat bölgesindeki arazilerin çoğunu burada yaşayan Hıristiyan halk sayesinde kazanmıştır. Bu gelişmeler, haçlılar için oldukça önemli olmuş ve ileride kazanacakları devletlerin temellerini atmada büyük önem teşkil etmiştir.⁴⁹²

2. 4. 3. Urfa (Edessa)'ya Çağırılması ve Thoros Tarafından Evlat Edinmesi

Ocak 1098 yılında, I. Baudouin Tell-Başir'deyken Urfa'dan yanına elçiler gelmiş ve onu şehre davet etmişlerdir. Bu davet, Türklerin bölgedeki Ermenilere ve diğer Hıristiyanlara baskı yapmasından kaynaklanmaktadır.⁴⁹³ Fulcherius Carnotensis: "*Thoros'un I. Baudouin'in ordusunun ve şövalyelerinin çok güçlü olduğunu duyduğu için onu bölgeye çağırdığını belirtmektedir.*"⁴⁹⁴ Anonim Süryani Vakayinamesinde ise durum şu şekilde aktarılmaktadır: "*Frank ordusunun başında ki Godefroi'ye elçi gönderip yardım istediler, oda kardeşi I. Baudouin'i bu bölgeye gönderdi.*"⁴⁹⁵ Ayrıca burada ki halkın, Thoros'a baskı yapmasından dolayı I. Baudouin'i çağırdığı belirtilmektedir.⁴⁹⁶ Bunun sonucunda I. Baudouin Urfa'ya gitmek üzere harekete

a. g. e., s. 144; sayıyı 100 olarak verilmiştir; R. L. Nicholson, a. g. e., s. 39-55; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 5.

⁴⁸⁸ R. Cadomensis, a. g. e., s. 60-63; S. Runciman, a. g. e., s. 152.

⁴⁸⁹ S. Runciman, a. g. e., s. 154.

⁴⁹⁰ F. Carnotensis, a. g. e., s. 73; Urfalı Mateos, a. g. e., 193; I. Baudouin'in yüz atlı ile Tell-Başir'i ele geçirdiğini belirtmektedir; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 14.

⁴⁹¹ S. Runciman, a. g. e., s. 156; I. Baudouin'in Bagrat'a Ravendan Kalesini teslim ettiğini belirtmiştir.

⁴⁹² W. Tyrensis, a. g. e., s. 153-154; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 18.

⁴⁹³ F. Carnotensis, a. g. e., s. 74; W. Tyrensis, a. g. e., s. 155-156; Urfalı Mateos, a. g. e., s. 194; Anonim Süryani Vekayinamesi, s. 70; Trk., s. 10-11; S. Runciman, a. g. e., s. 156; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 18-19.

⁴⁹⁴ F. Carnotensis, a. g. e., s. 74.

⁴⁹⁵ Anonim Süryani Vekayinamesi, s. 70; Trk., s. 10-11; Ayrıca Bkz. S. Mikhael, a. g. e., s. 40.

⁴⁹⁶ Modern Haçlı Tarihçileri özellikle Hıristiyanlar bu durumu açıklarken Thoros'un I. Baudouin'e devletin gelirlerini ve devlet yönetimini birlikte sürdüreceklerini söylediğini belirtmişlerdir. Fakat yerli kaynaklarda bununla ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

geçmiştir. Onun Urfa yolu üzerinde başına gelen olaylar ile ilgili yerli kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlayamadık. Ayrıca onun Urfa'dan hareket eden ordusunun, seksen şövalyeden oluştuğu bilinmektedir.⁴⁹⁷ Ayrıca bu bölgeden geçerken çok korktukları Fulcherius tarafından belirtilmektedir. Ermenilerin şehirlerinden ilerlerken herkesin onlara saygı gösterdiği de bilinmektedir. Bu zorlu yolculuktan sonra ordu Urfa'ya varmıştır.⁴⁹⁸ Thoros ve eşi onları çok iyi bir şekilde karşılamıştır.⁴⁹⁹ İlerleyen günlerde Thoros, onu evlat edinmiştir. Bu evlat edinme merasiminde halkta bulunmaktadır. Sonuç olarak devletin varisi durumuna gelmiş, bir an önce işe koyulmuştur. Öncelikli olarak Samsat üzerine sefer düzenlemiştir.⁵⁰⁰ Bunun amacı hem devletini güçlendirmek hem de Türklerin çevrede yapmış olduğu faaliyetleri durdurmaktır. O Türklerle yapılan savaşı kaybetmiş olsada bazı küçük yerleri ele geçirmiş, bu yaşanan olay Urfa'da yaşayan halk üzerinde önemli etki yaratmıştır.⁵⁰¹

2. 4. 4. Thoros'un Suikasta Uğraması ve Urfa'nın Haçlılar Eline Geçmesi

I. Baudouin 'in başarısız Samsat seferinden sonra Urfa'ya gelmesiyle burada önemli bir olay meydana gelmiştir. Konstantin⁵⁰² adındaki biri ile anlaşp, Thoros'un öldürülmesini ve devletin idaresinin kendisine verilmesi üzerine görüşmüşlerdir. Bilindiği gibi Thoros Urfa'da yaşayan halkı koruyamıyor üstüne üstlük onların mallarına el koyuyordu. Ayrıca Bizans İmparatoru'na vassal gibi yaşayan Thoros, halkını pek önemsemiyordu. Onlardan yüksek meblağlarda vergi almakla kalmıyor ayrıca haraç keser gibi mallarını alıyordu. Frankların gelmesiyle kendini güçlü hisseden halk, artık Thoros'u istemediğini rahatça ortaya koyabilmekteydi. Bunun üzerine harekete geçen halk, Thoros'un emri altındakilerin evlerini yerle bir etmişler ve onun iç kalede bulunan sarayı önüne ilerlemişlerdir. Kendi adamlarıyla bağlantısı kesilen Thoros, bir istek karşılığında oradan ayrılmak istemiştir. I. Baudouin onun ve eşinin serbest kalmasına izin verse de⁵⁰³ halk, iç kalenin boşaltılmasıyla Thoros'u serbest bırakmamıştır.⁵⁰⁴ Thoros kaçmak

⁴⁹⁷ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 74; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 194; Altmış atlı ile Urfa'ya ulaştığını belirtmektedir, I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 23-25.

⁴⁹⁸ Işın Demirkent Urfa'ya geliş tarihini 6 Şubat 1098 olarak vermiştir.

⁴⁹⁹ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 75; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 157.

⁵⁰⁰ 14-20 Şubat.

⁵⁰¹ Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 194; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 157; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 158; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 29-32.

⁵⁰² Gerger yönetici ve Thoros'un vassalı.

⁵⁰³ I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 36; Thoros'un korkusundan I. Baudouin'e değerli kumaşların, altın ve gümüş eşyaların bulunduğu hazinesini açarak kendisini korumasını ve serbest bırakmasını istediğini belirtmiştir.

⁵⁰⁴ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 159.

istemmiş fakat bunu da başaramayıp kendi ahalisi tarafından öldürülmüştür.⁵⁰⁵ Fulcherius Carnotensis, I. Baudouin'in ve Haçlıların, Thoros'un öldürülmesine çok üzüldüğünü, Ermenilerin şehri I. Baudouin'e hediye ettiklerinden bahsetmektedir.⁵⁰⁶ Bunun üzerine tarih 10 Mart 1098'i gösterdiğinde halk, I. Baudouin'in devletin başına geçmesini istedi. O artık hayalini kurduğu devleti ele geçirmiş bulunuyordu. Ele geçirilen bu şehir, Kudüs olmasa da oraya yapılacak seferler için önemli bir mevkiye bulunmaktaydı.⁵⁰⁷

2. 4. 5. Urfa Kontluğu Dönemi (1098–1100)

I. Baudouin hâkimiyeti ele aldıktan sonra bölgesini korumak için faaliyetlere başladı. Urfa zengin bir şehirdi ve yeterince maddi kaynak bulmakta zorluk çekmedi. Kazandığı bu maddi kaynakla sefer hazırlığına girişti ve onun Urfa'yı ele geçirmesinin haberini alan Balduk on bin Bizans altını karşılığında Samsat'ı ona bıraktı.⁵⁰⁸ Bundan sonra hareket geçen I. Baudouin, Balduk'u görevlendirerek Suruç'a gitmesini istedi. Burada yönetici olan Belek ile anlaşan Balduk, I. Baudouin'in gelmesiyle şehri ona teslim etmek istedi. I. Baudouin ona her ne kadar inanmasada güvenerek şehri teslim adlı. Bu sırada Balduk'tan ailesini rehin olarak vermesini istedi. Bunda bocalayan Balduk, I. Baudouin tarafından idam ettirildi. I. Baudouin ise onun yerine Frank olan birini görevlendirdi.⁵⁰⁹ Antakya kuşatması için giden ordu Urfa'nın Haçlılar eline geçmesini duyunca, kendilerine pay alabilmek adına Urfa'ya hareket ettiler. Burada I. Baudouin çok önemli bir iş başarmış, yanına gelen şövalyelerden önemli isimlere, büyük hediyeler vermiş ve bu bölgede kalmaları için onları Ermenilerin varlıklı kızlarıyla evlenmelerini sağlamıştır.⁵¹⁰ Kendisi de bu şekilde hareket etmiş ve zengin olan bir Ermeni'nin kızı ile evlenmiştir.⁵¹¹ O Antakya kuşatmasında zor durumda olan Haçlılara, özellikle de abisi

⁵⁰⁵ Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 194; Thoros'un öldürüldükten sonra ayaklarına ip bağlanarak şehirde dolaştırıldığından bahsetmektedir; Anonim Süryani Vekayinamesi, s. 71; Trk., s. 11.

⁵⁰⁶ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 75; O burada I. Baudouin'i güçsüz olarak nitelemekle kalmamış onun ölümüyle, devletin kendisine kalmasını sanki üzücü bir olay gibi vermiştir.

⁵⁰⁷ Thoros'un öldürülmesi ve I. Baudouin'in Urfa'yı ele geçirmesi için bkz. Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 195; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 158-160; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 75-76; Anonim Süryani Vekayinamesi, s. 71; Trk., s. 11; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 158-159; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 29-32; I. Demirken, *a. g. e.*, s. 38.

⁵⁰⁸ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 160; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 45.

⁵⁰⁹ Anonim Süryani Vekayinamesi, s. 76-78; Trk., s. 16-17.

⁵¹⁰ I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 60.

⁵¹¹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 160; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 57-60; Bunu Ermenileri sevdiği için değil Haçlıların bu bölgede güçlenmelerini sağlamak amacıyla yaptığını ifade etmektedir. Ayrıca daha sonraki süreçte Ermenileri yönetimden uzaklaştırması konuyu kavrayabilme noktasında önemlidir. Uygulamış olduğu bu strateji Ermenilerin ona bir suikast girişimine başvurmasına sebep olmuştur.

Godefroi'ye birçok hediye, yiyecek ve teçhizat göndermiştir.⁵¹² Işın Demirkent'in: "I. Baudouin'in Samsat'ı ele geçirmesinin daha sonra ki bir tarihte gerçekleştiğini belirtmesi aynı zamanda Urfa'yı ele geçirdikten sonra başlıca görevinin bölgeyi korumak ve Antakya kuşatmasındaki haçlılara yardım göndermek olduğunu ifade etmesi büyük önem arz etmektedir."⁵¹³

2. 4. 6. Ermeniler Tarafından Suikasta Uğraması ve Urfa Kontu Olarak Yaptığı Son Faaliyetler

I. Baudouin'in bölgeye gelen Haçlılara daha çok öncelik vermesi ve burada yaşayan Ermenileri önemsemeyişi onu zor duruma sokmuştur. Urfa'da yaşayan Ermeniler, ona karşı ittifak arayışına girmişlerdir. Onların kendi aralarında yaptığı bu konuşmalarını I. Baudouin'e bağlı olan birinin duyması ve I. Baudouin'e iletilmesiyle bu plan ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda planı yapanları tutsak etmiştir. Tutsak olan kişiler ona çok büyük meblağlarda para önermişler, I. Baudouin ise bu parayı kabul etmiştir.⁵¹⁴ Sadece iki kişinin teklifini kabul etmemiş ve onlara işkenceler yapmıştır.⁵¹⁵ Kayın pederinin de bu işte parmağının olduğunu anlaması kayın pederi olan Taphuz'un, kaçmasına sebep olmuştur. Bu hadiselerden sonra Kudüs'ün, Haçlılar eline geçmesiyle Bohemond'un ricası üzerine haç görevi için Kudüs'e gitmelerini yukarıda Godefroi ile ilgili bölümde ele almıştık. Bu bölgede yaşayan Ermeniler, Türklere nazaran kendilerini Haçlılara daha yakın hissetmektedir.⁵¹⁶ Malatya'yı yöneten Gabriel'in, I. Baudouin'den değil de Bohemond'tan yardım istemesi de onun I. Baudouin'e tabii olmak istemediği durumunu ortaya çıkarmaktadır. Buradan hareketle I. Baudouin'in, Malatya üzerinde tam anlamıyla hakimiyet kuramadığı gözlemlenmektedir.⁵¹⁷ Abisi Godefroi'nin, 18 Temmuz 1100 tarihinde ölümü elçiler tarafından I. Baudouin'e bildirilmiş, oda abisinin ölümüne içerleyerek fakat biraz da istekle Kudüs için harekete geçmiştir.⁵¹⁸ O, gelen bu elçi heyetine çok hoşgörülü davranmış, onların gitmeleriyle bir meclis toplamış ve Urfa'da mı kalmanın yoksa Kudüs'e gitmenin mi daha iyi olacağı üzerine konuşmalar yaptıktan sonra Antakya'da olan kuzeni Baudouin de Bourg'u, Urfa'ya kendi yerine geçmesi için

⁵¹² I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 40.

⁵¹³ I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 40-41; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 158-160.

⁵¹⁴ I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 61-62; Çeşitli binek hayvanlarının yanında gümüş ve altından olan kaplarında I. Baudouin'e verilmesinden bahsetmektedir.

⁵¹⁵ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 162; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 61.

⁵¹⁶ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 163.

⁵¹⁷ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 162.

⁵¹⁸ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 121.

davet etmiştir.⁵¹⁹ Urfa'ya gelen Baudouin de Bourg ise kuzeni olan Joscelin'i Tell-Başir kalesine gönderip orayı ona tahsis etmiştir.⁵²⁰ Kendisi de 2 Ekim 1100 tarihinde 200 şövalye den ve 700 yayadan oluşan birliğiyle Kudüs yoluna çıkmıştır.⁵²¹ Suriye'den Lazkiye'ye ulaşmış ve sonra kıyı şeridini takip ederek Cebele,⁵²² Tartus, Arka üzerinden Trablus'a gelmiştir.⁵²³ Trablus emiri, kendisine değerli eşyalar takdim etmiş ve hoş şekilde ağırlamıştır. Ayrıca burada bulunduğu sürede, Dukak'ın ona karşı olan haince planını öğrenmiştir.⁵²⁴ I. Baudouin harekete geçmiş, Köpek nehri kenarından ilerlemiş ve burada coğrafi bakımdan zor bir geçit'e gelmiştir. Bir tarafı deniz, bir tarafı sarp kayalıklardan oluşan bölgede, I. Baudouin öncü birliklerini göndermiştir. Burada yapılan keşifler sonucunda, ordusunu savaş için hazır tutmuştur. Yapılan ilk saldırı da Müslümanları kaçırmaya zorlamış ve çoğunu öldürmüştür. Biraz dinlendikten sonra ordusunu geri çekmiştir. Bunu yapmasındaki amaç ise Müslümanları açık bir alana çekmekti, nitekim bu alan Haçlılar için zorluklar teşkil etmekteydi. Müslümanlar ise onu takip etmişler ve açık alana ilerlemişlerdir. Planı istediği gibi ilerleyen I. Baudouin, saldırı emrini vermiş ve yapılan mücadelede Müslümanlar yenilmişlerdir.⁵²⁵ Burada bir gün dinlendikten sonra askerlerini gönderip dar geçit'e bakmalarını istemiş, bölgenin herhangi bir risk içermediğini görünce ilerleyerek Beyrut'a ulaşmışlar ve yol güzergâhına devam edip Sayda'ya, oradan da Sur'a ulaşmışlardır. Daha sonra Şeyzer'e gitmişler, Oradan Arsuf ve daha sonra da Yafa'ya varmışlardır. Bu yolculuk sonucunda Kudüs'e ulaşmış ve onu burada yaşayan halk sevinçle karşılamıştır.⁵²⁶

2. 4. 7. Kudüs Kralı Olarak Yaptığı Faaliyetler (1101–1118)

I. Baudouin, Kudüs'e geldikten sonra burada bir süre kalmış ardından keşif için Askalan'a doğru ilerlemiştir. Burada yaşayan insanlar, herhangi bir şey yapamamış ve

⁵¹⁹ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 71; Anonim Süryani Vekayinamesi, s. 75; Trk., s. 15

⁵²⁰ Anonim Süryani Vekayinamesi, s. 75; Trk., s. 15.

⁵²¹ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 71; Bu sayıyı iki yüz süvari ve sekiz yüz piyadeden oluştuğunu ifade etmektedir; Bkz. İbnü'l Kalânisî, *a. g. e.*, s. 51; Trk., s. 8; beş yüz atlı ve piyade ile yola çıktığından bahsetmektedir; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 250; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 70-71.

⁵²² S. Runciman, *a. g. e.*, s. 250; I. Baudouin'in bu şehre vardığında ordu sayısının yüz altmış şövalye ve beş yüz piyade'ye düştüğünü ifade etmiştir.

⁵²³ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 122;

⁵²⁴ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 121-122; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 250.

⁵²⁵ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 122-123; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 250-251.

⁵²⁶ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 71-74; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 126; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 252. W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 75; Daimbert'in o gelmeden bölgeden gittiğini ve bu merasim de olmadığını ele almaktadır.

saklanmışlardır. Bölgede terkedilmiş köylerde bulunan hayvanlara ve çeşitli erzaklara el koyduktan sonra, civar köylerde yaşayan ve Hıristiyanlara zorluklar çıkaran Müslümanlar, üzerine gitmiş ve onları öldürmüştür. Mağaralarda yaşayan ve saklanan insanlar olduğunu öğrenmiş ve onları acımasızca katlettikten sonra Kudüs'e geri dönmüştür.⁵²⁷ Kudüs'e geldikten sonra 1100 yılında çoğunluğunu zengin insanların oluşturduğu bir topluluğun refakatinde, Bethlehem Kilisesinde Daimbert tarafından kral ilan edilmiştir.⁵²⁸ Daimbert ise Patrik olarak atanmıştı. I. Baudouin abisi gibi düşünmüyor kral unvanında herhangi bir mahsur görmüyordu. O yönetimini ele alarak Kudüs merkezli Feodal kökenleri olan bir Krallığın temellerini atmıştır.⁵²⁹ Daha sonra ilk iş olarak, çevrede güvenliği sağlamak adına hazırlıklara başladı. Krallık tam anlamıyla güçlü değildi ve olası bir Müslüman akının da şehir, ellerinden çıkabilirdi. Ayrıca bölgeye ulaşan yollar büyük riskler içermekteydi. Haçlılar için iyi olan durum ise Yafa ve Hayfa limanlarının Haçlıların eline geçmesiydi. Ama Haçlılar bundan daha fazlasını istemekteydi. Filistin'in sahil bölümü ellerine geçerse, ticarete söz sahibi olabilecek Avrupa ile bağlantı kurabileceklerdi.⁵³⁰ Haçlılar, seferin uzunluğu ve yapılan mücadeleler sonucunda sayı bakımından azalmıştı ve yardıma ihtiyaç duymaktaydı. Haçlıların sayısı üç yüz şövalye ve üç yüze yakın yavadan ibaretti.⁵³¹

Kudüs'te yaşayan Haçlıların maddi durumları çok kötüydü. Pek gelir elde edemez duruma gelmişlerdi. Para kaynağı olarak tek güvendikleri mevkii ise Latin Kilisesi'ydi. I. Baudouin'in, para yardımı almak için Daimbert ile yakınlaşmaktan başka çaresi yoktu. Bilindiği üzere maddi açıdan güçlü olmazsa, vassalları ona itaatten çıkabilir ve bu bölgede çaresiz kalabilirdi.⁵³² Kendisine sürekli sorun çıkaran Tankred'i bu sebeplerden dolayı Antakya'ya göndermesini Tankred ile ilgili bölümde ele almıştık. O aynı uygulamaya devam edip kendi konumunu güçlendirmekteydi. Bu sıralarda kendisine Daimbert'in çeşitli yerlerden Latin Kilisesine gelen paraları çaldığı haberi iletilince, derhal onun görevine son verdi.⁵³³ Bunun sonucunda kendisinin yakın arkadaşı olan yukarıda da bahsettiğimiz Arnoul'u tekrar patrikliğe getirdi ve 1118 yılına

⁵²⁷ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 76-77; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 127-128; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 543-551.

⁵²⁸ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 78; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 131-132.

⁵²⁹ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 551; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 131-133; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 78.

⁵³⁰ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 659-661; T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 139.

⁵³¹ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 138-139.

⁵³² A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 569.

⁵³³ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 573-575; A. Usta, *a. g. m.*, s. 123.

kadar bu göreve devam etmesini sağladı.⁵³⁴ I. Baudouin, krallığı iyice güçlendirmek gerektiğinin farkındaydı. 1101 yılında Yafa limanına gelen Ceneviz donanması, onun krallığını güçlendirmesi için mükemmel bir fırsat sunmaktaydı.⁵³⁵ Cenevizlilerin oynadıkları büyük roller ile 29 Nisan 1101'de Arsuf, daha sonra ise 17 Mayıs 1101'de Kaysâriye ele geçirildi.⁵³⁶ Diğer liman kentlerine ilerlemek üzere olan I. Baudouin'e, El-Efdal'in büyük bir ordu ile harekete geçtiği haberi gelmesi, onun derhal ordusunu hazırlayıp Remle'ye gitmesine sebep oldu. Yapılan I. Remle Savaşı'nda Haçlılar sayısı az olmasına rağmen Müslümanları yendiler.⁵³⁷ Thomas Asbridge: Savaşın netice çıkmadığını ve her iki taraftan da çok kişi öldüğünü ayrıca I. Baudouin'in Gazelle isimli atının sırtında savaştığını ifade etmektedir.⁵³⁸ Thomas Asbridge: Bu yaşanan olay sonucunda I. Baudouin'in, Tankred'ten yardım talebinde bulunduğunu ifade etmektedir.⁵³⁹ Fakat yenilen Müslümanlar bir yıl sonra mayıs ayı civarında tekrar Haçlılar üzerine saldırdı. Bu savaşta I. Baudouin, zor bela kurtulmuş, Yafa kentine girmiş ve yardım istemişti. Bu savaşta Etienne de Blois'te ölenler arasındaydı.⁵⁴⁰ I. Baudouin gerçek manada şanslıydı. Çünkü o zor durumdayken Avrupa'dan gelen ordu, onun yardımına yetişmiş ve bunun sonucunda Müslümanları yenmişti.⁵⁴¹ 1105 yılında Müslümanlar tekrar Haçlılar üzerine hareket etmeyi planladılar. Bu savaşta Türklerde, Mısır Ordusuna yardıma gelmişti.⁵⁴² Yapılan mücadele de başarısız oldular.⁵⁴³ Bu süre içerisinde Müslüman akınları devam etti. 1106 yılında yapılan saldırıda Haçlılar yine kurtuldu. Devamında 1109 yılında Haçlılar ile Müslümanlar arasında anlaşma yapılmış ve hiçbir şekilde savaş yapılmaması gereken bir bölge belirlenmiştir. Bu bölgede tarım yapılmış, ayrıca elde edilen gelirler, Haçlılar ve Müslümanlar arasında

⁵³⁴ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 861.

⁵³⁵ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 134-135; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 85-88; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 861.

⁵³⁶ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 563-567; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 85-88; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 134-137; T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 140.

⁵³⁷ Yapılan savaş için bkz. F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 138-142; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 89-91; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 575-585; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 60-61; John Francis Lowe, *Baldwin I of Jerusalem: Defender of the Latin Kingdom of Jerusalem*, (Master of Arts in History, Portland State University 2013), s. 28.

⁵³⁸ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 146.

⁵³⁹ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 148.

⁵⁴⁰ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 151.

⁵⁴¹ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 639-653; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 95-98; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 145-146; İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 235-295-296; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 219-220; T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 152.

⁵⁴² T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 152-153.

⁵⁴³ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 705-711; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 145-146; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 121-122; İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 319;

paylaştırılmıştır.⁵⁴⁴ 1110 yılında yapılan saldırıda Müslümanlar, Kudüs içlerine kadar ulaşsalar da başarılı olamadılar.⁵⁴⁵ Hırslı olan I. Baudouin, tüm sahil şehirlerini ele geçirmek istiyordu. Onun için en önemli şehirlerden biri Akka⁵⁴⁶ idi. Bu şehrin ticaret şehri olması Haçlılar için maddi gelir anlamına gelmekteydi. I. Baudouin 1103 yılında buraya saldırıda ele geçirememiştir. O hırsından ve tutkusundan asla vazgeçmeyerek, 1104 yılında Cenevizlilerin desteğini alarak burayı ele geçirmek için harekete geçti.⁵⁴⁷ Akka'nın ele geçirilmesinden sonra hareketlerine devam eden I. Baudouin, Sayda'yı almak için harekete geçti. Sayda'yı almak için verdiği uğraşlar sonucunda 1110 yılının sonunda Sayda'yı ele geçirdi.⁵⁴⁸ Bu yıl içerisinde Pisa ve Cenevizlilerin yardımlarıyla, Beyrut Haçlılar eline geçmiştir.⁵⁴⁹ Gerçekleştirilen bu başarılar sonucunda I. Baudouin bölgedeki hâkimiyetini güçlendirmiş, Askalan ve Sur şehirleri hariç tüm sahil şehirlerini ele geçirmiştir. 1111 yılına gelindiğinde I. Baudouin Sur şehrini ele geçirmek istemiş fakat başarı sağlayamamıştır.⁵⁵⁰ I. Baudouin ele geçirdiği Liman şehirlerini muhafaza etmek için uğraşmış, yukarıda da ele aldığımız Sur şehrini ele geçiremede bu bölgede yapılan ticareti kontrol etmek için Tibnin ve Scandelion⁵⁵¹ Kalelerini yaptırmıştır.⁵⁵² I. Baudouin 1108 yılında sürekli olarak savaştığı Dımaşk emiri Tuğtekin ile aralarını düzeltmişti ve anlaşmışlardı. I. Baudouin'in hırsı, onu Tuğtekin'e karşı saldırıya zorlamış, Dımaşk'a saldırısı sonucunda aralarındaki antlaşma bozulmuştu. 1113 yılında çok şiddetli bir savaş olmuş ve Haçlılar deyim yerindeyse tüm güçlerini kaybetme noktasına gelmiştir. I. Baudouin elinde bulunan bayrağı bile bırakmak zorunda kalmıştır. Ayrıca Fulcherius Carnotensis'in ifadesine göre: "*I. Baudouin sancağını ve mobilya ile gümüş kaplarla dolu olan güzel çadırını bırakıp kaçmıştır.*"⁵⁵³ Haçlılar bu savaşta çok

⁵⁴⁴ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 154; Anlaşma I. Baudouin ile Tuğtekin arasında yapılmıştır.

⁵⁴⁵ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 863;

⁵⁴⁶ Akka şehri 1104 yılında Haçlılar eline geçmiş ve Latin Krallığının Ana limanı olmuştur. Bkz. Alan Murray, *The Crusades An Encyclopedia, Vol. I.-IV.*, California- Colorado-London, 2006., s. 9.

⁵⁴⁷ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 157-158; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 863; İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 302; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 108-109; A. Murray, *a. g. e.*, s. 9.

⁵⁴⁸ İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 384; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 723-807-809; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 180-181; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 143-145.

⁵⁴⁹ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 177-178; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 141-142; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 787-789; İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 380.

⁵⁵⁰ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 184; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 149-150; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 829-835; İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 390-392.

⁵⁵¹ İskenderunah

⁵⁵² F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 198; İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 364; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 177.

⁵⁵³ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 186.

büyük kayıplar vermiştir. Bunun sonucunda Haçlıları büyük korku sarmıştı.⁵⁵⁴ Haçlılar, burada almış oldukları yenilgi sonucunda büyük dersler çıkarmış ve birbirinden kopmadan savaşmanın gerekli olduğu kanaatine varmışlardır. Ayrıca bundan sonra bölgede uygulayacakları askeri faaliyetlerine çeki düzen verip mükemmel bir strateji uygulamaya karar vermeleri dönem için oldukça önemlidir.⁵⁵⁵ 1113 yılında önemli bir olay gerçekleşmiş ve I. Baudouin, Sicilya Kontesi olan Adelheid⁵⁵⁶ ile evlenmiştir. Onun bu yapmış olduğu evlilik kilise tarafından onaylanmamıştı. Çünkü Thorus'un kızıyla evliydi.⁵⁵⁷ Fulcherius Carnotensis: “*Bu Kontes'in daha önce Robert Guiscard'ın kardeşi olan Kont Roger'in karısıyken şimdi I. Baudouin'in karısı oldu şeklinde ifade etmiştir.*”⁵⁵⁸ Willermus Tyrensis: Onun bu evliliği, Kontes'in zenginliğinden faydalanmak için yaptığını belirtmektedir.⁵⁵⁹ Runciman ise donanmadan yararlanmak adına evlendiğini ifade etmektedir.⁵⁶⁰

I. Baudouin durumunu düzelttikten sonra yıl 1115'i gösterdiğinde güney bölgelere saldırmaya başladı. Çeşitli bölgeleri ele geçirmekle kalmayıp buralara kaleler inşa ettirmeye başladı.⁵⁶¹ Fulcherius Carnotensis bu durumu şu şekilde ele almıştır: “*1115'de Kral Baudouin Arap topraklarının içlerine gidip küçük bir dağın üzerine güçlü bir kale inşa etmişti. Bu kale Kızıl Denizden aşağı yukarı üç günlük Kudüs'ten de dört günlük mesafedeydi. Hıristiyanların ülkede fethettikleri toprakları idare etmeleri için buraya bir garnizon yerleştiren Kral kendi şerefine bu kaleye Kral Dağı (Montreal) adını vermeye karar verdi. Çünkü kale kısa zamanda çok az adam ancak çok büyük bir cesaretle inşa edilmişti.*”⁵⁶² Tarihler 2 Nisan 1118'e geldiğinde Mısır'dan dönmüştü

⁵⁵⁴ El- Sannabra savaşı için bkz. A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 841-843; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 152-154; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 185-187; İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 395-396; Anonim Süryani Vekayinamesi, s. 85; Trk., s. 26.

⁵⁵⁵ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 173.

⁵⁵⁶ A. Murray, *a. g. e.*, s. 15; I. Baudouin ile 1113-1117 yılları arasında evli kalmış ve bu süre zarfında Kudüs Kraliçesi olarak anılmıştır.

⁵⁵⁷ A. Usta, *a. g. m.*, s.125 .

⁵⁵⁸ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 188; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 843-845.

⁵⁵⁹ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 156-157.

⁵⁶⁰ S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 85-88.

⁵⁶¹ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 193; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 166-167; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 857-859.

⁵⁶² F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 193; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 166-167.

fakat çok hastaydı. Hastalığa daha fazla dayanamayan I. Baudouin Remle Piskoposunun yanında ölmüş ve Godefroi'nin gömülü olduğu kutsal mezar kilisesine gömülmüştür.⁵⁶³

2. 5. Raymond St. Gilles (Güney Fransa)

2. 5. 1. Haçlı Seferinden Önceki Hayatı

Raymond St. Gilles, Toulouse Kontu Pons ve Almodis'in ikinci oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Doğum tarihi olarak 1041 ile 1042 yılları verilmektedir. Ayrıca onun Toulouse'da doğduğu bilinmektedir. Raymond'un annesi üç evlilik yapmıştır. Birinci evliliğini Hugues de Lusignan ile olmuştur. Fakat bu evliliğin ardından Raymond'un da babası olan Pons ile evlenmiş ve dört çocuk dünyaya getirmiştir. Yaklaşık olarak 1054 yılında Pons'tan ayrılıp, Raymond-Berenger ile evlenmiştir.⁵⁶⁴ Raymond'un babası öldüğünde topraklarının büyük kısmını, Raymond'un abisi IV. Guillaume'a bırakmıştır. Bırakılan toprak ve mülkler arasında Tarascon Şatosu, St. Gilles Manastırı ve biraz arazi ise Raymond'a verilmiştir. En küçük kardeşi olan Hugues'e ise herhangi bir toprak bırakılmamıştır.⁵⁶⁵ Ayrıca Raymond'un abisinin çocuğu olmamasından dolayı Toulouse Kontluğu'nu kardeşine bırakmıştır.⁵⁶⁶ Bunun sonucunda Raymond, Toulouse Kontu olmuştur.⁵⁶⁷ Raymond, bu bölgeyi ele aldıktan sonra bölgede zenginleşmeye başlamıştır. Onun gençlik yılları ile alakalı pek bilgi yoktur. Fakat Cluny Tarikatı ile kurduğu yakın ilişkiler sayesinde güçlenmiştir.⁵⁶⁸ Raymond'un hızlı bir şekilde güçlenmesinde, Cluny Tarikatıyla bağlantılı olması ve bu tarikat ile geliştirmiş olduğu yakınlık etkili olmuştur. Ayrıca onun Haçlı Seferine katılmasında tarikatın oynadığı rol çok büyüktür.

Raymond'un Haçlı Seferine gitmeden önce, İspanya'da Müslümanlara karşı savaşmış olduğu rivayet edilmektedir. Fakat onun bu savaşa katıldığına dair net bir bilgi yoktur.

⁵⁶³Kudüs Kralı I. Baudouin'in ölümü için bkz. W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 178; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 863-869; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 199-200; İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 431; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 261.

⁵⁶⁴John Hugh Hill-Laurita Lyttleton Hill, *Raymond IV de Saint-Gilles 1041 (ou 1042)- 1105*, Toulouse, 1959, s. 3; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 177-178; Bırsel Küçüksipahioğlu, *Trablus Haçlı Kontluğu Tarihi*, İstanbul, 2007, s. 7-8.

⁵⁶⁵Hill, L.L. Hill, *a. g. e.*, s. 5-7; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 8

⁵⁶⁶Hill, L.L. Hill, *a. g. e.*, s. 6-7; Onun bu Kontluğu kardeşine bırakmasının sebebi olarak ailesine bağlı olmasından kaynaklandığı da belirtilmektedir; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 8.

⁵⁶⁷Hill, L.L. Hill, *a. g. e.*, s. 7; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 8; Verilen bazı bilgilere göre Raymond ve abisinin kendi aralarında anlaşma yaptıkları bu anlaşmanın sonucunda Toulouse Kontluğu unvanının yanında Narbonne dükü ve Provence Markisi Unvanlarını da aldığı bilinmektedir.

⁵⁶⁸Hill, L.L. Hill, *a. g. e.*, s. 7, B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 9; Cluny Tarikatı sayesinde Languedoc'ta büyük bir hakimiyet kurduğu ifade edilmektedir.

Avrupa’da ki bazı tarihçiler, Raymond’un 1087 yılında İspanya’ya ulaştığını ve burada ki Zalaca Savaşı’nda⁵⁶⁹ yenilen İspanya kralına yardım ettiğini ifade etmektedirler.⁵⁷⁰ Ayrıca Thomas Asbridge, onun bir gözünü İspanya’da Müslümanlara karşı yaptığı mücadelede kaybettiğinden bahsetmektedir.⁵⁷¹ Aslında bu savaşın sonucunda bölgeye gelen Frankların yardım için geldiği bilinmektedir. Fakat bunlar arasında Raymond’un olup olmadığı ise tam olarak ifade edilmemiştir. Ayrıca onun İspanyol olan Elvira ile evli olması İspanya’da yapılan savaşta bulunmasını güçlendirmektedir. Nitekim Runciman: “İspanya Araplarına karşı yapılan pek çok sefere katıldığını ifade etmektedir.”⁵⁷² Ayrıca Raymond ile ilgili olarak Kudüs’e haç görevini yerine getirmek için gittiğinde burada çıkan bir tartışmada bir gözünü kaybettiğine dair söylentiler de vardır. Fakat her ne olursa olsun Kudüs’e gitmiş olması bile onun yapılacak olan Haçlı Seferinde bulunması adına çok önemlidir.⁵⁷³

2. 5. 2. Raymond’un Papa II. Urbanus ve Le Puy Piskoposu Adhemar ile Yakınlaşması

II. Urbanus, 1088 yılında Papa olduktan sonra Avrupa’nın birçok bölgesine gitmiş ve sefer çağrısı yapmıştır. 1095 yılında Fransa’nın güneyine giden Papanın burada Raymond ile bir araya gelip gelmediğini bilemiyoruz. Fakat Raymond, kendisine ait olan çoğu araziye 1090 yılında kiliseye bağışlamış ve bunun sonucunda Papa ile yakınlaşmaya başlamıştır.⁵⁷⁴ Burada yakın ilişkiler kurulmasının en önemli noktasında Le Puy Piskoposu Adhemar olarak gösterilmektedir.⁵⁷⁵ Papa II. Urbanus, Adhemar ile görüşmüştür. Ona büyük ihtimalle aklında olan Haçlı Seferi fikrini anlatmış,

⁵⁶⁹ Yusuf b. Taşfin ile Leon-Kastiya Kralı VI. Alfonso arasında 23 Ekim 1086 yılında yapılan savaştır ve İspanyollar yenilmiştir. Savaş için bkz. İbnü’l- Esir, *a. g. e.*, s. 139-141; Benjamin W. Wheeler, “The Reconquest of Spain Before 1095”, *A History of the Crusades*, yay. K. Setton, C. I., Madison-Milwaukee-London: The University of Wisconsin Press, 1969, s. 39; Mehmet Özdemir, *Endülüs Müslümanları I*. Ankara 1994, s. 164; Lütfi Şeyban, *Reconquista, Endülüs’te Müslüman- Hıristiyan İlişkileri*, İstanbul, 2003, s. 105.

⁵⁷⁰ Bkz. Hill, L.L. Hill, *a. g. e.*, s. 20; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 180; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 10; Z. Oldenbourg, *a. g. e.*, s. 43; Onun İspanya’da Müslümanlara karşı savaştığını belirtir.

⁵⁷¹ T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 180.

⁵⁷² S. Runciman, *a. g. e.*, s. 122.

⁵⁷³ S. Mikhael, *a. g. e.*, s. 44; T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 63-64; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 180.

⁵⁷⁴ Hill, L.L. Hill, *a. g. e.*, s. 18; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 11

⁵⁷⁵ Hill, L.L. Hill, “Contemporary Accounts and the Later Reputation of Adhemar, Bishop of Puy”, *Medievalia et Humanistica*, s. 33-38; Raymond’un Haçlı Seferine iştirak etmesinde onun oynadığı rolün mühim olduğunu ifade etmektedir.

Adhemar'da bu fikirleri kabul etmiştir.⁵⁷⁶ Ayrıca Adhemar, başkomutan olarak papanın vekili seçilmiştir. Papa burada Adhemar'ı yapılacak olan sefere lider tayin edip Kilisenin konumunu en yüksek mevkide tutmayı planlamıştır.⁵⁷⁷ 1096 yılında Fransa'da bulunan Papa, birçok şehri gezdikten ve vaazlar verdikten sonra Toulouse'a vardı. Bu şehirde Raymond ile görüşme fırsatı buldu ve daha sonra Raymond, 12 Temmuz 1096 tarihinde bölgedeki haklarının bir kısmını çocuğuna ve kiliseye bağışladı.⁵⁷⁸ Runciman: "Raymond'un Haçlı Seferini kabul eden ilk büyük feodal hükümdar olduğunu ifade etmektedir."⁵⁷⁹ Bunun sonucunda Raymond sefer için hazırlıklara başlamıştır.

2. 5. 3. Haçlı Seferine Katılması ve İstanbul (Konstantinopolis) 'e Olan Yolculuğu

Raymond, 1096 yılında haklarını ve bazı önemli mülklerini özellikle de Saint Gilles Manastırını Kiliseye bıraktıktan sonra kutsal topraklara yolculuk etmek üzere hazırlıklarına başladı. O dönem şartlarına göre çok zengindi ve bu zenginliği Allah huzurunda harcamaya karar vermişti. Onun sefer için yaptığı hazırlıkları tam olarak bilmemekle beraber 1096 yılında kutsal topraklara yolculuk etmek için hazır olduğunu, halkının önünde yemin edip daha sonraki yaşamını Kutsal topraklarda geçireceğine dair yemin ettiğini bilmekteyiz. O ayrıca gelir elde etmek ve seferde zorluk yaşamamak için topraklarının belli bir bölümünü satmıştır. Sefere yukarıda bahsettiğimiz I. Baudouin gibi oda eşiyle beraber katılmıştır.⁵⁸⁰ Raymond hazırlıklarını tamamladıktan sonra yanında bulunan ünlü şövalyeler ve asil kişiler ile sefer için yola koyulmuştur. Willermus Tyrensis ona refakat edenleri şu şekilde vermiştir: "*Orange Piskoposu Guillaume, Orange Kontu Rainbald, Gaston de Beziens, Gerard de Roussillon, Guillaume de Montpellier, Forez Kontu Guillaume, Raymond Pilet, Gaston de Bearn, Isoard de Gap, Guillaume Amanjeu'dir.*"⁵⁸¹ Ayrıca onun yanında Le Puy Piskoposunun kardeşleri ve birçok soylu kişi ve onların eşleri de bulunmaktaydı.⁵⁸² Raymond'un ordusu oldukça kalabalıktı. Onun ordusunun yaklaşık yüz bin kişiden meydana geldiği

⁵⁷⁶ R. Monachus, *a. g. e.*, s. 83; Hill, L. L. Hill, "a. g. m.", *Medievalia et Humanistica*, s. 31; T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 63-64; B. Küçükspahioğlu, *a. g. e.*, s. 11

⁵⁷⁷ Jonathan Riley Smith, *The Crusades Idea and Reality 1095-1274*, London 1981, s. 52; G. Kırpık, *a. g. e.*, s. 61; B. Küçükspahioğlu, *a. g. e.*, s. 13;

⁵⁷⁸ Hill, L.L. Hill, *a. g. e.*, s. 27-28; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 181-182; B. Küçükspahioğlu, *a. g. e.*, s. 15.

⁵⁷⁹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 122; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 184.

⁵⁸⁰ Hill, L.L. Hill, *a. g. e.*, s. 18; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 123; Duncalf, "The First Crusade: Clermot to Constantinople", *A History of the Crusades*, C. I., s. 273; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 260; B. Küçükspahioğlu, *a. g. e.*, s. 15-16.

⁵⁸¹ W. Tyrensis *a. g. e.*, s. 101; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 100-101; Ayrıntılı bir şekilde Raymond'un yanında bulunan asillerin listesini vermektedir.

⁵⁸² Hill, L.L. Hill, *a. g. e.*, s. 29-30; B. Küçükspahioğlu, *a. g. e.*, s. 16.

belirtilmektedir.⁵⁸³ Bu büyük ordu Alpler üzerinden ilerleyerek Kuzey İtalya yolu güzergâhından Lombardia'ya gelmiştir. Buradan ilerlemeye devam eden ordu Aquileia⁵⁸⁴ oradan Istria'ya sonra da Dalmaçya topraklarına ulaşmıştır.⁵⁸⁵ Raimundus Aquilers Dalmaçya'daki yolculuğu şu şekilde aktarmaktadır: *“Yaşam şartlarının zor olduğu ve dağlık bir alandan geçiyorduk. Kış ayından dolayı hava soğuktu ve erzak azalmıştı burada yaşayan halk ise bizim ihtiyaçlarımızı yerine getirmemize izin vermiyordu. Onlar tüm ailelerini yanlarına alıp dağlık bölgelere çekildiler ve bizim ordumuzun arkasında kalan yaşlıları ve kadınları öldürdüler. Bu yolculukta Raymond bu yerli halktan altı kişiyi yakaladı ve onlara eziyet etti, bu sayede bölgeden rahat bir şekilde geçtik.”*⁵⁸⁶ Willermus Tyrensis ise: *“Havanın çok sisli olduğunu ordunun arkasından gelenlerin öndekilerin izini kaybettiğini ifade etmektedir.”*⁵⁸⁷ Tarih, ocak ayı 1097'yi gösterdiğinde Raymond ve beraberindekiler İşkodra'ya ulaştı. Bu şehirde Sırp yönetici olan Bodin ile konuştu ve anlaşma yapıldı. Ordunun ihtiyaçlarını karşılaması için Raymond, Bodin'e hediyeler takdim etti. Fakat bu bölgede yiyecek elde etmek çok kolay olmadığı için ordu tekrar yola koyuldu.⁵⁸⁸ Raymond'un ordusu Şubat 1097'de Bizans'ın elinde bulunan Draç yakınlarına ulaştı.⁵⁸⁹ Draç'ta Ioannes Komnenos, Raymond ordusunu ağırladı. İmparatorluk tarafından görevlendirilen elçiler, Raymond'un ordusunu Via Egnatia yoluyla Konstantinopolis'e götürmek için gelmişlerdi. Bu elçiler aynı zamanda Raymond için yazılmış olan bir mektubu da yanlarında getirmişlerdi. Bu mektupta yazılanları Willermus Tyrensis şu şekilde ifade etmektedir: *“Sevgili Kont, uzun süreden beri, ta uzaklara yayılan dürüstlüğünüz ve bilgeliğiniz İmparatorluğumuzun kulağına geldi ve meziyetleriniz, kişiliğimize olan dostluk ve saygıyı kanıtlamam için bana ilham verdi. Bu nedenle varışınızı hasretle bekledim, çünkü soylu ve yüce majestelerinizle İmparatorluğumuzun bazı kamusal işleri üzerine müzakere etmek isteriz. Buna göre, kavga ve kargaşa olmadan acilen ülkemizden istediğiniz gibi geçmenizi ve emniyette olacağınız, her türlü sevgi ve saygıyla karşılanacağınız benim yanıma gelmenizi diliyorum. Halkınız daima ucuz.*

⁵⁸³ Hill, L.L. Hill, *a. g. e.*, s. 29.

⁵⁸⁴ Adriyatik Denizi Kıyı kesiminde bir yer Bkz. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 16. Ç.N.109.

⁵⁸⁵ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 101-102; R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 16; Raymond'a eşlik etmiştir fakat onun Dalmaçya'ya kadar olan yolculukla ilgili bilgi vermemesi şaşırtıcıdır; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 346-347.

⁵⁸⁶ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 15-17; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 101-102.

⁵⁸⁷ W. Tyrensis *a. g. e.*, s. 102.

⁵⁸⁸ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 17-18; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 102; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 123; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 18.

⁵⁸⁹ B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 18.

fiyatlarla yiyecek maddeleri satın alabilmelerini sağlamayı taahhüt ederim."⁵⁹⁰ Bu mektup Haçlıları sevindirmiş ve Draç'ta dinlendikten sonra yola koyulmuşlardır.⁵⁹¹ Bu sırada Raymond'un ordusu, disiplini elden bırakmıştı ve onları İmparatorluğun merkezine götüren birlikler ile sürekli mücadele ediyorlardı. Bu yapılan mücadeleler sonucunda Raymond'un ordusundan iki kişi öldürüldü. Adhemar ise güzergahı kaybederek Peçenekler eliyle yaralandı ve tutsak alındı.⁵⁹² Onun şahsiyetini öğrendiklerinde ise derhal serbest bıraktılar.⁵⁹³ Raymond ordusu yoluna devam etti ve Selanik'e ulaştı. Adhemar bu şehirde ordudan ayrıldı. Hem yaralarının tamamen iyileşmesini, hemde kardeşinin kendisinin yanına gelmesini bekleyecekti. Yola devam eden orduda karışıklar çıksada sağ salim Keşan'a (Russa) ulaşmayı başardılar.⁵⁹⁴ Raymond ve yanındakiler bu şehirde çok kötü karşılandı. Bunun üzerine "Toulouse, Toulouse! Diye savaş nidaları atarak burayı talan ettiler ve her yere saldırmaya başladılar. 1097 Nisan ayında, Tekirdağ'a (Rodosto) ulaştılar.⁵⁹⁵ Burada İmparatorluğa gönderilen elçiler ile karşılaştılar ve Godefroi ile Bohemond'un orada Raymond'un gelmesini beklediklerini öğrendiler. Derhal ordusundan ayrılan Raymond yola çıktı⁵⁹⁶ ve 21 Nisan'da oraya ulaştı.⁵⁹⁷ Raymond'un Tekirdağ'da kalan ordusunda ise kargaşa durumu ortaya çıktı ve Bizans birlikleri tarafından tüm teçhizatlarına el koyuldu.⁵⁹⁸

2. 5. 4. Aleksios ile Görüşmesi ve Çıkardığı Sadakat Yemini Krizi

Raymond, Konstantinopolis'e ulaştıktan sonra şehrin dışında bulunan bir bölgede ordularıyla birlikte konuşlandı.⁵⁹⁹ Raymond, Konstantinopolis'te diğer Haçlı Prensleri tarafından karşılandı ve İmparator onunda vassalık yemini etmesini istedi. Fakat Raymond bunu kabul etmeyerek buraya Tanrı adına geldiğine ve başka kimsenin

⁵⁹⁰ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 103.

⁵⁹¹ Le Puy Piskoposunun kardeşi hasta olduğu için Draç'ta kaldı. Bkz. S. Runciman, *a. g. e.*, s. 124; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 20

⁵⁹² W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 103; Adhemar'ın Bulgarlar tarafından yaralandığını ifade etmektedir.

⁵⁹³ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 21; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 103; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 124; F. Duncalf, "a. g. m.", *A History of the Crusades*, C. I., s. 274; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 20

⁵⁹⁴ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 124; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 21

⁵⁹⁵ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 104; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 124; R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 21-22; İmparatorun birliklerinin Keşan halkına yapılan haksız saldırıdan dolayı, Haçlılara saldırdığını ve çoğunu öldürdüğünü belirtmektedir.

⁵⁹⁶ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 22; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 105; Duncalf, "The First Crusade: Clermot to Constantinople", *A History of the Crusades*, C. I., s.274; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 22.

⁵⁹⁷ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 124; F. Duncalf, "a. g. m.", *A History of the Crusades*, C. I., s. 274; Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 22.

⁵⁹⁸ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 125.

⁵⁹⁹ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 76; Raymond'un şehre yakın bir bölgede olduğunu belirtmektedir; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 125; şehrin dışında bulunduğunu fakat saraya gidip vassalık yemini etmesi için beklenildiğini belirtmiştir.

boyunduruğu altında hareket etmeyeceğini belirtti. Ayrıca Raymond'un bir isteği vardı. Bu kutsal yolculukla Aleksios'un da kendilerine katılmasını istemekteydi. Fakat İmparator bu duruma pek sıcak bakmadı ve teklifi kabul etmedi.⁶⁰⁰ Raymond daha Konstantinopolis'e ulaşmadan onun arkada kalan ordusunun başına neler geldiği haberini alması çok sinirlenmesine sebep olmuştur.⁶⁰¹ Ayrıca vassalık yemini etmemesinin birçok sebebi olduğu ortadadır. Bunlardan en önemlisi ise Bohemond'un komutası altında olmak istemeyişidir. Fakat daha sonra diğer Prenslere onu bir şekilde ikna etmişlerdir. Bunun sonucunda Raymond 26 Nisan 1097'de yemin etti.⁶⁰² Daha sonra Raymond arkada bıraktığı ordusunun gelmesi için burada bekledi. Onlar geldikten sonra Adhemar'da şehre geldi ve görüştüler.⁶⁰³ Diğer Haçlı Prenslere boğazı geçtikten sonra Aleksios, Raymond ile görüşmüştür.⁶⁰⁴

2. 5. 5. İznik Kuşatmasındaki Rolü

Haçlıların İznik kuşatmasında şehrin hangi bölümlerinde konuşlandıklarını ele almıştık. Şehrin güney bölgesini ise Raymond için bırakmışlardı.⁶⁰⁵ Bunu da yukarıda ele almıştık. Ama burada yine kaynakların bize vermiş olduğu bilgileri karşılaştırmak yerinde olacaktır. Haçlı orduları İznik şehrini kuşatma altına aldıklarında Gesta Francorum'un yazarı bize durumu şu şekilde ifade etmektedir: “*Mayıs 1097'de Kuşatma araçları ve duvara yaslayacağımız ahşap merdivenler inşa ederek, şehri kuşatmaya başladık. Kuşatmayı cesaret ve azimle iki gün boyunca sürdürdük ve duvarlara zarar vermeyi başardık. Ama şehirde bulunan Türkler, kendilerine yardıma gelmiş olanlara haber gönderip, güney Kapısı'ndan korkusuzca ve tehlike olmaksızın gelebileceklerini, zira orada kendilerine yolu engelleyecek ya da saldıracak kimse*

⁶⁰⁰ İmparator ile görüşmesi için Bkz. R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 23; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 65; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 105-107; Fulcherius Carnotensis, *a. g. e.*, s. 64; Raymond dışında herkesin vassalık yemini ettiğini belirtmektedir; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 125; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 44; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 24.

⁶⁰¹ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 23.

⁶⁰² Onun yemini diğer Prenslere farklı olmuş, İmparatorun elinde bulunan hiçbir şeye zarar vermeyeceğine dair yemin etmiştir. Raymond'un yemin etmesi ile ilgili bkz. E. Ayan, *a. g. e.*, s. 65; R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 24; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 108; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 126; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 45; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 24.

⁶⁰³ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 108; Raymond'un, Bohemond ayrıldıktan sonra birkaç gün Konstantinopolis'te kaldığını ifade etmektedir.

⁶⁰⁴ Anna Komnene, *a. g. e.*, s. 324; İmparator, Raymond'a sefer boyunca dikkatli olmalarını anlatmaktaydı. Diğer Frank Prenslere güvenmediğini, Bohemond'a dikkat etmeleri gerektiğini söylemiştir. Raymond ise Bohemond'un bu yapısının ona atalarından geçtiğini söylemiş ve kendisiyle ilgili olarak İmparator'a uyacağını ifade etmiştir; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 93; Onun on dört gün Konstantinopolis'te kaldığını ifade etmektedir.

⁶⁰⁵ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 25; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 325; I. Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, s. 25.

bulunmadığını söylediler. Fakat bu kapı tam olarak aynı gün yani 16 Mayıs'ta Raymond ile Le Puy Piskoposu Adhemar tarafından kapatıldı."⁶⁰⁶ Raymond, İznik'in Haçlılar eline geçmesinde çok büyük önem taşımaktadır. Nitekim o surun güney kısmına gelmemiş olsaydı Haçlılar adına büyük zorluklar ortaya çıkabilirdi. Raymond, Godefroi ve Tankred'in gelmeleriyle Kılıç Arslan'ı bozguna uğratmışlardır.⁶⁰⁷ Haçlıların şehre saldırısı yaklaşık beş hafta devam etmiş fakat hala İznik ellerine geçmemişti. Bunun üzerine Raymond ve Adhemar bir plan yaparak adı Gonatas olan bir Kuleye saldırma kararı aldılar. ⁶⁰⁸ Kulenin alt kısmı kazıldı ve yanıcı maddeler sayesinde bu kule yıkıldı.⁶⁰⁹ Gesta Francorum'un yazarı: "*O gece Türkler duvarları öyle Çabuk tamir ettiler ki, sabahleyin o bölgede onları mağlup etmek mümkün olmadı.*"⁶¹⁰ Diyerek durumu ifade etmiştir. İznik, İmparatorluğa teslim edildikten sonra İznik'ten ayrılmak üzere yola koyuldular.

2. 5. 6. Eskişehir Savaşındaki (Dorylaion Savaşı) Etkisi

Haçlı Ordusunun Antakya yolu Güzergâhında ordunun kalabalık olmasından dolayı orduyu iki gruba ayırdıklarını Godefroi ile ilgili bölümde ele almıştık. Raymond ikinci ordunun idaresini üstlenmektedir. Bohemond'un ordusu Türklerin saldırısına uğrayınca Raymond'ta onlara yardım için harekete geçmişti. Burada elde edilen galibiyetten sonra ağustos ayında Konya'ya ulaştılar. Haçlılar burada dinlenmiş fakat Raymond hastalanmıştır. Onunla Haçlı Seferine katılan Orange Piskoposu ise hareketsiz bir şekilde boylu boyunca yere serilen bu Prense, dua bile okumuştur. ⁶¹¹ Buradan yola koyulan Haçlılar 20 Ekim 1097'de Antakya'ya ulaştılar.

2. 5. 7. Antakya'nın Alınmasındaki Rolü

Haçlılar, Antakya'ya ulaştıktan sonra derhal kuşatma girişimlerine başlamışlardır. Biz daha önceki sayfalarda kuşatmayı ele aldığımız için burada sadece Raymond ile ilgili bilgileri vereceğiz. Raymond, Bohemond'un ve Robert de Flandre'in erzak aramak için gitmeleri sonucunda kuşatmada güçsüz kalmış ve birçok adamı oracıkta ölmüştür. Ayrıca çok büyük kıtlık yaşanmış ve yaşanan kıtlığın üstünden gelebilmek için

⁶⁰⁶ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 67.

⁶⁰⁷ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 68-69; R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 25-26; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 30.

⁶⁰⁸ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 26; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 68; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 335.

⁶⁰⁹ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 68; R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 26.

⁶¹⁰ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 68.

⁶¹¹ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 28-29; W. Tyrensis, *a. g. e.* s. 138; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 34.

Adhemar oruç tutulmasını istemiştir.⁶¹² Raymond hasta olduğu için iç kalenin kuşatılmasında bulunmamıştır. İlerleyen günlerde 28 Haziran 1098'de Antakya tam anlamıyla Haçlılara teslim oldu.⁶¹³ Raymond ile Bohemond arasındaki Antakya'da gerçekleşen anlaşmazlıkları Bohemond ile ilgili olan kısımda ele almıştık. Yalnız Raymond ve Le Puy Piskoposu Adhemar hasta oldukları için pek varlık gösterememişler ve 1 Ağustos 1098'de Le Puy Piskoposu Adhemar'ın ölümü Haçlıları yasa boğmuştur.⁶¹⁴ Yewdale, Bohemond'un hayatını anlattığı eserinde, Le Puy Piskoposunun veba hastalığı sonucunda öldüğünü belirtmektedir.⁶¹⁵ Buradan hareket eden Raymond, kutsal topraklar için yola koyulmuş ve 27 Kasım 1098'de Maarratünnuman'a ulaşmıştır. Sonraki gün derhal kuşatma hareketine girişen Raymond, başarısız olmuş fakat Yewdale'nin ifadesine göre aynı gün öğlen sonrası Bohemond'un oraya ulaşmasıyla şehir dört bir yandan kuşatılmıştır.⁶¹⁶ Başarısız olan Haçlılar 11 Aralık'ta tekrar şehri kuşatmışlar ve Raymond'un inşa ettirmiş olduğu bir kuşatma kalesi yardımıyla şehri ele geçirmişlerdir.⁶¹⁷ Bu şehirde çok fazlaca değerli eşya elde etmişler ve Müslümanları acımasızca öldürmekten de çekinmemişlerdir.⁶¹⁸ Burada Raymond ile Bohemond arasında yeniden tartışmalar yaşanmıştır. Bohemond'un bu bölgede fazlaca ganimet elde etmesi Raymond'u sinirlendirmiş fakat orduda bulunanların yoğun yakarışlarına dayanamayan Raymond Kudüs için tekrar yola koyulmuş, Bohemond ise Antakya'ya dönmüştür.⁶¹⁹ Haçlı Prensleri ile toplantı yapan Raymond'un onlara kendi komutasını kabul etmeleri için yaptığı teklifi, Godefroi ile ilgili bölümde ele almıştık. Buradan yola çıkan Raymond Maarratünnuman'a gitmiş, diğer Haçlı prensleri ise Antakya'ya dönmüştür. Raymond buraya geldiğinde, ordunun ölmüş insanları pişirip yediğini ve Orange Piskoposunun öldüğünü görünce çok sinirlenmiştir.⁶²⁰ Uyarılarını yaptıktan sonra yola koyulmuş ve yanında bulunan Robert de Normandiya ve Tankred ile ilerlemiştir. Onun yola çıktığı haberini alan Şeyzer Emiri Ebu'l-Asakir'in elçisi, Raymond ve yanındakilere çeşitli erzak ve malzemenin yanında rehberler de vererek onların kolay bir yolculuk yapmasını sağlamıştır. Raymond ile

⁶¹² R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 33; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 87; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 57.

⁶¹³ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 64; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s.71.

⁶¹⁴ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 66; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 136; B. Küçükspahioğlu, *a. g. e.*, s. 42; Aydın Usta, "Kudüs Haçlı Krallığı'nda Kilise- Devlet İlişkisi (1099-1187)", *Orta Çağ'da Din ve Devlet (Doğu Batı Ekseninde)*, Ed. Ayşe Atıcı Arayancan, İstanbul, 2018, s. 116.

⁶¹⁵ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 74.

⁶¹⁶ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 76.

⁶¹⁷ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 140-142.

⁶¹⁸ İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 232.

⁶¹⁹ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 79-80.

⁶²⁰ Orange Piskoposunun Ölümü için Bkz. E. Ayan, *a. g. e.*, s. 142.

Tankred arasında yol güzergâhı ile ilgili anlaşmazlıklar yaşansada yürüyüşe devam etmişlerdir.⁶²¹ Trablus şehrinde, Trablus Emiri olan İbn Ammar'ın elçileri, Raymond'u ağırlamışlar ve çeşitli hediyeler verdikten sonra güvenli bir şekilde yolculuk etmelerini temenni etmişlerdir. Ayrıca Emir'in onları beklediğini bildirmişlerdir. Raymond'un ordusu Trablus şehrini gördüğünde buraya hayran kalmışlardır. Geri döndüklerinde Raymond'un burada bulunan Arka'yı almasını istemişlerdir. Raymond ise bunu kabul etmiş ve şehri kuşatmak için gelmiştir.⁶²² Yapılan kuşatma sonuç vermemiş ve kuşatma kaldırılarak Trablus'a ulaşılmıştır. Trablus emiri onlara hediyeler ve 15 at vermiş ayrıca hayvanlar için saman göndermiştir. Buradan hareket eden Raymond yukarıda da bahsedildiği üzere Beyrut, Sayda, Sur, Akka, Hayfa, Kaysâriye, Arsuf ve Remle yolu üzerinden Kudüs'e ulaşmıştır.⁶²³

2. 5. 8. Kudüs İşgalindeki Rolü ve Sonrası

Kudüs'ün Haçlılar tarafından işgal edilmesini Godefroi ile ilgili bölümde ele aldığımızdan dolayı burada Raymond'un Kuşatmada hangi mevkide bulunduğunu Raimundus Aquilers'in verdiği bilgiler doğrultusunda açıklamak yerinde olacaktır. Raimundus Aquilers: "*Raymond'un ilk olarak Batıya fakat daha sonra burada rahat hareket edemeyerek, ayrıca surlar onun şehre ulaşmasını önlediği için Zeytin Dağı (Sion) bölgesine konuşlandı.*"⁶²⁴ Fakat burada haçlılar başarısız oldular. Daha sonra çeşitli kuşatma aletlerinin yapılmasıyla Haçlılar, şehre girmeyi başardı. Şehre güney bölgesinden giren Raymond, İftiharüddeve'ye eğer Davud Kulesini kendisine verirse canını bağışlayacağını bildirdi. Bunun üzerine vali şehri teslim etti ve serbest bir şekilde oradan ayrıldı. İki gün sonra Kudüs'e kimin hâkim olacağı tartışmaları başladı ve bu tartışmalardan yukarıda da bahsettiğimiz gibi Godefroi de Bouillon kazanan taraf olarak ayrıldı. Raymond ise bu duruma çok kızmış ve içerlemişti. Eşi ile buradan ayrılan Raymond, Lazkiye'ye uğradı ve oradan Konstantinopolis'e döndü.⁶²⁵

2. 5. 9. 1101 Haçlı Seferine Katılması

Avrupa'da yaşayan insanlar Kudüs'ün Haçlılar tarafından ele geçirdiği duyduklarında, çok sevinmişler ve Papa II. Urbanus'un halefi olan II. Pascalis Papa olmuştu. Bu Papa

⁶²¹ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 83-85; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 206-207; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.* s. 48-49.

⁶²² R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 86-87; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 146; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 207-208.

⁶²³ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 104-115; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 149-150; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 216.

⁶²⁴ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 116-118; Haçlıların Zeytin Dağı'nda haç ziyaretinde bulduklarını da ifade etmektedir.

⁶²⁵ R. Aquilers, *a. g. e.*, s. 123.

Selefi olan II. Urbanus gibi Haçlı Seferini desteklemiş ve Avrupa'da birleştirici bir rol oynamıştır. Yeni bir sefer girişimi 1101 yılında başlamış ve Avrupa'da ki Kont, Dük, Marki ve din adamlarının bulunduğu üç büyük ordu hazırlanmıştır. İlk ordu Anselm de Buis'nin komutasındaki Lombardlar ile Etienne de Blois'in idaresindeki Fransızlar ve Konrad idaresindeki Almanlardan oluşmaktaydı. İkinci ordu Nevers Kontu II. Guillaume'un komutasındaki Fransızlar teşkil etmekteydi. Son ordu ise Fransızların başında bulunan Aquitania Dükü IX. Guillaume ile Almanların başında bulunan Bavyera Dükü IV. Welf idaresindeydi.⁶²⁶ Bu büyük ordu yola çıkmış ve 1101 mart ayında Konstantinopolis'e varmışlardır. Bu büyük ordular bölgeye geldiğinde, İmparatorluk içerisinde rahat durmamışlar ve etrafa saldırılar düzenlemişlerdir.⁶²⁷

Raymond ise Konstantinopolis'e gelen bu ordunun komutasını üstlenmiştir. Onun bölgeyi öğrenmiş olması ve daha önce buradan geçmesi onun komutayı alması bakımından önemlidir.⁶²⁸ Bu ordu yola çıkmış fakat yolda kararını değiştirip tutsak olan Bohemond'u kurtarmak için Amasya'ya ve Niksar'a gitme kararı almışlardır.⁶²⁹ Bu Haçlı ordusu Kılıç Arslan ve Gümüştekin tarafından Merzifon yakınlarında tarih 5 Ağustos'u gösterdiğinde kaçmaya zorlanmış ve Haçlılar öldürülmüştür. Burada kaçanlar arasında Raymond'ta bulunmaktadır. Onlar Sinop üzerinden İmparatorluğa geri dönmüşler, Raymond'un savaştan kaçması onu diğer Haçlıların gözünde küçük düşürmüştür.⁶³⁰

2. 5. 10. Trablus Kuşatması ve Ölümü (1105)

Raymond aldığı büyük yenilgi sonucunda, Lazkiye'ye karısının yanına gitmek için yola çıkmıştır. Tarsus yakınlarında yakalanıp Tankred tarafından tutsak edildiğini Tankred ile ilgili bölümde ele almıştık. Daha sonra serbest bırakılan Raymond 1101 yılı Haçlı Seferinde buhrana uğrayan bazı kumandanlar ile Antakya'dan Lazkiye'ye gitmiş, karısını da alıp Tartosa'ya ilerlemiş ve 1102 yılında bu şehri ele geçirmiştir.⁶³¹ Bu şehrin alınmasına bir tepki gelmiş ve Fahrü'l-Mülk İbn Ammar, Raymond'un sadece üç yüz adamıyla bölgede olduğunu ve yapılacak bir baskınla onun ele geçirilmesinin an

⁶²⁶ Geniş bilgi için bkz. I. Demirkent, *Haçlı Seferleri*, s. 61-72; Işın Demirkent, "1101 Yılı Haçlı Seferleri", *Prof. Dr. Fikret İşıltan'a 80. Doğum Yılı Armağanı*, İstanbul, 1995, s. 17-56.

⁶²⁷ S. Gölgesiz, *a. g. t.*, s. 72-73.

⁶²⁸ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 112-113.

⁶²⁹ I. Demirkent, "1101 Yılı Haçlı Seferleri", *Prof. Dr. Fikret İşıltan'a 80. Doğum Yılı Armağanı*, İstanbul, 1995, s. 26-27.

⁶³⁰ Geniş bilgi için bkz. Demirkent, *Haçlı Seferleri*, s. 65-70; Demirkent, "1101 Yılı Haçlı Seferleri", *Prof. Dr. Fikret İşıltan'a 80. Doğum Yılı Armağanı*, İstanbul, 1995, s. 29-42.

⁶³¹ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 149;

meselesi olduğunu Dukak'a ve Hıms Hâkimi Cenahüddevle'ye bildirmiştir. Fakat onlar başarılı olamamış ve geri püskürtülmüştür.⁶³² Raymond'un burada kazandığı mücadele onu daha çok hırslandırmış, bunun sonucunda Trablus'a saldırmak istemiş fakat verilen hediyeler karşısında kuşatmayı kaldırmıştır. Tartosa'ya dönen Raymond, Fahrü'l-Mülk üzerine tekrar gitmeye karar vermiş ve 1103 yılında beraberinde Ceneviz donanması ile gelmiştir. Burada başarı sağlayamadıkları için Cübeyl'e giden Haçlılar bölgeyi ele geçirmiş ve katliamlar yapmışlardır.⁶³³ Bu şehri aldıktan sonra Raymond, Trablus'u tekrar kuşatmış hatta burayı almayı o kadar çok istemiş ki şehrin dışındaki bir tepeye, bir kule Mont Pelerin (Hacılar Dağı) inşa ettirmiştir.⁶³⁴ Raymond bu kale sayesinde kuşatmada karadan mükemmel bir şekilde gelişme kaydetsede denizden Müslümanların aldıkları yardıma engel olamadığı için ayrıca İbn Ammar'ın saldırısı sonucu bölgeyi ateşe vermesiyle yıkılan tahtanın altında ağır yara aldıktan sonra 28 Şubat 1105'te ölmüştür.⁶³⁵

2. 6. Etienne de Blois, Robert de Normandiya, Robert de Flandre

2. 6. 1. Haçlı Seferine Katılmadan Önceki Hayatları

Haçlı seferine katılan Prenslerin aynı tutum, davranışları sergilemelerini beklemek yanlış olduğundan dolayı bu başlık altında ilginç bir kişiliği olan Etienne de Blois, onun kayın biraderi Robert de Normandiya ve akrabası olan II. Robert de Flandre'nin, Haçlı Seferine katılmadan önceki hayatlarının incelenmesi uygun görülmüştür. Onların seferden önceki hayatları, Haçlı Seferi sırasındaki faaliyetleri anlamak adına çok önemlidir.⁶³⁶

Etienne de Blois III. Theobald ve Gersende (Garsinde of Maine)'nin en büyük oğlu olarak 1045 yılında dünyaya geldi. Babası o doğduğu zaman Champagne, Chartres ve Blois kontu olarak hüküm sürmekteydi. 1081 yılına gelinceye dek onun yaşamının ilk yılları ile ilgili herhangi bir şey bilememekteyiz. 1081 yılında Fatih William'ın kızı

⁶³² İbnü'l-Esir, *a. g. e.*, s. 343-344; İbnü'l-Kalânîsî, *a. g. e.*, s. 55; Trk., s. 10; A. Usta, *Haçlı Seferlerinde Kuşatma*, s. 127; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 58.

⁶³³ İbnü'l-Esir, *a. g. e.*, s. 302; İbnü'l-Kalânîsî, *a. g. e.*, s. 60; Trk., s. 14-15; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 49; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 60.

⁶³⁴ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 107; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 60

⁶³⁵ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 119; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 63; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 228; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 347; İbnü'l-Esir, *a. g. e.*, s. 331; İbnü'l-Kalânîsî, *a. g. e.*, s. 68; Trk., s. 19; B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 61.

⁶³⁶ James A. Brundage, "An errant Crusader: Stephen of Blois", *Traditio*, C. 16 (1960), s. 380; J. C. Andressohn, *a. g. e.* s. 7

(Adele) ile evlenmek istemiş ve nişanlanmış, daha sonra evlenmişlerdir.⁶³⁷ Bu evlilikten yedi yıl sonra babası ona Chartres ile Blois şehirlerini bırakmış, böylelikle Blois Kontu olmuştur.⁶³⁸ Onun o kadar çok zenginliği vardır ki Guiberto Novigenti: “*Onun sahip olduğu kaleler bir yılda bulunan günler kadar fazladır diye ifade etmiştir.*”⁶³⁹ Dindar biri olmasından dolayı kiliseye karşı gayet cömert biriydi. Guiberto Novigenti: “*Onun cesur, cömert, ılımlı, iyi bir şövalye olduğunu ifade eder.*”⁶⁴⁰ Radulphus Cadomensis: *Etienne de Blois'in bir şövalyede olması gereken her türlü erdeme sahip olduğunu ifade etmiştir.*⁶⁴¹ Thomas Asbridge, onun çok varlıklı olduğunu ifade etmektedir.⁶⁴² Etienne de Blois'in Haçlı Seferinden önceki durumu bu şekildeydi. Robert de Normandiya I. William ile Matilda'nın en büyük oğlu olarak yaklaşık 1051 ile 1054 yılları arasında doğmuştur.⁶⁴³ Babası ona Short-boots olan takma ismi ile seslenmekteydi. Bunun anlamı ise küçük çizme demektir. Onun gençlik yıllarına dair kayıtlar yetersiz ve yok denecek kadar azdır. Ailesi onun üzerinde önemle durmuş ve ailenin mirasçısı olduğu için iyi bir eğitim almasını sağlamışlardır. Fakat onun iyi bir eğitim almasının yanında Latince bildiğine dair kanıt yoktur. Aldığı eğitim sayesinde mükemmel bir eser yazacak kabiliyete sahiptir.⁶⁴⁴ Robert de Normandiya küçükken Le Mans şehrinde gerçekleşen bir devrim sonucunda, kont Herbert II. ile annesi ve kız kardeşi Mageret bölgeden sürgün edilmiş ve Anjou Kontu Geoffrey Martel, Maine bölgesini ele geçirmiştir. Burayı ele geçirmek ve Norman nüfuzunu arttırmak isteyen I. William ise Herbert II. ile anlaşmış bu anlaşma sonucunda kız kardeşi Mageret ile Robert de Normandiya'yı nişanlamıştır.⁶⁴⁵ Hatta I. William, Mageret'i yanına almış ve kendisinin yanında büyümesini istemiştir. Evlilik için uygun yaşa geldiklerinde onları evlendirecektir. Fakat Mageret ölmüştür. 1066 yılında ise Robert De Normandiya Maine bölgesi hâkimi olmuştur.⁶⁴⁶ 1077 yılına kadar herhangi bir sorun ortaya çıkmamakla beraber Robert de Normandiya bölgede bulunan Feodal beylerin övgülerini de kazanmıştır. 1077 yılında o kendi yönetiminde olan bölgeyi tek başına idare etmek ve gelir elde etmek istiyordu

⁶³⁷ G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 34; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 244; A. Murray, *a. g. e.*, s. 14; Aydın Usta, *Haçlı Hikayeleri*, İstanbul, 2017, s. 34.

⁶³⁸ J. A. Brundage, “*a. g. m.*,” s. 381.

⁶³⁹ G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 34; J. A. Brundage, “*a. g. m.*,” s. 381.

⁶⁴⁰ G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 34; J. A. Brundage, “*a. g. m.*,” s. 381-382.

⁶⁴¹ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 38.

⁶⁴² T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 244.

⁶⁴³ O. Vitalis, *a. g. e.*, s. 441; Charles Wendell David, *Robert Curthose, Due of Normandy*, Cambridge, Mass., 2008, s.4-5; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 242.

⁶⁴⁴ C. W. David, *a. g. e.*, s. 7

⁶⁴⁵ O. Vitalis, *a. g. e.*, s. 448; C. W. David, *a. g. e.*, s. 7

⁶⁴⁶ C. W. David, *a. g. e.*, s. 11.

fakat babası buna karşı geldi. Duruma kızan Robert de Normandiya ise isyan ederek Roger of Caux'un yanına gitti. Kardeşleri William ve Henry'de abisine karşı babasını destekliyorlardı.⁶⁴⁷ Oraya gittikten sonra plan yapıp Rouen kalesine saldıran Robert de Normandiya, burada başarılı olamadı. Babasının düzenlediği ani bir saldırıdan kaçtı fakat birçok adamı yakalandı. Daha sonra kendisinde ona kalesinin kapılarını açan Chateanneuf-en-Thymeraisli'li Hugh ile bağlantı kurmuş ve onun yanına gitmiştir. Bu yapılan mücadele küçük bir alanı kapsamıyor aksine büyük bir alanı içerisine alıyordu. I. William'ın tüm düşmanları bu duruma sevinmişti. Fakat I. William, olayı alışılmış bir şekilde dinçlikle karşılamakla kalmadı isyan alanına el koyarak yanında çok fazla ganimet ile döndü. İlerleyen süreçte Fransa Kralı I. Philippe'in bu isyancılara yardım ve yataklık yaptığı rivayet edilse de onun I. William ile 1076 yılında yapılan başarısız Dol kuşatmasında anlaşığı bilinmektedir.⁶⁴⁸ Fakat bu anlaşma kısa sürmüş, isyancılar kendi sınırlarına kadar gelse de Robert de Normandiya'ya asla müdahalede bulunmamıştır. Aksine 1078 yılında onu korumak için kale komutanı olarak görevlendirmiştir. I. William daha sonra saldırıya geçmiş ve Robert de Normandiya amcasının yanına gitmiştir. Bazı araştırmacılar ise onun birçok şehre gittikten sonra annesinden para yardımı alarak, babası ile annesinin arasının açılmasına sebep olduğunu söylemektedir.⁶⁴⁹ 1079 yılının ocak ayında isyancı Robert de Normandiya ile I. William'ın orduları arasında savaş meydana gelmiş ve Robert de Normandiya babasını yaralamıştı. Bu yaralananlar arasında kardeşi William Rufus'ta vardı. Bir süre sonra Robert de Normandiya, babası ile barışmak istemiştir. Kardeşlerinin, babasının ve akrabalarının zor durumda olması onu derinden etkilemişti. Bu bölgede bulunan feodal beyler sürekli onun ailesine saldırıyor bu durumdan yararlanmak istiyordu. I. William'ın yanında bulunan bazı şövalyeler, oğlunun kendisiyle barışmak istediğini belirtmesi üzerine, ayrıca annesinin de desteğiyle baba ve oğul arası düzeltilmiştir. Babası ile çeşitli seferlere çıkmış, orduyu iyi bir şekilde komuta etmiştir. Fakat 1083 yılında bu barış ortamı tekrar bozulmuştur.⁶⁵⁰ O daha önce babasına isyan ettiği için çevresine çok fazla feodal bey toplanmıştır bundan güç alan Robert de Normandiya, babasından büyük güçler ve ödenekler talep etmiştir. Babası bunu kabul etmemiştir. Annesinin 2 Kasım 1083 tarihinde ölmesiyle Robert de Normandiya, tekrar bu bölgeden gitmiş ve çeşitli destekler aramıştır. Bu sürgün dönemi çok uzun sürmüş fakat savaşlara

⁶⁴⁷ C. W. David, *a. g. e.*, s. 20-21.

⁶⁴⁸ C. W. David, *a. g. e.*, s. 23.

⁶⁴⁹ C. W. David, *a. g. e.*, s. 24-25.

⁶⁵⁰ C. W. David, *a. g. e.*, s. 29-33.

katılmamıştır. O bu yolculuğunda Aquitania, Lorraine, Flanders gibi yerlere gitmiş, oradan İtalya'ya geçmiştir. Babasına karşı destek aramış Tuscanı bölgesinin Kontes'i Matilda'dan yardım istemiş fakat bu kabul edilmemiştir. İtalya'dan sonra Fransa'ya dönen Robert de Normandiya'nın evlilik dışı çocuklara sahip olduğu da bilinmektedir. O uzun süren bu sürgün hayatında kız ve erkek çocuklara sahip olmuştur. Onun çocuklarının isimleri burada zikredilmeyecektir ve başka bir çalışmanın konusudur. Robert de Normandiya daha sonra Fransa Kralının yanına gitmiştir. Babası I. William 1087 yılında ölmüş ve ölmeden önce topraklarını en büyük olan iki oğlu arasında paylaşılmasını vasiyet etmiştir. Orta Çağ Avrupası'nda toprakların en büyük oğla bırakılması hadisesine karşı, burada I. William'ın böyle bir vasiyette bulunması büyük oğlunun kendisine karşı isyan etmiş olmasından kaynaklanmaktadır.⁶⁵¹ Robert de Normandiya babasının ölüm haberi kendisine ulaşınca tekrar ülkesine dönmüş ve babasının kendisine bıraktığı toprakların başına geçmiştir. Kardeşi William Rufus İngiltere'nin yeni kralı olmuş, en küçük kardeşleri olan Henry ise bu toprak dağılımından pay alamamış onun yerine kendisine para verilmiştir. Robert, Normandiya dükü olduktan sonra, faaliyetlere girişmiş, yanına adam toplamaya ve kendi ordusunu oluşturmaya başlamıştır. Daha sonra kralın en büyük oğlu olmasından dolayı topraklarda daha fazla hakkı olduğu düşüncesi ile babasına isyan ettiği arkadaşlarıyla bu kez kardeşi olan William Rufus'a karşı ayaklanmış, fakat bu ayaklanmadan bir sonuç çıkmamıştır. Ayaklanmanın başarısız olmasında, Robert'in bu ayaklanmada bölgede bulunan feodal beylere destek vermemesi etkili olmuştur.⁶⁵² Kardeşleri Henry, William Rufus'a destek olacağına dair söz vermiş ve ondan yüklü miktarda para almıştır. Ayrıca Henry, Robert de Normandiya ile görüşerek bazı kale ve yerleri satın almak istemiş, bunun sonucunda William Rufus'un Henry'e verdiği para, İngiltere'yi ele geçirmek isteyen Robert de Normandiya'nın eline geçmiş, oda bu parayla ordu kurmak için harekete girişmiştir. Fakat William Rufus, abisinden daha çok feodal bey ile temasa geçmiş ve onun tüm hareketlerini engellemeyi başarmıştır.⁶⁵³ 1089 yılında ise onun başarılı bir seferi olmuş ve Eu kalesini ele geçirmiştir. Ayrıca Robert'in Fransa Kralı Philippe ile geliştirdiği yakın ilişkiler onunda desteğini almasına sebep olmuş, 1089 yılında yaptığı bir kuşatmada ondan destek görmüştür. Fakat William Rufus, Philippe

⁶⁵¹ C. W. David, *a. g. e.*, s. 34-39.

⁶⁵² C. W. David, *a. g. e.*, s. 44-45.

⁶⁵³ C. W. David, *a. g. e.*, s. 45-55.

para göndermiş ve kuşatmadan geri adım atmasını sağlamıştır.⁶⁵⁴ İki kardeş sürekli savaş halinde olmuş yıl 1095'e geldiğinde ise Robert de Normandiya, Papanın Haçlı Seferini kabul etmiştir. Ayrıca Papa Fransa'nın kuzeyine gittiğinde iki kardeşin arasını düzeltmiş ve huzur ortamını sağlamıştır.⁶⁵⁵ Robert de Normandiya'nın Haçlı Seferinden önceki durumu bu şekildeydi. Robert de Flandre ile ilgili birtakım bilgileri Godefroi'yi ele aldığımız bölümde vermiş olduğumuzdan dolayı burada değinilmeyecektir.

2. 6. 2. Haçlı Seferine Katılmaları ve İstanbul'a (Konstantinopolis) yolculukları

1096 yılı ekim ayında oluşturulan bu büyük ordu Fransa'nın kuzeyinden yola çıkmıştır. Bu ordu İtalya'ya gelmiş ve Lucca şehrine buldukları sırada Papa II. Urbanus ile görüşmüşlerdir.⁶⁵⁶ Oradan Roma'ya gidip dini yerleri ziyaret etmişler ve bu sırada Roger Borsa tarafından ağırlanmışlardır. Roger Borsa, Robert de Flandre'nin kardeşiyle evli olduğundan dolayı ona yakın davranmış ve bu kutsal yolculukta ona destek olmak için hediyeler vermiştir.⁶⁵⁷ Robert de Normandiya ile Etienne de Blois havalanın kötü olmasından dolayı kış mevsimi boyunca İtalya'da kalmaya karar vermiştir. Fakat Robert de Flandre yola koyulmuş ve Konstantinopolis'e gitmiştir.⁶⁵⁸ İlkbahar'a kadar İtalya'nın güneyinde bekleyen Etienne de Blois ve Robert de Normandiya'nın yanında bulunan birçok kişi tekrar kendi ülkelerine dönmek için yola koyuldular. Seferden vazgeçmeyi düşünmeyenler ise Nisan ayında Gemilere binmeye başladılar. Fakat yaşanan bir fırtına sonucunda ilk gemi devrildi ve birçok kişi öldü. Yaşanan bu talihsizlikte, Haçlıları yolundan döndürmedi ve yola çıkıp 4 ile 5 gün içerisinde Draç'a ulaştılar. Burada diğer Haçlılarda olduğu gibi orduyu Bizans elçileri karşıladı ve eski Roma yolu vasıtasıyla yola koyuldular. Yolculukları oldukça güzel geçmiş sadece bir kişi yaşanan bir sel felaketinde yaşamını yitirmiştir.⁶⁵⁹ 14 Mayıs 1097'de Konstantinopolis'e ulaştıklarında daha önceki ordularda olduğu gibi, surların dışına yerleştirilmişler ve kutsal yerleri gezmeleri için kendilerine izin verilmiştir. Etienne de Blois ve Haçlılar şehrin zenginliklerine hayran kalmış, Etienne de Blois, İmparator tarafından çok hoş şekilde

⁶⁵⁴ C. W. David, *a. g. e.*, s. 56-57.

⁶⁵⁵ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 127.

⁶⁵⁶ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 59-60.

⁶⁵⁷ O. Vitalis, *Ecclesiastical History, England and Normany*, Vol. III., Trans., s. 81-82; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 128.

⁶⁵⁸ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 60; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 110; J. A. Brundage, "a. g. m", s. 382-383; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 128; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 341-342; C. W. David, *a. g. e.*, s. 98-99.

⁶⁵⁹ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 61-62; J. A. Brundage, "a. g. m.", s. 383-384; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 129; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 342; C. W. David, *a. g. e.*, s. 99.

karşılanmıştır.⁶⁶⁰ İmparatorun Haçlıları hoş karşılamasını Etienne de Blois sanki sadece kendi o şekilde karşılanmış gibi eşine bildirmektedir. Oysa kendisinden önce gelen Haçlı Prenslere de vassalık yemini etmeleri ve İmparatorun isteklerini kabul ettikleri için hoş karşılanmış ve hediyelere boğulmuşlardır. Bu Haçlı ordusu Konstantinopolis'te yaklaşık olarak 14 gün kaldıktan sonra yola koyulmuş ve 3 Haziran 1097'de İznik'e gelmişlerdir.⁶⁶¹

2. 6. 3. İznik'in Alınmasındaki Roller ve Antakya Yolculukları

Bu ordu İznik'e ulaştığında, şehir daha önce buraya gelen Haçlılar tarafından kuşatılmaktaydı. Haçlıların İznik kuşatması sırasında şehrin kuzeyinde Robert de Flandre Godefroi'nin yanında kuşatmaya katılmıştır.⁶⁶² Etienne de Blois ise Raymond'un ordusu yanında kuşatmaya katıldı. Bu şahsiyetlerin kuşatmadaki faaliyetleri ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmediği için tam olarak ne yaptıklarını bilememekle beraber İznik'in alınmasında onların katkılarının olduğundan şüphe yoktur. Etienne de Blois'in, İznik alındıktan sonra yazmış olduğu mektup ise oldukça önemlidir. O eşi Adele'ye mektup göndermiş ve burada yaşananları ele almıştır. Bu durum, Haçlı Seferine katılan bu şahsın yaşananlar ile alakalı yazdığı mektubun, kaynak niteliğine bürünmesine sebep olmuştur. Daha sonra Haçlılar yola koyulmuşlar ve Anadolu'ya doğru ilerlemeye başlamışlardır.⁶⁶³ Haçlılar Lefke ismindeki şehirde orduyu iki gruba bölmüş Etienne de Blois, Robert de Normandiya ve Robert de Flandre Bohemond komutasında bulunan birinci ordu içerisinde yer almıştır.⁶⁶⁴ Türklerin yapmış olduğu saldırıyı yukarıda ele almıştık. Haçlı ordusunun tekrar birleşmesiyle Etienne de Blois ve Robert de Normandiya Bohemond'un yanında yani sol tarafta, Robert de Flandre ise Raymond'un yanında merkezde savaşa girişmiştir. Savaşı Haçlılar kazanmış ve yollarına devam etmişlerdir.⁶⁶⁵

⁶⁶⁰ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 111; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 129; J. A. Brundage, "a. g. m.", s. 384; P. Frankopan, *a. g. e.*, s. 127; Abdurrahman Onur Çalışır, *Haçlıların Mektupları*, İstanbul, 2018, s. 17-18.

⁶⁶¹ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 65.

⁶⁶² E. Ayan, *a. g. e.*, s. 68; W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 119.

⁶⁶³ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 67-68; J. A. Brundage, "a. g. m.", s. 385-386; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 140; C. W. David, *a. g. e.*, s. 101; A. Çalışır, *a. g. e.*, s. 19-20.

⁶⁶⁴ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 129-130; O. Vitalis, *Ecclesiastical History, England and Normany, Vol. III.*, Trans., s. 99; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 141; Bkz. E. Ayan, *a. g. e.*, s. 71; Robert de Flandre'nin ikinci orduda bulunduğu belirtilmektedir;

J. A. Brundage, "a. g. m.", s. 386.

⁶⁶⁵ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 141; C. W. David, *a. g. e.*, s. 103.

2. 6. 4. Antakya'nın Alınmasındaki Katkıları

Haçlılar Antakya'ya geldiklerinde derhal kuşatma için girişimde bulunmuşlar ve çektikleri erzak sıkıntısından dolayı Bohemond ve Robert de Flandre erzak bulmak için gitmişlerdir. Fakat Müslümanların saldırısı sonucu erzak elde edememişlerdir.⁶⁶⁶ Etienne de Blois eşine yazmış olduğu mektupta Antakya'nın çok güçlü surlara sahip olduğunu belirtmiştir.⁶⁶⁷ Robert de Flandre ve Robert de Normandiya'nın aksine Etienne de Blois, hasta olduğunu bahane ederek Haçlıların yaşadıkları sıkıntılara dayanamamış ayrıca Kürboğa'nın geldiği haberini duymasıyla kuşatmadan kaçmıştır.⁶⁶⁸ Etienne de Blois'in kaçmasının sonunda Haçlılar onun yanlış yaptığını ileri sürmüşlerdir. Nitekim o kaçtıktan sonra İmparatorun yanına giderek seferin seyrini değiştirmiştir.⁶⁶⁹ Aleksios ile görüşükten sonra kendi memleketine dönmüştür. Fakat eşi ona çok kızmış ve haç görevini yerine getirmesini tekrar sefere gitmesini istemiştir.⁶⁷⁰ Devam eden kuşatma sonunda Haçlılar, Antakya'yı ele geçirmişlerdi fakat iç kale ele geçirilememişti. Ahmed b. Mervan Haçlılara saldırdığı sırada, o anda uyanık olan Robert de Normandiya ve Robert de Flandre onun saldırısına karşı koymuştur.⁶⁷¹ Haçlılar bölgeden ayrılmamak üzere yemin ettiklerinde Bohemond ve Raymond'tan sonra Robert de Normandiya yemin etmiştir. Bu edilen yemin Haçlıların Antakya'yı ele geçirmelerinde oldukça önemlidir.⁶⁷²

Bohemond, Haçlıların daha rahat bir yolculuk etmeleri için orduyu ayırmıştı. Buna Bohemond ile ilgili kısımda değinmiştik. Birinci grupta Hugue de Vermandois ile Robert de Flandre bulunmaktadır. Üçüncü orduda ise Robert de Normandiya bulunmaktadır.⁶⁷³ Antakya'nın iç kalesini de ele geçiren Haçlılar arasında, şehri kimin yöneteceği ile ilgili tartışmalar yaşanırken, Robert de Flandre ve Robert de Normandiya, Bohemond'un safında bulunmaktadır. Antakya'da yaşanan salgın hastalıklar sonucunda Robert de Normandiya Lazkiye'ye gitmiş buranın yöneticisi olmuştur. Fakat yaptığı para aşırma işinden dolayı tekrar bu bölgeden Antakya'ya dönmüştür.⁶⁷⁴ Haçlı prensleri burada toplandıktan sonra tekrar şehrin kime verilmesi üzerine konuşmuşlar ve şehir

⁶⁶⁶ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 85-86.

⁶⁶⁷ J. A. Brundage, "a. g. m.", s.387; A. Çalışır, *Haçlıların Mektupları*, s. 25.

⁶⁶⁸ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 267-269; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 178; C. W. David, *a. g. e.*, s. 112.

⁶⁶⁹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 178; J. A. Brundage, "a. g. m.", s. 387.

⁶⁷⁰ J. A. Brundage, "a. g. m.", s. 391.

⁶⁷¹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 182.

⁶⁷² S. Runciman, *a. g. e.*, s. 187; C. W. David, *a. g. e.*, s. 107.

⁶⁷³ O. Vitalis, *Ecclesiastical History, England and Normany*, Vol. III., Trans., s. 136; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 190; C. W. David, *a. g. e.*, s. 102.

⁶⁷⁴ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 196.

Bohemond'a verildikten sonra yola çıkmışlardır. Raymond ile Robert de Flandre Maarratünnuman'a gelmişler ve şehri ele geçirme hareketleri başarısız olmuştur. Haçlı ordusunu komuta etmek isteyen Raymond, Robert de Normandiya'ya on bin, Robert de Flandre'ye ise altı bin kuruş teklif etmiştir.⁶⁷⁵ Daha sonra ise Kudüs yolculuklarına devam etmişlerdir. Onların yoldaki faaliyetleri yukarıdaki bölümlerde ele alındığı için Kudüs'ün ele geçirilmesindeki rolleri üzerinde durmak yerinde olacaktır.

2. 6. 5. Kudüs'ün Alınmasındaki Roller ve Ülkelerine dönmeleri

Haçlı ordusunun Kudüs kuşatması yukarıda ele alınmıştır. Burada Robert de Flandre ve Robert de Normandiya'nın faaliyetleri ele alınacaktır. Haçlılar, Kudüs'ü kuşattıklarında, Kuşatma kulelerine ihtiyaç duymuşlar bundan dolayı Tankred ve Robert de Flandre teçhizat bulmak için arayışlara başlamış, buldukları ağaç gövdeleriyle kuşatma kuleleri inşa edilmiştir.⁶⁷⁶ Kudüs, Haçlıların eline geçtikten sonra kimin yöneteceğine dair yapılan toplantıda Robert de Normandiya ve Robert de Flandre Godefroi'nin Kudüs hâkimi olmasını istemekteydi.⁶⁷⁷ Godefroi, Kudüs idaresini ele aldıktan sonra Robert de Flandre ve Robert de Normandiya ile ilişkileri bozulmuştur. Askalan savaşında ise Godefroi ve Robert de Flandre bölgeye ilerlerken, ilk etapta Robert de Normandiya gelmemiş fakat daha sonra savaş meydanına gelmiştir. Askalan savaşında ise denizin kenarında yani orta kısımda konuşlanan Robert de Normandiya, Robert de Flandre ve Tankred savaşın kazanılmasında önemli rol oynamışlardır. Robert de Normandiya elde edilen sancağı satın alarak Arnoul'a vermiştir.⁶⁷⁸ Kendi ülkelerine dönmek isteyen Prensler ağustos ayında yola çıkmışlardır. Onlar görevlerini tamamladıklarını ifade etmişler ve Kudüs'te kalanlar ile vedalaşmışlardır. Robert de Normandiya ülkesine döndüğünde kardeşi William Rufus'un öldüğünü öğrenmiş fakat en küçük kardeşi olan Henry tahtı ele geçirmiştir. Derhal hazırlıklara girişen ve hakkını almak isteyen Robert de Normandiya kardeşi tarafından bertaraf edilmiş ilerleyen süreçte kendi bölgesi olan Normandiya'yı kaybetmiş ve kardeşi tarafından yakalanarak mahkûm edilmiş ve uzun süren bir esaretin sonucunda 1134 yılında ölmüştür.⁶⁷⁹ Etienne de Blois ise eşinin ısrarı üzerine yukarıda da bahsedildiği gibi 1101 Haçlı Seferine katılmış, Türklerin

⁶⁷⁵ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 143; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 201; J. C. Andressohn, *a. g. e.*, s. 89; C. W. David, *a. g. e.*, s. 109.

⁶⁷⁶ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 217; A. Usta, *Haçlı Seferlerinde Kuşatma*, s. 106; C. W. David, *a. g. e.*, s. 113.

⁶⁷⁷ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 225.

⁶⁷⁸ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 161-162; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 229; C. W. David, *a. g. e.*, s. 116.

⁶⁷⁹ Haçlı Seferinden sonraki hayatı için bkz. David, *Robert Curthose, Due of Normandy*, s.121-188.

hezimetine uğradıktan sonra Konstantinopolis'e dönmüştür. Buradan Antakya'ya gelmiş, haç görevini yerine getirmek için Kudüs'e doğru yola koyulmuştur. Daha sonra Kudüs'ten ülkesine gitmek için yola koyulmak istesede yaşanan fırtınadan olumsuz etkilenmiş ve gidememiştir. 1102 yılında Remle savaşında I. Baudouin ile esir olmuş I. Baudouin kurtulmuş fakat kendisi kurtulamamış ve orada ölmüştür.⁶⁸⁰

⁶⁸⁰ Geniş bilgi için bkz. J. A. Brundage, "a. g. m.", s.391-395.

BÖLÜM 3: I. HAÇLI SEFERİNE KATILAN PRENSLERİN ŞAHSİYETLERİ VE MİRASLARI

3. 1. Godefroi'nin Şahsiyeti ve Mirası

Godefroi de Bouillon Haçlı Seferine katıldığında yaklaşık olarak 35 yaşlarındaydı. O yapılacak olan bu sefer için arazilerini, kalesini geride bırakarak hazırlıklara başlamıştı. Bir şövalyede bulunması gereken her türlü özelliğe sahipti. Haçlı Seferine katılmasının en önemli nedenlerinden biri ise onun dindar biri olmasından kaynaklanmaktadır.⁶⁸¹ Ayrıca IV. Heinrich'in, Godefroi'nin bölgesini almış olması ve sürekli olarak müdahale etmesi, Godefroi'nin Haçlı Seferine katılmasına neden olmuştur. Aslında Godefroi de Bouillon IV. Heinrich'in İtalya'da Papa üzerine gitmesinde ona eşlik etmişti.⁶⁸² Godefroi'nin Cluny Tarikatı ile yakınlaşması onu bu kutsal yolculuğa götüren sebeplerden biridir. Onun hâkimiyeti altında bulunan bölgeler özellikle Lorraine, Cluny Tarikatının en aktif olduğu bölgelerden biriydi. Burada tarikat ile bağlantı kurması onun hem kilise öğretilerini ve dünya görüşünü benimsemesine sebep olmuş, hem de seferin amacını daha iyi kavramasında rol oynamıştır.⁶⁸³ Godefroi'nin Haçlı Seferine katılmasıyla alakalı çeşitli görüşler mevcuttur. Godefroi'nin kendi bölgesinde IV. Heinrich tarafından baskılandığını ve bölgede gelecek için bir planı olmadığını savunanlar, dinine sadık biri olduğu için gittiğini belirtenler, onun macera için bu kutsal yolculuğa başvurduğunu ifade edenlerde mevcuttur. Fakat biz burada onun Haçlı Seferini dini duygularla benimsediğini kabul ediyoruz. Nitekim Cluny Tarikatı ile olan ilişkileri, birtakım topraklarını kilisenin tasarrufuna bırakması bu görüşü destekler durumdadır. Godefroi Haçlı Seferi için hazırlandığında onun yanına pek çok şövalye gelmiş ve sefere onunla birlikte gelmek istediklerini ifade etmişlerdir. Bu şövalyelerin onunla birlikte Haçlı seferine katılmak istemelerinin nedeni ise onun gerçekten saygılı, merhametli, adil biri olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca Godefroi'nin şövalyelikteki namı çevredeki bölgelere de yayılmıştı. Onunla sefere katılmak isteyen bu şövalyelerin, bu şanlı şövalye ile sefere katılmaları ileride kazanılacak zaferler sayesinde ganimet elde etmelerini de sağlayacaktır.⁶⁸⁴ Onun dış görünüşü de yanına birçok şövalye gelmesinde etkili olduğu kanısındayız. Onun vücut hatları oldukça belirgin, omuzları geniş, saç ve sakalı sarı olmakla beraber boyu kısa değildi. O tam

⁶⁸¹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 112.

⁶⁸² T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 236-237.

⁶⁸³ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 112.

⁶⁸⁴ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 37.

olarak şövalyede bulunması gereken ideal bir vücuda sahipti.⁶⁸⁵ Willermus Tyrensis onunla ilgili bir olayı şu şekilde ele almıştır: *“Yaşadığı ülkenin adetlerinden dolayı, şerefini kaybetmemek adına yapmış olduğu bir düelloda inanılmaz bir şekilde adından söz ettirmişti. Kendi akrabası olan bir prens ile arazi yüzünden sıkıntılar yaşamıştı. Belirlenen günde saraya gelip dava üzerinde durulacaktı. Yapılan duruşmada Prens kendi durumunu ifade etmiş, Godefroi de Bouillon ise bunu kesinlikle kabul etmemiş, ülkenin geleneğine göre düello yapılması kararı alınmıştır. Orada bulunan diğer Prenler bu düellonun yapılmasını istememişler, bu soylu kişilerin onurlarının kırılacağını belirtmişlerdir. Fakat düello kaçınılmazdır. Yapılan Düelloda Godefroi karşısında bulunan prensin kalkanını delmeyi başarsa da kılıcı kırılmış ve izleyenler Godefroi'nin zor durumda olduğunu görünce düellonun yarıda kesilmesini istemişlerdir. Fakat Godefroi bunu kabul etmemiş ve rakibini boylu boyunca yere sermiştir. Bunun sonucunda onu öldürmek yerine barış sağlanmıştır. Böylece yukarıda da bahsettiğimiz gibi namı kendi bölgesi dışına yayılmıştır.”*⁶⁸⁶ Buradan hareketle onun ne kadar merhametli olduğunu belirtmek yerinde olacaktır. Onun bu merhameti ve savaşçılıktaki ustalığının neticesinde yanına pek çok şövalye gelmesi hiçte şaşırtıcı değildir. Godefroi ile ilgili bir diğer önemli olay ise IV. Heinrich'in bölgesinde kendisine itaat etmeyen halk ile yaptığı mücadelede sonuç alamaması Prenleri toplamasına sebep olmuş ve onlar arasından bir ordu komutanı seçilmesini ön görmüştür. Bu toplantıda bulunan kişiler Godefroi'yi komutan olarak seçmişler ve bu kadar insanın onu seçmesinin sonucunda İmparator'dan soyluluk unvanı almıştır. Yapılan mücadeleyi kazanmış ve savaştaki ustalığını kanıtlamıştır. Bu olay, Godefroi ile alakalı yazılmış olan bir hikâye olsada onun kahramanlığını, cesur oluşunu ve ordu komuta edişindeki başarısını anlamakta oldukça önemlidir.⁶⁸⁷ Godefroi'nin, Haçlı Seferine katılmadan önce annesi Ida tarafından bazı küçük topraklarının bölgede bulunan şövalyelerin ailelerine verilmesi onun yanına daha çok şövalye katılmasında etkili olmuştur. Godefroi'nin Konstantinopolis'e olan yolculuğu ve Macaristan Kralı Koloman'a kardeşini rehin olarak bırakması, Haçlı Seferini ne kadar çok istediğini ve kendini bu yola adadığının bir göstergesidir. Ayrıca ordusunun burada sıkıntı çekmemesi için böyle bir anlaşmayı uygun gördüğü de ifade edilebilir. Oradan ayrıldıktan sonra Konstantinopolis'e gelen Godefroi'nin vassallık yemini etmesi süreci

⁶⁸⁵ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 112; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 237.

⁶⁸⁶ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 36.

⁶⁸⁷ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 37.

ise onun karakterini anlamak adına oldukça önemlidir. Bizans İmparatorunun ona Hugue de Vermandois'i göndermesi ve vassallık yemini etmesini istemesinde karşısında Vermandois'i elçi olarak gören Godefroi'nin sinirlenmesine neden olmuştur. Ayrıca diğer Haçlı komutanlarıyla görüşmeden vassallık yemini etmeyi kabul etmemesi onun tüm Haçlıları düşündüğünü, kalabalık olan Haçlı ordusuna ayak uydurduğunu, ayrıca alacağı bir yanlış kararla tüm orduyu riske atmak istemeyeşinin göstergesidir. Runciman, her ne kadar onun daha önce IV. Heinrich'e vassallık yemini ettiğinden dolayı burada edeceği vassallık yeminiyle yanlış bir şey yapacağını ifade etse de buna katılmıyoruz. Eğer böyle bir düşüncesi olsaydı hiçbir zaman Aleksios'a vassallık yemini etmezdi. Godefroi'nin İznik'ten sonraki yolculuğunda Bohemond'un orduyu ikiye ayırmasıyla Raymond'un komuta ettiği ikinci orduda bulunduğunu yukarıda ele almıştık. Fakat onun cesur, atılgan ve orduyu komuta edebilecek yapıya sahip olduğu bilindiği halde neden ordunun komutasının Raymond'a verildiği Raymond ile ilgili bölümde ele alınacaktır. Fakat Godefroi'nin yaşça Raymond'tan küçük olması ve Raymond'un ordusunun daha kalabalık olması bu durumda etkilidir. Godefroi'nin Ereğli yakınlarında bir ayıyı öldürdüğünü ele almıştık. Onun ne kadar güçlü ve kudretli olduğu bu örnekle de verilebilir. Antakya kuşatmasında zor günler geçiren ve kıtlıkla baş etmeye çalışan Godefroi, soylu bir kişiye ekme ikram etmiştir. Bu kıtlıkta onun ekmeğini bile paylaşması karakteri açısından oldukça önemlidir. Antakya alındıktan sonra Azaz şehrini, Azaz emiri Ömer'den almış ve Ömer onun hakimiyetini tanımıştır. Bu durumda Haçlılar artık Müslümanları da kendilerine vassal yapmaya başlamışlar ve Feodal düzen tam anlamıyla olmasa da Haçlılar eliyle bu topraklara gelmeye başlamıştır. Kudüs, Haçlılar eline geçtikten sonra Godefroi Kutsal Mezar Savunucusu olarak seçilmişti.⁶⁸⁸ Runciman, Godefroi'den bahsederken onun idare konusunda kötü olduğunu, hırslı bir karaktere sahip olduğunu ayrıca İmparator'a vassallık yemini etmeyi hemen kabul etmeyişini öne sürerek ona Kudüs idaresinin verilmesinin uygun olmadığı görüşünü savunmaktadır. Fakat Haçlıların onu, cesur ve tanrısal bir adam olarak benimsediklerini ve davalarına sadık bir hizmetkâr olarak gördüklerini de ifade etmektedir.⁶⁸⁹ Alan Murray ise Godefroi ile ilgili Haçlı Seferi boyunca diğer Haçlılara çok az müdahale ettiğini, Bohemond ve Raymond gibi yapılan kuşatmalarda ön plana

⁶⁸⁸ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 106; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 158; W. Tyrensis, Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143), s. 29-30; O. Vitalis, *Ecclesiastical History, England and Normany*, Vol. III., Trans., s. 181; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 225-226; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 59; A. Usta, *"a. g. m.*, s.119.

⁶⁸⁹ S. Runciman, *a. g. e.* s. 225.

çıkmadığını, ayrıca Kudüs'e ilk olarak onun ve ordusunun girmiş olmasını, Kudüs yöneticisi olarak seçilmesinin sebebi olarak görmektedir.⁶⁹⁰ Jonathan Phillips ise Godefroi'nin Kudüs hakimi olarak seçilmesini sefer boyunca sürdürdüğü istikrara ve Raymond gibi sinir bozucu olmadığına bağlamaktadır.⁶⁹¹ John France ise onun yolculuk boyunca Haçlılara karşı sıcak davranışından dolayı seçildiğini belirtir.⁶⁹² Murray ve Phillips'in düşüncelerini destekleyen bir ifade de Thomas Asbridge 'ye aittir. O Godefroi'yi, Haçlıların zaferinin mimarı olarak gördüklerinden dolayı seçtiklerini ifade etmektedir.⁶⁹³ Fakat bu kutsal yolculuk sonunda ele geçirilen Kudüs'ü sadece Godefroi'nin ele geçirdiğini söylemek yanlış olur. Nitekim Raymond'un sefer boyunca ordusu ve desteği ayrıca İmparatorun mali desteği göz ardı edilmemelidir. Fakat Raymond bu durumu asla haz etmemiştir. Diğer Prenslere Kudüs'ü yönetmesi için Godefroi tarafını tutmaları onun gerçek manada orduda bulunanları üzmediğini, bu göreve layık görüldüğünü ifade etmektedir. Ayrıca kardeşinin ve Bohemond'un kendi devletlerini kurmaları, Raymond'un Kudüs yönetimini kabul etmemesi ve diğer prenslerin ülkelerine dönmek istemeleri de göz ardı edilmemelidir. Bunun sonucunda tek kişi olarak Godefroi kalmaktaydı. Onun Kudüs'te yönetici olması kaynakların verdiği bilgiler doğrultusunda zaten kaçınılmaz bir hal almıştı. Raymond ile burada sürekli çekişmesi ve onun varlığını kabul etmemesi Godefroi'nin hırslı bir kişi olduğu kanaatine varmamızın önünü açmaktadır. Kudüs idaresini aldıktan sonra derhal kilise için çalışmalara başlaması, göreve Piskoposlar getirmesi, dinine bağlı olduğu göstermektedir.⁶⁹⁴ Haçlı Reisleri, onu Kudüs yöneticisi olarak seçerken onun memleketindeki bölgesini tam anlamıyla yönetemediğini ve yönetici olarak vasıfsız biri olduğunu bilmiyordu. Onun Haçlı Seferi boyunca dinine bağlı, Tanrı'dan korkan, merhametli, kahraman biri olarak görülmesi, Kudüs'ün idaresini üstlenmesinde etkili olmuştur. Godefroi'nin Kudüs Patriği Daimbert ile arasında vuku bulan anlaşmazlıklarda ise Patriğin kendisinden Yafa şehrini ve kalesini istemesi etkili olmuştur. Uygun ortamın sağlanması ile Godefroi bu durumu anlayışla karşılamış ve kabul etmiştir. Onun böyle bir teklifi kabul etmesini Willermus Tyrensis, kendisini Allah'a ve dine adanmış olmasına bağlamaktadır. Radulphus Cadomensis, onun asker

⁶⁹⁰ Alan Murray, *The Crusader Kingdom of Jerusalem: a dynastic history 1099-1125*, Oxford: 2000, s. 68-69; Mark McCabe, *Godfrey of Bouillon: Representations of Kingship And Masculinity on The First Crusade*, (Master Thesis, University of Huddersfield, 2015.), s. 24.

⁶⁹¹ Jonathan Phillips, *Holy Warriors, A Modern History of the Crusades*, London, 2010, s. 27.

⁶⁹² John France, "The Election and Title of Godfrey De Bouillon", *Canadian Journal of History XVIII*, 1983, s. 321-330.

⁶⁹³ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 122.

⁶⁹⁴ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 53; M. McCabe, *a. g. t.*, s. 25.

olarak yaptıklarından daha çoğunu hacı olarak yaptığını ifade etmektedir.⁶⁹⁵ Godefroi'nin Arsur kuşatmasında ise yaşadığı bir olay ile onun kişiliği hakkında birtakım öngörüler elde etmenin faydalı olacağı kanaatindeyiz. Willermus Tyrensis: *“Godefroi'nin yanına yapmış olduğu kuşatma sırasında bazı köylerin önde gelen isimleri yardım etmek amacıyla ekmek, şarap ve hububat getirmişlerdir. İlk etapta Godefroi'nin yanındakiler bu durumdan şüphelense de onun Godefroi ile görüşmesine izin verdiler. Godefroi ise oldukça naif bir şekilde erzak bulmaları için gönderdiği birliklerini bir çuval üzerinde oturarak beklemekteydi. Bu gören misafirler bu duruma şaşırılmışlar ve Avrupa'dan gelen ve Kudüs hâkimi olan bir hükümdarın çuval üzerinde oturmasını anlayamamışlardır. Godefroi onlara bu dünyanın geçici olduğunu önemli olan ahirette bulunacağı yerin olduğunu söylemesi üzerine, yanından ayrılan kişiler onun örnek alınması gereken bir yaşam sürdüğünü, onun bu ülkeleri eline geçirmesini ve yönetmesini Godefroi'nin haklı olduğunu savunmuşlardır. Bu durumda bu misafir olan insanlar onun kahramanlıklarını, hoşgörüsüne ve dünyayı anlayış şekline hayran olmuşlardır ve bu hikâye dilden dile yayılarak Avrupa'ya ulaşmıştır.”*⁶⁹⁶ Burada anlatılanlar her ne kadar hikâye olsa da onun yaşam şeklini ve dünya görüşünü anlamak adına önemlidir. Godefroi ile ilgili bir başka hikâyede, bir Müslüman'ın onu ziyarete geldiğini, hediyeler takdim ettikten sonra Godefroi ile görüşmek istediğini bildirmişti o yanına getirdiği develerden birini kesti. Godefroi ise ona yardım etmek amacıyla kılıcıyla devenin başını koparttı. Bunu yaparken sanki çok ince bir şeyi keser gibi hareket etmesi yanında bulunan Müslüman'ı şaşırtmıştı. Müslüman şahıs Godefroi'nin kılıcının keskinliğinden dolayı bu deveyi rahatça kestiğini düşünmekteydi. Fakat Godefroi bu kez onun kılıcını alıp diğer devenin başını aynı rahatlıkta kesince, onun gerçekten ne kadar kuvvetli olduğunu anlayan adam Godefroi'ye hediyeler vermiş ve ona saygı duymuştur.⁶⁹⁷ Buradan da onun ne kadar güçlü bir şahıs olduğunu sonucuna ulaşmak mümkündür. Godefroi 1101 yılında ölmüştür.⁶⁹⁸ Onun ardından kardeşi I. Baudouin de Boulogne Kudüs Kralı olarak tahta çıkmıştır. Godefroi miras olarak krallığı kardeşine bırakmış ve ardında günümüze kadar gelen büyük bir şöhret bırakmıştır. O Avrupa'dan yola çıktığında Haçlıların bu kadar ilerleyeceklerini, çeşitli

⁶⁹⁵ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 37.

⁶⁹⁶ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 57.

⁶⁹⁷ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 60-61.

⁶⁹⁸ İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 266-267; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 157-158; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 529; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 203; İbnü'l-Kalânîsî, *a. g. e.*, s. 51; Trk., s. 8; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 50-54; Anonim Süryani Vakayinamesi, s. 75; Trk., s. 15.

devletler kuracaklarını asla bilmiyordu. Uğruna çıkmış oldukları bu Kudüs yolculuğunda kendisi Kudüs yöneticisi olma şerefine nail olmuştur. Kudüs'ün ele geçirildiğini öğrenen Avrupalıların gelmesi de oldukça önemlidir.

3. 2. Bohemond'un Şahsiyeti ve Mirası

Bohemond Haçlı seferine katıldığında yaklaşık olarak 38 yaşındaydı ve üst düzey şeklinde nitelendirilebilecek bir askeri kabiliyete ve geçmişe sahipti.⁶⁹⁹ Onun Haçlı Seferine katılma sebebinin altında babasının başka biriyle evlenmiş olması yatmaktaydı. Guiscard, Bohemond'un annesi Alberada'dan ayrılıp İtalya'daki nüfuzunu güçlendirmek için Salerno prensesi olan Sigelgaita ile evlenmişti.⁷⁰⁰ Bu durum ileride Sigelgaita'nın Bohemond'u dışlamasına ve kendi öz oğlu olan Roger Borsa'yı desteklemesine yol açmıştır. Bohemond Haçlı Seferinden önce Babası Guiscard önderliğinde Bizans İmparatorluğu üzerine yapılan seferlere katılmış, babası ülkesine geri dönmek zorunda olduğu için ordunun komutasını oğluna bırakmıştı.⁷⁰¹ Thomas Asbridge, Bizans İmparatorluğuna karşı yapmış olduğu savaşlar neticesinde hem ordu idare etmeyi hem de savaş durumunda nasıl davranması gerektiğini çok iyi bildiğini ifade etmektedir.⁷⁰² İmparator Aleksios'a karşı ilk etapta başarılı olsada sonunda yenilmiş ve ülkesine dönmüştü. Babası öldükten sonra kardeşi ile hakimiyet mücadelesi versede pek varlık gösterememiştir. Bohemond bulunduğu bölgede kendisi için bir gelecek göremediği için bu sefere doğuda toprak elde etmek için katılmıştır.⁷⁰³ O İmparatorluk merkezine ulaştığında İmparator tarafından dikkatli bir şekilde ağırlanmış ve hediyeler ile mutlu edilmeye çalışılmıştır.⁷⁰⁴ Bunun sebebi Bohemond'un babası ile İmparatorluk üzerine yapmış olduğu seferdi. Nitekim Aleksios onun burayı ele geçirmesinden çekinmekteydi. Bohemond o dönem için mükemmel bir fiziğe, bir savaşçıda olması gereken tüm özelliklere ve daha önceden de İmparatorluğa karşı savaşmasıyla ordu içinde göze çarpmaktaydı. Altın renkli sarı saçları ve mavi gözleriyle karşısındaki insanı büyüleyen bir yapısı bulunmaktaydı.⁷⁰⁵ İmparator'a vassallık yemini ettikten sonra İznik kuşatmasında önemli ve aktif bir şekilde mücadele vermesi onun bu

⁶⁹⁹ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 64.

⁷⁰⁰ Geoffrey Malaterra, *The Deeds of Count Roger of Calabria and Sicily and of His Brother Duke Robert Guiscard*, Trans., Kenneth Baxter Wolf, Michigan University Press, 2008, s. 72; Edgington, "a. g. m.", s. 175.

⁷⁰¹ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 131-133.

⁷⁰² T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 64.

⁷⁰³ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 118-119; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 25.

⁷⁰⁴ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 322.

⁷⁰⁵ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 64.

sefere olan inancını ve toprak kazanma arzusunu anlamak bakımından önemlidir. İznik'in İmparatorluğa teslim edilmesinin ardından yola koyulan Haçlı ordusunu iki gruba ayırması ve orduyu tek büyük bir ordu yerine iki koldan gidilmesi önerisi de bizzat kendisinden çıkmıştı. Buradanda anlaşıldığı üzere büyük Haçlı ordusunun komutasını kendisi üstlenmek istiyordu. Raymond ordusu ile sürekli çekişme halindeydi.⁷⁰⁶ Ordu Antakya'ya ulaştığında çok dikkatli ve temkinli davranması onun ne kadar zeki bir şahsiyet olduğunu ortaya koymaktadır. Onun Antakya şehrinde kule muhafızı olarak görev yapan Firuz ile anlaşması daha başından beri kurduğu hayali gerçekleştirmesinin yolunu açmıştır. Fakat zeki kişiliği ile ilk önce İmparatorun Haçlı ordusu yanında görevlendirdiği Tatikios'u yardım istemesi için İmparator'a göndermesi Antakya'yı ele geçirmesi adına çok önemlidir.⁷⁰⁷ Bohemond'un ne kadar hırslı olduğunu, toprak kazanma ümidiyle geldiği bu seferde asla amacından şaşmadan hareket ettiği görülmektedir.⁷⁰⁸ Antakya'nın haçlılar eline geçmesinden sonra diğer prensler ile konuşmuş ve Raymond ile çatışmasına rağmen hedefine ulaşmış, Antakya'nın tek hâkimi konumuna yükseltmiştir. Fakat o hırslı yapısından ödün vermeyerek ve sahip olduğu bu devleti korumak ve güçlendirmek için faaliyetlere başlamıştır. Kudüs ele geçirildikten sonra hac için gitmiş ve Pisa baş piskoposu Daimbert'in, Kudüs Baş Piskoposu olmasında önemli rol oynamıştır. Bohemond'un ne kadar zeki ve ileri görüşlü olduğunu ortaya koyan bu örnekte Daimbert ile yakın temasta olması, onun kendi geleceğini de güvence altına almasını sağlamıştır.⁷⁰⁹ Bohemond 1105 yılında Avrupa'ya gitmiştir.⁷¹⁰ Avrupa'ya döndükten sonra burada Bizans üzerine yapılacak bir Haçlı Seferinin planını yapması onun en başından beri Bizans İmparatorluğuna karşı olan nefretinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca onun geri dönmesinin bir diğer önemli sebebi ise Avrupa'dan yardım almak istemesidir.⁷¹¹ Doğuda Müslümanlar, Batıda Bizans tarafından tehdit edilmesi onu tedirgin etmektedir. İmparatora beslediği kinden

⁷⁰⁶ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 77.

⁷⁰⁷ R. Monachus, *a. g. e.*, s. 128-129; N. Dass, *a. g. e.*, s. 47-48.

⁷⁰⁸ N. Dass, *a. g. e.*, s. 47-48; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 58; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 172; I. Demirkent, "a. g. m.", *Belleten*, s. 107-108.

⁷⁰⁹ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 111; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 47-48; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 236.

⁷¹⁰ Avrupa gitmesi ile ilgili bkz. F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 159; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 297; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 170; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 224; İbnü'l-Kalânisi, *a. g. e.*, s. 66; Trk., s. 18; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 38-39; R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 106; I. Demirkent, *a. g. e.*, s. 84-85.

⁷¹¹ O. Vitalis, *Ecclesiastical History, England and Normany*, Vol. II., Trans., s. 223; A. Komnene, *a. g. e.*, s. 360; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 163; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 117; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 40.

dolayı ordu toplayıp Bizans üzerine bir Haçlı Seferi yapmış ve bu savaşta yenilmiştir.⁷¹² İmparatorla anlaşma yapmıştır ve ona itaatini bildirmiştir. İtalya'nın güneyinden Haçlı Seferine gelirken mal varlığı bulunmayan Bohemond'un kazandığı o kadar başarının ardından yine mal varlığı olmadan ölmesi çok şaşırtıcıdır. Bohemond'un Apulia Bölgesinde Bari Şehri yakınlarındaki Canosa'da bulunan mezarında ise İslam Sanatı ve etkileri görülmesi oldukça önemlidir.⁷¹³ Haçlı Seferine katıldığında ordusu, Godefroi'nin sahip olduğu orduyla kıyaslandığında sayı ve donanım bakımından az olsa da yolculuk sırasında ve Antakya'nın ele geçirilmesinde oynadığı rol çok büyüktür. Avrupa'ya döndüğünde Antakya'yı, Tankred idaresine bırakmış ve bölgeyi idare etmesini istemişti. Avrupa'da Constance ile evliliğinden doğan oğlu II. Bohemond ilerleyen senelerde Antakya'ya gidip babasının bir zamanlar üstün başarı ve zeki davranışları sayesinde aldığı Antakya'yı yönetme şerefine nail olacaktır.⁷¹⁴ I. Haçlı Seferine katılan diğer prenslerden ayrılan ve onun üstün başarılar elde edip oğluna miras olarak toprak bırakmasının en büyük nedenlerinden biri ise onun Haçlı Seferinden önce Bizans ile mücadele etmesi ve Güney İtalya'da Müslümanlar ile savaşması olmuştur.⁷¹⁵

3. 3. Tankred'in Şahsiyeti ve Mirası

Tankred Haçlı Seferine katıldığında 20 yaşlarındaydı. Haçlı Seferine katılmadan önce savaş deneyimi olduğuna dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Thomas Asbridge, onun Arapça bildiğini ifade etmektedir.⁷¹⁶ Tankred Haçlı Seferinin en istekli ve bitmek tükenmek bilmeyen enerjisiyle öne çıkan ordu komutanlarından biri olmuştur.⁷¹⁷ Bohemond'un ordu idaresini Vardar'da Tankred'e vermesiyle onun orduyu mükemmel bir şekilde komuta etmiş olması daha önce hiç savaş deneyimi olmayan birisi için şaşırtıcıdır. Burada ordusunu Peçenek birliklerine karşı koruması ile yavaş yavaş adından söz ettirmeye başlamıştır.⁷¹⁸ Tankred 'in hayatını yazan Radulphus Cadomensis, Tankred'in ordu idare etmesindeki başarısını ve temkinli olmasını şu sözlerle ifade etmiştir: Tankred ordusunun içerisinde tüm tuzakları gören dişi bir Aslan edasıyla ilerlemekteydi.⁷¹⁹ İmparatora vassallık yemini etmeden boğazdan karşıya

⁷¹² S. Edgington, "a. g. m.", s.176; H. Lamb, *a. g. e.* s. 308.

⁷¹³ Yıldız Demiriz, "Antakya Prensi I. Bohemond'un Canosa'daki Mezar Şapelinde ve Kapısında İslam Sanatı Etkileri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Enstitüsü*, 1976, s. 165.

⁷¹⁴ S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 42; S. Edgington, "a. g. m.", s. 176.

⁷¹⁵ S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 42.

⁷¹⁶ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 65.

⁷¹⁷ T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s.237.

⁷¹⁸ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 59-60.

⁷¹⁹ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 27.

geçmesi onun asi yapısından kaynaklanmaktadır.⁷²⁰ İznik kuşatmasında ise Radulphus Cadomensis, Tankred'in diğer Haçlı reisleri arasından ilk olarak düşmanı öldüren kişi olduğunu ifade etmiş olması onun cesur bir yanını da ortaya koymaktadır.⁷²¹ Tankred'in İznik kuşatmasından sonra İmparatora Bohemond'un zorlamasıyla vassallık yemini etmesi yine onun asi fakat aynı zamanda Bohemond'a karşı sadık bir yanını ortaya koymaktadır.⁷²² Tankred'in ana ordudan ayrılıp Çukurova bölgesine ilerlemek istemesinin altında kendisine ait bir toprak elde etme fikri ön plana çıkmaktadır. Haçlı Seferine katılmasının sebebi her ne kadar Bohemond'a refakat etmek ve Kudüs'ü ele geçirmek gibi görünse de o kendisine ait bir toprak elde etmek ve bu bölgede kalıp idare etmek istemekteydi.⁷²³ O bu bölgede I. Baudouin ile mücadele etmiş, fakat aldığı şehirler Antakya'nın ele geçirilmesinde o kadar önemli rol oynamıştır ki Tankred bir nevi Antakya'nın alınmasına dolaylı yoldan destek olmuş ve adının bölgede daha fazla duyulmasına sebep olmuştur.⁷²⁴ Tankred Antakya kuşatmasında oldukça önemli işler başarmış, Müslümanlara erzak getirenlerin yolunu kesmiş ve onları kaçmaya zorlamıştır. Onun bu inatçı ve hırslı olan yapısının Antakya'nın alınmasında doğrudan bağlantısı vardır. Bir önemli nokta ise onun burada kendine ait bir toprak elde edemeyişi daha büyük bir istek ve arzuyla Kudüs için yola koyulmasını sağlamıştır.⁷²⁵ Raymond, Tankred'e onun ordu komutanlığını tanınması için para teklif etmiş ve Tankred bunu kabul edip Maarratünnuman'a kadar ilerlemiştir. Bu yoruma göre biz, Tankred'in paraya düşkün olduğunu çıkarabiliriz. Fakat Steven Runciman Tankred'in, Bohemond tarafından görevlendirildiğini, büyük Haçlı ordusu içerisinde Normanların vaziyetini takip etmesini istediği ve son olarak Robert de Normandiya'yı da gönderdiğini belirtmektedir.⁷²⁶ Kudüs Haçlılar eline geçtikten sonra ganimet toplayan Tankred, çok fazla ganimete sahip olmuştur. Kudüs tamamen ele geçirildiğinde bazı prensler memleketlerine dönerken Tankred'in gitmemesi ve Godefroi'nin yanında kalması onun geleceğini burada şekillendirmek istediğinin kesin kanıtıdır.⁷²⁷ Celile ve

⁷²⁰ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 33; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 91; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 66; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 122.

⁷²¹ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 39.

⁷²² A. Komnene, *a. g. e.*, s. 331; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 40; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 139.

⁷²³ G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 44; E. Ayan, *a. g. e.*, s. 77; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 56-61; Ayrıca bkz. Mehmet Ersan "I. Haçlı Seferi sırasında Çukurova'nın Haçlıların Eline Geçmesi", *Haçlı Seferleri ve XI. Asırdan Günümüze Haçlı Ruhu Semineri 26-27 Mayıs 1997*, İstanbul, 1998, s. 66-67; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 146; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 72-73.

⁷²⁴ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 150.

⁷²⁵ E. Ayan, *a. g. e.*, s. 101; R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 115.

⁷²⁶ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 201.

⁷²⁷ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 46.

Taberiye kendisine mülk olarak verilmiş fakat Godefroi'nin ölmesi üzerine I. Baudouin bu mülkleri kendisinden almıştır. Onun bu şehirleri Tankred 'ten alması, ikisi arasındaki daha önce vuku bulan anlaşmazlıklardan kaynaklanmaktadır. Görüldüğü üzere Tankred ve I. Baudouin'in ne kadar hırslı oldukları apaçık ortadadır. Tankred, Bohemond esir edildiği için Antakya'ya çağrılmış ve idare etmeye başlamıştır.⁷²⁸ O genç yaşına rağmen idare konusunda gerçek manada yetenekli biriydi. Bizans İmparatorluğuna karşı önlem alabilmek için birçok şehri fethetmiş, Çukurova bölgesi üzerine yürümüştür. Raymond'u esir almasının sebebi ise Raymond'un 1101 Haçlı Seferinden kaçması ve orduya ihanet etmesidir. Burada onun Raymond'u esir almasının bir sebebi de daha önce yanında gelmesi halinde vereceği parayı vermemiş olması da muhtemeldir.⁷²⁹ Harran savaşının ardından Bohemond'un Avrupa'ya dönmesi ve Urfa Kontu Baudouin de Bourg'un tutsak düşmesi, onun Urfa üzerinde egemen olmasına, ayrıca buradan gelen gelirleri kendi için kullanmasına sebep olmuştur. Bunu yapmasının en temel sebebi ise Hırslı olması ve Antakya'yı güçlü temeller üzerine oturtmak istemesidir. Ayrıca Hırslı yapısından dolayı Trablus'u ele geçirmek istemiş ve buranın mirasçıları olarak gelen William Jordan ve Toulouse'li Bertnard'ın birbiriyle olan mücadelesinde William Jordan safını tutması oldukça önemlidir. William Jordan kendisine yardım etmesi halinde Tankred'in vassalı olacağını açıklaması Tankred'in iştahını kabartsada bu bölgede etkili olamamıştır.⁷³⁰ Ölümüne kadar birçok mücadele yapan Tankred, Bohemond'un Aleksios ile yaptığı anlaşmayı da kabul etmemiş ve yine hırslı tavrıyla daha çok bölge ele geçirmek isterken ölmüştür. Güney İtalya'dan çıkıp geldiğinde bu kadar başarılı olup adından söz ettireceğini kendisi de muhtemelen hayal etmemiştir. Fakat azimli oluşu, ordu komutanlığını iyi yapması ve ne amaçla geldiğini unutmaması onun geldiği Coğrafyada başarılı olmasını sağlamıştır. Tankred ölmeden önce kendine halef olarak Roger de Salerne'yi göstermiştir.⁷³¹ Fakat Bohemond'un soyundan biri bu bölgeye gelirse yönetimin derhal ona verilmesini de vasiyet olarak bildirmiştir.⁷³² Tankred, Antakya Prinkepsliği'ni bölgede güçlü konuma getirmiş ve Haçlıların bölgede uzun yıllar boyunca kalmasının temellerini atmıştır. Nitekim Tankred'in, dayısı Bohemond'un gölgesinde kaldığı düşünülse de onun Antakya Haçlı Prinkepsliği nin gerçek kurucusu olduğu kanaatindeyiz.

⁷²⁸ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 553-555; R. L. Nicholson, *a. g. e.*, s. 39-55.

⁷²⁹ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 95; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 28.

⁷³⁰ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 164-165.

⁷³¹ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 170.

⁷³² S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 103.

3. 4. Baudouin de Boulogne (I. Baudouin)'in Şahsiyeti ve Mirası

Haçlı Seferine abisi Godefroi'nin yanında katılan I. Baudouin memleketinde toprağı olmaması sebebiyle Haçlı Seferine katılmıştı.⁷³³ O iyi bir dini eğitim almıştı fakat Haçlı Seferine katılmak ve burada toprak elde etmek niyetindeydi.⁷³⁴ Onun boyu uzundu, saçları kahverengiydi ve beyaz tenliydi. İnatçı olmakla beraber soğuk bir yapısı vardı. Willermus Tyrensis: “Onun omuzunun üzerinde sürekli pelerin bulundurduğunu bundan dolayı etrafındakilerin onu piskopos zannettiğini ifade etmektedir.”⁷³⁵ I. Baudouin'in Haçlı Seferine eşi ile gelmesi, onun gerçekten bir daha geri dönmek üzere geldiğini ve burada yaşamak istediğinin göstergesidir. İznik kuşatmasına kadar çeşitli faaliyetler yürüttükten sonra Bagrat ile tanışması onun kendine bir gelecek hazırlamasının temelini atan önemli bir nokta olmuştur.⁷³⁶ İznik'in alınmasından sonra Çukurova üzerine yürümesi yine onun şahsiyeti ile ilgili tespitlerde bulunmamızın önünü açmaktadır. O bu gittiği bölgede bir devlet kurmak istemiştir. Yanında bulunan Bagrat'ın onu Ermenilerin bulunduğu bölgeye götürmesinin en temel sebeplerinden biri ise I. Baudouin içinde yatan toprak elde etme isteğidir. Çukurova bölgesinde Tankred ile girdiği mücadele, onun bölgede şehirler kazanmasına neden olmuş fakat Urfa'dan davet alması üzerine Urfa'ya giden I. Baudouin zaman içerisinde hedefine ulaşmış ve Urfa Haçlı Kontluğunu kurmuştur.⁷³⁷ Urfa'yı ele geçirmesi onun bu bölgede isminin duyulmasına yol açmış ve çevreye korku salmıştır.⁷³⁸ Urfa alındıktan sonra bölgede faaliyetlere başlamış ve bazı Müslüman yöneticileri kendisine vassal yapmıştır. Onun ardından şehre gelen Frankları, burada yaşayan Ermenilerin zengin kızlarıyla evlendirerek Latin nüfuzunu bölgede arttırmayı amaçlamıştır. Buradan onun ne kadar ileri görüşlü, zeki ve bölgede, Haçlıların hakimiyetinin temelini nasıl attığını görebilmekteyiz.⁷³⁹ I. Baudouin abisi gibi yapmamış Kudüs'te taç giyip Kral olmuştu. Krallığının ilk on yılında Müslümanlar ile savaşmış bölgede hakimiyet sağlamaya çalışmıştır.⁷⁴⁰ Müslümanlar ile anlaşmış ve savaştan uzak bir bölgenin gelirlerini

⁷³³ I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 1-2.

⁷³⁴ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 113.

⁷³⁵ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 67.

⁷³⁶ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 153-154; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 4-5.

⁷³⁷ Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 195; W. Tyrensis, *I. Trk., Terc.*, s. 158-160; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 75-76; Anonim Süryani Vekayinamesi, s. 71; Trk., s. 11; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 158-159; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 29-32; I Demirken, *a. g. e.*, s. 38.

⁷³⁸ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 150-157; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 163.

⁷³⁹ Anonim Süryani Vekayinamesi, s. 76-78; Trk., s. 16-17; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 160; I. Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, s. 45-60;

⁷⁴⁰ F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 138-142; W. Tyrensis, *II. Trk., Terc.*, s. 89-91; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 575-585; S. Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi II.*, s. 60-61.

Müslümanlar ile paylaşmıştır. Burada I. Baudouin'in gelmiş olduğu bu topraklarda ki halk ile yeri geldiği zaman kurulmuş olan Kudüs Krallığının temelini sağlamlaştırmak için izlediği politika açıkça kendisi göstermektedir.⁷⁴¹ I. Baudouin büyük bir arazi üzerinde Krallığını tahsis etmişti ve tüm topraklar Krallığındı. Avrupa ile mukayese yapılacak olursa, Avrupa'da Krallar sahip oldukları araziye soylu aileler ile birlikte yönetiyor ve toprağın işletimini ve yönetimini Feodal beylere vermekteydi. Bu uygulama ise yarı bağımlı bir durumu ortaya çıkarmaktaydı. Fakat Kudüs kralı, büyük ticaret şehirlerini kendisi yönetti ve burada fazla feodal bey oluşmasına fırsat vermedi. Ayrıca yönetici olarak tayin ettiği insanlara nakit vererek toprakta hak iddia etmelerinin önüne geçti.⁷⁴² Kralın burada izlediği politika onun yönetimdeki ustalığını ve gelmiş olduğu ülkede bu duruma karşı bir siyaset izlediğini ortaya koymaktadır. 1109 yılında Trablus'un mirasçıları olarak gelen William Jordan ile Toulouse'li Bertnard'ın arasında çıkan anlaşmazlıkta Bernard'ı desteklemiş ve Bertnard kendisine bağlılığını ilan etmişti. Yaptığı müzakerede akıllıca davranarak iki mirasçının arasını düzeltti ve Trablus'u Bernard'a, Tartus ve bazı bölgeleri de William Jordan'a verdi. İlerleyen süreçte William Jordan ölmüş ve Bertnard tam anlamıyla Trablus'un başına geçmişti. Bu örnekte açık bir şekilde I. Baudouin'in vassalı olan Bertnard'ı nasıl gizliden gizliye desteklediği ve onun ileri görüşlülüğündeki ustalıklı Trablus'u da krallığın Vassalı yaptığını görmekteyiz.⁷⁴³ 2 Nisan 1118'de Mısır'da ölen I. Baudouin Haçlı Devletlerinin tam anlamıyla temellerini atmalarında başrolü üstlenmiştir.⁷⁴⁴ Onun bu başarıları sağlamasında Müslümanların birbirleri ile mücadele etmesi ve bölgede bulunan Hıristiyanların onlara yardımcı olmasının büyük katkıları vardır. Fransa'dan büyük hayaller ile kutsal topraklara gelen I. Baudouin kurduğu hayalde başarılı olmuş ve krallığın burada köklerini salmasında başrolü üstlenmiştir. Yeri gelmiş Müslümanlar ile anlaşmalar yapmış, Haçlılar arasındaki sıkıntıları ve anlaşmazlıkları gidermiş her şey den önemlisi burada bulunan yerli halk ile iletişimini geliştirip kültürel etkileşimde bulunmuştur. Haçlı Seferine katılan diğer prensleri geride bırakmış ve üstün başarılar elde etmiştir. Ayrıca eğer yönetimde ustaca davranmayıp yanlış politikalar izlemiş olsaydı, belki de Haçlılar tarafından ele geçirilen Kudüs kısa bir süre sonra tekrar

⁷⁴¹ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 154.

⁷⁴² A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 551; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 131-133; W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 78; T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 144.

⁷⁴³ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 166-167.

⁷⁴⁴ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 178; A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 863-869; F. Carnotensis, *a. g. e.*, s. 199-200; İbnü'l- Esir, *a. g. e.*, s. 431; Urfalı Mateos, *a. g. e.*, s. 261.

Müslümanlar eline geçecek ve burada gerçekleşen kültürel etkileşim hiçbir zaman gerçekleşmeyecekti.⁷⁴⁵

3. 5. Raymond St. Gilles'in Şahsiyeti ve Mirası

Raymond, I. Haçlı Seferi çağrısına büyük bir hevesle katılmıştır. Fakat yapılan bu seferde hedeflerine tam anlamıyla ulaşamamıştır. Modern tarihçiler, Raymond'u, sinir bozucu, inatçı ve kendisini düşünen biri olarak görmektedir. Ayrıca onun sert, zalim biri olduğu savunulmaktadır. Fakat o diğer Haçlı Prensleri ile mukayese edildiğinde, onlara göre daha anlayışlı biri olarak karşımıza çıkmaktadır.⁷⁴⁶ Anna Komnene onunla ilgili olarak, *"Bir yıldız kadar parlak ve çevresini güneş gibi aydınlattığını belirtmektedir."*⁷⁴⁷ Burada onun diğer Haçlı liderlerine göre farklı bir yapıya sahip olduğu çıkarılabilmektedir. Haçlı Seferi yolculuğunda Papa II. Urbanus 'un en çok inandığı ve güvendiği kişinin Raymond olması ise, onun sahip olduğu zenginlik, yaşının vermiş olduğu olgunluk olarak görülebilir. Willermus Tyrensis ise Raymond ile ilgili olarak, gelmiş olduğu bölgede çok büyük güce sahip olduğunu ve zengin bir hayat yaşadığını ifade etmektedir.⁷⁴⁸ Ayrıca onun bu sefer için sahip olduğu arazileri kiliseye bırakması, dindar biri olduğu görüşünü ortaya çıkarmaktadır. Radulphus Cadomensis ise, *"Raymond'un ailesinin çok cimri olduğunu ve bu sebepten dolayı cimriliğini ailesinden kendisine miras kaldığını belirtmektedir."*⁷⁴⁹ Ayrıca Radulphus Cadomensis, Raymond için çekingen bir kuzu, kibirli bir Aslan ifadesini kullanmıştır. Haçlı Seferine katıldıktan sonra ordu komutasının sürekli kendinde olmasını istemiştir. Ayrıca İmparatora karşı çıkarmış olduğu vassallık yemini krizinde ise onun ne kadar hırslı ve inatçı bir yapısı olduğu göze çarpmaktadır. Yewdale ise onu, bencil, başına buyruk ve cimri olarak tanımlamaktadır.⁷⁵⁰ Haçlı Seferine büyük ümitlerle gelen, Raymond burada istediklerini elde edememiş, ordunun komutasının kendisinde olması için sürekli diğer Haçlı liderleri ile tartışma ortamına girmiştir. Bunu yapmasının altında yaşının büyük olması ve zenginliği gösterilebilir. Fakat o diğer Haçlı liderleri kadar başarılı olamamıştır. Ayrıca 1101 yılında yapılan Haçlı seferinden kaçması onun itibarına kara leke sürmüş ve diğer liderlerin gözünde iyice küçük düşmüştür. Kendisi için geldiği bu topraklarda hakimiyet kurmak istemiş fakat bunu başaramamıştır. Kudüs alındığında ise

⁷⁴⁵ T. Asbridge, *a. g. e.*, s. 178.

⁷⁴⁶ B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 61

⁷⁴⁷ A. Komnene, *a. g. e.*, s. 323.

⁷⁴⁸ W. Tyrensis, *a. g. e.*, s. 101.

⁷⁴⁹ R. Cadomensis, *a. g. e.*, s. 38.

⁷⁵⁰ R. B. Yewdale, *a. g. e.*, s. 89-90.

liderliği Godefroi'ye karşı kaybetmiş olması onu derinden etkilemiştir. Ayrıca Kudüs alındıktan sonra ülkesine dönen diğer liderler gibi yapmayıp bölgede kalması onun bu kutsal yolculuğa bağlılığını göstermektedir. Trablus'u ne kadar almak istemese de buranın yöneticisi olmak oğlu Bertnard'a nasip olmuş ve babasının bir zamanlar ele geçirmek için uğraştığı bölgede yönetici olmuştur. Bunlara ek olarak Raymond'un Haçlı Seferine vermiş olduğu maddi ve manevi destek göz ardı edilmemelidir. Nitekim o zor zamanlarda diğer Haçlı prenslerine yardımcı olmuştur. Hakimiyet sahası oluşturmak için geldiği bu topraklarda diğer Haçlı liderlerinin gölgesinde kalması, onun için üzücü olsa da uygulamış olduğu stratejiler ve cesaret örneği ile Haçlıların bölgede tutunmalarına katkıda bulunması da oldukça önemlidir.⁷⁵¹

3. 6. Etienne de Blois, Robert de Normandiya, Robert de Flandre'nin şahsiyetleri ve Mirasları

Etienne de Blois, I. Haçlı Seferine gelen ve önemle üzerinde durulması gereken bir şahsiyettir. Tarihçiler onu her ne kadar korkak olarak nitelendirmiş olsa da Sefere katılması ve bölgeye gelmesi onun için bir cesaret örneğidir. Ayrıca İngiltere kralı I. William'ın kızı ile evli olması onun hayatını ve faaliyetlerini anlamak açısından oldukça önemlidir.⁷⁵² Haçlıların yolculuklarında eşine yazmış olduğu mektuplar onun bıraktığı en önemli mirastır. Çünkü o yazış olduğu mektuplar ile dönemi, haçlıların gelmiş oldukları bölgede neler ile karşılaştıklarını ve yaptığı faaliyetleri anlamak adına oldukça önemlidir.⁷⁵³ Burada ayrıca üzerinde durulması gereken bir nokta ise onun Antakya kuşatması sırasında kaçmasıdır.⁷⁵⁴ Onun kuşatmadan kaçmasıyla seferin seyri değişmiştir. Eğer o kaçmasaydı belki de Bohemond, Antakya'yı ele geçirme fırsatı bulamayacak ve bu şehir Bizans İmparatorluğuna bırakılacaktı.⁷⁵⁵ Ayrıca seferden kaçıp, memleketine döndüğünde ise karısı tarafından tekrar bölgeye gönderilmesi onun eşine ne kadar bağlı olduğunun göstergesidir. Yazdığı mektuplar ile onun ne kadar üslubu düzgün ve karısına aşık bir adam olduğu da ayrıca gözlemlenebilmektedir.⁷⁵⁶ O gelmiş olduğu bu bölgede toprak elde etmek niyetinde değildi. Sadece kutsal yolculukta soylu bir aileye mensup olduğu için seferde ki yerini almış ve karısının ricalarından dolayı sefere gelmişti. Onun batıya eşinin yanına dönme arzusu hiçbir zaman dinmemiş,

⁷⁵¹ B. Küçüksipahioğlu, *a. g. e.*, s. 62.

⁷⁵² G. Novigenti, *a. g. e.*, s. 34; T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 244.

⁷⁵³ J. A. Brundage, "a. g. m.", s. 381.

⁷⁵⁴ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 267-269.

⁷⁵⁵ A. Aquensis, *a. g. e.*, s. 267-269; S. Runciman, *a. g. e.*, s. 178; C. W. David, *a. g. e.*, s. 112.

⁷⁵⁶ J. A. Brundage, "a. g. m.", s.387; Çalışır, *a. g. e.*, s. 25.

sefer boyunca eşini hayal etmiştir. Fakat tekrar gelmiş olduğu bu topraklardan dönme fırsatı bulamamış ve eşini göremeden ölmüştür. Robert de Normandiya'nın Haçlı seferine kardeşine karşı girişmiş olduğu mücadele de başarısız olmasından dolayı katıldığı ifade edilmektedir.⁷⁵⁷ Nitekim o Haçlı seferine gelmiş fakat burada toprak elde etmek isteyip istemediği hakkında tartışmalar yaşanmaktadır. Modern Tarihçiler, Robert de Normandiya'nın gelmiş olduğu bu bölgede, toprak elde edip güçlenmek istediğini bildirmişlerdir. O sefer boyunca aktif olmuş ve diğer Haçlı liderleri ile herhangi bir sıkıntı yaşamamıştır.⁷⁵⁸ Kudüs Haçlılar eline geçtiğinde, Raymond'a karşı Godefroi'yi desteklemiştir.⁷⁵⁹ Kudüs alındıktan sonra ülkesine dönmek istemesi ise çok şaşırtıcıdır. Nitekim kardeşi William Rufus ile girmiş olduğu mücadeleyi kaybetmiş olması, onu Haçlı Seferi yolculuğuna sürüklemiştir. Modern tarihçilerin bu görüşü, burada çürümektedir. Nitekim kendine toprak elde etmek için ve kardeşiyle girmiş olduğu hâkimiyet mücadelesinde yenilmesini, Haçlı Seferine katılmasına bağlayan kişiler, ince bir noktayı gözden kaçırmışlardır. Hedefine ulaşan seferde, Robert de Normandiya'nın bölgede kalmayıp ülkesine dönmesi onun burada toprak elde etmek istemediği görüşünü kabul etmemize neden olmaktadır. Haçlı Seferine katılması her ne kadar memleketinde kardeşine karşı girişmiş olduğu mücadele sonucunda olsa da bu gelmiş olduğu bölgede kalmak istediği sonucunu çıkarmamıza neden olmamalıdır. Ayrıca ülkelerine geri dönen Robert de Flandre ve Robert de Normandiya, Haçlı Seferi boyunca yaşadıkları olayları, bölgede gördüklerini, iletişime girdikleri toplumları, çevreyi, deyim yerindeyse bölgedeki Medeniyetin Avrupa'ya tanıtılmasında ve Doğu'ya ilgi uyanmasında büyük rol oynamışlardır.⁷⁶⁰ Her ne olursa olsun bu kutsal yolculuk için ülkelerinden çıkıp hiç bilmedikleri bu bölgeye gelmeleri onlar için büyük cesaret örneğidir. Haçlı Seferi boyunca diğer haçlı liderleri gibi ön planda olmamaları onları şahsiyetleri hakkında yorum yapmamızın önüne geçse de Robert de Normandiya'nın babası ve kardeşine karşı sürekli isyan etmesi, onun hırslı ve bölgeyi kimsenin baskısı altında olmadan yönetmek istediği durumunu ortaya çıkarmaktadır.⁷⁶¹ Robert de Flandre'nin ise düşmanlarına karşı başarılı olamayacağını anladığı için sefer hareketine girişmesi, onun planlı hareket ettiğinin göstergesidir.

⁷⁵⁷ C. W. David, *a. g. e.*, s. 20-33

⁷⁵⁸ T. Asbridge, *The First Crusade: A New History*, s. 341-342.

⁷⁵⁹ S. Runciman, *a. g. e.*, s. 225.

⁷⁶⁰ W. Tyrensis, *Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, s. 45-46.

⁷⁶¹ C. W. David, *a. g. e.*, s. 24-25.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada I. Haçlı Seferine katılan asillerin hayatları, birbirleriyle ve Müslümanlarla olan ilişkileri çelişkili durumlardan kaçınılarak aktarılmaya çalışıldı. Sefere katılan ve her biri farklı amaç taşıyan bu asillerin hayatlarının ele alınması, sefere hangi amaçlar doğrultusunda geldikleri ve uyguladıkları faaliyetler, I. Haçlı Seferini anlamak ve yorumlamak adına önemlidir.

Godefroi de Bouillon, ülkesinde gerçekleşen olumsuz şartlar altında sefere katılmıştır. Cluny Tarikatı ile geliştirmiş olduğu yakın ilişkiler ve ordu içerisinde diğer Prenslere uyumluluk göstermesi sonucunda, Kutsal Mezar Savunucusu olarak seçilmiştir. Bohemond'un I. Haçlı Seferine katılmasının en önemli sebeplerinden biri, ülkesinde içinde bulunduğu kötü durumdur. Bohemond gelmiş olduğu bu topraklarda devlet kurma şansını bulmuş ve hayalini gerçekleştirmiştir.

Tankred sefere, dayısı Bohemond'un yanında gelmiş ve üstün başarıları sayesinde Haçlıların, Antakya'da uzun yıllar boyunca kalmasının temellerini atmıştır. Haçlı Seferine katıldığında sıradan bir şövalye olan Tankred, göstermiş olduğu üstün başarılar sayesinde seferin ana karakterlerinden biri haline gelmiştir. Baudouin de Boulogne (I. Baudouin), Haçlı Seferine abisi Godefroi de Bouillon'un yanında katılmıştır. Onun bu sefere katılmasının en temel sebebi ise toprağı olmamasıdır. Ayrıca sefere eşi ile gelmesi onun bu topraklarda yaşamak istediğini ortaya koymaktadır.

Raymond St. Gilles, Haçlı Seferi çağrısını kabul eden ve Prenslar arasında en varlıklı olan kişidir. Onun sefer çağrısını kabul etmesinin en temel sebebi, dindar biri olmasından kaynaklandığı görüşü, seferde uygulamış olduğu faaliyetler sonucunda pekte gerçeğı yansıtmamaktadır. Etienne de Blois, Haçlı Seferine, eşinin ısrarları sonucu katılmıştır. Robert de Normandiya ise babası ve kardeşiyle savaştıktan sonra sefere katılmıştır. Onun sefere katılmakta ki amacı ise maceracı yapısından kaynaklanmaktadır. Robert de Flandre, ülkesinde ki topraklarını koruyamadığı için ayrıca kuzeni Robert de Normandiya sefere katıldığı için ona eşlik etmek maksadıyla sefere katılmıştır. Hatta babasının daha önce kutsal yolculuğa çıkmış olması, onun sefere katılmasına ön ayak olmuştur.

Haçlı Seferine katılan bu Prenslerin, sefere katılmalarında ki sebepler araştırıldığında, sefer süresince uyguladıkları politikalar ile sefere katılma amacı uyuşmayan şahsiyetlerin de ortaya çıktığı görülmektedir. Özellikle Raymond St. Gilles, Haçlı Seferine Tanrı yolunda katıldığını ve tek hedefinin Kudüs'ü ele geçirmek olduğunu belirtse de diğer Haçlı Prensleri ile sürekli tartışmalar yaşaması ve bazı şehirleri kendi hakimiyetine almak istemesi onun amacından saptığını göstermektedir.

Ayrıca sefere katılan bu şahsiyetlerin memleketleri, coğrafya ve toplum, seferdeki faaliyetlerini anlamak adına önemlidir. Güney Fransa'dan gelen Raymond St. Gilles ve Kuzey Fransa'dan gelen şahsiyetlerin daha çok dini duygular ile sefere katılmalarının altında çok önemli sebepler yatmaktadır. Fransa'nın kuzey bölgesinde gerçekleşen Viking saldırıları ve Fransa'nın güneyine kadar ilerleyen gelen Müslüman saldırıları, bölge insanını dini açıdan dinamik tutmuştur. Ayrıca Cluny Tarikatının bölgede aktif olması, onların sefere daha çok dini yönden bakmalarını sağlamıştır. Bohemond ve Tankred ise Fransa'nın kuzeyindeki Normanlara göre, sefere daha çok maddi açıdan bakmışlardır.

Sefere katılan Prenslere, Müslümanlar ile yakın ilişkiler kurmuş ve kültürel etkileşimin gerçekleşmesini sağlamıştır. Hatta Avrupa'daki feodal sistemin bir benzerinin Ortadoğu'ya taşınmasına aracı olmuşlardır. Özellikle I. Baudouin, Kudüs Krallığının temellerini sağlamlaştırırken kendine vassal olan kişilere, toprak yerine para kaynağı sağlamış ve Avrupa'da kralların bölgelerini, feodal beyler ile ortaklaşa yönetmesi uygulamasının dışına çıkmıştır.

Günümüz mevcut araştırmalar ışığında, Haçlı Seferine katılan şahsiyetlerin, yaşadıkları bölgeler ve hangi toplumlarla ilişkileri olduğu dikkatli bir şekilde analiz edilmeli ve ona göre çalışılmalıdır. Şahsiyetlerin içerisinden geldiği toplum, onların dünya görüşlerini, Haçlı Seferine bakış açılarını, dini bağlantılarını ve Müslümanlar ile kuracakları ilişkileri anlamak adına oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

Achmet, Aise Kır, *Haçlılar Döneminde Kudüs (Kral II. Baudouin'e Kadar)*, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi İstanbul, 2018.

Akyılmaz, Gül, Cin, Halil, *Tarihte Toplum ve Yönetim Tarzı Olarak Feodalite ve Osmanlı Düzeni*, Konya, Selçuk Üniversitesi Basımevi Yayınları, 1995.

Altınay, Ahmet Refik, *Haçlılar (1095-1291)*, Terc. Güray Kırpık, İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2007.

Andressohn, John, C., *The Ancestry and life of Godfrey of Bouillon*, "Indiana University Publications, Social Science Series," No: 5 Bloomington, 1947.

Anonim Haçlı Tarihi, "Gesta Francorum Et Aliorum Hierosolymitanorum", Terc. Ergin Ayan, İstanbul, Selenge Yayınları, 2013.

Anonim Süryani Vekayinamesi, Terc., Vedi İlmen, İstanbul, 2005.

Anonim Süryani Vekayinamesi, Trans., A. S. Tritton, *The First and Second Crusades From an Anonymous Syriac Chrocihle*, JRAS, 1993.

Aquensis, Albertus, *Liber Christianae Expeditionis Pro Erptione Emundatione et Restitutione Sanctae Hierosolymitane*, Trans.-Ed. Susan B. Edgington, *Historia Ierosolimitana History Of The Journey To Jerusalem*, Oxford, Clarendon Press, 2007.

Aquilers, Raimundus, *Historia Francorum Qui Ceperunt Iherusalem*, Trans., John Hugh Hill-Laurita Lyttleton Hill, (*Raymond d' Aquilers*), Philadelphia, 1968.

Asbridge, Thomas, *Haçlı Seferleri*, Terc., Ekin Duru, İstanbul, Say Yayınları, 2014.

Asbridge, Thomas, *The First Crusade: A New History*, London, 2005.

Aydın Usta, "Kudüs Haçlı Krallığı'nda Kilise- Devlet İlişkisi (1099-1187)", *Orta Çağ'da Din ve Devlet (Doğu Batı Ekseninde)*, Ed. Ayşe Atıcı Arayancan, İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2018, ss. 113-132.

Aydın Usta, *Haçlı Hikâyeleri*, İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2017.

Azimi Tarihi, *Selçuklularla ilgili Bölümler*, Terc., Ali Sevim, Ankara, TTK., 1988.

Başta, Şerif, “Bizans ve Haçlı Seferleri”, *Uluslararası Haçlı Seferleri Sempozyumu, 23-25 Haziran 1997 İstanbul*, Ankara, 1999.

Bauer, Susan Wise, *Orta Çağ Dünyası Roma İmparatorluğu Büyük Constantinus'un Hıristiyanlığı Kabul Etmesinden I. Haçlı Seferine*, Terc., Mehmet Moralı, İstanbul, Alfa Yayınları, 2014.

Bedirhan, Yaşar, *Orta Çağ Tarihi*, Ankara, Nobel Akademik Yayınları, 2012.

Beech, George T., “A Norman-İtalian Adventure in the East: Richard of Salame 1097-1112”, *Anglo Norman Studies*, 15 (1993).

Berl, Emmanuel, *Atilla'dan Timur'a Avrupa ve Asya*, Terc., Gülseren Devrim, 2. Baskı, İstanbul, Doğan Kitap, 1999.

Bloch, Marc, *Feodal Toplum*, Terc., Melek Fırat, İstanbul, İslık Yayınları, 2014.

Brundage, James A., “An errant Crusader: Stephen of Blois”, *Traditio*, C. 16, (1960).

Bysted Ane L., *The Crusade Indulgence. Spiritual Rewards and the Theology of the Crusades (1095-1216)*, Boston, 2014.

Cadomensis, Radulphus, *Gesta Tankredi in Expeditione Hierosolymitana*, Trans., Bernard, S., Bachrach David, S. Bachrach, *The Gesta Tankredi of Ralph of Caen, A History of the Normans on the First Crusade*, Ashgate, 2005.

Cahen, Claude, *Haçlı Seferleri Zamanında Doğu ve Batı*, Terc., Mustafa Daş, İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2016.

Campbell, G. A., *The Crusades*, Londra, 1935.

Chambers, Mortimer, Grew, Raymond- Herlihy, David, Woloch, Isser, *The Western Experience*, Newyork, 1987.

Charanis, Peter, “The Byzantine Empire in the Eleventh Century”, *A History of the Crusades*, yay., K. Setton, C., I., Madison-Milwaukee-London, 1969.

Cobb, Paul, M., *Müslümanların Gözüyle Haçlı Seferleri*, Terc., Ekin Duru, İstanbul, Say Yayınları, 2018.

Curtis, Edmund, *Roger of Sicily*, New York, 1912.

Çalışır, Abdurrahman Onur, *Haçlıların Mektupları*, İstanbul, Kutlu Yayınevi, 2018.

David, Charles Wendell, *Robert Curthose, Due of Normandy*, Cambridge, 2008.

Davies, Norman, *Avrupa Tarihi, Doğu'dan, Batıya Buz Çağı'ndan Soğuk Savaş'a Urallardan Cebelitarık'a Avrupa'nın Panoraması*, Terc., Burcu Çığman, Ankara, Varlık Yayınevi, 2006.

Delmas, Claude, *Avrupa Uygarlık Tarihi*, Terc., Nihal Önal, İstanbul, Varlık Yayınevi, 1973.

Demiriz, Yıldız , “Antakya Prensi I. Bohemond'un Canosa'daki Mezar Şapelinde ve Kapısında İslam Sanatı Etkileri”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Enstitüsü*, 1976, ss. 165-179.

Demirkent, Işın, “1101 Yılı Haçlı Seferleri”, *Prof. Dr. Fikret Işıltan'a 80. Doğum Yılı Armağanı*, İstanbul, 1995.

Demirkent, Işın, “Antakya Prinkepsi Bohemond'un Esir alınması, Niksar'da Hapsedilmesi ve Serbest Bırakılması (1100-1003)” *Haçlı Seferleri Tarihi, Makaleler-Bildiriler-İncelemeler*, yay. Haz., Ebru Altan, İstanbul, 2007.

Demirkent, Işın, “Haçlı Seferleri Düşüncesinin Doğuşu ve Hedefleri” *Tarih Dergisi* Temmuz 2011.

Demirkent, Işın, “Haçlılar”, *DİA*, C. XIV., İstanbul, 1996.

Demirkent, Işın, “Tatikios, (Türk Asıllı Bir Bizans Kumandanı)”, *Belleten*, LXVII/248 (2003 Nisan).

Demirkent, Işın, *Haçlı Seferleri Tarihi*, İstanbul, Dünya Yayıncılık, 1997.

Demirkent, Işın, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı Sultan I. Kılıç Arslan*, Ankara, TTK., 1996.

Demirkent, Işın, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi I. (1098-1118)*, Ankara, TTK., 2013.

Duby, Georges, *Orta Çağ İnsanları ve Kültürü*, Terc., Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara, İmge Kitapevi, 1995.

Duncalf, Frederic, “The First Crusade: Clermont to Constantinople”, *A History of the Crusades*, C.I., yay. K. Setton, Medison-Milwauke- London, 1969.

Dündar, Derya, *Ortaçağ Avrupası'nda Şövalyelik*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, 2012,

Düzgün, Şaban Ali, “İki Dünyanın Karşılaşması: Müslüman ve Latin Batı Dünyası Arasında Haçlı Seferleri Dönemindeki İlişkiler”, *İAD,C. XIV.*, S. 3-4, 2001, ss.349-360.

Dvornik, Francis, *Konsiller Tarihi İznik'ten II. Vatikan'a*, Terc. Mehmet Aydın, Ankara, TTK., 1990.

Eco, Umberto, *Orta Çağ Barbarlar- Hristiyanlar- Müslümanlar*, Terc., Leyla Tonguç Basmacı, İstanbul, Alfa Basım Yayınları, 2015.

Edgington, Susan B., “Bohemond I. Of Antioch (d. 1111)”, *The Crusades Encyclopedia*, (Ed. Alan V. Murray), Vol. I. California, 2006.

Epstein, A. Steven, *Geç Dönem Orta Çağ Avrupası Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1000-1500*, Terc., Serap Işık, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014.

Erdman, Carl, *The Origin Of the İdea of Crusade*, Trans., M. W. Baldwin Walter Goffart, Princeton, 1997.

Ersan, Mehmet, “I. Haçlı Seferi Sırasında Çukurova'nın Haçlıların Eline Geçmesi”, *Haçlı Seferleri ve XI. Asırdan Günümüze Haçlı Ruhu Semineri*, 26-27 Mayıs 1997, İstanbul, 1998.

France, John, “The Election and Title of Godfrey De Bouillon”, *Canadian Journal of History XVIII*, 1983.

Frankopan, Peter, *The First Crusade*, Cambridge-Massachusetts, 2012.

Fulcherius Carnotensis, *Kudüs Seferi*, Terc., İlcın Bihter Barlas, İstanbul, IQ Sanat Kültür Yayıncılık, 2009.

Gimpel, Jean, *Orta Çağ Endüstri Devrimi*, Terc., Nazım Özüaydın, Ankara, Yenigün Matbaası, 2004.

- Gombrich, Ernst, Hans, *A History of The World*, New Hevan, Yale University Press 2005.
- Gordlevski, V., *Anadolu Selçuklu Devleti*, Terc. Azer Yaran, Ankara, Onur Yayınları, 1998.
- Gölgesiz, Sevtap, *Kuruluş döneminde (1098-1112) Antakya Haçlı Prinkepsliği- Bizans İlişkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, 2007.
- Gregory Abû'l-Farac, *Abû'l-Farac Tarihi I.II.*, Terc., Ömer Rıza Doğrul, Ankara, TTK., 1999.
- Grousset, Rene, *Histoire Des Croisades, Et Du Royaume Franc De Jerusalem*, Paris, 1934-1936.
- Gül, Muammer, *Orta Çağ Avrupa Tarihi*, İstanbul, Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2009.
- Güleç, İsmail, Demiriz Neslihan, *Orta Çağda Şövalyelik ve Şövalye Eğitimi*, Sakarya, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- Güran, Tevfik, *İktisat Tarihi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1998.
- Heaton, Herbert, *Avrupa İktisat Tarihi*, Terc. Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara, İmge Kitapevi, 1995.
- Heyd, W., *Yakın-Doğu Ticaret Tarihi*, Terc., Enver Ziya Karal, Ankara, TTK., 1975.
- Hill, John Hugh-Hill, Laurita Lyttleton, "Contemporary Accounts and the Later Reputation of Adhemar, Bishop of Puç", *Medievalia et Humanistica*, No:9, 1955.
- Hill, John Hugh-Hill, Laurita Lyttleton, *Raymond IV de Saint-Gilles 1041 (ou 1042)-1105*, Toulouse, 1959.
- Hillenbrand, Carole, *Müslümanların Gözünden Haçlı Seferleri*, Terc., Nurettin El Hüseyini, İstanbul, Alfa Yayınları, 2015.
- Hobson, John, M., *Batı Medeniyetinin Doğulu Kökenleri*, Terc., Esra Ermet, İstanbul, YKY, 2015.
- Holt, P. M., *Haçlılar Çağı*, Terc., Özden Arıkan, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1999.

Huberman, Leo, *Feodal Toplumdan Yirminci Yüzyıla*, Terc., Murat Belge, İstanbul, İletişim Yayınları, 2005.

Huizinga, Johan, *Orta Çağın Gün Batımı*, Terc., Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara, İmge Kitapevi, 1997.

Ioannes Zonaras, *Tarihlerin Özeti*, Terc., Bilge Umar, İstanbul, İstanbul Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2008.

İbnü'l-Esir, *El-Kâmil Fi't- Tarih*, Terc. Abdülkerim Özaydın, C. X., İstanbul, Bahar Yayınları 1987.

İbnü'l-Kalânîsî, *Zeylu Tarihi Dımaşk*, Terc., Onur Özatağ, *Şam Tarihine Zeyl I. ve II. Haçlı Seferi Dönemi*, İstanbul, İş Bankası ve Kültür Yayınları, 2015.

İbnü'l-Kalânîsî, *Zeylu Tarihi Dımaşk*, Trans., H. A. Gibb, Mineola, Newyork, 2002.

İlhan, Mehdi, *Uluslararası Haçlı Seferleri Sempozyumu*, 23-25 Haziran 1997, İstanbul, Bildiri Özetleri, Ankara, TTK, 1997.

Kanat, Cüneyt, *Burçak Devrim, Sorularla Haçlı Seferleri*, İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2013.

Kayhan, Hüseyin, "Haçlılar Karşısında Selçuklular", *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, S. 33, Ağustos, 2005, ss. 299-317.

Kırpık Güray, "Haçlı Seferlerinde Tanrı-Barışı Müessesesi", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* Aralık 2007, S.16, ss. 81-90.

Kırpık, Güray, *Doğunun ve Batının Gözünden Haçlılar*, İstanbul, Selenge Yayınları, 2009.

Komnene, Anna, *Aleksiad (Malazgirt Savaşı Sonrası)*, Terc., Bilge Umar, İstanbul, İnkılap Yayınevi, 1996.

Kostick, Conor, *The Social Structure of the First Crusade*, Brill, Leiden- Boston, 2008.

Kurat, A., N., *VI.- XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz'in Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri*, Ankara, Murat Yayınları, 1992.

- Küçüksipahioğlu, Birsal, “Haçlı Seferinin Başlamasından 1204’e Kadar Batılıların Bizans’ı Zapt Etme Planları”, *Tarih Dergisi*, 42: 2005.
- Küçüksipahioğlu, Birsal, *Trablus Haçlı Kontluğu Tarihi*, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2007.
- Lamb, Harold, *Haçlı Seferleri (Demir Adamlar ve Azizler)*, Terc., Gaye Yavuzcan, İstanbul, İlgı Kültür Sanat, 2010.
- Le Goff, Jacques, *Avrupa’nın Doğuşu*, Terc., M. Timuçin Binder, İstanbul, Literatür Yayınları, 2008.
- Le Goff, Jacques, *Çocuklar İçin Orta Çağ*, Terc., Orçun Türkay, İstanbul, YKY, 2011.
- Le Goff, Jacques, *Orta Çağ Batı Uygarlığı*, Terc., H. Güven- U. Güven, Ankara, Doğu-Batı Yayınları, 2015.
- Lowe, John Francis, *Baldwin I of Jerusalem: Defender of the Latin Kingdom of Jerusalem*, Master of Arts in History, Portland State University 2013.
- M. Kerow, Zubritski, *İlkel Köleci Feodal Toplum*, Terc., Göksu Birol, Ankara, Yason Yayınları, 2016.
- Maalouf, Amin, *Arapların Gözünden Haçlı Seferleri*, Terc., Ali Berktaç, İstanbul, YKY., 2014.
- Malaterra, Geoffrey, *The Deeds of Count Roger of Calabria and Sicily and of His Brother Duke Robert Guiscard*, Trans., Kenneth Baxter, Michigan University Press, 2008.
- Mayer, Hans, Eberhard, *The Crusades*, Trans., John Gillengam, Oxford, 1972.
- Mccabe, Mark, *Godfrey of Bouillon: Representations of Kingship And Masculinity on The First Crusade*, Master Thesis, University of Huddersfield, 2015.
- Merçil, Erdoğan, *İlk Müslüman Türk Devletleri Tarihi*, Ankara, Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2006.
- Michaud, J., F., *Haçlı Seferlerinin İlginç Olayları*, Terc., Güray Kırpık, Ankara, Lotus Yayınevi, 2011.

Mickel, Emanuel, "The Making of Populer History", *Enfances Godefroi Romania*, 1998, ss. 148-169.

Monachus, Robertus, *Historia Iherosolimitana*, Trans., Carol Sweetenham, *Robert the Monk's History of the First Crusade*, Burlington, 2005.

Morrisson, Cecile, *Haçlılar*, Terc. Nermin Acar, Ankara, Dost Yayınları, 2005.

Murray, Alan, *The Crusader Kingdom of Jerusalem: a dynastic history 1099-1125*, Oxford, 2000.

Murray, Alan, *The Crusades An Encyclopedia, Vol. I-IV.*, California- Colorado-London, 2006.

Murray, V. Alan, *Monarchy And Noblity in the Latin Kingdom of Jerusalem 1099-1131: Establishment and Origins*, A Thesis Submitted for the degree of PhD at the University of St. Andrews, Scotland, 1988.

Nicholson, Robert Lawrence, *Tancred Crusading Leader and Lord of Galilae and Antioch*, (Chicago University of Chicago Libraries, 1940).

Nomiku, H., A., *Haçlı Seferleri*, Terc., Kriton Dinçmen, İstanbul, İletişim Yayınları, 1997.

Novigenti, Guiberto, *Historia Hierosolymitana, Gesta Dei Per Francos*, Trans., Robert Levine, *The Deeds of God Through the Franks*, Rochester, 1997.

Oldenbourg, Zoe, *The Crusades*, Trans., Anne Carter, Newyork, 1996.

Osrtogorsky, Georg, *Bizans Devleti Tarihi*, Terc., Fikret Işıltan, Ankara, TTK Yayınları, 1995.

Özdemir, Mehmet, *Endülüüs Müslümanları I.*, Ankara, TDV. Yayınları, 1994.

Painter, Sidney "Western Europe on the Eve of the Crusades", *A History Of The Crusades*, C. I. Yay., K. Setton, Medison-Milwauke, London, 1969.

Pernould, Regine, *Burjuvazi*, Terc., Mehmet Ali Kılıçbay, İstanbul, İletişim Yayınları, 1991.

Phillips, Jonathan, *Holy Warriors, A Modern History of the Crusades*, London, 2010.

- Pirenne, Henri, *Hız Muhammed ve Şarlman*, Terc., Mehmet Ali Kılıçbay, İstanbul, Pınar Yayınları, 2012.
- Pirenne, Henri, *Orta Çağ Avrupa'sının Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, Terc., Uygur Kocabaşoğlu, İstanbul, İletişim Yayınları, 2013.
- Pirenne, Henri, *Orta Çağ Kentleri*, Terc., Şadan Karadeniz, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002.
- Pirenne, Jagues, *Büyük Dünya Tarihi*, Terc., Nihal Önal- Beslan Cankart-Refik Özbek, İstanbul, Meydan Yayınları, 1966.
- Psellos, Mikhail, *Mikhail Psellos'un Khronographia'sı*, Terc., Işın Demirkent, Ankara, TTK., 1992.
- Raul Read, Piers, *Tapınak Şövalyeleri*, Terc., S. Gül Erdem, Ankara, Dost Yayınevi, 2003.
- Riley-Smith, Jonathan, "The motives of earliest crusaders and the settlement of Latin Palestine, 1095-1110", *The English Historical Review*, Vol. XCVIII, No. CCCLXXXIX- October 1983, ss. 721-736.
- Riley-Smith, Jonathan, *The Crusades Idea and Reality 1095-1274*, London, 1981.
- Roberts, J. M., *Avrupa Tarihi*, Terc., Fethi Aytuna, İstanbul, Varlık Yayınevi 2015.
- Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi I-II.*, Terc., Fikret Işıltan, 4. Baskı, Ankara, TTK., 1999.
- Runciman, Steven, "The Pilgrimages to Palestine Before 1095", *A History of the Crusades*, yay. K. Setton, C. I., Madison-Milwaukee-London, 1969.
- Seignobos, Charles, *Avrupa Milletlerinin Mukayeseli Tarihi*, Terc., Semih Tiryakioğlu, İstanbul, Varlık Yayınevi, 1960.
- Sevim, Ali, "Dimaşk Selçuklu Melikliği Şemsü'l-Müluk Dukak Devri (1095-1104)", *Belleten*, XLVI/20.
- Sevim, Ali, "Haleb Selçuklu Melikliği Fahrü'l-Müluk Rıdvan Devri (Nisan 1095-Aralık 1103)" *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, II., (1970), Ankara, 1971.

- Sevim, Ali, “Suriye Selçukluları- Haçlı İlişkileri” *Uluslararası Haçlı Seferi Sempozyumu 23-25 Haziran 1997 İstanbul*, Ankara, 1999.
- Sevim, Ali, *Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi*, Ankara, TTK., 2000.
- Sevim, Ali, *Malazgirt Meydan Savaşı*, Ankara, TTK., 1971.
- Sevim, Ali, *Suriye ve Filistin Selçukluları Tarihi*, Ankara, TTK., 2000.
- Sevim, Ali, Yaşar, Yücel, *Türkiye Tarihi, Kuruluş Devri, Fetih Selçuklu ve Beylikler Dönemi*, Ankara, TTK., 1989.
- Sırma, İ., Süreyya, *Haçlı Seferleri*, İstanbul, Beyan Yayınları, 2014.
- Slack, Corliss K., *Historical Dictionary of the Crusades*, Oxford, 2003.
- Smith, Jonathan-Riley, *Chronicles of The Crusades*, Ed. Elizabeth Hallam, London, Guild Publishing, 1989.
- Smith, Jonathan-Riley, *Haçlılar Kimlerdi*, Terc., Berna Kılınçer, İstanbul, Bileşim Yayınevi, 2004.
- Süryani Mikhael, *Süryani Patrik Mikhael Vekayinamesi II. Kısım XII. Fasil*, Terc., H. D. Andreasyan, Ankara, TTK., 1944.
- Şankıti Muhammed b. El- Muhtar, *Haçlı Savaşlarının Etkisi Altında Sünni-Şii İlişkileri*, Terc. İdris Çakmak, İstanbul, Mana Yayınları, 2012.
- Şeyban, Lütfi, *Reconquista, Endülüs'te Müslüman-Hıristiyan İlişkileri*, İstanbul, İz Yayıncılık, 2003.
- The Deeds Of the Franks and Other Jerusalem-Bound Pilgrims, “Gesta Francorum Et Aliorum Hierosolymitanorum”*, Trans., Nirmal Dass, , Londra, 2011.
- Thomidike, Lynn, *Medieval Europe*, George G. Harrap And Company, London, 1920.
- Toynbee, Arnold, *Medeniyetler Yargılanıyor*, Terc., Ufuk Uya, İstanbul, Yeryüzü Yayınları, 1991.
- Tudebodus, Petrus, *Historia de Hierosolymitano Itinere*, Trans, John Hugh Hill-Laurita Lyttleton Hill, Philadelphia, 1974.

Tyerman, Christopher, *The Debate On The Crusades*, Manchester, 1824.

Tyrensis, Willermus, *Historia Rerum In Partibus Transmarinis Gestarum*, Terc., Ergin Ayan, *Willermus Tyrensis'in Haçlı Kroniği, (I-VIII.)*, İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2016.

Tyrensis, Willermus, *Historia Rerum In Partibus Transmarinis Gestarum*, Terc., Ergin Ayan, *Willermus Tyrensis'in Haçlı Kroniği II. Kudüs'ün Zaptından Urfa'nın Fethine (1099-1143)*, Ankara, 2018.

Urfalı Mateos, *Urfalı Mateos Vekayinamesi (952-1136) ve Papaz Grigor'un Zeyli (1136-1162)*, Terc., H. D. Andreasyan, Ankara, TTK., 1987.

Usta, Aydın, "Artuklular ve Haçlılar (Haçlıların Bölgeye Gelişlerinden Belek'in ölümüne kadar 1098-1124)", *İÜ. Edebiyat Fakültesi, Tarih Dergisi, Prof. Dr. İsmet Miroğlu Hatıra Sayısı*, S: 37, İstanbul, 2002, ss. 357-374.

Usta, Aydın, *Çıkarların Gölgesinde Haçlı Seferleri*, İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2008.

Usta, Aydın, *Haçlı Seferlerinde Kuşatma*, İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2015.

Ülgen Pınar, "Orta Çağ Avrupası'nda Feodal Sisteme Genel Bir Bakış", *Mukaddime* S.1/2010.

Vasiliev, Alexander, A., *Bizans İmparatorluğu Tarihi I.*, A. Müfid Mansel, Ankara, Maarif Matbaası, 1943.

Vitalis, Ordericus, *Ecclesiastical History, England and Normany Vol I.,II.,III.*, Trans., Thomas Forester, London 1956.

Vitalis, Ordericus, *Historia Ecclesiastica*, Trans., M. Chibnall, *The Ecclesiastical History of Orderic Vitalis, IV-V*, Oxford, 2004.

W. Wheeler, Benjamin, "The Reconquest of Spain Before 1095", *A History of the Crusades*, yay. K. Setton, C. I., Madison-Milwauke-London, 1969.

Whitney Lecaque, Thomas, *The Count of Saint-Gilles and the Saints of the Apocalypse: Occitanian Piety and Culture in the Time of the First Crusade*, Doctoral Dissertations, University of Tennessee, Knoxville, 2015.

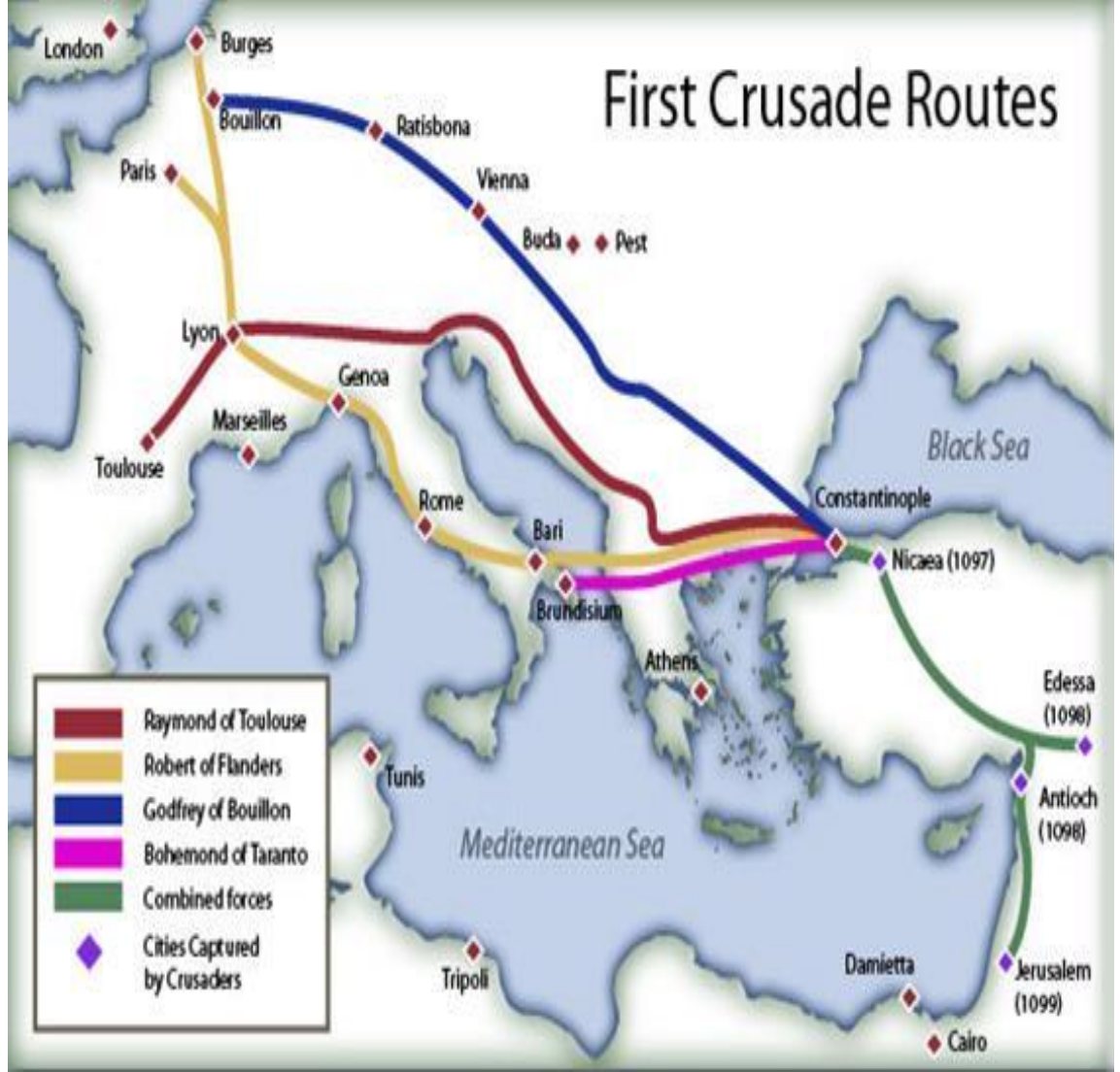
Yavaş, Halil, *IX. ve XI. Yüzyıllarda Norman İstılları ve Bu İstılların Avrupa'nın Oluşumuna Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2014.

Yewdale, Ralph Bailey, *Bohemund I. Prince of Antioch*, Princeton, 1924.

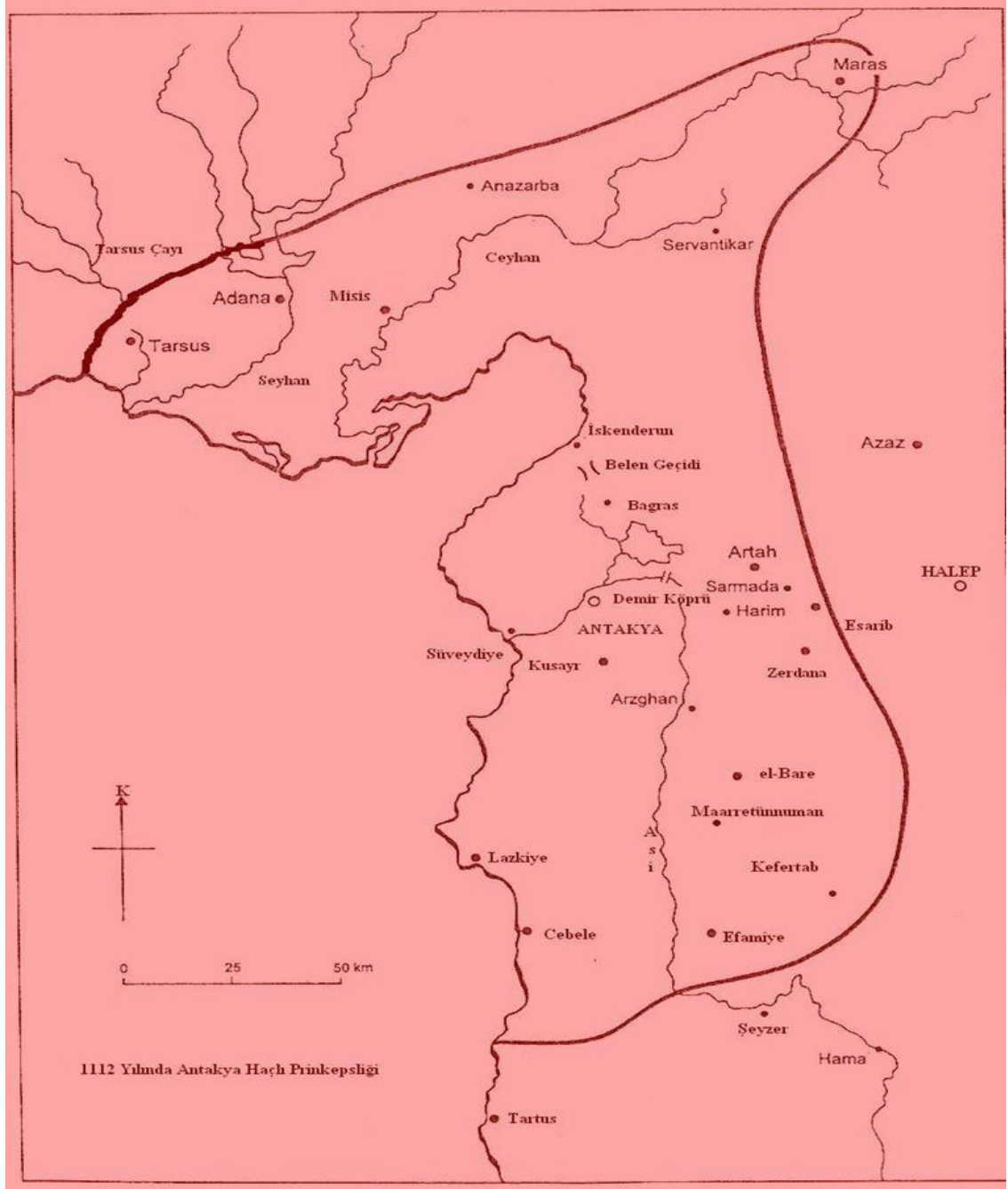
Zeynep Güngörmez, "Karolenj Hanedanlığı Döneminde Din-Siyaset İlişkisi", *Orta Çağ'da Din ve Devlet (Doğu Batı Ekseninde)*, Ed. Ayşe Atıcı Arayancan, İstanbul, Yeditepe Yayınevi, 2018, ss. 323-342.

EKLER

EK 1: HARİTALAR

Harita. 1. Haçlıların Yol Güzergâhları (Thomas Asbridge)

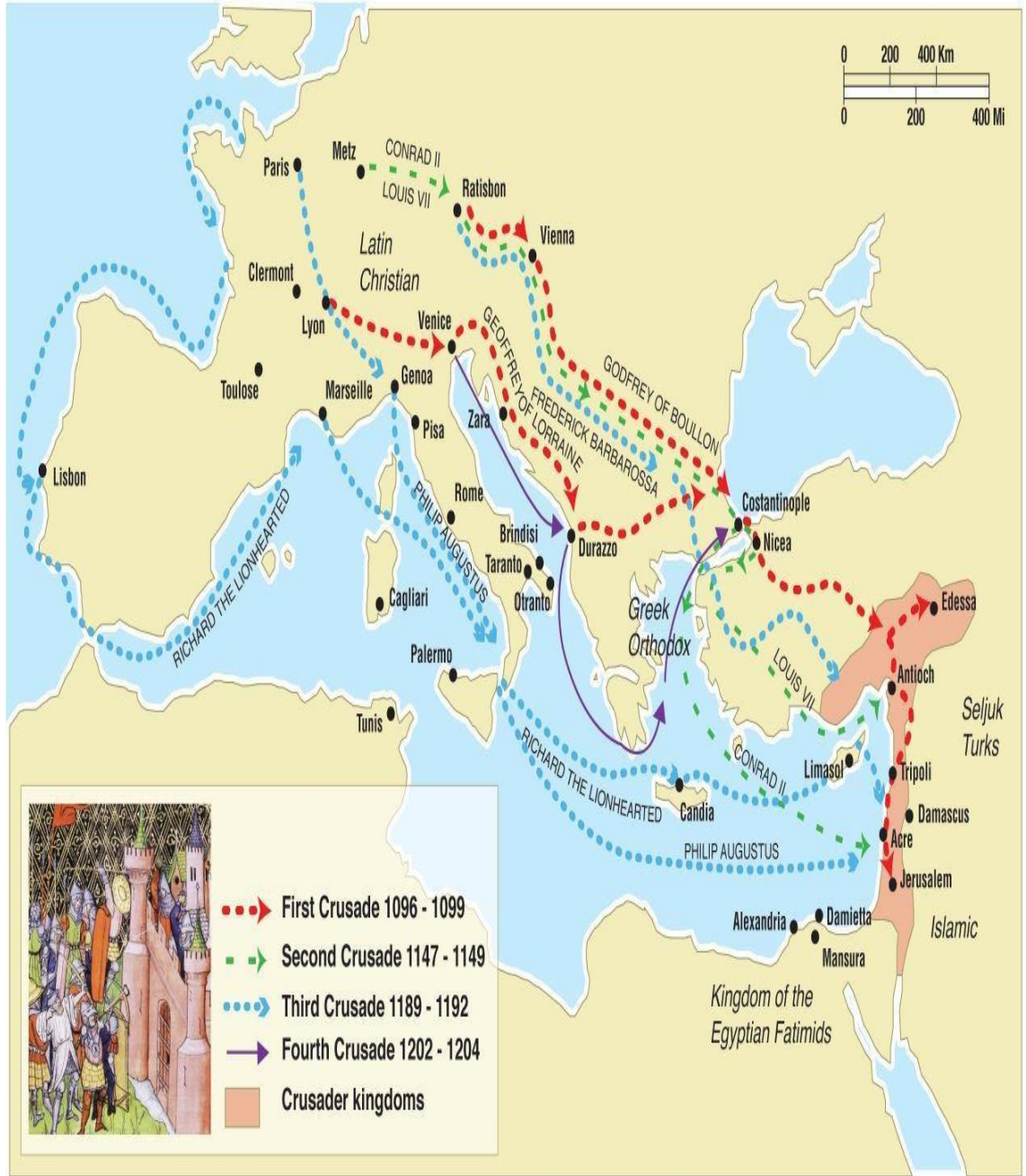

Harita 2: 1112 Yılı Antakya Haç Prinkepsliği (Sevtap Gölgesiz)

Haçlı Seferlerini gösteren harita

Harita 3: Haçlı Seferi Güzergâhları (Işın Demirkent)

Harita 4: Haçlı Seferi Yol Güzergâhı (Jonathan Riley-Smith)

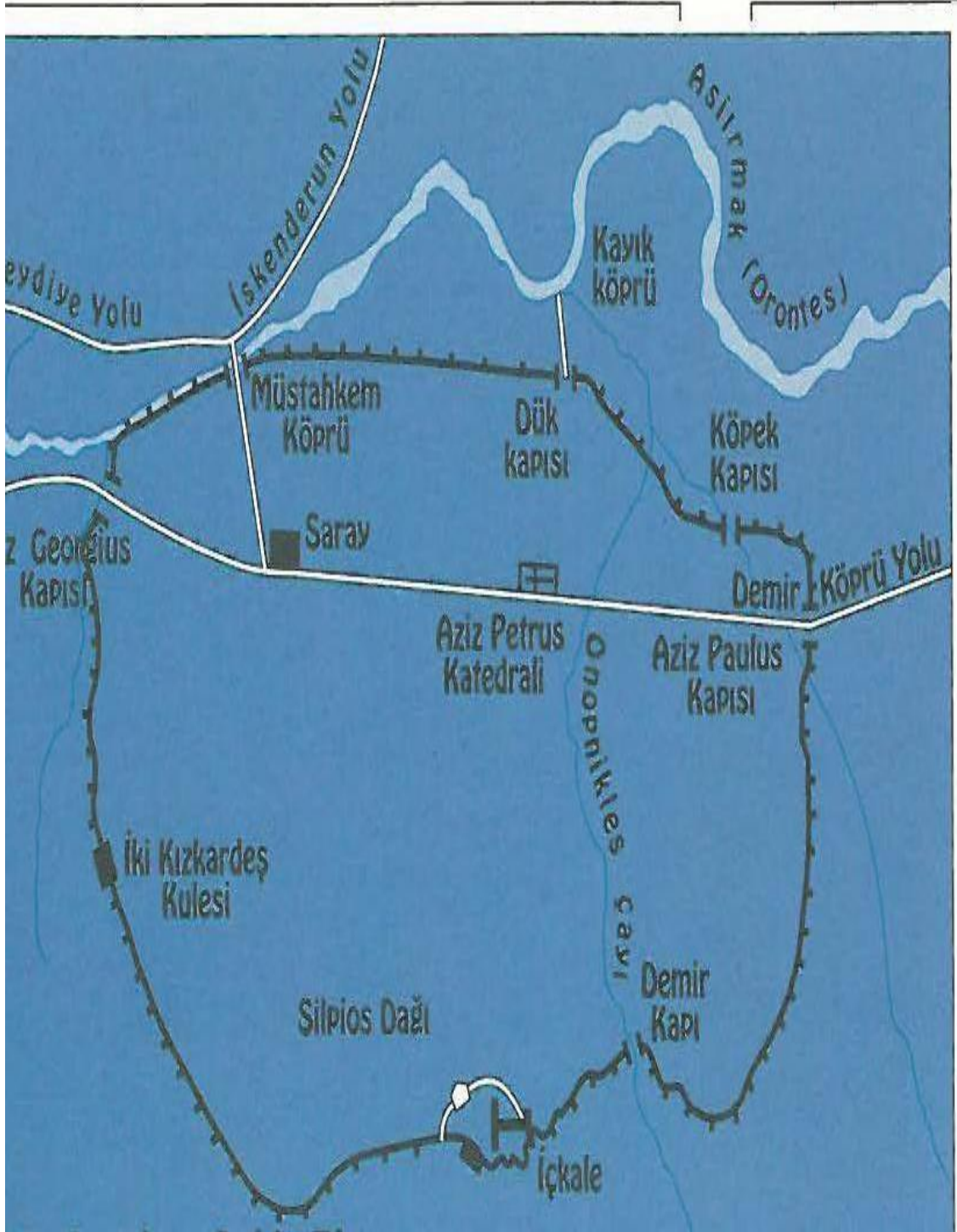
EK 2: RESİMLER

Resim. 1: Cluny Manastırı (Işın Demirkent)

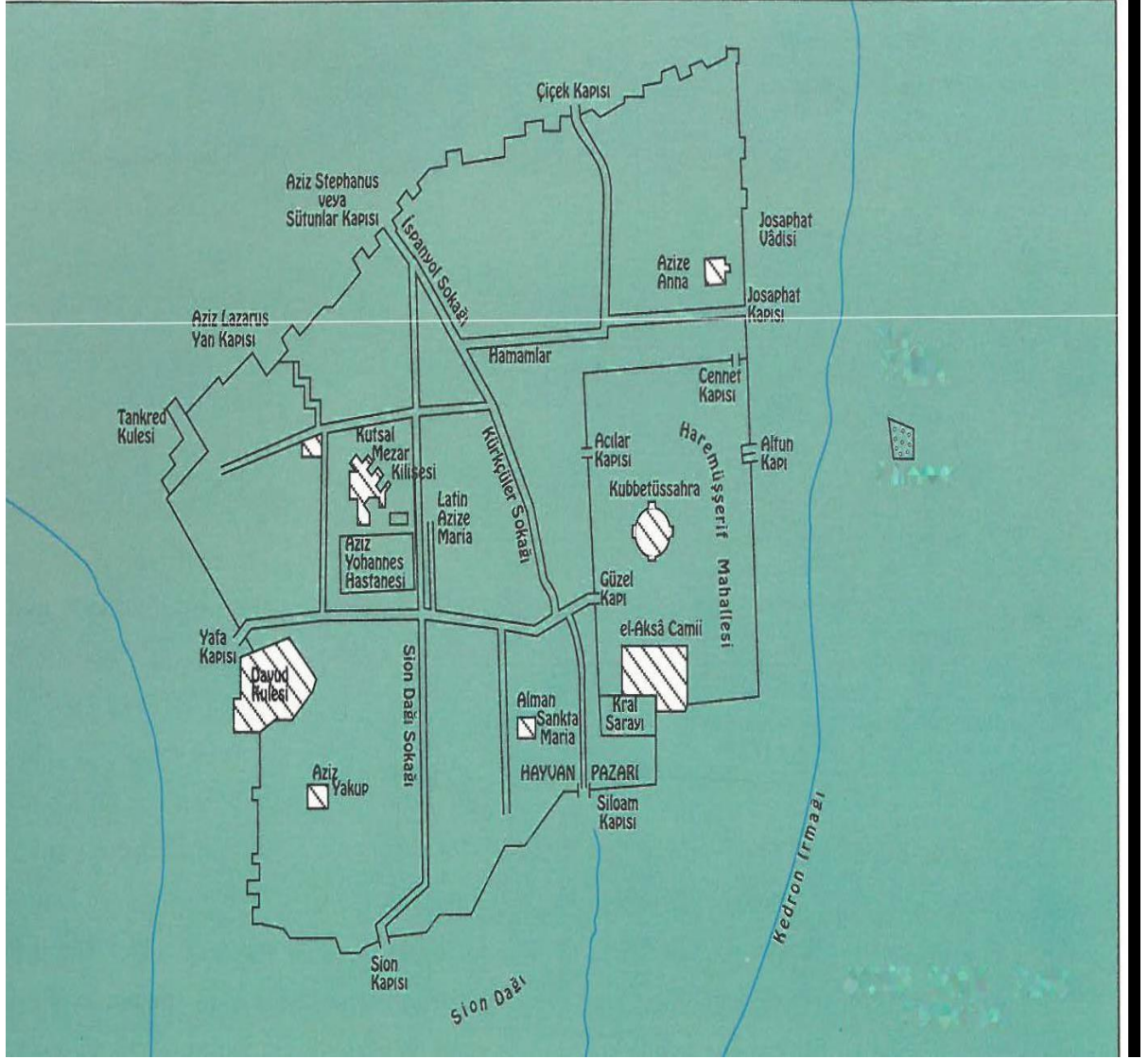
Resim 2: Godefroi de Bouillon Heykeli ve Şatosu (Işın Demirkent)'in

Resim 3: Antakya Şehir Planı (Işın Demirkent)

Resim 4: Kutsal Mızrağın Keşfi (Işın Demirkent)

Resim 5: Kudüs Şehir Planı (Işın Demirkent)

Resim 6: Soldan Sağa Godefroi, Bohemond, Raymond ve Tankred (Alan Murray)

Resim 7: Raymond St. Gilles (Işın Demirkent)

Resim 8: Bohemond de Taranto (Işın Demirkent)

ÖZGEÇMİŞ

Hüseyin Burak Gürler 1992 yılında Gaziantep’te doğdu. 2012 yılında girdiği Sakarya Üniversitesi Tarih Bölümü’nden 2016 yılında mezun oldu. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Tarih Bölümü Ortaçağ Tarihi anabilim dalında Yüksek Lisansa başladı.